

Golden State Realty **JASSI GILL**
Broker/Owner

Listing and Selling Homes
From San Jose to Sacramento
Ph:510-304-9292
Refinance Now
@ZERO COST
Call Sukhi Gill:510-207-9067
CA DRE Lic.#01180969

CA DRE# 00966763

WWW.FATEH.CO

NEW
PRIDE OF PUNJAB
PREMIUM PUNJABI TIMEPIECES

ਬਾਨਦਾਰ ਪੰਜਾਬੀ ਘੜੀਆਂ:
ਸਾਡਾ ਵਕਤ, ਸਾਡੀ ਪਹਿਚਾਣ

WWW.FATEH.CO

Certified Insurance Agent **Global Green**
INSURANCE AGENCY

ਹੈਲਥ ਇੰਸੂਰੈਂਸ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ
ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ
ਫੋਨ:510-487-1000
MANN@GGIABA.COM
Mann Insurance Brokers Inc.
4123 Dyer St., #230, Union City, CA 94587

Twenty-Fifth Year of Publication ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਐਡੀਸ਼ਨ Price 50¢

ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਅਤੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਤੋਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹਫਤਾਵਾਰ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

Punjab Times, Vol 25, Issue 50; December 14, 2024 20451 N. Plum Grove Rd., Palatine, IL 60074 Ph:847-359-0746, Fax:847-705-9388

Email:punjabtimes1@gmail.com
www.punjabtimesusa.com

ਅਕਾਲੀ ਧੜਿਆਂ ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਭਰਤੀ ਅਤੇ ਚੋਣ ਸੰਬੰਧੀ ਭੰਬਲਭੂਸਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਭਰਤੀ ਦੀ ਦੇਖ ਰੇਖ ਲਈ ਬਾਪੀ ਗਈ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨ ਅਨੁਸਾਰ ਮੌਜੂਦਾ ਵਾਂਗੋ ਦੀ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀ ਮਿਆਦ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਨਵੇਂ ਜਥੇਬੰਦਕ ਵਾਂਗੋ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨ ਅਤੇ ਧੜੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਕੇ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮੁੱਠ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਅੱਗੇ ਤੌਰਨ ਸੰਬੰਧੀ ਸਥਿਤੀ ਸਪਸ਼ਟ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੀ।

ਸੁਧਾਰ ਲਹਿਰ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਧੜੇ ਵੱਲੋਂ ਭਾਵੇਂ ਤਖਤ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣਾ ਜਥੇਬੰਦਕ ਵਾਂਗੋ ਭੰਗ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭੁੰਦਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲਾ ਧੜਾ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਧੜੇ ਵੱਲੋਂ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਕੋਰ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਬੈਠਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਿਗਮ ਅਤੇ ਮਿਊਂਸਿਪਲ ਚੋਣਾਂ ਲੜਨ ਦਾ ਵੀ ਆਪਣੇ ਤੌਰ ਤੇ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਸ ਧੜੇ ਵੱਲੋਂ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਅਸਤੀਫੇ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਨ ਸੰਬੰਧੀ ਵੀ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ 20 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮੋਹਲਤ ਮਿਲਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਪਰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਕੱਤਰੇਤ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਕੋਈ ਟਿੱਪਣੀ ਨਾ ਆਉਣ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਲਿਖਤੀ ਆਦੇਸ਼ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਨਾਲ, ਲੋਕਾਂ

ਵਿੱਚ ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਵੀ ਵੱਡਾ ਭੰਬਲਭੂਸਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਰਿਵਾਇਤ ਜਾਂ ਉਦਾਹਰਣ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਮੁਆਫੀ ਦੇਣ ਨਾਲ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਰੱਦ ਹੋਇਆ ਸੀ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਪੰਥਕ ਦਬਾ ਹੋਣ ਵਾਪਸ ਲੈਣਾ ਪਿਆ ਸੀ। ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਦੀ

ਤਨਖਾਹ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਸਥਿਤੀ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਸਕੇਗੀ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਡਾਕਟਰ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਅਤੇ ਬਾਦਲ ਧੜੇ ਦੇ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲੋਂ ਬਾਪੀ ਗਈ ਕਮੇਟੀ ਅਧੀਨ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਨਵੀਂ ਭਰਤੀ ਸੰਬੰਧੀ, ਜੋ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅੜਚਣਾ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਰੱਦ

ਹੋਣ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਉਸ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਵੀ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਬਹਿਸ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਨਾਮਵਰ ਵਕੀਲ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ ਨੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਾਪੀ ਕਮੇਟੀ ਅਧੀਨ ਨਵੀਂ ਭਰਤੀ ਜਾਂ ਜਥੇਬੰਦਕ ਚੋਣਾਂ ਕਰਾਉਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅੜਚਣ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਤੇ ਪੀ ਪੀ ਪੀ ਲ ਰਿਪ੍ਰੀਜ਼ੈਂਟੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਕੇਵਲ ਬ੍ਰਹਮੀ ਧਮਕੀ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਵੋਟਾਂ ਮੰਗਣ ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਖਹਿਰਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 1978-79 ਵਿੱਚ ਵਿਧਾਨ

ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਮੌਕੇ ਦੋ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਮਰਹੂਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਅਤੇ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੌਹੜਾ ਦਰਮਿਆਨ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਟਿਕਟਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਟਕਰਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਵੱਲੋਂ ਟਿਕਟਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਲਈ ਇੱਕ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਜਿਸ ਵੱਲੋਂ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਗਈ

ਅਤੇ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਮਰਹੂਮ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਦਖਲ ਨੂੰ ਮੁੱਦਾ ਬਣਾ ਕੇ ਸਾਰੇ ਅਕਾਲੀ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਪਟੀਸ਼ਨ ਪਾਈ ਸੀ। ਜੋ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਰੱਦ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਨਾਮਵਰ ਮਰਹੂਮ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਹੁਕਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਵੀ ਇਸ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਹੋਈ ਸੀ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਪੰਥ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਵੋਟਾਂ ਮੰਗੀਆਂ ਸਨ। ਪਰ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵੀ ਰੱਦ ਹੋਈ ਸੀ ਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪੰਥ ਤਾਂ ਇੱਕ ਰਾਸ਼ਟਰ ਹੈ। ਸਰਦਾਰ ਖਹਿਰਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲੋਂ ਜੇਕਰ ਨਿਰਪੱਖ ਭਰਤੀ ਲਈ ਕੋਈ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅੜਚਣ ਨਹੀਂ ਕਰੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਰਹੂਮ ਜਥੇਦਾਰ ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ ਤਲਵੰਡੀ ਦੇ ਪੋਤੇ ਗੁਰਜੀਤ ਤਲਵੰਡੀ ਵੱਲੋਂ ਅੱਜ ਇੱਕ ਲਿਖਤੀ ਸਿੰਘ ਬਿਆਨ ਰਾਹੀਂ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿੱਚ ਮੀਰੀ ਪੀਰੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੇ ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਸਥਿਤੀ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਸਈਅਦ ਵਸੀਮ ਰਜਵੀ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਮੌਕੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਐਰੀਡਿਕਟ ਦੀ ਕਾਪੀ ਵੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ।

ਟਰੰਪ ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬਣ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਅਹਿਮ ਅਹੁਦਾ

ਟਰੰਪ ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬਣ ਹਰਮੀਤ ਕੌਰ ਢਿਲੋਂ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਸਹਾਇਕ ਅਦਾਰਨੀ ਜਨਰਲ ਦਾ ਵੱਡਾ ਅਹੁਦਾ, ਟਰੰਪ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਖੁਦ ਪੋਸਟ ਪਾ ਕੇ ਦੱਸਿਆ. ਹਰਮੀਤ ਕੌਰ ਢਿਲੋਂ ਉਘੀ ਵਕੀਲ ਹੈ।. ਹਰਮੀਤ ਕੌਰ ਅਮਰੀਕਨ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਅਰਦਾਸ ਵੀ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ
ਮਈ 2025 ਵਿੱਚ ਹੋਣਗੀਆਂ?

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ : ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਬਾਪੇ ਗਏ ਮੁੱਖ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਜਸਟਿਸ ਐਚ.ਐਸ. ਸਾਰੋਂ ਨੇ ਇੱਥੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਵੋਟਰ ਸੂਚੀਆਂ 25 ਫਰਵਰੀ 2025 ਤੱਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ।

ਵੋਟਰ ਸੂਚੀਆਂ ਸੰਬੰਧੀ ਸੋਧਿਆ ਹੋਇਆ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਜਾਰੀ ਕਰਦਿਆਂ ਜਸਟਿਸ ਸਾਰੋਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਹੁਣ ਤੱਕ 50 ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵੋਟਾਂ ਬਣ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਵੋਟਾਂ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ 15 ਦਸੰਬਰ 2024 ਨੂੰ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਮੁਢਲੇ ਤੌਰ ਤੇ ਵੋਟਰ ਸੂਚੀਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਜਨਵਰੀ 2025 ਨੂੰ ਹੋਵੇਗਾ। ਦਾਅਵਿਆਂ ਅਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਆਖਰੀ ਤਰੀਕ 24 ਜਨਵਰੀ 2025 ਹੋਵੇਗੀ, ਅਤੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਅਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਪੰਜ ਫਰਵਰੀ 2025 ਤੱਕ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ 24 ਫਰਵਰੀ 2025 ਨੂੰ

ਵੋਟਰ ਸੂਚੀਆਂ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਹੋਵੇਗਾ। ਚਰਚਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪ੍ਰੈਲ ਜਾਂ ਮਈ 2025 ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਨਵੇਂ ਜਨਰਲ ਹਾਊਸ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਪੂਰੀ ਕਰ ਲਈ ਜਾਵੇਗੀ। ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਾਰ ਵੋਟਾਂ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੁਝ ਹੋਰ ਧੜਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਕਾਫੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਦਿਖਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

GOLDEN STATE REALTY

"Realtor You Can Trust"
CRE Group Inc.

* ਘਰ ਜਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਰ ਕਾਮਰਸ਼ੀਅਲ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ:
ਫੋਨ:
916-612-5773

Sam Chahal MBA
Sohanpreet Singh
Realtor - Lic# 01504071

Contact for Real Estate and Mortgage Needs
P: 916-612-5773
E: Samchahal@hotmail.com

Raja SWEETS & CATERING
AUTHORIZED CATERER FOR MAJOR 5-STAR HOTELS
ਬੰਦਰਾ ਅਤੇ ਸੇਵਿਕਾ ਦੇ ਵਾਹਨਾਂ

ਹਰ ਮੌਕੇ ਜਿਵੇਂ ਅਖੰਡ ਪਾਠ, ਜਨਮ ਦਿਨ, ਵਿਆਹ ਬਾਦੀ ਜਾਂ ਪਰਟੀ ਲਈ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਬੰਦਿਆਂ ਤੱਕ ਦੇ ਖਾਣੇ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

Fresh Sweets, Snacks & Food
Catering with Portable Tandoor for up to 10000 guests
Lunch - Dinner - Take Out - Banquets

Home Serving:
• All kinds of Sweets
• Snacks & Food
• Chaat & Tikki Stall
• Pani Puri Stall
• Bhel Puri / Pav Bhaji
• Falooda Kulfi

Catering Services:
• Wedding Ceremonies
• Receptions
• Birthday Parties
• Religious Gatherings
• Corporate Events
• Picnics / Bar-b-que

Additional Services:
• Warmers
• Chaffing Dishes
• China & Silverware
• Linen Rental
• Waiters & Bartenders

31053 Alhambra Blvd., Union City CA 94087 Ph. (510) 488-9100 Fax (510) 488-9111
1275 W. Wilton Ave., Hayward CA 94543 Ph. (510) 264-5300 Fax (510) 264-5345

Call Makhan Bains or Ravinder Singh For Your Next Party
1-866-FOR-RAJA(367-7252)
www.RajaSweets.com

GLOBAL TRUCK PERMITS

18 years of experience

Services

- We do Same day IRP Plates
- Truck Permits
- New company
- Truck ELD
- Trucking compliance

Rajinder Singh

159 D'Arcy Pkwy, Lathrop, CA 95330
Phone: 209 636 0880

ਤੰਦੂਰੀਏ ਅਤੇ ਕਿਚਨ ਹੈਲਪਰ ਦੀ ਫੌਰੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਆਇਓਵਾ ਸਟੇਟ ਵਿਚ ਇੰਡੀਅਨ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਲਈ
ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਤੰਦੂਰੀਏ ਅਤੇ ਕਿਚਨ ਹੈਲਪਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।
* ਚੰਗੀ ਤਨਖਾਹ ਅਤੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਫਰੀ

ਚਾਹਵਾਨ ਕਾਲ ਕਰੋ:
ਮਿ. ਸਿੰਘ ਫੋਨ: 515-291-1961

T|B|F
THE BAINS FIRM

Manpreet S. Bains

Personal Injury and Wrongful Death Attorneys

Case Results*

\$10 MILLION
Motorcycle vs.
Truck Collision

\$8 MILLION
Wrongful Death

\$5.25 MILLION
Traumatic Brain Injury

\$1.1 MILLION
Burn Injury

\$1.1 MILLION
Pedestrian vs. Motor
Vehicle Collision

*Past Performance
Not a Guarantee of
Future Results

Offices in San Francisco and Union City

WILLIAM E. WEISS
Of Counsel

No Fees Unless Recovery for Your Injuries is Made

CONTACT US AT:

Phone: (510) 474-0028 • E-mail: info@thebainsfirm.com

www.thebainsfirm.com

ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਲਈ ਸੁਨਹਿਰੀ ਮੌਕਾ!

ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਕੰਪਨੀ ਲਈ ਡਰਾਈਵਰ ਭਰਤੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ।

**WE'RE
HIRING!**

OTR Drivers
Michigan Terminal
MI to TX dedicated runs

ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਟਰਮੀਨਲ ਲਈ ਸਾਨੂੰ
ਓ ਟੀ ਆਰ ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।
ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਤੋਂ ਟੈਕਸਸ ਅਤੇ ਟੈਕਸਸ ਤੋਂ
ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਲਈ ਪੱਕੇ ਲੋਡ।

Contact Us
For Details

ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ:

+1 (734) 209-1964

+1 (734) 228 6300

Homeopathicvibes

Harminder Singh Gill

Homeopathic Consultant and Practitioner

D.H.M.S; B.C.I.H

(Ex Homeopathic Medical officer Punjab Govt.)

Now we have two locations:

940 E. El Camino Real, Sunnyvale, CA 94087

39039 Paseo Padre Pkwy, Suite# 209 (upstairs), Fremont, CA 94538

We also do Virtual appointments for long distance patients.

Ph: (408) 737-7100

www.homeopathicvibes.com

We sell and ship homeopathic remedies through out North America.

ਗਲੋਬਲ ਮਲਟੀ ਸਰਵਿਸਿਜ਼, ਲੈਬਰੋਪ

ਪਿਛਲੇ 15 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ

ਟਰੱਕਾਂ ਵਾਲੇ ਵੀਰਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਦਾ ਹੱਲ ਇੱਕੋ ਛੱਤ ਥੱਲੇ

SAME DAY

ਲਾਇਸੈਂਸ ਪਲੇਟ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ
ਸਾਨੂੰ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ।

ਹੁਣ ਅਸੀਂ

DPF Cleaning ਅਤੇ Baking
ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

STOCKTON ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਭਰਾਵਾਂ

ਦੀ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ALIGNMENT SHOP
• 3 Axle Alignment \$199
• Trailer Alignment \$150

Grand Opening

Special Price for Truck Wash

ਗਲੋਬਲ ਮਲਟੀ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਦੀ
ਨਵੀਂ ਲੋਕੇਸ਼ਨ STOCKTON ਵਿਚ
HIGHWAY 4 ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਨਜ਼ਦੀਕ
1950 E Miner Ave.
Stockton, CA 95205

Ph: 209.982.9996

FAX: 209.982.9997

www.globalmultiservices.com info@globalmultiservices.com

REPAIR SHOP

ਟਰੱਕ ਤੇ ਟਰੇਲਰ ਦੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਟਾਇਰਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ Oil
Change, Brakes, Engine Work, Tune Up,
Transmission & Clutch ਆਦਿ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਅਤੇ Truck
Alignment ਦਾ ਕੰਮ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
500+ ਟਰੱਕਾਂ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹੀ-ਭੁੱਲ੍ਹੀ ਪਾਰਕਿੰਗ ਦੇ ਨਾਲ, ਟਰੱਕ-
ਟਰੇਲਰ Wash ਕਰਨ ਦਾ ਵੀ ਵਧੀਆ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੈ।

TEL: 209.547.9210

FAX: 209.547.9211

REGISTRATION SERVICES

ਟਰੱਕਿੰਗ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਮਿਟ ਜਿਵੇਂ IFTA,
CA#, MCP, 2290, ICC, BOC III, NM & Kentucky
Permit, DOT Fuel Tax, Corporation Filling ਅਤੇ
ਟਰੱਕਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਇਸੈਂਸ ਪਲੇਟਾਂ Same Day Service ਵੀ
ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਪਲੇਟਾਂ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਤੁਰੰਤ
ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਅਸੀਂ DOT Compliance, DOT
Audit ਵਿਚ ਵੀ ਟਰੱਕਿੰਗ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

TEL: 209.982.9996

FAX: 209.982.9997

ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਪੰਥ 'ਚੋਂ ਛੇਕਿਆ ਜਾਵੇ: ਬਰਾੜ

ਮੋਗਾ-ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵਲੋਂ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤਣ ਵੇਲੇ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵਿੱਚ ਹੋਏ ਕਾਤਲਾਨਾ ਹਮਲੇ ਦੀ ਸਖਤ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਖੇਧੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਭਾਜਪਾ ਨੇਤਾ ਨਿਯਤਕ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਨੇ ਜਥੇਦਾਰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਸ ਘਟਨਾ ਦਾ ਸਖਤ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਉਸ ਹਮਲਾਵਰ ਆਦਮੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਨਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਅਤੇ ਨਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਭੈਅ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਵਿੱਚੋਂ ਹੀ ਛੇਕ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉੱਚ ਪੱਧਰੀ ਜਾਂਚ ਵੀ ਕਰਵਾਈ ਜਾਵੇ।

ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ 2015 ਤੋਂ ਅੱਜ ਤੱਕ ਪੂਰੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਆਮ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਚਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਇੰਨੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਕਦੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਅਨਸਰ ਨੇ ਉਸ ਵੱਲ ਕੋਈ ਸਰੀਰਕ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ।

ਪਰ ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਉਹ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਤੇ ਇੱਕ ਨਿਮਾਣੇ ਸਿੱਖ ਵਜੋਂ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਆਨ ਸ਼ਾਨ, ਮਾਣ ਮਰਿਆਦਾ ਅਨੁਸਾਰ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਅ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀਆਂ ਮਹਾਨ ਪ੍ਰੰਪਰਾਵਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ।

ਪੂਰੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦ ਹਸਤੀ ਤੇ ਫ਼ਖ਼ਰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਏਦਾਂ ਦੀ ਘਿਨਾਉਣੀ ਘਟਨਾ ਦਾ ਵਾਪਰਨਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਨਿੰਦਣਯੋਗ ਹੈ।

Singh Tax & Accounting Services LLC.

SINGH AUTO & HOME INSURANCE
Individual & Business Tax related Services

ਸੇਵਾਵਾਂ: *ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਰੇਕ ਸੇਵਾ ਜਿਵੇਂ, ਟੈਕਸ ਫਾਈਲਿੰਗ, ਟੈਕਸ ਪਲਾਨਿੰਗ ਅਤੇ ਆਈਆਰਐਸ ਐਂਡਿਟ (ਨਿੱਜੀ ਅਤੇ ਬਿਜ਼ਨਸ) ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ।

* ਅਸੀਂ ਅਮਰੀਕਾ ਭਰ ਵਿੱਚ ਘਰਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਾਂ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਅਤੇ ਕਮਰਸ਼ੀਅਲ ਇੰਸੂਰੈਂਸ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

Ph: 248-982-2036

Office Locations

Michigan:
36167 Ford Rd. Westland, MI 48185
Minnesota:
6043 Hudson Rd, Suite#399A
Woodbury, Minnesota 55125

Mohan Singh MST
IRS Enrolled agent,
Insurance Agent-
Casualty & Property
Notary Public

Email: STS2021@SinghTaxServices.com;
www.SinghTaxServices.com

UMA TRAVELS

2535 West Devon Ave.,
Chicago, IL 60659

For Delhi-Bombay Ahmedabad, Hyderabad-Madras

Call For Special Sale Fares

Call: 773-338-5603

Balbir (Bill) Grewal
MORTGAGE LOAN OFFICER
NMLS# 353442

Sistar Mortgage
A Nationwide Lender

Over 2 Decades of experience providing high level servicing for new and experienced borrowers!

Residential and Commercial Loans
Available in Most States!

Special loan programs for:

- Jumbo Loans
- Self Employed and with a work permit
- Business loans with or without property

(734) 330-8859

balbir.grewal@sistarmortgage.com
balbirgrewal@sistarmortgage.com
<https://www.nmlsconsumeraccess.org>

Matrimonials

ਲੜਕੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

looking for a USA Citizen match for 6/1988 born, 5'9" divorced girl and has one child living with. She has completed her nursing associate in India, currently working in India and holding a Canada visitor visa. The girl belongs to Punjab (Ludhiana). Please contact us at: Cell 262-960-7366. 47-49

Jat Sikh family seeks a comparable match from a progressive family for their 1991 born, 5' 7", US-born daughter. Her background is in chemical engineering, and she is currently a department manager at a Fortune 500 multinational corporation. She lives in Chicago. Please contact with details at surjitkaur1937@outlook.com or 224-422-4773. 44-47

ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

Arora family seeks a compatible match for their 33 years, 5'11" handsome turbaned son. Boy has done Masters (Data science and Analytics) from University of Illinois Urbana Champaign & working as a Software engineer in reputed company in Chicago. He is willing to relocate within United States. He is on H1B visa and green card (I-140) is under process. Cast no bar. Please Contact us at +1 2176488985 (Call/ WhatsApp), +91 9289886133 (whatsapp) or Email at: tejveeraroras@gmail.com 47-50

Jat Sikh parents looking for a suitable match for their 27, 6'-0" son, born & raised in the US. He is currently an AVP for an investment bank and resides in Chicago. Looking for a match from Jat Sikh family, U.S. or Canadian Citizen. Please contact us at 1-224-545-1048 or singhpaul696@gmail.com 45-48

Seeking gursikh and educated match for Saini sikh turbaned boy. 97 born, 5'4". B.Tech from IIT, Guwahati. Working as Sr. Engineer in MNC in Bangalore. Serious enquiries, please contact us at: 765-570-0149 (USA) or 98182-87307 (INDIA) 44-47

Ramgarhia Family seeks a suitable match for their USA Born and Raised 30 year 5'6.5" Gursikh Boy, PhD. Girl should be Gursikh and educated. Caste no bar. If you are interested please call us at 224-422-4773.

ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਵੈਲ ਸੈਟਲਡ, ਗੁਰਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲੀ ਕੁਆਲੀਫਾਈਡ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ, 1987 ਬੋਰਨ, ਕੱਚ 5'-11", ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਮਾਸਟਰਜ਼ ਡਿਗਰੀ ਹੋਲਡਰ, ਸੌਫਟਵੇਅਰ ਇੰਜਨੀਅਰਿੰਗ ਪ੍ਰੋਡਕਟ ਮੈਨੇਜਰ ਦੀ ਵਧੀਆ ਜੌਬ ਕਰਦੇ, ਵੈਲ ਸੈਟਲਡ, ਸਾਨਫਰਾਂਸਿਸਕੋ, ਬੇ ਏਰੀਆ, ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ (ਅਮਰੀਕਾ) 'ਚ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੇ ਮਾਲਕ, ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਸਿਰਫ 4 ਮਹੀਨੇ ਵਿੱਚ ਇਨੋਸੈਂਟਲੀ ਡੀਵੋਰਸਡ (ਕੋਈ ਬੱਚਾ ਨਹੀਂ), ਲੜਕੇ ਲਈ ਗੁਰਸਿੱਖ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ, ਪੜ੍ਹੀ-ਲਿਖੀ, ਸੋਹਣੀ, ਵੈਸ਼ਨੂੰ, ਪਰਿਵਾਰਕ ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ/ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਹੋਰ ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ 1-510-281-7065 ਜਾਂ ਵ੍ਹਾਟਸਐਪ +91-98993-79442 'ਤੇ ਫੋਨ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਵੇਰਵੇ ਈਮੇਲ cjsingh55@gmail.com 'ਤੇ ਭੇਜ ਸਕਦੇ ਹੋ। 41-44

ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਸਭ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਲਾਜ ਕਰਾ ਕੇ ਥੱਕ ਚੁਕੇ ਹੋ? ਹੋਮਿਓਪੈਥੀ, ਕੁਦਰਤੀ ਇਲਾਜ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਅਜਮਾ ਕੇ ਦੇਖੋ

Gurdip Singh Sandhu DHMS, BAMS
HOMEOPATHIC NATURAL MEDICINES

When Tired of all Treatments, For any Disease,
At any Age, Try Alternative Treatment

Gurdip Singh Sandhu

Homeopathic Ayurvedic
Consultant/Physician Since
1973
DHMS-Gold medalist,
Ex-Prof, Principal, &
CMO Medical
Colleges/Hospitals in
India

Ph: (408) 687-1899
(925) 557-9093

Email: Homeomdicine@yahoo.com
Website: www.Homeopathyatoz.com

7021 Village Parkway, Dublin, CA 94568
Practice under provision of Act S8_577
State of CA

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿੱਚ ਇਸਤਿਹਾਰ ਦੇਣ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ:
847-359-0746

ਅਮਨ ਅਰੋੜਾ ਵਲੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਹੱਕੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਹਮਾਇਤ

ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਉੱਤੇ ਹੋਏ ਹਮਲੇ ਪਿੱਛੇ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਹੱਥ: ਅਕਾਲੀ ਦਲ

ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਮੰਨੇ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਮਰ ਅਰੋੜਾ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਦਸ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਅਤੇ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਸਰਹੱਦ ਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਰਹੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨਾਲ ਇੱਕਜੁੱਟਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਉਹਨਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਤੁਰੰਤ ਮੰਨ ਲੈਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ। ਅਮਨ ਅਰੋੜਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਸਰਹੱਦ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਵੱਲ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਮਾਰਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ 10 ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਮਰਥਕ ਸ਼ੁਰੂ ਅਤੇ ਖੌਰੀ ਸਰਹੱਦ ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਜਾਇਜ਼ ਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਉਠਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ। ਅਰੋੜਾ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਅਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਅਤੇ ਮੰਦਭਾਗਾ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ।

ਭਾਜਪਾ ਕਿਸਾਨਾਂ ਬਾਰੇ ਆਪਣਾ ਵਤੀਰਾ ਬਦਲੇ: ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨਫਰਤ ਨਾਲ ਦੇਖਣਾ ਬੰਦ ਕਰੇ। ਇਹ ਨਜ਼ਰੀਆ ਬਦਲਣ ਅਤੇ ਮਾਮਲੇ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੈ।

ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਬੇਰੁਖੀ ਦਿਖਾਈ ਹੈ। ਪਰ ਹੁਣ ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣੀ ਸੋਚ ਬਦਲੇ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸੁਕਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣੋ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮਸਲਿਆਂ ਦਾ ਠੋਸ ਹੱਲ ਕੱਢੋ।

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਉੱਤੇ ਹੋਏ ਹਮਲੇ ਦੀ ਅਸਫਲ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿੱਚ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਕੋਰ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਇੱਕ ਹੰਗਾਮੀ ਮੀਟਿੰਗ ਹੋਈ ਜਿਸ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭੁੰਦਤ ਨੇ ਕੀਤੀ। ਲਗਭਗ ਦੋ ਘੰਟੇ ਚੱਲੀ ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭੁੰਦਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਰੱਦ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਐਸਪੀ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਸਵਾਲ ਖੜੇ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਹਮਲਾਵਰ ਨੂੰ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਦਾ ਰਾਹ ਦਿਖਾਉਂਦੀ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਐਸਪੀ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਚ ਵੱਡੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਸੇਵਾ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਐਸਪੀ ਨੇ ਯੂਥ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਨੂੰ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣ ਵਾਸਤੇ ਆਖਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਖੁਦ ਨਰਾਇਣ ਸਿੰਘ ਚੌੜਾ ਨਾਲ ਹੱਥ ਮਿਲਾਉਣ ਦਾ ਦੋਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਪਾਰਟੀ ਆਗੂ ਡਾਕਟਰ ਦਿਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਸਾਜਿਸ਼ ਤਹਿਤ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਉੱਤੇ ਕਾਤਲਾਨਾ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਪੈਦਾ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਮੁੜ ਪੁਰਾਣੇ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਧੱਕਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੀਨੀਅਰ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਸੁਧਾਰ ਲਹਿਰ ਦੇ ਕਨਵੀਨਰ ਗੁਰਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਵਡਾਲਾ ਦੀ ਮੋਗਾ ਵਿਚ ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਚ ਹਾਜ਼ਰੀ ਉੱਤੇ ਵੀ ਸਵਾਲ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਜਥੇਬੰਦੀ ਤਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਚ ਹੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੀ ਅਤੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਹਮਾਇਤੀ ਹੈ। ਤੇ ਇਸ ਲਈ ਸਰਦਾਰ ਵਡਾਲਾ ਨੂੰ ਦੋਵੇਂ ਮੁੱਦਿਆਂ ਤੇ ਆਪਣਾ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕੋਰ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਏਐਸਆਈ ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿਖਾਈ ਗਈ ਚੋਕਸੀ ਤੇ ਸਵੈ ਸਮਰਪਣ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਦੇ ਯਤਨ ਸਦਕਾ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਉੱਤੇ ਹੋਏ ਕਾਤਲਾਨਾ ਹਮਲੇ ਨੂੰ ਅਸਫਲ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਿਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਉਸ ਦਿਨ ਅਧਿਕਾਰਤ ਤੌਰ ਤੇ ਡਿਊਟੀ ਤੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਹੀ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਆਇਆ ਸੀ।

ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਗਾਬਤੀਆ, ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਬੱਬੇਵਾਲੀ, ਮਨਤਾਰ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ, ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀਕੇ, ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਗੁਰੂ, ਐਨ.ਕੇ. ਸ਼ਰਮਾ, ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤਿੱਜਰ, ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਰਾਜੂ ਖੰਨਾ, ਪਰਮਹੰਸ ਸਿੰਘ ਬੰਟੀ ਰੁਮਾਣਾ, ਬੀਬੀ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਕੌਰ ਆਦਿ ਆਗੂ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਨੇ ਮੀਟਿੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਚੋਣਾਂ ਲੜੇਗੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ ਹੋਈਆਂ ਉਪ ਚੋਣਾਂ ਨਾ ਲੜਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਡਾਕਟਰ ਚੀਮਾ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੰਜ ਨਗਰ ਨਿਗਮਾਂ ਅਤੇ 43 ਨਗਰ ਕੌਂਸਲਾਂ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਆਪਣੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਖੜੇ ਕਰੇਗਾ।

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਜਾਨੋਂ ਧਮਕੀ

ਮੁੰਬਈ: ਮੁੰਬਈ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਅੱਜ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੂੰ ਜਾਨੋਂ ਧਮਕੀ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਸੁਨੇਹਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਿਸ ਨੰਬਰ ਤੋਂ ਸੁਨੇਹਾ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਦਾ ਪਤਾ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਅਜਮੇਰ 'ਚ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਮਸ਼ਕੂਕ ਨੂੰ ਫੜਨ ਲਈ ਤੁਰੰਤ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਇੱਕ ਟੀਮ ਉਥੇ ਭੇਜੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਟਰੈਫਿਕ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਹੈਲਪਲਾਈਨ 'ਤੇ ਤੜਕੇ ਮਿਲੇ ਵੱਟਸਐਪ ਸੁਨੇਹੇ 'ਚ ਦੋ ਆਈਐੱਸਆਈ ਏਜੰਟਾਂ ਤੋਂ ਮੋਦੀ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਬੰਬ ਧਮਾਕੇ ਦੀ ਸਾਜਿਸ਼ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਾਂਚਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਹੈ ਕਿ ਧਮਕੀ ਭਰਿਆ ਸੁਨੇਹਾ ਭੇਜਣ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਹੈ ਜਾਂ ਫਿਰ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਨਸ਼ੇ 'ਚ ਸੀ। ਪਰ ਅਗਲੇਰੀ ਜਾਂਚ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੁੰਬਈ ਟਰੈਫਿਕ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਹੈਲਪਲਾਈਨ 'ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਕਈ ਵਾਰ ਫਰਜ਼ੀ ਧਮਕੀ ਭਰੇ ਸੁਨੇਹੇ ਆ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਪਾਕ ਸਮਰਥਕ ਅੱਤਵਾਦੀ ਗਰੋਹ ਦੇ 10 ਮੈਂਬਰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਪੁਲਿਸ ਅਦਾਰੇ ਉੱਤੇ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਸੰਭਾਵੀ ਗਰਨੇਡ ਹਮਲਾ ਉਸ ਵੇਲੇ ਟਲ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਮਰਥਕ ਅੱਤਵਾਦੀ ਗਰੋਹ ਦੇ 10 ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ।

ਇਹ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਇੱਥੇ ਪੁਲਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਨੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਕੀਤਾ। ਉਹਨਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ 10 ਮੈਂਬਰਾਂ ਚੋਂ ਚਾਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸਮਰਥਕ ਗਰੋਹ ਹਰਵਿੰਦਰ ਰਿੰਦਾ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਅਧਾਰਤ ਹੈਪੀ ਪਾਸੀਅਨ, ਜੀਵਨ ਫੌਜੀ ਤੇ ਜਸ਼ਨਪ੍ਰੀਤ ਲਾਲ ਦੁਆਰਾ ਸੰਚਾਲਤ ਅੱਤਵਾਦੀ ਗਰੋਹ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੰਚਾਲਕ ਸਨ। ਇਹਨਾਂ ਚੋਂ ਦੋ ਬਟਾਲਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਤੇ ਹਮਲੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸਨ। ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਚਾਰ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਦੀ

ਸ਼ਨਾਖਤ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਾਸੀ ਅਵਾਨ ਰਮਦਾਸ, ਲਵਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਲਵ ਵਾਸੀ ਪੇਰੇਵਾਲ, ਬਸੰਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਅਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਅਮਨ ਦੋਵੇਂ ਵਾਸੀ ਬਾਬਾ ਬਕਾਲਾ ਸਾਹਿਬ ਵਜੋਂ ਹੋਏ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ

ਵਾਲੇ ਛੇ ਹੋਲਡਰਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਬਰਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਮਨੀ ਅਤੇ ਰਾਜਵੀਰ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਰਾਜੂ ਦੋਵੇਂ ਵਾਸੀ ਕਟੋਲ ਭਗਵਾਨਪੁਰਾ, ਮਸੀਹ ਉਰਫ ਭੰਬੋ ਬਟਾਲਾ ਤੇ ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਹੋਰਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਦਿਲਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਮੱਲਾਂ ਹਰਜੋਤ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਮਿੱਠੂ ਅਤੇ ਜੋਇਲ ਮਸੀਹ ਉਰਫ ਰੋਹਨ ਉਰਫ ਨੋਨੀ ਵਜੋਂ ਹੋਈ ਹੈ।

ਸੀਪੀ ਭੁੱਲਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੋਡਿਊਲ ਦੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਬਾਰੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦਿਹਾਤੀ ਬਟਾਲਾ ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਰਮਦਾਸ ਖੇਤਰ ਸਮੇਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਤੋਂ ਸਾਰੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਕੋਲੋਂ ਇੱਕ ਹੋਂਡ ਗਰਨੇਡ, ਤਿੰਨ ਪਿਸਤੌਲ ਅਤੇ ਡਰੋਨ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤਾ। ਉਹਨਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਚੋਂ ਦੋ ਮੁਲਜ਼ਮ ਬਸੰਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਅਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਅਮਨ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਨਾਲ ਪੁਲਿਸ ਨੇ 28 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਬਟਾਲਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਤੇ ਹੋਏ ਹਮਲੇ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਵੀ ਸੁਲਝਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਟੀਮਾਂ ਨੇ ਇਸ ਮਿਡਿਊਲ ਦੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਮੁੱਖ ਸੰਚਾਲਕ ਦੀ ਵੀ ਪਛਾਣ ਕਰ ਲਈ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸੀਆਈਏ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਅਮੋਲਕਦੀਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਅਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਉੱਤੇ ਹਮਲਾ ਕਿਉਂ ਹੋਇਆ?

ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਉੱਤੇ ਹੋਏ ਕਾਤਲਾਨਾ ਹਮਲੇ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਅਤੇ ਹਮਲੇ ਉਪਰੰਤ ਪੈਦਾ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਸਿਆਸੀ ਮਾਹਿਰ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਿਆਫੇ ਲਗਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਉਘੇ ਸਿਆਸੀ ਮਾਹਿਰ ਨਵਚੇਤਨ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀ ਦੀ ਸਾਰੀ ਅਕਾਲੀ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਤੋਂ ਪਰਾਂ ਕਰਕੇ ਸਿਰਫ ਤੇ ਸਿਰਫ ਪੰਥਕ ਸਫਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਕਰ ਦੇਣ ਦੇ ਯਤਨ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ, ਹਨ ਉਸ ਤੋਂ ਇਹ ਕਸ਼ਮਕਸ਼ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਸੱਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਘੱਟ ਅਤੇ ਐਸਜੀਪੀਸੀ ਉੱਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਵੱਧ ਜਾਪਦੀ ਹੈ।

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਢਾਂਚੇ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਵਿੱਚ ਇਕੱਤਰ ਸੋ ਕਮੀਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵਿਰੋਧੀ ਧੜੇ ਦੇ ਦਾਣੇ ਵਿਕੇ ਹੋਏ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਪਾਰਟੀ ਉੱਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਲੋਕ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹੱਥੋਂ ਹੱਥ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲੈਣਗੇ ਉਹ ਵੀ

ਸਿਆਸੀ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ

ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਏਜੰਡੇ ਦੇ। ਇਹਨਾਂ ਸੱਜਣਾਂ ਨੂੰ 1994 ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਤੇ ਜ਼ਰੂਰ ਹੀ ਨਿਗਾ ਮਾਰ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਕੋਲ ਨਾ ਪਾਰਟੀ ਸੀ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦਾ ਸਮਰਥਨ। ਸਗੋਂ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਉੱਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਧਿਰ ਤਾਂ ਬਾਦਲ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਵਿਰੋਧ ਵਿੱਚ ਖੜੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਲਾਮਬੰਦੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਪਿੱਛੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਅਸਲ ਕਾਰਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦਾ ਨਵਿਆਇਆ ਹੋਇਆ ਏਜੰਡਾ ਸੀ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਅਸਲ ਮਕਸਦ ਆਪਣੇ ਏਜੰਡੇ ਨੂੰ ਹਾਲਾਤ ਮੁਤਾਬਿਕ ਨਵਿਆਉਣ ਦਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਪਰ ਦੋਵਾਂ ਧੜਿਆਂ ਦੀ ਖੇਡ ਸਿਰਫ ਤੇ ਸਿਰਫ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਦੀਆਂ ਗੀਟੀਆਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੈ।

ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਉੱਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਧਿਰ ਕਿਹੜੀ ਹੈ? ਇਹ ਧਿਰ ਉਹ

ਹੈ ਜੋ ਪਿਛਲੇ 40 ਸਾਲ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਖਵਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਹੈ ਤੇ ਜਿਸ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਮਕਸਦ ਹਰ ਵੇਲੇ ਭਾਜਪਾ ਪਾਈ ਰੱਖਣੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਭਾਜਪਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰੂਪ ਚ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਦੇ ਰਿਫਰੈਂਡਮ ਰਾਹੀਂ ਸਾਰੀ ਕੌਮ ਨੂੰ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਖੁਆਰੇ ਜ਼ਲੀਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਜਾਂ "ਜ਼ਿੰਦਾ ਸ਼ਹੀਦ" ਪੈਦਾ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਉਗਰਾਹੀ ਤੇ ਜਾਂ 'ਹਕੂਮਤ' ਨਾਲ ਮੱਥਾ ਲਾਉਣ ਵਰਗੇ ਨਾਅਰੇ ਲਾ ਕੇ ਨੌਜਵਾਨੀ ਨੂੰ ਉਕਸਾਉਣਾ। ਇਸ ਅਹਿਸਾਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿ ਇਹ ਵਰਤਾਰੇ ਬੜੇ ਬੜੇ ਚਿਰੇ ਹਨ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਚੋਂ ਵਿਸਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਧਿਰ ਦਾ ਅਸਲ ਮਕਸਦ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਝੁੰਗਾ ਚੌੜ ਕਰਵਾਉਣਾ ਹੈ। ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ 'ਚੌੜਾ' ਇਸੇ ਧਿਰ ਦਾ ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਹੈ।

ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਉੱਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੀ ਉਮਰ 70 ਸਾਲ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜਵਾਨੀ ਨੂੰ ਅੱਜ ਜੇ ਕੋਈ ਰਾਹ ਨਹੀਂ ਬਿਆਉਂਦਾ ਤਾਂ ਇਸ ਪ੍ਰਯੁਕਾਰੇ ਵਲ ਧੱਕਣ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਹੱਥ ਇਸ ਪੀੜੀ ਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਸੋ ਕਾਲਫ ਨਾਮੀ ਸੀਨੀਅਰ ਪੱਤਰਕਾਰ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਅਖਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ ਜੋ ਝੂਠੇ ਤੱਥ ਇਜਾਦ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜਵਾਨੀ ਨੂੰ ਗੁਮਰਾਹ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਪਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਤੇ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਤਬਕਾ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਹਲਾ ਹਲਾ ਵਿੱਚ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ। ਜੇ ਉਸ ਕੋਲ ਕੱਲ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਦੋ ਹੀ ਬਦਲ ਹੋਣ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਦੋਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਨੂੰ ਚੁਣਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਅਤੇ ਚੌੜੇ ਵਿੱਚੋਂ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ

ਨੂੰ ਹੀ ਚੁਣੇਗਾ।
-ਸਿਆਸੀ ਪੱਖ ਤੋਂ, ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਤੇ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਪੰਥਕ ਪਾਰਟੀ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਸਿਆਸੀ ਆਤਮ ਘਾਤ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਸਕ੍ਰਿਪਟ ਦਾ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨੁਕਸਾਨ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਉੱਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਭਿਆਲੀ ਪਾਉਣੀ ਹੀ ਪਵੇਗੀ। ਮੌਜੂਦਾ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਪਾਰਟੀ ਭਾਜਪਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ।
-ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਮਿਲ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਸਿਆਸਤ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਗਲਤੀ ਨੂੰ ਮੰਨ ਲੈਣ ਵਾਲਾ ਕਦੇ ਵੀ ਬਹੁਤੇ ਨੁਕਸਾਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ। ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਸਾਹਮਣੇ ਅਸਲੀ ਚੈਲੰਜ ਆਪਣੀ ਕਾਰਜ ਸ਼ੈਲੀ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਕਰਨ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਤੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿ ਉਹ ਇਹਨਾਂ ਗਲਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਵੇ ਨਾ, ਪਰ ਕੀ ਇਹ ਸੰਭਵ ਹੈ?

ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਪੰਜਾਬ ਨੇ 'ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀਆਂ ਕੰਪਿਊਟਰੀ ਲੋੜਾਂ' ਬਾਰੇ ਕਰਵਾਈ ਵਰਕਸ਼ਾਪ

ਪਟਿਆਲਾ: ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਪੰਜਾਬ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀਆਂ ਕੰਪਿਊਟਰੀ ਲੋੜਾਂ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਦਿਨਾ ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਲਗਵਾਈ ਗਈ। ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਦੌਰਾਨ ਉੱਘੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਮਾਹਿਰ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਕੰਪਿਊਟਰੀਕਰਨ ਲਈ ਲੰਬੇ ਅਰਸੇ ਤੋਂ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਡਾ. ਸੀ.ਪੀ. ਕੰਬੋਜ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਕਨੀਕੀ ਨੁਕਤਿਆਂ ਬਾਰੇ ਅਭਿਆਸ ਰੂਪ 'ਚ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਟੀਮ 'ਚ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਮਨਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਇਸ ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਵਿੱਚ ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਹਾਸਲ ਕਰ ਰਹੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ, ਪ੍ਰੋਫੈਸਰਾਂ, ਲਿਖਾਰੀਆਂ, ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ/ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ-ਪ੍ਰਸਾਰ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਹੋਰਨਾਂ

ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਨੇ ਵੀ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਸ. ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜ਼ਫ਼ਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਵਾਗਤੀ ਭਾਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਦੀ ਰੂਪ-ਰੇਖਾ ਅਤੇ ਟੀਚਿਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਅਜੋਕੇ ਡਿਜੀਟਲ ਯੁੱਗ ਦੇ ਹਾਣ ਦੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਉਪਰਾਲਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਹਿਤ ਹੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਮਸ਼ੀਨੀ ਬੁੱਧੀਮਾਨਤਾ 'ਚ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਯਤਨ ਆਰੰਭ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਦਾ ਮਕਸਦ ਹੋਰਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾਗਰੂਕ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਇਸ ਮਿਸ਼ਨ ਨਾਲ ਜੋੜਨਾ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਹਿਤੈਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਜੁਝਾਰੂ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਵਾਂਗ ਅਜੋਕੇ ਯੁੱਗ ਦੀ ਵੱਡੀ ਲੋੜ ਮਸ਼ੀਨੀ ਬੁੱਧੀਮਾਨਤਾ ਲਈ ਸਾਂਝੇ

ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੰਭਲੇ ਮਾਰਨ। ਡਾ. ਸੀ. ਪੀ. ਕੰਬੋਜ ਨੇ ਚਾਰ ਸੈਸ਼ਨਾਂ ਵਾਲੀ ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ-ਪ੍ਰਸਾਰ ਲਈ ਕੰਪਿਊਟਰ ਤੇ ਫੋਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ, ਪੰਜਾਬੀ ਫੋਂਟਸ ਤੇ ਭਾਸ਼ਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਾਫਟਵੇਅਰਜ਼ ਦੀ ਸਹੀ ਤੇ ਸੁਚੱਜੀ ਵਰਤੋਂ, ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਤੇ ਭਾਸ਼ਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋਰ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਡਿਜੀਟਲਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਬਾਰੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੈਸ਼ਨਾਂ ਦੌਰਾਨ ਪ੍ਰੈਜੈਂਟੇਸ਼ਨ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਅਭਿਆਸ ਰੂਪ 'ਚ ਵੱਡਮੁੱਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਡਾ. ਕੰਬੋਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਇਸ ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਰਾਹੀਂ ਬੜੀ ਵੱਡੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ 'ਚ ਰਚਿਆ ਵੱਡਮੁੱਲਾ ਸਾਹਿਤਕ ਤੇ ਬਹੁਪੱਖੀ ਖਜ਼ਾਨਾ

ਉਪਲਬਧ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਡਿਜੀਟਲ ਰੂਪ 'ਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਲੇਟਫਾਰਮਾਂ 'ਤੇ ਅੱਪਲੋਡ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਾਡੀ ਭਾਸ਼ਾ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਹੀ ਮਸ਼ੀਨੀ ਬੁੱਧੀਮਾਨਤਾ ਦੇ ਖੇਤਰ 'ਚ ਅਮੀਰ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਸ. ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਹਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਦਾ ਉਦਮ ਸਮੇਂ ਦੀ ਮੰਗ ਅਨੁਸਾਰ ਬਹੁਤ ਢੁਕਵਾਂ ਅਤੇ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਵਰਕਸ਼ਾਪਾਂ ਦੇ ਆਯੋਜਨ ਲਈ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਟਰੇਨਰ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਸ. ਮਨਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮਿਆਰੀ ਵਰਕਸ਼ਾਪਾਂ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਹਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ 'ਚ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ

ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਅਜਿਹੀਆਂ ਵਰਕਸ਼ਾਪਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਹੰਭਲੇ ਮਾਰਨ। ਅਖੀਰ ਵਿੱਚ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਹਲ, ਮਨਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ, ਕੰਪਿਊਟਰ ਮਾਹਿਰ ਡਾ. ਸੀ.ਪੀ. ਕੰਬੋਜ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਟੀਮ ਦਾ ਸ਼ਾਲ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸਹਾਇਕ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਆਲੋਕ ਚਾਵਲਾ ਨੇ ਸਭ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ।

ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਲਈ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਸਹਾਇਕ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਖੋਜ ਅਫ਼ਸਰ ਡਾ. ਸੁਖਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਚਹਿਲ, ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਭੁਪਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਭਰਵਾਂ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ। ਮੰਚ ਸੰਚਾਲਨ ਡਾ. ਮਨਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੀਤਾ।

ਨਸ਼ੇ ਕਾਰਨ ਨੌਜਵਾਨ ਦੀ ਮੌਤ

ਰੁਪਾਣਾ (ਮੁਕਤਸਰ): ਫੁਲੇਵਾਲਾ 'ਚ ਇੱਕ ਨੌਜਵਾਨ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਮਿਲੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਹੱਥ 'ਚ ਟੀਕੇ ਵਾਲੀ ਸਰਿੰਜ ਸੀ, ਇਸ ਦੀ ਪਛਾਣ ਚਾਨਣ ਸਿੰਘ ਉਰਫ਼ ਚੰਨੀ ਪੁੱਤਰ ਜਗਰੂਪ ਸਿੰਘ ਵਾਸੀ ਪਿੰਡ - ਰੁਪਾਣਾ ਵਜੋਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਰੁਪਾਣਾ ਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਦੱਸਣ 'ਤੇ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ 10 ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਨਸ਼ੇ ਦਾ ਟੀਕਾ ਲਾਉਣ ਨਾਲ ਇੱਕ ਨੌਜਵਾਨ ਦੀ ਖੇਡ ਮੈਦਾਨ 'ਚ ਮੌਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਵਰਣਨਯੋਗ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਿੰਡ 'ਚ ਪੁਲਿਸ ਚੌਕੀ ਅਤੇ 7 ਕਿੱਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ ਬਾਣਾ ਸਦਰ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪਿੰਡ ਰੁਪਾਣਾ 'ਚ ਬਿਨਾਂ ਡਰ ਤੋਂ ਨਸ਼ਾ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਅਤੇ ਮੁਹਤਬਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੁਲਿਸ ਮੁਖੀ ਅੱਗੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਪਿੰਡ ਰੁਪਾਣਾ 'ਚ ਘਰਾਂ ਤੇ ਦੁਕਾਨਾਂ 'ਤੇ ਚੈਕਿੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਵੱਡੀ ਮਾਤਰਾ 'ਚ ਨਸ਼ਾ ਬਰਾਮਦ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

“ਅਜੀਤ ਸੈਣੀ ਯਾਦਗਾਰੀ ਪੁਰਸਕਾਰ” ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ ਨੂੰ ਭੇਟ

ਜਲੰਧਰ : ਜਲੰਧਰ ਵੈਲਫੇਅਰ ਸੋਸਾਇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਅੱਜ ਇੱਥੇ ਇੱਕ ਭਾਵਪੂਰਤ ਸਮਾਗਮ ਕਰਕੇ ਉੱਘੇ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਸੈਨਾਨੀ ਅਜੀਤ ਸੈਣੀ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲਾ “ਅਜੀਤ ਸੈਣੀ ਯਾਦਗਾਰੀ ਪੁਰਸਕਾਰ” ਉੱਘੇ ਕਵੀ ਡਾਕਟਰ ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ ਨੂੰ ਭੇਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰੈਸ ਕਲੱਬ ਜਲੰਧਰ ਵਿਖੇ ਹੋਏ ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਡਾਕਟਰ ਸੁਸ਼ਮਾ ਚਾਵਲਾ ਨੇ ਕੀਤੀ। ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਉੱਘੇ ਹਿੰਦੀ ਲੇਖਕ ਸੁਰੇਸ਼ ਸੇਠ ਸਨ। ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਮੰਡਲ ਵਿੱਚ ਉੱਘੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਮਾਣਕ ਅਤੇ ਡਾਕਟਰ ਕਮਲੇਸ਼ ਸਿੰਘ ਦੁੱਗਲ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਰਹੇ। ਉੱਘੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਅਤੇ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਕਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਬੇਦੀ, “ਆਪਣੀ ਆਵਾਜ਼” ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੰਪਾਦਕ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੁੰਨਤ, ਡਾਕਟਰ ਸੁਸ਼ਮਾ ਚਾਵਲਾ, ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਕਾਲਜ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਐਏਸਡੀ ਡਾਕਟਰ ਕਮਲੇਸ਼ ਸਿੰਘ ਦੁੱਗਲ ਅਤੇ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਮਾਣਕ ਨੇ ਅਜੀਤ ਸੈਣੀ ਅਤੇ ਡਾਕਟਰ

ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ ਦੀਆਂ ਸਖਸ਼ੀਅਤਾਂ ਅਤੇ ਘਾਲਣਾਵਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ, ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੀ ਚੋਣ ਸ਼ਲਾਘਾਯੋਗ ਹੈ।

ਸੋਸਾਇਟੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਐਚ.ਐਸ.ਕਾਲੜਾ, ਦੀਪਕ ਸ਼ਰਮਾ, ਅਤੇ ਕਰਨਲ ਜਗਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਸਮਾਗਮ

ਵਿੱਚ ਡਾਕਟਰ ਉਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ ਦੁਆਬਾ ਕਾਲਜ, ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਵਿਰਸਾ ਵਿਹਾਰ, ਮਲਕੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ “ਅੱਜ ਦੀ ਆਵਾਜ਼” ਅਤੇ ਬਲਦੇਵ ਕਿਸ਼ੋਰ ਸਮੇਤ ਉੱਘੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਹਾਜ਼ਰ ਰਹੇ। ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਆਰੰਭ ਵਿੱਚ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਸੁਰਿੰਦਰ

ਸੈਣੀ ਨੇ ਅਜੀਤ ਸੈਣੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਬਾਰੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾਇਆ। ਡਾਕਟਰ ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿੱਚ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ਅਜੀਤ ਸੈਣੀ ਨਾਲ ਬਿਤਾਏ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਬੇਹੱਦ ਭਾਵੁਕਤਾ ਨਾਲ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ।

ਸ਼ੁੱਭ ਬਾਰਡਰ ਤੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਵਾਲੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਲੋਂ ਖਾਰਜ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ - ਪੰਜਾਬ- ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਸ਼ੁੱਭ ਬਾਰਡਰ 'ਤੇ ਅੰਦੋਲਨ ਕਰ ਕਰ ਰਹੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਉੱਥੋਂ ਹਟਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਕੇਸ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵਿਚਾਰ ਆਈਨ ਹੈ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ 'ਚ ਬਾਰਡਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਰਹੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਸ਼ੁੱਭ ਬਾਰਡਰ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਬਾਰਡਰਾਂ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਨਵੀਂ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੌਮੀ ਸਾਹ ਮਾਰਗ ਬੰਦ ਕਰਨਾ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਨੈਸ਼ਨਲ ਹਾਈਵੇਅ ਐਕਟ ਅਤੇ ਬੀ. ਐਨ. ਐਸ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਹੈ। ਇਸ 'ਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਜਸਟਿਸ ਸੁਰਿਅਕਾਂਤ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਖਾਰਜ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।

ਅਦਾਲਤ ਵਲੋਂ ਟਾਇਟਲਰ ਵਿਰੁੱਧ ਗਵਾਹ ਲੱਭਣ ਲਈ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ : ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਇੱਕ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਜਗਦੀਸ਼ ਟਾਈਟਲਰ ਵਿਰੁੱਧ 1984 ਦੇ ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਦੰਗਿਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਲੱਭੇ। ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਜਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੂੰ ਮਨਮੋਹਨ ਕੌਰ, ਜੋ ਕਿ ਇਸ ਕੇਸ 'ਚ ਟਾਇਟਲਰ ਖਿਲਾਫ ਸਰਕਾਰੀ ਗਵਾਹੀ ਹੈ, ਨੂੰ ਲੱਭਣ ਅਤੇ ਤਲਬ ਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਜੱਜ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਕੇਂਦਰੀ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਵੱਲੋਂ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮਨਮੋਹਨ ਕੌਰ ਲਾਪਤਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਗਵਾਹ ਨਾਲ ਬਾਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਆਰੀਆ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ, ਜਦ ਕਿ ਦੂਜੇ ਗਵਾਹਾਂ ਅਨੁਜ ਸਿਨਹਾ ਅਤੇ ਐਨ.ਡੀ. ਪੰਚੋਲੀ ਨੂੰ 20 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਤਲਬ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਦੀਪਕ ਬਾਲੀ ਵਲੋਂ ਨਵੀਂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ

ਜਲੰਧਰ: ਉੱਘੇ ਸਮਾਜ ਸੇਵਕ ਦੀਪਕ ਬਾਲੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਹੈਰੀਟੇਜ ਐਂਡ ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨ ਬੋਰਡ ਦਾ ਸਲਾਹਕਾਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਲਈ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੁਪਰੀਮ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨੂੰ ਉਹ ਤਨਦੇਹੀ ਨਾਲ ਨਿਭਾਉਣਗੇ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਵਿੱਚ ਹਰ ਵਰਕਰ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੀਪਕ ਬਾਲੀ ਨੇ ਰਾਜਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਸੰਦੀਪ ਪਾਠਕ, ਰਾਜਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਰਾਗਵ ਚੌਢਾ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਅਤੇ ਸੈਰ ਸਪਾਟਾ ਮੰਤਰੀ ਤਰੁਣਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਸੌਦ ਦਾ ਵੀ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ। ਦੀਪਕ ਬਾਲੀ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਤੇ ਕਲਾ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਲਹਿਰ ਪਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਲਾ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਇਸ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਿਹੜੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਅਹਿਮ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਚੇਤੇ ਰਹੇ ਕਿ ਦੀਪਕ ਬਾਲੀ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣੀ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਸੰਗੀਤ ਸੰਸਥਾ ਸ੍ਰੀ ਹਰਬਲ ਸੰਗੀਤ ਮਹਾਸਭਾ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਵਜੋਂ ਵੀ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾ ਰਹੇ ਹਨ।

Punjab Times
Established in 2000
25th Year in Publication

Published every Saturday
by **A B Publication Inc.**
20451 N Plum Grove Rd.
Palatine, IL 60074-2018
Ph:847-359-0746
Fax:847-705-9388
Email:punjabtimes1@gmail.com

www.punjabtimesusa.com
Founder Editor:
Amolak Singh Jammu
Managing Editor
Jaspreet Kaur
Astt. Editor
Amrit Pal Kaur

Photographer
Kamaljit Singh Viridi
Ph. 847-502-2703
Our Columnists
Gurbakhsh Singh Bhandal
Buta Singh
Tarlochan Singh Dupalpur
Correspondents
California
Ashok Bhaura

New York
Iqbal S. Jabowalia
917-375-6395

Postmaster: Please send
address changes to Punjab Times,
20451 N. Plum Grove Rd., Palatine,
IL 60074

Distributed in:
California, Illinois, Indiana, Ohio,
Michigan, Wisconsin, Mississippi,
Iowa, Arkansas, Massachusetts,
Texas, Virginia, Nevada, Washington,
Oregon, Arizona, Georgia, Florida,
New York, New Jersey, Connecticut,
Oklahoma, Pennsylvania, Missouri,
Kentucky, Kansas.

ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਪਰਚਾ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ
ਸਾਲਾਨਾ ਚੰਦਾ: 130 ਡਾਲਰ

ਨੋਟ: ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ
ਛਪੇ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ
ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਸਹਿਮਤ
ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਪਾਠਕਾਂ
ਦੀ ਮਹਿਜ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਿੱਤ ਛਪੇ ਜਾਂਦੇ
ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਜਾਂ ਗਲਤ ਹੋਣ
ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ।
ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ
ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵੇ
ਦੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ
ਟਾਈਮਜ਼ ਤਾਈਦ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ। ਪਾਠਕ
ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦੀ
ਪੁਸ਼ਟੀ ਆਪ ਕਰ ਲੈਣ।

Disclaimer

The views expressed in the
articles published in the columns
of Punjab Times are that of
their writers, and it is not
implied that Punjab Times
endorses them.

Sameway Punjab Times
does not necessarily endorse
the claim made in the
advertisement published in
Punjab Times.

All disputes subject to
Chicago jurisdiction.

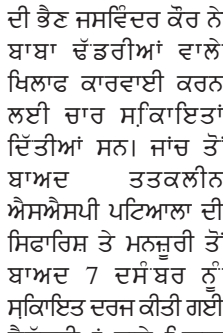
ਅਸਤੀਫਿਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ 20 ਦਿਨਾਂ ਦੀ
ਮੁਹਲਤ ਮਿਲ ਚੁੱਕੀ ਹੈ: ਭੁੰਦੜ

ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ : ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ
ਭੁੰਦੜ ਨੇ ਅੱਜ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ
ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਪਾਰਟੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਅਸਤੀਫੇ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਕੇ
ਰਿਪੋਰਟ ਦੇਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਚ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ 20 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮੁਹਲਤ
ਮਿਲ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭੁੰਦੜ, ਜੋ ਧਾਰਮਿਕ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਤਖਤ ਸ਼੍ਰੀ
ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ
ਦੇ ਅਸਤੀਫਿਆਂ ਬਾਰੇ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ
ਜਥੇਦਾਰ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਿਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਚ ਸਮੁੱਚੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ
ਪਾਲਣ ਲਈ 20 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮੁਹਲਤ ਮੰਗੀ ਸੀ, ਜੋ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲੋਂ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।
ਅਤੇ ਹੁਣ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਅਗਲਾ ਫੈਸਲਾ ਲੈ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਜਥੇਦਾਰ ਮੋਹਣ
ਸਿੰਘ ਬੰਗੀ ਜਥੇਦਾਰ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਝੱਬਰ ਜਥੇਦਾਰ ਮੇਜਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ਅਤੇ ਭਾਈ
ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰਾਏਪੁਰ ਚਾਰੇ ਮੈਂਬਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਮੌਜੂਦ ਸਨ।

ਢੰਡਰੀਆਂ ਵਾਲੇ ਖਿਲਾਫ ਜਬਰ-ਜਨਾਹ ਅਤੇ ਕਤਲ ਦਾ ਕੇਸ ਦਰਜ

ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ ਨੇ ਹਾਈਕੋਰਟ ਚ ਦਿੱਤਾ ਹਲਫਨਾਮਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ
ਹਾਈਕੋਰਟ ਦੀ ਝਾੜ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਟਿਆਲਾ
ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਬਾਬਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ
ਢੰਡਰੀਆਂ ਵਾਲੇ ਤੇ 2012 ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਡੇਰੇ
ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਹਿਲਾ ਨਾਲ ਜਬਰ ਜਨਾਹ ਅਤੇ
ਹੱਤਿਆ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਮਾਮਲਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਹੈ।
ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ 12 ਸਾਲ
ਪਹਿਲਾਂ ਮਿਲੀ ਸਕਿਅਿਤ ਤੇ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ
ਨਾ ਕਰਨ ਕਾਰਨ ਤੱਤਕਲੀਨ ਐਸ.ਐਚ.ਓ
ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ ਹੁਣ ਐਸ.ਐਸ.ਪੀ ਰੈਂਕ ਦੇ
ਅਧਿਕਾਰੀ ਤੇ ਤਤਕਲੀਨ ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ ਬਾਅਦ
ਵਿੱਚ ਬਤੌਰ ਐਸ.ਪੀ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਹੋਏ ਸੇਵਾ
ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਾਰਨ ਦੱਸੇ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਹੈ।
ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ ਗੌਰਵ ਯਾਦਵ ਨੇ ਹਲਫਨਾਮੇ
ਵਿੱਚ ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੂੰ ਐਫ. ਆਈ.ਆਰ ਦਰਜ
ਕਰਨ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ
ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਰਸਮੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ।

ਮਿਰਤਕਾਂ ਦੇ ਭਰਾ ਦੀ ਇੱਕ
ਸਕਿਅਿਤ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ
ਪਸਿਆਣਾ ਵਿੱਚ ਬਾਬਾ
ਢੰਡਰੀਆਂ ਵਾਲੇ ਤੇ 7 ਦਸੰਬਰ
ਦੀ ਤਰੀਕ ਵਾਲੀ
ਐਫਆਈਆਰ ਨੰਬਰ 208
ਵਿੱਚ ਆਈਪੀਐਸ ਦੀਆਂ
ਧਰਾਵਾਂ 302 ਹੱਤਿਆ 3076
ਜਬਰਜਨਾ ਅਤੇ 506
ਅਪਰਾਧਕ ਧਮਕੀ ਲਾਈਆਂ
ਗਈਆਂ ਹਨ। ਡੀਜੀਪੀ ਨੇ
ਹਾਈਕੋਰਟ ਵਿੱਚ 29 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਪਾਸ ਹੁਕਮ
ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਹਲਫਨਾਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਹੈ।
ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਜੱਜ ਸ਼ੀਲ ਨਾਗੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ
ਕਿ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਦੁੱਖਦਾਈ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ
ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਜਬਰ ਜਨਾਹ ਤੇ ਹੱਤਿਆ
ਦੀ ਘਟਨਾ ਦੀ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਕਿਅਿਤ ਕਰਤਾ
ਵੱਲੋਂ 24 ਮਈ 2012 ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ, ਪਹਿਲੀ
ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਐਫ. ਆਈ.ਆਰ ਦਰਜ

ਮਿਰਤਕਾਂ ਦੇ ਭਰਾ ਦੀ ਇੱਕ
ਸਕਿਅਿਤ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ
ਪਸਿਆਣਾ ਵਿੱਚ ਬਾਬਾ
ਢੰਡਰੀਆਂ ਵਾਲੇ ਤੇ 7 ਦਸੰਬਰ
ਦੀ ਤਰੀਕ ਵਾਲੀ
ਐਫਆਈਆਰ ਨੰਬਰ 208
ਵਿੱਚ ਆਈਪੀਐਸ ਦੀਆਂ
ਧਰਾਵਾਂ 302 ਹੱਤਿਆ 3076
ਜਬਰਜਨਾ ਅਤੇ 506
ਅਪਰਾਧਕ ਧਮਕੀ ਲਾਈਆਂ
ਗਈਆਂ ਹਨ। ਡੀਜੀਪੀ ਨੇ
ਹਾਈਕੋਰਟ ਵਿੱਚ 29 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਪਾਸ ਹੁਕਮ
ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਹਲਫਨਾਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਹੈ।
ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਜੱਜ ਸ਼ੀਲ ਨਾਗੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ
ਕਿ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਦੁੱਖਦਾਈ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ
ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਜਬਰ ਜਨਾਹ ਤੇ ਹੱਤਿਆ
ਦੀ ਘਟਨਾ ਦੀ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਕਿਅਿਤ ਕਰਤਾ
ਵੱਲੋਂ 24 ਮਈ 2012 ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ, ਪਹਿਲੀ
ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਐਫ. ਆਈ.ਆਰ ਦਰਜ

ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸੱਚਾਈ
ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਨਜ਼ਾਇਜ਼ ਤੇ
ਗੈਰ ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਜਾਂਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ
।ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ
ਮਹਿਲਾ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਇੰਦਰ
ਕੌਰ ਨੇ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਸੀ। ਜਾਂਚ
ਦੌਰਾਨ ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਦੇ ਸਕੇ ਭਰਾ ਫਤਿਹ ਸਿੰਘ ਤੇ
ਜੀਜੇ ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ
ਦੀ ਮੌਤ ਜ਼ਹਿਰੀਲਾ ਪਦਾਰਥ ਖਾਣ ਨਾਲ ਹੋਈ
ਸੀ। ਡੀਜੀਪੀ ਨੇ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਿਰਤਕਾਂ ਦੀ ਮਾਂ
ਨੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਮਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ 8
ਮਈ 2012 ਨੂੰ ਹਲਫਨਾਮਾ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣੀ ਬੇਟੀ
ਦੀ ਮੌਤ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਗਤਬਤ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਹੀ
ਸੀ। ਡੀਜੀਪੀ ਮੁਤਾਬਕ 19 ਜੂਨ 2012 ਨੂੰ 9
ਨਵੰਬਰ 12 ਤੋਂ ਨੋ ਨਵੰਬਰ 2012 ਤੱਕ ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ
ਦੀ ਭੈਣ ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੇ ਬਾਬਾ ਢੰਡਰੀਆਂ
ਵਾਲੇ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਚਾਰ
ਸਕਿਅਿਤਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ। ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ
ਤਤਕਲੀਨ ਐਸਐਸਪੀ ਪਟਿਆਲਾ ਦੀ ਸਿਫਾਰਿਸ਼
ਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 7 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਸਕਿਅਿਤ
ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਢੰਡਰੀਆਂ ਵਾਲੇ ਨੇ ਕਿਹਾ- ਜਾਂਚ 'ਚ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇਵਾਂਗੇ

ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ ਦਰਜ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢੰਡਰੀਆਂ ਵਾਲੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ
ਉਹ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਨ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਹਿਯੋਗ ਕਰਨਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ
ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਮਾਮਲਾ 12 ਸਾਲ ਪੁਰਾਣਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਵੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਪਰਿਵਾਰ ਦੁਬਾਰਾ
ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਪੁੱਜਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਕੇਸ ਦਰਜ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਡੇਰੇ
ਵਿਚ ਜਾਂਚ ਲਈ ਆਏ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾਏ, ਉਹ ਜਾਂਚ ਵਿਚ ਸਹਿਯੋਗ ਕਰਨਗੇ ਅਤੇ ਉਮੀਦ
ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸੱਚਾਈ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸਦੇ ਲਈ ਥੋੜ੍ਹਾ
ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਡੱਲੇਵਾਲ ਨਾਲ ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਸੈਂਕੜੇ ਕਿਸਾਨ

ਖਨੌਰੀ : ਖਨੌਰੀ ਬਾਰਡਰ ਉੱਤੇ ਕਿਸਾਨੀ
ਮੰਗਾਂ ਲਈ 16 ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਮਰਨਵਰਤ ਤੇ ਬੈਠੇ
ਕਿਸਾਨ ਆਗੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਡੱਲੇਵਾਲ ਦੇ
ਸਮਰਥਨ ਚ ਮੰਗਲਵਾਰ ਨੂੰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਭੁੱਖ
ਹੜਤਾਲ ਕੀਤੀ ਇਸ ਦੌਰਾਨ 1000 ਤੋਂ ਵੱਧ
ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਰੋਟੀ ਨਾ ਖਾਧੀ, ਸਿਰਫ ਪਾਣੀ ਪੀਤਾ
।ਖਨੌਰੀ ਬਾਰਡਰ ਤੇ ਚੁੱਲੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਲੇ। ਪਿੰਡਾਂ
ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਲੰਗਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਆਇਆ।
ਡੱਲੇਵਾਲ ਦੇ ਪਿੰਡ ਚ ਵੀ ਚੁੱਲਾ ਨਹੀਂ ਬਲਿਆ
।ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਗੁਰਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਨੂੰ ਹ
ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਤੇ ਪੋਤੇ ਜਿਗਰ ਜੋਤ ਸਿੰਘ ਸਮੇਤ
ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕ ਵੀ ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲ ਉੱਤੇ ਰਹੇ। ਮਰਨ

ਵਰਤ ਤੇ ਬੈਠੇ ਕੈਂਸਰ ਤੋਂ ਪੀੜਤ 70 ਸਾਲਾ
ਡੱਲੇਵਾਲ ਦੀ ਸਿਹਤ ਲਗਾਤਾਰ ਖਰਾਬ ਹੁੰਦੀ ਜਾ
ਰਹੀ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਵਜ਼ਨ ਕਰੀਬ ਗਿਆਰਾਂ ਕਿਲੋ

ਘੱਟ ਗਿਆ ਹੈ। ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੇ ਦਵਾਈ ਦੇਣ ਦੀ
ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇਨਕਾਰ ਕਰ
ਦਿੱਤਾ। ਚੈੱਕ ਅਪ ਲਈ ਪੁੱਜੇ ਡਾਕਟਰ ਸ਼ੇਰੀਆ
ਕੌਸਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਿਹਤ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ
ਹੋਏ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਈਸੀਯੂ ਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ
ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਕਿਡਨੀ ਤੇ ਲਿਵਰ ਤੇ
ਅਸਰ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੂਗਰ ਲੈਵਲ ਅਤੇ ਬੀਪੀ
ਵੀ ਵੱਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂ
ਅਭਿਮਨੂ ਕੁਹਾੜ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਡੱਲੇਵਾਲ ਨੂੰ
ਦੋ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈ ਕੇ ਉੱਠਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ
ਹੈ। ਡਾਕਟਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਟੈਸਟਾਂ ਦੇ
ਨਤੀਜੇ ਚਿੰਤਾਜਨਕ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ

(ਡਾ.) ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ
ਬਲਵਿੰਦਰ (ਨਿੱਕੀ) ਕੌਰ ਸੇਖੋਂ
ਜਸਬੀਰ ਕੌਰ ਢਿੱਲੋਂ
ਡਾ. ਇਨਕਲਾਬੀ ਥਾਂਦੀ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ
ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ
ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ
ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਰੀ

ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ
ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ
ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀਆ
ਡਾ. ਹਰਗੁਰਮੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ
ਡਾ. ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੰਡੇਰ
ਜਗਦੀਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ
ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਘੁੰਨ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰਤ

ਡਾ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ
ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜੌਤਾ
ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ
ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ
ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨੀ
ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਪਰਿੰਗਫੀਲਡ
ਗੁਰਵੀਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ
ਜਸਕਰਨ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ

ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ (ਅਮਰ ਕਾਰਪੇਟ)
ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ
ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ
ਹਰਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਲੈਲ
ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢੰਡਸਾ
ਸੁਖਮੇਲ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ
ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ (ਹੈਪੀ ਹੀਰ)
ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ
ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਜੱਸੀ) ਗਿੱਲ

ਫਰਿਜ਼ਨੋ 'ਚ ਲੱਗਾ ਮਾਨਸਿਕ ਸਿਹਤ ਬਾਰੇ ਪਹਿਲਾ ਸੈਮੀਨਰ

ਫਰਿਜ਼ਨੋ: ਹਰਸਿਮਰਨ ਸਿੰਘ ਭੰਡਾਲ (MA, 4th year medical student) ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਅੰਦਰ ਵਧ ਰਹੇ ਮੈਂਟਲ ਹੈਲਥ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਇੰਡੀਅਨ ਕਬਾਬਾ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਫਰਿਜ਼ਨੋ ਵਿਖੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕਰਵਾਇਆ

ਵੱਡੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹਦੇ ਲੱਛਣਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਜ ਬਾਰੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇਣ ਲਈ ਪੈਨਲ ਵਿਚ ਗੁਲਵੀਨ ਕੌਰ ਚੀਮਾ (ਕਲੀਨਿਕਲ ਸੋਸ਼ਲ ਵਰਕਰ ਅਤੇ ਥੈਰੇਪਿਸਟ), ਡਾ. ਸਿਮਰਨ ਕੌਰ

ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਭੰਡਾਲ ਦੇ ਬੇਟੇ ਹਨ। ਇਹ ਆਪ ਮੈਡੀਕਲ ਦੇ ਚੌਥੇ ਸਾਲ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹਨ। ਇਸ ਨੌਜਵਾਨ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਮੈਂਟਲ ਹੈਲਥ ਬਾਰੇ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇ ਤੇ ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਇਕ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਸੀ, ਅਗਲਾ

ਗਿਆ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਹੋਰ ਪੰਜਾਬੀ ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੇ ਵੀ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਇਹ ਆਪਣੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਫਰਿਜ਼ਨੋ ਵਿਖੇ ਪਹਿਲਾ ਮੈਂਟਲ ਹੈਲਥ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਹਰਸਿਮਰਨ ਸਿੰਘ ਭੰਡਾਲ ਨੇ ਡਾਕਟਰਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਪੈਨਲ ਬਣਾਇਆ। ਇਸ ਪੈਨਲ ਤੋਂ ਲੋਕ ਮੈਂਟਲ ਹੈਲਥ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਹਰਸਿਮਰਨ ਭੰਡਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂਟਲ ਹੈਲਥ ਪੰਜਾਬੀ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਲਈ ਵੱਡਾ ਮੁੱਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਝਿਜਕ ਹੈ। ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਇਹ ਬਿਮਾਰੀ ਵੱਡਾ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਬਤੀਆਂ

ਮਾਨ (ਪਬਲਿਕ ਹੈਲਥ ਰੀਸਚਰ), ਡਾ. ਜਗਮੀਤ ਕੌਰ ਚੰਨ, ਜਗਦੀਪ ਬਰਾੜ (ਸੋਸ਼ਲ ਵਰਕਰ) ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਡਾ. ਹਰਸਿਮਰਨ ਸਿੰਘ ਭੰਡਾਲ ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਪੀ.ਸੀ.ਏ. ਮੈਂਬਰ ਸ.

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ ਅਤੇ ਪੀ.ਸੀ.ਏ. ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਜਲਦ ਦੁਬਾਰਾ ਫਰਿਜ਼ਨੋ ਵਿਖੇ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। **-ਕੁਲਵੰਤ ਧਾਲੀਆ/ ਨੀਟਾ ਮਾਛੀਕੇ**

ਫਰਿਜ਼ਨੋ ਦੀ ਮਸ਼ਹੂਰ ਰਿਐਲਟਰ ਐਮੀ ਗਿੱਲ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ

ਫਰਿਜ਼ਨੋ: ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਅਤੇ ਗਿੱਲ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਗਹਿਰਾ ਸਦਮਾ ਲੱਗਾ, ਜਦੋਂ ਇੱਥੋਂ ਦੀ ਮਸ਼ਹੂਰ ਰਿਐਲਟਰ ਅਮਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਗਿੱਲ, (ਐਮੀ ਗਿੱਲ) ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਅਚਾਨਕ ਅਲਵਿਦਾ ਆ ਗਈ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿੱਛੇ ਦੋ ਧੀਆਂ 10 ਤੇ 5 ਸਾਲ ਅਤੇ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਪਤੀ ਛੱਡ ਗਈ। ਐਮੀ ਗਿੱਲ ਦੂਸਰਿਆਂ ਦੀ ਮੌਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਨਰਮ ਦਿਲ ਇਨਸਾਨ ਸੀ। ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਦੇ ਅਚਾਨਕ ਵਿਛੋੜੇ ਕਾਰਨ ਗਿੱਲ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਨਾ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਘਾਟਾ ਪਿਆ, ਓਥੇ ਹੀ ਫਰਿਜ਼ਨੋ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰਾ ਵੀ ਇੱਕ ਸੁੱਖ ਸਿਆਣੀ ਰਿਐਲਟਰ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਸੰਸਕਾਰ 14 ਦਸੰਬਰ ਦਿਨ ਸ਼ਨਿਚਰਵਾਰ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤ ਭਵਨ ਟਿਊਨਰਲ ਹੋਮ ਟਾਊਲਰ ਵਿਖੇ ਸਵੇਰੇ 10 ਤੋਂ ਦੁਪਹਿਰ 12 ਵਜੇ ਦਰਮਿਆਨ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਪਰੰਤ ਭੋਗ ਗੁਰਦੁਆਰਾ, ਦਰਬਾਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿਖੇ ਪਵੇਗਾ। ਫਰਿਜ਼ਨੋ ਦਾ ਸਮੂਹ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰਾ ਗਿੱਲ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਇਸ ਦੁੱਖ ਵਿਚ ਸ਼ਰੀਕ ਹੈ। ਪਰਮਾਤਮਾ ਵਿੱਛੜੀ ਰੂਹ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਨਿਵਾਸ ਅਤੇ ਗਿੱਲ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਭਾਣਾ ਮੰਨਣ ਦਾ ਬਲ ਬਖਸ਼ੋ।

ਅਵਤਾਰ ਰਿਕਾਰਡ ਦੀ ਨਵੀਂ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ 'ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ'

ਅਮੈਰੀਕਨ ਪੰਜਾਬੀ ਅਵਤਾਰ ਲਾਖਾ ਦੇ ਅਵਤਾਰ ਰਿਕਾਰਡ ਵਲੋਂ ਨਵੇਂ ਟਰੈਕ ਦਾ ਪੋਸਟਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਹ ਪੋਸਟਰ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਹੈ, ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਪ੍ਰਤੀ ਪਿਆਰ

ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਟਰੈਕ ਦਾ ਨਾਂ 'ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ' ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਲੋਪੋਕੇ ਬਰਦਰਜ਼ ਨੇ ਗਾਇਆ ਹੈ। ਜਸ਼ਨ ਜਗਦੇਵ ਦੇ ਲਿਖੇ ਇਸ ਗੀਤ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਛਪਿਆ ਪੋਸਟਰ ਦੇਖ ਕੇ ਅਵਤਾਰ ਰਿਕਾਰਡ ਤੇ ਅਵਤਾਰ ਲਾਖਾ ਨੂੰ ਸ਼ਬਾਸ਼ ਦੇਣ ਨੂੰ ਦਿਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਗੀਤ ਨਾਲ ਲੋਪੋਕੇ ਬਰਦਰਜ਼ ਦਾ ਨਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕੀ ਵਿਚ ਹੋਰ ਰੌਸ਼ਨ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਟਰੈਕ ਦਾ ਸੰਗੀਤ ਸੰਗੀ ਨੈਕਸਸ ਨੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਵਤਾਰ ਲਾਖਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਟਰੈਕ 29 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਹੀ ਤਿਆਰ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜੋ ਇਤਿਹਾਸਕ ਟਰੈਕ ਸਿੱਧ ਹੋਵੇਗਾ।

ਰੋਟਰੀ ਕਲੱਬ ਕਰਮਨ ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ ਨੇ 67ਵੀਂ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ ਮਨਾਈ

ਫਰਿਜ਼ਨੋ: ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਕਰਮਨ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ 'ਰੋਟਰੀ ਕਲੱਬ' ਪਿਛਲੇ ਲੰਮੇ ਅਰਸੇ ਤੋਂ ਸਥਾਨਕ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਅਤੇ ਸਥਾਨਕ ਵਪਾਰਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਲਈ ਸਹਿਯੋਗੀ ਬਣਿਆ

ਮਾਣਿਆ, ਉੱਥੇ ਹੀ ਆਪਸੀ ਪਿਆਰ ਦੀ ਸਾਂਝ ਪਾਉਂਦਿਆਂ ਤੋਹਫੇ ਵੀ ਬਦਲੇ ਗਏ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਰੋਟਰੀ ਕਲੱਬ ਦੀ ਮੁੱਖ ਮੈਂਬਰ ਵੈਰੋਣਕਾ ਨੇ ਸਮੂਹ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ।

ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਕਿਰਨਜੋਤ ਕੌਰ ਢੇਸੀ ਦੇ ਉੱਦਮ ਅਤੇ ਗੁਲਬਿੰਦਰ ਗੈਰੀ ਢੇਸੀ ਦੀ 'ਪੰਜਾਬੀ ਸਿੱਖ ਕਮਿਊਨਿਟੀ' ਦੀ ਟੀਮ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਸਦਕਾ ਹਾਰਵੈਸਟ ਫੈਸਟੀਵਲ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ

ਹੋਇਆ ਹੈ। ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ ਇਸ ਕਲੱਬ ਵਲੋਂ ਆਪਣੇ 67 ਸਾਲ ਪੂਰੇ ਹੋਣ 'ਤੇ ਕੋਕ ਕੱਟਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਾਲਾਨਾ ਕ੍ਰਿਸਮਸ ਡਿਨਰ ਪਾਰਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਰੋਟਰੀ ਕਲੱਬ ਦੇ ਸਮੂਹ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਜਿੱਥੇ ਸੁਆਦਲੇ ਖਾਣਿਆਂ ਦਾ ਅਨੰਦ

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਦੁਆਰਾ ਕਰਮਨ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਹਰ ਸਾਲ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੀ ਵਾਢੀ ਹੋਣ 'ਤੇ ਸਾਲਾਨਾ ਕਰਮਨ ਹਾਰਵੈਸਟਰ ਫੈਸਟੀਵਲ, ਕ੍ਰਿਸਮਿਸ ਪਰੇਡ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕਾਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਮੇਲੇ ਵਿਚ

ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਵਿਰਸੇ ਦੀ ਸਟੇਜ ਲੱਗਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਰੋਟਰੀ ਕਲੱਬ ਕਰਮਨ ਵਲੋਂ ਪੂਰਾ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਰੋਟਰੀ ਕਲੱਬ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਕਰਮਨ ਵਿਚ ਵਿਸਾਖੀ ਮੇਲਾ ਵੀ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਬਿਕਰਮ ਮਜੀਠੀਆ ਨੇ ਡੀਜੀਪੀ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਲਿਖ ਕੇ ਸੁਖਬੀਰ 'ਤੇ ਹੋਏ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਕੀਤੀ ਮੰਗ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ : ਸਾਬਕਾ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਉੱਤੇ ਹੋਏ ਹਮਲੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਨੇ ਅੱਜ ਪੁਲਿਸ ਮੁਖੀ ਗੌਰਵ ਯਾਦਵ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪੱਤਰ ਲਿਖਿਆ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਡੀਜੀਪੀ ਨੂੰ ਸੁਖਬੀਰ ਤੇ ਹੋਏ ਕਾਤਲਾਨਾ ਹਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਡੀਆਈਜੀ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਭੁੱਲਰ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਲੈ ਕੇ, ਇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਖੁਦ ਜਾਂ ਫਿਰ ਡੀਜੀਪੀ ਪ੍ਰਮੋਦ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦੇਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਮਜੀਠੀਆ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰਮੋਦ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਵਰਦੀ ਪ੍ਰਤੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਸਾਬਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿਖਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਲਾਰੈਂਸ ਬਿਸ਼ਨੋਈ ਇੰਟਰਵਿਊ ਕੇਸ ਚ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਸਾਬਿਤ ਕੀਤੇ ਸੱਚ ਦੇ ਨਾਲ ਖੜੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਮਜੀਠੀਆ ਨੇ ਐਫਆਈਆਰ ਦਰਜ ਕਰਨ ਅਤੇ ਐਸਪੀ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕਤਲ ਦੀ ਕੇਸ਼ਿ ਤਹਿਤ ਉਸ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਅਤੇ

ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਦੀ ਡੂੰਘਾਈ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਵੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਮਜੀਠੀਆ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਇਹ ਗੱਲ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਨਾ ਕੇਵਲ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਜਾਨ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਵਰਤੀ ਗਈ, ਸਗੋਂ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲੀ ਭੁਗਤ ਕੀਤੀ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪੁਲਿਸ ਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸੱਚਾਈ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਇੱਕ ਕਵਰ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਮਜੀਠੀਆ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਇੱਕ ਔਰਤ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਨਾਬਾਲਗ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੱਟਪੱਥੀ ਅਤੇ ਅੱਤਵਾਦੀ ਸੰਗਠਨਾਂ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਦੀ ਵੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਖਬਰਾਂ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਹੋਰ ਹਮਲਾਵਰ ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਉਰਫ਼ ਬਾਬਾ ਧਰਮਾ ਵੀ ਸੀ, ਜੋ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਕਮਾਂਡੋ ਫੋਰਸ ਦਾ ਸਰਗਰਮ ਮੈਂਬਰ ਸੀ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਚੌਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਦੂਜਾ ਹਮਲਾਵਰ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਹਮਲਾਵਰ ਦੀ ਵੀ ਸੀਸੀਟੀਵੀ ਫੁਟੇਜ ਦੁਆਰਾ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਸਭ ਨੂੰ ਜੋੜਦਿਆਂ ਸਾਰੀ ਘਟਨਾ ਦੀ ਨਿਰਪੱਖ ਜਾਂਚ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਸਿਵਲ ਸੇਵਾਵਾਂ ਮੁੱਖ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਐਲਾਨੇ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ - ਯੂਨੀਅਨ ਪਬਲਿਕ ਸਰਵਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨ (ਯੂ.ਪੀ.ਐਸ.ਸੀ.) ਨੇ ਆਈ.ਏ.ਐਸ., ਆਈ.ਪੀ.ਐਸ. ਤੇ ਗਰੁੱਪ ਏ ਤੇ ਬੀ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਕੇਂਦਰੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲਈ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਲਈ ਸਿਵਲ ਸੇਵਾਵਾਂ (ਮੁੱਖ) ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਐਲਾਨ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਬਿਆਨ 'ਚ ਯੂ.ਪੀ.ਐਸ.ਸੀ. ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਨਤੀਜੇ 20 ਤੋਂ 29 ਸਤੰਬਰ ਤੱਕ

ਹੋਈਆਂ ਪ੍ਰੀਖਿਆਵਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਐਲਾਨੇ ਗਏ ਸਨ। ਯੂ.ਪੀ.ਐਸ.ਸੀ. ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੁੱਖ ਪ੍ਰੀਖਿਆ 'ਚ ਸਫਲ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਸੇਵਾ, ਭਾਰਤੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਸੇਵਾ, ਭਾਰਤੀ ਪੁਲਿਸ ਸੇਵਾ ਤੇ ਹੋਰ ਕੇਂਦਰੀ ਸੇਵਾਵਾਂ (ਗਰੁੱਪ ਏ ਤੇ ਬੀ) ਲਈ ਚੋਣ ਲਈ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਟੈਸਟ ਲਈ ਯੋਗਤਾ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਬਾਰੂਦੀ ਸੁਰੰਗ ਧਮਾਕੇ 'ਚ ਜਵਾਨ ਸ਼ਹੀਦ

ਪੁਣਛ/ਜੰਮੂ -ਜੰਮੂ ਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਪੁਣਛ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ 'ਚ ਕੰਟਰੋਲ ਰੇਖਾ ਦੇ ਨਾਲ ਗਸ਼ਤ ਦੌਰਾਨ ਇਕ ਬਾਰੂਦੀ ਸੁਰੰਗ ਧਮਾਕੇ 'ਚ ਇਕ ਫ਼ੌਜੀ ਜਵਾਨ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਿਆ। ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 'ਜਵਾਨ ਵੀ. ਸੁਬੈਯਾ ਵਾਰਿਕੁੰਤਾ ਦਾ ਕੰਟਰੋਲ ਰੇਖਾ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਬਾਣੇਦਾਰ ਟੇਕਰੀ ਇਲਾਕੇ 'ਚ ਗਸ਼ਤ ਦੌਰਾਨ ਗਲਤੀ

ਨਾਲ ਪੈਰ ਬਾਰੂਦੀ ਸੁਰੰਗ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਧਮਾਕਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਧਮਾਕੇ 'ਚ 25 ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਰਾਈਫਲਜ਼ ਦਾ ਇਹ ਹੌਲਦਾਰ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਿਆ। ਜਨਰਲ ਅਫ਼ਸਰ ਕਮਾਂਡਿੰਗ (ਜੀ.ਓ.ਸੀ.) ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਜਨਰਲ ਨਵੀਨ ਸਚਦੇਵਾ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਸ਼ਹੀਦ ਜਵਾਨ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕੀਤੀ।

ਇੰਡੋ-ਅਮੈਰਿਕਨ ਹੈਰੀਟੇਜ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ (ਨਿਊ ਯਾਰਕ) ਵਲੋਂ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦੀ ਯਾਦ 'ਚ ਸਮਾਗਮ

ਨਿਊ ਯਾਰਕ: ਇੰਡੋ-ਅਮੈਰਿਕਨ ਹੈਰੀਟੇਜ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ (ਨਿਊ ਯਾਰਕ) ਵਲੋਂ 30 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਸਮਾਗਮ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚ ਕੂਕਾ ਲਹਿਰ, ਗ਼ਦਰ ਲਹਿਰ, ਬੱਬਰ ਲਹਿਰ ਆਦਿ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਨਾ ਤੇ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਦੇਣਾ ਸੀ। ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋ. ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ (ਯੂ.ਕੇ.), ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿੰਘ ਕਾਂਗਣਾ, ਜਸਵੀਰ ਦਿਓਲ (ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਨੈਸ਼ਨਲ ਡੈਮੋਕ੍ਰੈਟਿਕ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਐਡਮਿਨਿਸਟਰੇਟਿਵ ਐਮ.ਐਲ.ਏ.), ਡਾ. ਸਵੈਮਾਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਕੰਗ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਸਨ।

ਇਹ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਛੜ ਗਏ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ, ਡਾ. ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ, ਡਾਕਟਰ ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ, ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਹੁੰਦਲ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਹਾਲ ਦੇ ਸੈਕਟਰੀ ਨੋਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਯਾਦ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਇਕ ਮਿੰਟ ਦਾ ਮੌਨ ਰੱਖ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਸੰਤ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਰਾਗੀ (ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਨਿਊ ਯਾਰਕ) ਵਲੋਂ ਸ਼ਬਦ ਗਾਇਨ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਆਰੰਭਤਾ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਅਗਲਾ ਪਤਾ ਪੁਸਤਕ ਰਿਲੀਜ਼ ਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਦਰਜਨ ਦੇ ਕਰੀਬ ਕਿਤਾਬਾਂ ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 'ਪਗਡੰਡੀਆਂ' (ਅੰਜੂ ਰੱਤੀ), 'ਕਿਣ-ਮਿਣ' (ਮੰਗਤ ਰਾਮ ਪਾਸਲਾ) 'ਖੇਡ ਜਗਤ ਦੀਆਂ ਪੈੜਾਂ' (ਇਕਬਾਲ ਜੱਬੋਵਾਲੀਆ), 'ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਪਰਵਾਨੇ' (ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ), 'ਪੇਂਡੂ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪਰਵਾਸ ਦੇ ਰੂੜੇ-ਕਪੂੜੇ' (ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ, ਧਰਮਪਾਲ, ਗੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਸੁਖਵੀਰ ਕੌਰ, ਰੁਪਿੰਦਰ ਕੌਰ ਅਤੇ ਜੋਤੀ), 'ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਸੰਗਰਾਮ ਦੇ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ' (ਐਚ. ਐੱਲ. ਕਪੂਰ), 'ਲੋਹ ਪੁਰਖ ਮਰਜੀਵਤਾ- ਕਾਮਰੇਡ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਸੁਤੰਤਰ' (ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਗੋਰਾਇਆ ਅਤੇ ਸੁਲੱਖਣ ਸਰਹੰਦੀ), 'ਨਿੰਗਰ ਖੰਭਾਂ ਦੀ ਉਡਾਣ' (ਸੰ. ਹਰਜਿੰਦਰ ਪੰਧੋਰ, ਰਵੀ ਸ਼ੇਰ ਗਿੱਲ, ਹਰਮਹਿੰਦਰ ਚਹਿਲ), 'ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਅੰਗ-ਸੰਗ' (ਪ੍ਰੋ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ), 'ਮਨੂੰ ਸਿਮਰਤੀ'

(ਡਾ. ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ), ਰੰਗਾਂ ਦੇ ਆਰ-ਪਾਰ' (ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਭੰਵਰਾ) ਆਦਿ ਸਨ।

ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਮੁਖਤਸਰ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਵੀ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸੁਖਜੀਤ

ਪਹਿਲਾਂ ਉੱਕਾਰ ਸਿੰਘ ਡੁਮੇਲੀ ਨੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਵਰਕੇ ਫਰੋਲਦਿਆਂ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਭਾਰਤ ਜਾਣ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੁਲਮ-ਸਿਤਮ ਤੱਕ ਲਿਆ ਕੇ ਮੁਕਾਈ।

ਮੁਹੱਬਤ ਅਧੀਨ ਲੜਨ-ਮਰਨ ਦੇ ਜਜ਼ਬੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧਤਾ ਦੀ ਬਾਣੀ ਪਾਈ।

ਡਾ. ਸਵੈਮਾਨ ਸਿੰਘ ਨੇ 'ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚੇ' ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਆਪਣੇ ਅਨੁਭਵ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਿਆਂ

ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ। ਮਾਸਟਰ ਧਰਮ ਪਾਲ ਉੱਗੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੋਤ ਤੋਂ ਹੀ ਜੋਤ ਜਗਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਲੈ ਕੇ ਹੋਰ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਲੋਕ ਵੀ ਇਸ ਲੋਅ ਨੂੰ ਅਗਾਂਹ ਤੋਰਨਗੇ। ਸ਼ਬਦਿਕ ਮੁਹੱਬਤ ਨੇ ਬੇਹੱਦ ਭਾਵੁਕ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕੀਤਾ। ਦੇਵ ਰੰਧਾਵਾ ਨੇ ਵੀ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨਾਲ ਸ਼ਬਦੀ ਸਾਂਝ ਪੁਆਈ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਟ੍ਰਾਈ ਸਟੇਟ ਤੋਂ ਲੋਕਾਂ ਭਰਪੂਰ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰੀ। ਲੰਗਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸਤਿਗੁਰ ਸਵੀਟਸ ਵੱਲੋਂ ਨਿਭਾਈ ਗਈ। ਜਲ ਦੀ ਸੇਵਾ ਗੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਪੁਨੀ ਅਤੇ ਚਾਹ-ਪਕੌੜਿਆਂ ਦੀ ਰਸਦ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਮਰਾ ਵੱਲੋਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਅਮਰੀਕ ਗਾਫ਼ਿਲ ਅਤੇ ਰਾਜਿੰਦਰ ਬਿੱਟੂ ਨੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਗਤ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਸਾਰਾ ਹਾਲ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਰਨਾਦਾਇਕ ਬਣਾਇਆ।

ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਨੂੰ ਸਫਲ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਮਨਮੋਹਨ ਪੁਨੀ (ਇੰਡੋ-ਅਮੈਰਿਕਨ ਹੈਰੀਟੇਜ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਨਿਊਯਾਰਕ), ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਸਲੋਚ (ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਨਿਊਯਾਰਕ), ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਕਾਰੀ (ਪ੍ਰਧਾਨ ਕਪੂਰਥਲਾ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਨਿਊਯਾਰਕ), ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸਭਾਨਪੁਰ, ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ, ਬਾਈ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ (ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਨਿਊਯਾਰਕ), ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰੀਤ, ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਚੇਅਰਮੈਨ, ਰਮੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਯੋਗਦਾਨ ਰਿਹਾ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ (ਗਲਪ-ਲਿਖਾਰੀ), ਤਰਲੋਕਬੀਰ (ਕਵੀ), ਡਾ. ਸੰਦੀਪ (ਆਲੋਚਕ), ਜਸਵੀਰ ਉੱਭੀ (ਲੇਖਕ) ਬਲਬੀਰ ਡੁਮੇਲੀ (ਕਵੀ), ਜਸਵੀਰ ਡੁਮੇਲੀ (ਕਵੀ), ਰੀਟਾ ਕੋਹਲੀ (ਸੰਗੀਤਕਾਰ) ਆਦਿ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਤੂਰ, ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਜੱਬੋਵਾਲ, ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੰਡਿਆਲਾ, ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ (ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਵਿਦਾਸ ਗੁਰੂਘਰ), ਮੈਡਮ ਪਰਮਜੀਤ ਕੌਰ, ਮਲਕੀਤ ਮਾਣਾ, ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੋਪਰਾਇ (ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਿੱਖ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ) ਆਦਿ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਸਟੇਜ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸੋਹਲ ਨੇ ਨਿਭਾਈ।

ਇੰਡੋ-ਅਮੈਰਿਕਨ ਹੈਰੀਟੇਜ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ (ਨਿਊ ਯਾਰਕ) ਵਲੋਂ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਕਿਤਾਬਾਂ ਰਿਲੀਜ਼ ਕਰਦੇ ਹੋਏ (ਖੱਬਿਓਂ ਸੱਜੇ) ਸੁਰਿੰਦਰ ਸੋਹਲ, ਡਾ. ਸੰਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਅਮਰੀਕ ਗਾਫ਼ਿਲ, ਮਨਮੋਹਨ ਪੁਨੀ, ਪ੍ਰੋ. ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਯੂ.ਕੇ., ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿੰਘ ਕਾਂਗਣਾ, ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ, ਡਾ. ਸਵੈਮਾਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਸਲੋਚ।

ਕੌਰ, ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਭੰਵਰਾ, ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਕੌਰ ਪ੍ਰੀਤ, ਅਮਰੀਕ ਗਾਫ਼ਿਲ ਅਤੇ ਰਾਜਾ ਅਵੈਸ ਨੇ ਹਿੰਸਾ ਲਿਆ। ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਗਾਇਕ ਰੇਸ਼ਮ ਸਿੰਘ ਰੇਸ਼ਮ ਨੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਸ਼ਿਅਰਾਂ ਨਾਲ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕੀਤੀ।

ਅਗਲੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ। ਸਭ ਤੋਂ

ਕਾਂਗਣਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਤਕਰੀਰ ਵਿਚ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ ਦੇ ਅਮਰੀਕਾ ਪਹੁੰਚਣ ਵੇਲੇ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਆਫੀਸਰ ਨਾਲ ਹੋਈ ਗੱਲਬਾਤ ਦਾ ਅਹਿਮ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾ ਕੀਤਾ।

ਮੁੱਖ ਬੁਲਾਰੇ ਪ੍ਰੋ. ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਯੂ.ਕੇ. ਨੇ ਬੇਹੱਦ ਸਰਲ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦੀ ਸੋਚ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਅਕੀਦੇ, ਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਤੀ

ਇਹ ਆਸ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕੀਤੀ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬੇ ਆਪਣੇ ਮੁਲਕ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਤਤਪਰ ਸਨ ਇਉਂ ਹੀ ਅੱਜ ਦੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਚਿਚਮੰਡ ਹਿੱਲ ਗੁਰੂਘਰ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਕੰਗ ਨੇ ਇੰਡੋ-ਅਮੈਰਿਕਨ ਹੈਰੀਟੇਜ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਦੇ ਇਸ ਕਾਰਜ ਦੀ

ਲਿਖਾਈ ਸਰੀਰਕ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਸੂਚਕ ਹੈ

ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਲਿਖਣ ਵੰਗ ਤੋਂ ਉਸ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਤਵ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਲੱਗਣ ਪਿੱਛੇ ਕਈ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਿਕ ਕਾਰਨ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਕੰਮ ਪਿੱਛੇ ਉਸਦੀ ਇਸ਼ਾਵਾਂ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰ ਖੜੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਨਿਰਨਾ ਕਰਨਾ ਬੜਾ ਕਠਨ ਹੈ ਕਿ ਸਰੀਰਕ ਸ਼ਕਤੀ

ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸੋਖੀ
ਸੰਪਰਕ: 9417166386

ਵੱਡੀ ਹੈ ਜਾਂ ਮਾਨਸਿਕ। ਮਾਨਸਿਕ ਸਥਿਤੀ ਜੇਕਰ ਸੰਤੁਲਨ ਵਿੱਚ ਹੈ ਤਾਂ ਵਿਅਕਤੀ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇੱਛਾ ਸ਼ਕਤੀ ਉਹਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਕੇ ਬਹੁਤ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਕਰਵਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਜੇਕਰ ਉਸਦੀ ਸਰੀਰਕ ਸਥਿਤੀ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕਈ ਵਾਰ ਉਸਦੀਆਂ ਇੱਛਾਵਾਂ ਵੀ ਦੱਬੀਆਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਰੀਰਕ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਬਾਹਰੀ ਵਿਅਕਤੀਤਵ ਬਣਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਬਹੁਤ ਜਲਦੀ ਥੱਕ ਜਾਣਾ, ਉਸ ਦਾ ਦੋ ਚਿੱਤੀ ਵਿੱਚ ਹੋਣਾ, ਕੰਮ ਕਰਨ

ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਹੁਤ ਸੋਚਣਾ ਜਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਨਾ ਸੋਚਣਾ, ਤੱਤਫੱਟ ਨਿਰਨਾ ਲੈਣਾ, ਬਹੁਤ ਹੌਲੀ ਜਾਂ ਬਹੁਤ ਤੇਜ਼ ਚੱਲਣਾ, ਸ਼ਾਰਟਕਟ ਰਸਤਾ ਅਪਣਾਉਣਾ, ਅਚਾਨਕ ਤੇਜ਼ੀ ਫੜ ਲੈਣੀ ਜਾਂ ਸੁਸਤ ਹੋ ਜਾਣਾ। ਆਪਣਾ ਦਿਮਾਗੀ ਸਮਰੱਥਾ ਤੋਂ ਘੱਟ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਰੁਚੀ ਨਾ ਦਿਖਾਉਣੀ ਆਦਿ ਅਜਿਹੇ ਕਈ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਉਸਦੀ ਲਿਖਾਵਟ ਵਿੱਚੋਂ ਲੱਭ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਸਰੀਰਕ ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਬਾਰੇ ਉਸ ਦੀ ਲਿਖਾਈ ਦੱਸ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਲਿਖਣ ਦੀ ਗਤੀ ਅੱਖਰ ਬਣਤਰ ਅਤੇ ਲਿਖਾਵਟ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਤੋਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਅਨੁਮਾਨ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਵਿਅਕਤੀ ਗੋਲ ਜਾਂ ਚੌਰਸ ਅੱਖਰ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਲਿਖਣ ਦੀ ਗਤੀ ਘੱਟ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਨੁਕੀਲੇ ਅਤੇ ਛੋਟੇ ਅੱਖਰ ਛੇਤੀ

ਲਿਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜੇਕਰ ਲਿਖਣ ਸਮੇਂ ਕਾਗਜ਼ ਦਾ ਹੇਠਲਾ ਧਰਾਤਲ ਨਰਮ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਵੀ ਲਿਖਣ ਦੀ ਗਤੀ ਘੱਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕਲਮ ਜਾਂ ਪੈਨਸਲ ਸਖਤ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਵੀ ਲਿਖਾਈ ਦੀ ਗਤੀ ਘੱਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅੱਗੇ ਨੂੰ ਝੁਕੇ ਅੱਖਰ ਛੇਤੀ ਲਿਖੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਲਿਖਣ ਦੀ ਗਤੀ ਤੋਂ ਸਰੀਰ ਤੇ ਮਨ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਪਿਛਲੇ ਸੰਤੁਲਨ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ।

ਪਤਲੇ ਤੇ ਨੁਕੀਲੇ ਅੱਖਰ ਵਿਚਾਰਵਾਨ ਹੋਣ ਦਾ ਅਤੇ ਛੋਟੇ ਅੱਖਰ ਇਕਾਗਰਤਾ ਦਾ ਸੂਚਕ ਹਨ। ਛੋਟੀ ਲਿਖਾਈ ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਅਤੇ ਉਰਜਾ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਹੋਣ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਕੰਮ ਤਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ ਤੇ ਬਿਮਾਰ, ਥੱਕੇ ਤੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਲਿਖਾਈ ਦੀ ਗਤੀ ਤੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਤੇ ਉਸਦਾ ਮਾਨਸਿਕ ਵਿਕਾਸ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਇੱਛਾ ਸ਼ਕਤੀ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਹੈ ਇਸ ਬਾਰੇ ਲਿਖਾਈ ਲਿਖਣ ਸਮੇਂ ਉਸ ਦੀ ਕਲਮ ਤੇ ਪਾਇਆ ਦਬਾਅ ਦੱਸਦਾ

ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਲਿਖਾਵਟ ਵਿੱਚ ਕਲਮ ਦਾ ਦਬਾਅ ਵੱਧਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਸ ਦੀ ਉਰਜਾ ਵੱਧਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਵਧਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਬਹੁਤ ਜਿਆਦਾ ਦਬਾਅ ਨਾਲ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਉਸਦਾ ਸੁਭਾਅ ਹੰਕਾਰੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਰੀਰਕ ਸੁੱਖ ਪ੍ਰਤੀ ਉਸਦਾ ਮੋਹ ਵੀ ਵੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਦੂਜਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਉਸ ਦੀ ਲਿਖਾਈ ਤੋਂ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਤੀ ਪ੍ਰਤਿਕਿਰਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਦਬਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਪਤਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਣ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਹਲਕੇ ਦਬਾਅ ਦੇ ਨਾਲ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਵਿੱਚ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਦੀ ਕਮੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਕਮਜ਼ੋਰ ਵਿਅਕਤੀਤਵ ਵਾਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਘਟਨਾ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਬਹੁਤੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ। ਉਹ ਭਾਵਕ ਛੇਤੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਇਹ ਕਹਾਂਗੇ ਕਿ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਝੁਕਾਅ ਤੇ ਥੋੜੇ ਜਿਹੇ ਦਬਾਅ ਨਾਲ ਲਿਖਣ ਵਾਲਾ ਮਿਲਣਸਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਬਿਲਕੁਲ ਸਿੱਧਾ ਲਿਖਣ ਵਾਲਾ ਅੰਤਰਮੁਖੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਝੁਕਾਅ ਵਾਲਾ ਸ਼ਰਾਰਤੀ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਵਿਗੜੇ ਸੰਤੁਲਨ ਵਾਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਹਰਸ਼ਰਨ ਕੌਰ ਹੈਪੀ ਮੁੜ ਕਾਂਗਰਸ ਸ਼ਾਮਿਲ

ਸਾਬਕਾ ਕੌਂਸਲਰ ਅਤੇ ਖੇਡ ਪ੍ਰਮੋਟਰ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭਾਘਾ ਦੀ ਧਰਮ ਪਤਨੀ ਹਰਸ਼ਰਨ ਕੌਰ ਹੈਪੀ ਅੱਜ ਘਰ ਵਾਪਸੀ ਕਰਦਿਆਂ ਮੁੜ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋ ਗਏ। ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਸਾਬਕਾ ਮੇਅਰ ਦੇ "ਆਪ" ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਨਾਲ ਜਿੱਥੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਝਟਕਾ ਲੱਗਾ ਸੀ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਹੈਪੀ ਦੇ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਨਾਲ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਰਾਹਤ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਜਿੰਦਰ ਬੇਰੀ,

ਵਿਧਾਇਕ ਹਰਦੇਵ ਲਾਡੀ ਸ਼ੇਰੋਵਾਲੀਆ, ਡਾਕਟਰ ਨਵਜੋਤ ਦਾਈਆ, ਹਲਕਾ ਇੰਚਾਰਜ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਾਬਕ ਐਸ.ਐਸ.ਪੀ. ਨੇ ਹਰਸ਼ਰਨ ਕੌਰ ਹੈਪੀ ਦਾ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਤੇ ਸਵਾਗਤ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੈਪੀ ਵਰਗੇ ਤੇਜ਼ ਤਰਾਰ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਘਰ ਵਾਪਸੀ ਨਾਲ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਧਾਨ

ਰਜਿੰਦਰ ਬੇਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਹੈਪੀ ਵਰਗੇ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲੋੜ ਹੈ ਤੇ ਪਾਰਟੀ ਵਰਕਰਾਂ ਨੂੰ ਹੈਪੀ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਨਾਲ ਉਤਸ਼ਾਹ ਮਿਲਿਆ ਹੈ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਹਰਸ਼ਰਨ ਕੌਰ ਹੈਪੀ ਨੇ ਆਏ ਹੋਏ ਸਾਰੇ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਅੱਜ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਆ ਕੇ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਨਵੀਂ ਜੀ.ਐੱਸ.ਟੀ. ਸਲੈਬ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰੇਗੀ ਕਾਂਗਰਸ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਪਾਸੇ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਆਮ ਆਦਮੀ ਲਈ ਆਮਦਨ ਕਰ ਤੇ ਹੋਰ ਟੈਕਸਾਂ ਦੀਆਂ ਦਰਾਂ 'ਚ ਵਾਧਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਅਰਬਪਤੀਆਂ ਨੂੰ ਛੋਟ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ

ਭਾਰ ਪਾਉਣ ਲਈ ਜੀ.ਐੱਸ.ਟੀ. ਦੀ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸਲੈਬ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ 'ਚ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਵਰਤੋਂ ਦੀਆਂ ਵਸਤਾਂ 'ਤੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਟੈਕਸ ਲਾਉਣ ਅਤੇ ਵੱਡੇ ਅਰਬਪਤੀਆਂ ਨੂੰ ਛੋਟ ਦੇਣ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੀ ਰਹੇਗੀ।

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਸੁਧਾਰ ਲਹਿਰ ਵੱਲੋਂ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ ਅਤੇ ਪ੍ਰਜੀਡੀਅਮ ਭੰਗ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ : ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਫਰਿਆਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕਰੀਬ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਗਠਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਸੁਧਾਰ ਲਹਿਰ ਦੇ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ ਅਤੇ ਪ੍ਰਜੀਡੀਅਮ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਅੱਜ ਇੱਥੇ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਕਨਵੀਨਰ ਜਥੇਦਾਰ ਗੁਰਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਵਡਾਲਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਅਹਿਮ ਇਕੱਤਰਤਾ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵੱਲੋਂ ਪੰਥਕ ਪਾਰਟੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਪੁਨਰ ਸੁਰਜੀਤੀ ਲਈ ਸਾਰੇ ਧੜਿਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪੰਥਕ ਪਲੇਟਫਾਰਮ ਤੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰਦਿਆਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਸੁਧਾਰ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਜਥੇਦਾਰ ਵਡਾਲਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਸਥਾਨਕ ਮਾਲ ਰੋਡ ਵਿਖੇ ਹੋਈ ਇਸ ਇਕੱਤਰਤਾ ਵਿੱਚ ਬੀਬੀ ਜਗੀਰ ਕੌਰ, ਪ੍ਰੋਮ ਸਿੰਘ ਚੰਦੂ ਮਾਜਰਾ, ਸਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰੱਖਤਾ ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੀਂਡਸਾ, ਗਗਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਬਰਨਾਲਾ, ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਛੋਟੇਪੁਰ, ਬੀਬੀ ਪਰਮਜੀਤ ਕੌਰ ਲਾਂਡਰਾਂ, ਬੀਬੀ ਕਿਰਨਜੋਤ ਕੌਰ, ਸੰਤਾ ਸਿੰਘ ਉਮੈਦਪੁਰੀ, ਸਰਵਨ ਸਿੰਘ ਫਿਲੋਰ, ਤਜਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਹਰਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਚੰਦੂ ਮਾਜਰਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਇਸ ਇਕੱਤਰਤਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਜਥੇਦਾਰ ਵਡਾਲਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਕੁਝ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਜਥੇਦਾਰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਸੌਂਪ ਕੇ ਭੁੱਲਾਂ ਗਲਤੀਆਂ ਲਈ ਖਿਮਾ ਯਾਚਨਾ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਜਿਸ ਤੋਂ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਦਿਆਂ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵੱਲੋਂ 2 ਦਿਸੰਬਰ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ

ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਅਹਿਮ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਉਣ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦੇਣ ਦੇ ਐਲਾਨ ਦੇ ਨਾਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਪੁਨਰ ਸੁਰਜੀਤੀ ਲਈ ਸੁਧਾਰ ਲਹਿਰ ਭੰਗ ਕਰਨ ਦਾ ਵੀ ਬੜੀ ਦੂਰ ਅੰਦੇਸ਼ੀ ਵਾਲਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਅਮਲ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਅੱਜ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਸੁਧਾਰ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਸਮੇਟ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਥੇਦਾਰ ਵਡਾਲਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਮਾਣ ਮਰਿਆਦਾ ਬਹਾਲ ਕਰਾਉਣਾ ਸੁਧਾਰ ਲੈਣ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਅਹਿਮ ਏਜੰਡਾ ਸੀ। ਅੱਜ ਸੁਧਾਰ

ਲਹਿਰ ਦੀ ਹੋਈ ਇਕੱਤਰਤਾ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਹੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਮੁੱਚਤਾ ਨਾਲ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਸਾਰੇ ਹੀ ਮੈਂਬਰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਹਨ। ਅਤੇ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇੰਨ ਬਿੰਨ ਲਾਗੂ ਕਰਨਗੇ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵੱਲੋਂ ਜੋ ਭਰਤੀ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇਵਾਂਗੇ ਤੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸਿੰਘ ਪੰਥ ਅਤੇ ਸਿੰਘ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਲਈ

ਪੰਥਕ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਉੱਤੇ ਪਹਿਰਾ ਦਿੰਦੇ ਰਹਾਂਗੇ। ਜਥੇਦਾਰ ਵਡਾਲਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਭਰਤੀ ਲਈ ਗਠਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੁਖੀ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਮੀ ਨਾਲ ਵੀ ਜਲਦੀ ਹੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕਰਨਗੇ ਤੇ ਕਿ ਭਰਤੀ ਮੁਹਿੰਮ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕਰਨਗੇ ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦਾ ਦਲ ਦੀ ਪੁਨਰ ਸੁਰਜੀਤੀ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਦੂਰ ਅੰਦੇਸ਼ੀ ਵਾਲਾ ਫੈਸਲਾ ਹੈ ਤੇ ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਖੇਤਰੀ ਪਾਰਟੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਸ਼ਕਤੀ

ਲੈ ਕੇ ਮੁੜ ਉਭਰੇਗੀ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਇੰਨ ਬਿੰਨ ਪਾਲਣਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਡੈਲੀਗੇਟਸ ਵੱਲੋਂ ਵੀ, ਜੋ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਚੁਣਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਉਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਾਂਗੇ।

ਉਹਨਾਂ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਤੇ ਹੋਏ ਕਾਤਲਾਨਾ ਹਮਲੇ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਮੰਦਭਾਗੀ ਘਟਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਵਾਪਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਇਸ ਘਟਨਾ ਤੇ ਸਿਆਸਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ, ਬਲਕਿ ਇਸ ਦੀ ਤਹਿ ਤੱਕ ਜਾ ਕੇ ਪੜਤਾਲ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਕਿ ਗੋਲੀ ਕਿਉਂ ਚਲਾਈ ਗਈ ਤੇ ਇਸ ਪਿੱਛੇ ਕਿਸ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਹੈ। ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦਾ ਅਸਤੀਫਾ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਧਾਮੀ ਵੱਲੋਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅੜਚਣ ਦੇ ਤਰਕ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਦਿਆਂ ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਅੜਚਣ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਸੁਧਾਰ ਲਹਿਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਬੀਬੀ ਜਗੀਰ ਕੌਰ ਪ੍ਰੋਮ ਸਿੰਘ ਚੰਦੂ ਮਾਜਰਾ, ਭਾਈ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ ਕੋਹਲਾ, ਨੇ ਵੀ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਵੱਲੋਂ ਭੁੱਲਾਂ ਗਲਤੀਆਂ ਨਾ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਤਾਂ ਅੱਜ ਪੰਥਕ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਇਹ ਹਾਲਾਤ ਨਾ ਹੁੰਦੇ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਥੇਦਾਰ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਇੰਨ ਬਿੰਨ ਪਾਲਣ ਕਰਦਿਆਂ ਉਹ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸੁਰਜੀਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਕਸਰ ਬਾਕੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣ ਦੇਣਗੇ।

ਸੀਰੀਆ ਵਿੱਚ ਤਖਤਾ ਪਲਟ ਅਸਦ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨ ਦਾ ਅੰਤ

ਦਮਿਸ਼ਕ: ਸੀਰੀਆ ਵਿੱਚ ਬਾਗੀ ਸਮੂਹਾਂ ਦੇ ਗੱਠਜੋੜ ਨੇ ਸੀਰੀਆ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਦਮਿਸ਼ਕ ਸਮੇਤ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਜਿਸ ਨਾਲ ਪੱਛਮੀ ਏਸ਼ੀਆ ਦੇ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਬਸਰ ਅਸਦ ਦੇ 24 ਸਾਲ ਅਤੇ ਅਸਦ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ 50 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨ ਦਾ ਅੰਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਅਸਦ ਦੇਸ਼ ਛੱਡ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਤੇ ਸੀਰੀਆ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇੱਕ ਬਿਆਨ ਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਸਰ ਅਸਦ ਦਾ ਤਖਤਾ ਪਲਟ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਲ ਚ ਬੰਦ ਸਾਰੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦਾਂ ਨੂੰ ਰਿਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਿਆਨ ਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਅਸਦ ਕਿਸੇ ਅਗਿਆਤ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਚਲੇ ਗਏ ਹਨ। ਬਾਗੀ ਧੜੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਗਾਜ਼ੀ ਅਲ ਜਲਾਲੀ ਸੱਤਾ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਤੱਕ ਕੰਮ ਦੇਖਣਗੇ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਸੀਰੀਆ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਅਪੀਲ ਕਰਕੇ ਸ਼ਾਂਤ ਰਹਿਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਇਹ ਖਬਰ ਆਈ ਕਿ ਅਸਦ ਰੂਸ ਵਿੱਚ ਚਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਰੂਸ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਭਵਨ ਦੇ ਸੂਤਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇੱਕ ਬਿਆਨ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਇਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਰੇਡੀਓ ਤੇ ਇੱਕ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਦਮਿਸ਼ਕ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਨੂੰ ਖਾਲੀ ਕਰਵਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ

ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ : ਸਾਬਕਾ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਉੱਤੇ ਬੀਤੇ ਦਿਨੀ ਹੋਈ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਮਾਮਲੇ ਚ ਦਰਜ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਵਰਤੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਨਸ਼ਾ ਸ਼ੱਕੀ ਜਾਪ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਕਤ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਆਗੂ ਡਾਕਟਰ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਨੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਸੰਮੇਲਨ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਉੱਤੇ ਹੋਈ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਮਾਮਲੇ ਦੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਵਲੋਂ ਵੀਡੀਓਜ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹਮਲਾਵਰ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰਸਤਾ ਦੇ ਕੇ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੱਲੋਂ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਤੱਕ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਐਫ. ਆਈ.ਆਰ. ਦੀ ਕਾਪੀ ਸਾਡੇ ਹੱਥ ਆਈ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿੱਚ ਵੀ ਹਮਲਾਵਰ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਵਾਲੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਵਰਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਜਿਸ ਤੋਂ ਇਉਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ

ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਚਟਾਨ ਬਣ ਕੇ ਹਮਲਾਵਰ ਦੇ ਨਾਲ ਖੜੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵੀ ਉਸ ਦਾ ਵਾਲ ਵਿੰਗਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਉਹਨਾਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਐਫ. ਆਈ.ਆਰ. ਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਧਾਰਮਿਕ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਘੰਟਾ ਘਰ ਗੇਟ ਦੇ ਬਾਹਰ ਮੌਜੂਦ ਸਨ, ਤਾਂ ਸੰਗਤ

ਵਿੱਚੋਂ ਅਚਾਨਕ ਇੱਕ ਆਦਮੀ ਆਪਣੇ ਡੱਬ ਵਿੱਚੋਂ ਪਿਸਤੌਲ ਕੱਢ ਕੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਸੀ ਕਿ ਸੁਰੱਖਿਆ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਮੁਸਤੈਦੀ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਗੁੱਬਮ ਗੁੱਬੀ ਦੌਰਾਨ ਉਸਦੇ ਪਿਸਤੌਲ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹਵਾਈ ਫਾਇਰ ਹੋ ਗਿਆ।

ਚੀਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਿ ਸੱਚ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਚ ਤਾਇਨਾਤ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਹਮਲਾਵਰ ਦਾ ਹੱਥ ਉੱਪਰ ਨਾ ਝੁਕਦਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਅਣਹੋਣੀ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਪਰ ਐਫ. ਆਈ.ਆਰ. ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਹੁਣੇ ਤੋਂ ਹਮਲਾਵਰ ਨੂੰ ਹਮਲੇ ਦੇ ਕੇਸ ਚੋਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਉਹਨਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਹਮਲਾਵਰ ਨੇ ਹਮਲਾ ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ ਨਾਲ ਸੋਚੀ ਸਮਝੀ ਸਕੀਮ ਅਧੀਨ ਕੀਤਾ ਪਰ ਪੁਲਿਸ ਦਿਖਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਗੁੱਬਮ ਗੁੱਬੀ ਦੌਰਾਨ ਗੋਲੀ ਚੱਲੀ। ਉਹਨਾਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸਮੁੱਚੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਉੱਚ ਪੱਧਰੀ ਨਿਆਇਕ ਜਾਂਚ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਨਗਰ ਨਿਗਮ, ਨਗਰ ਕੌਂਸਲ ਅਤੇ ਨਗਰ ਪੰਚਾਇਤ ਚੋਣਾਂ 21 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਰਾਜ ਕਮਲ ਚੌਧਰੀ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਚ ਨਗਰ ਨਿਗਮਾਂ, ਨਗਰ ਕੌਂਸਲਾਂ ਅਤੇ ਨਗਰ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ 21 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਭਵਨ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੈੱਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੌਰਾਨ ਰਾਜ ਕਮਲ ਚੌਧਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇ ਨਜ਼ਰ ਉਸੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਆਦਰਸ਼ ਚੋਣ ਜਾਬਤਾ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੋ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਣ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗਾ। ਵੋਟਾਂ ਦੀਆਂ ਤਰੀਕਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਦਿਆਂ ਆਰ ਕੇ ਚੌਧਰੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਮੀਦਵਾਰ ਆਪਣੀਆਂ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀਆਂ ਦਾਖਲ ਕਰਕੇ ਜਲਦੀ ਆਰੰਭ ਦੇਣਗੇ। ਉਹਨਾਂ ਦੱਸਿਆ

ਕਿ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀਆਂ ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਣਗੀਆਂ ਅਤੇ 14 ਦਸੰਬਰ ਦੁਪਹਿਰ ਤੱਕ ਉਮੀਦਵਾਰ ਆਪਣੇ ਨਾਮ ਵਾਪਸ ਲੈ ਸਕਣਗੇ।

ਇਹਨਾਂ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਵੋਟਾਂ ਲਈ ਵੀ ਈ.ਵੀ. ਐੱਮ ਵੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰ ਲਏ ਗਏ ਹ ਵੋਟਾਂ 21 ਦਸੰਬਰ 2024 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 7 ਵਜੇ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ 4 ਵਜੇ ਤੱਕ ਪੈਣਗੀਆਂ। ਵੋਟਿੰਗ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ

ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸੇ ਦਿਨ ਪੋਲਿੰਗ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੇ ਹੀ ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਨਿਗਮ ਕੌਂਸਲਾਂ ਅਤੇ ਨਗਰ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁੱਲ ਵੋਟਰ 37 ਲੱਖ 32636 ਰਜਿਸਟਰਡ ਹਨ।

ਕਸਾਨਾਂ ਵਲੋਂ ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲ ਸ਼ੁਰੂ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ-ਗ੍ਰੇਟਰ ਨੋਇਡਾ 'ਚ ਆਪਣੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਲੁਕਸਰ ਜੇਲ੍ਹ ਬੰਦ 20 ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਅਲਟੀਮੇਟਮ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ, ਤੱਕ ਤੱਕ ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗੀ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣੀ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਡੇ ਹੱਕ ਨੂੰ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਖੋਹਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਲੋਕ ਦਲ ਦੇ ਇੱਕ ਵਫ਼ਦ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਲਕਸ਼ੀ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ। ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਭਰੋਸਾ ਦਿਵਾਇਆ ਕਿ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਏਗੀ।

ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਵਫ਼ਦ ਵੱਲੋਂ ਸਪੀਕਰ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਵਫ਼ਦ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਾਜਾ ਬਤਿੰਗ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਸਪੀਕਰ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧਵਾਂ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਵਫ਼ਦ ਨੇ ਸਪੀਕਰ ਨੂੰ ਸਦਨ ਦਾ ਸਰਦ ਰੁੱਤ ਇਜਲਾਸ ਤੁਰੰਤ ਬੁਲਾਉਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ। ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਨੇਤਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਵੱਲੋਂ ਸਪੀਕਰ ਨੂੰ ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਲਿਖੀ ਚਿੱਠੀ ਸੌਂਪਦਿਆਂ ਸਰਦ ਰੁੱਤ ਇਜਲਾਸ ਸੱਦਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਵਿੱਚ ਬਜਟ ਸੈਸ਼ਨ ਅਤੇ ਸਤੰਬਰ 2024 ਵਿੱਚ ਗਰਮੀਆਂ/ਪੱਤਝੜ ਸੈਸ਼ਨ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਨਾਲ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਇਜਲਾਸ ਬੁਲਾਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰਥਾ ਨੇ ਸਦਨ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਆਪਣੇ ਵੋਟਰਾਂ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਰੁਕਾਵਟ ਪਾਈ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਤੇ ਕੰਮ ਕਾਜ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 34

ਤਹਿਤ ਲੜੀ 15 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਨੋਟਿਸ ਤੇ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਨਾਲ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਸਵਾਲ ਉਠਾਉਣ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਸਪੀਕਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਦਨ ਦੇ ਰੱਖਿਅਕ ਵਜੋਂ, ਉਹ ਬੋਨਤੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਰਦ ਰੁੱਤ ਇਜਲਾਸ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਬੁਲਾਉਣ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾ ਕੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

ਸ਼ਨਿਚਰਵਾਰ, 14 ਦਸੰਬਰ, 2024

ਟਰੰਪ ਦੀ ਚੋਣ ਅਤੇ ਔਰਤ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਪੱਛਮੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਸਮਝ

ਸਰਕਾਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰੇ

ਸ਼ੰਕੂ ਅਤੇ ਖੌਰੀ ਸਰਹੱਦਾਂ ਉੱਤੇ ਲਾਗਾਤਾਰ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਿਨ-ਬ-ਦਿਨ ਨਵੀਂ ਦਿਸ਼ਾ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਖੇਤੀ ਜਿਣਸਾਂ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਗਾਰੰਟੀ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸੰਯੁਕਤ ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚਾ (ਗੈਰ-ਸਿਆਸੀ) ਅਤੇ ਕਿਸਾਨ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸੰਘਰਸ਼ ਮੋਰਚੇ ਵਲੋਂ ਪਿਛਲੇ ਲਗਭਗ 10 ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਹਰਿਆਣਾ ਨਾਲ ਲਗਦੀਆਂ ਸ਼ੰਕੂ ਅਤੇ ਖੌਰੀ ਦੀਆਂ ਸਰਹੱਦਾਂ 'ਤੇ ਅੰਦੋਲਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਦੌਰਾਨ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣੇ ਦੀ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਤਾਇਨਾਤ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਲਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਕਈ ਵਾਰ ਝੜਪਾਂ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਝੜਪਾਂ ਵਿਚ ਅਨੇਕਾਂ ਕਿਸਾਨ ਗੰਭੀਰ ਰੂਪ 'ਚ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਇਹ ਅੰਦੋਲਨ ਕਾਫ਼ੀ ਤੇਜ਼ ਹੁੰਦਾ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੰਯੁਕਤ ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚਾ (ਗੈਰ-ਸਿਆਸੀ) ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਆਗੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਡੱਲੇਵਾਲ ਇਸ ਸਮੇਂ ਮਰਨ ਵਰਤ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਿਸਾਨ ਸੰਗਠਨਾਂ ਵਲੋਂ 'ਦਿੱਲੀ ਚੱਲੋ' ਦੇ ਦੁਬਾਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸੱਦੇ ਨੂੰ ਸ਼ੰਕੂ ਦੀ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਲਾਂ ਵਲੋਂ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਨਾਕਾਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਲਾਂ ਵਲੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ 'ਤੇ ਅੱਥਰੂ ਗੈਸ ਦੇ ਗੋਲੇ ਵੀ ਛੱਡੇ ਗਏ ਹਨ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਕਿਸਾਨ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋਏ ਹਨ।

ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਰਾਜ ਸਭਾ 'ਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਉੱਠਣ 'ਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਮੰਤਰੀ ਸਵਿਰਾਜ ਸਿੰਘ ਚੌਹਾਨ ਨੇ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੌਦੀ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਜਿਣਸਾਂ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ 'ਤੇ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਗਾਰੰਟੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਕੇਂਦਰੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਮੰਤਰੀ ਸਵਿਰਾਜ ਸਿੰਘ ਚੌਹਾਨ ਦੇ ਕੇਵਲ ਅਜਿਹੇ ਬਿਆਨਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਹੋਣੀ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਿਧਾਂਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਵਾਮੀਨਾਥਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਸੀ 2. 50 ਫੀਸਦੀ ਦੇ ਫਾਰਮੂਲੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ ਦੇਣ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਗਾਰੰਟੀ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਜੇਕਰ ਸਰਕਾਰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਚਕਾਰਲਾ ਰਸਤਾ ਕੱਢਣ ਲਈ ਵੀ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧਤਾ ਪ੍ਰਗਟਾਉਣ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਹੈ ਤਾਂ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅੰਦੋਲਨਕਾਰੀ ਕਿਸਾਨ ਸੰਗਠਨਾਂ ਸਮੇਤ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹੋਰਨਾਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਕਿਸਾਨ ਸੰਗਠਨਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ 'ਚ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸੰਸਦ 'ਚ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਮੰਤਰੀ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਬਿਆਨਾਂ ਨਾਲ ਨਾ ਤਾਂ ਕਦੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਹੁਣ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਬਿਹਤਰ ਇਹੀ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਹੋਰ ਸਮਾਂ ਗੁਆਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸਾਨ ਸੰਗਠਨਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਆਰੰਭ ਕਰੇ।

ਅਜਿਹੀ ਗੱਲਬਾਤ ਕਿਸਾਨ ਸੰਗਠਨਾਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅੰਦੋਲਨਕਾਰੀ ਕਿਸਾਨ ਸੰਗਠਨਾਂ ਨਾਲ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ 'ਚ ਗੱਲਬਾਤ ਦੇ ਕਈ ਦੌਰ ਹੋਏ ਸਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨਾਲ 5 ਫ਼ਸਲਾਂ ਦੀ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ 'ਤੇ ਖਰੀਦ ਕਰਨ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂ ਸਾਰੀਆਂ 23 ਫ਼ਸਲਾਂ ਦੀ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ 'ਤੇ ਖਰੀਦ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਗਾਰੰਟੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਗੱਲਬਾਤ ਸਫਲ ਨਾ ਹੋ ਸਕੀ। ਇਹ ਵੱਡਾ ਮਸਲਾ ਗੱਲਬਾਤ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਸੁਲਝਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣਾ ਸਖ਼ਤ ਵਤੀਰਾ ਛੱਡਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਅੰਦੋਲਨਕਾਰੀ ਕਿਸਾਨ ਸੰਗਠਨਾਂ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹੋਰ ਕਿਸਾਨ ਸੰਗਠਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਤਰਕਸੰਗਤ ਅਤੇ ਬਾਦਲੀਲ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ ਬਣਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਹਰਿਆਣਾ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚਕਾਰ ਆਵਾਜਾਈ ਦੇ ਰਸਤੇ ਪਿਛਲੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਬੰਦ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਨਅਤਕਾਰਾਂ ਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀਆਂ ਸਮੇਤ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਵੱਡਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਵੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਆਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ, ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅੰਦੋਲਨਕਾਰੀ ਕਿਸਾਨ ਸੰਗਠਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਦਿਆਂ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਗੱਲਬਾਤ ਦੀ ਮੇਜ਼ 'ਤੇ ਆਉਣ ਲਈ ਰਾਹ ਲੱਭਣ। ਦੇਸ਼, ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨੀ ਦਾ ਇਸੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਭਲਾ ਹੈ।

ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਜੋ ਕੋਈ ਅਦਾਲਤ ਕਿਸੇ ਚੁਣਾਈ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਬਲਾਤਕਾਰੀ ਠਹਿਰਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸਦਾ ਰਾਜਸੀ ਕੈਰੀਅਰ ਉੱਥੇ ਹੀ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਅਜਿਹਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਗੱਲ ਹੁਣ ਪੁਰਾਣੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਪਿੱਛੇ ਜਿਹੇ ਹੀ ਪੂਰੇ ਹੋਏ ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਚੋਣ ਦਾ ਅਮਲ ਗਵਾਹ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਹੀ ਆਏ ਅਦਾਲਤੀ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪਿਆ। ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਣ ਚੁੱਕੇ ਡੋਨਾਲਡ ਟਰੰਪ ਨੂੰ ਮਈ 2023 ਵਿੱਚ ਨਿਊਯਾਰਕ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਜਿਣਸੀ ਸੋਝਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਸੀ। ਇਹ ਘਟਨਾ 1996 ਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਔਰਤ ਇੱਕ ਪੱਤਰਕਾਰ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਈ.ਜੀਨ ਕੈਰਲ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਟਰੰਪ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਭਰਪਾਈ ਵਜੋਂ ਕੈਰਲ ਨੂੰ 50 ਲੱਖ ਡਾਲਰ ਦੇਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਟਰੰਪ ਦੇ ਉੱਪਰ ਦੋ ਆਰਥਕ ਜੁਰਮਾਨੇ ਹਨ, ਜਿਹਨਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ 90 ਲੱਖ ਡਾਲਰ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕੈਰਲ ਨੂੰ ਦੇਣੇ ਹਨ। ਟਰੰਪ ਇਸ ਖਿਲਾਫ ਅਪੀਲ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਪਰ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਰਾਸ਼ੀ ਤੇ ਵਿਆਜ ਵਧਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਰਥਿਕ ਸਜ਼ਾ ਸਬੰਧੀ ਅਦਾਲਤੀ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ 'ਚੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਟਰੰਪ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੀ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਟਰੰਪ ਨੂੰ 'ਬਲਾਤਕਾਰ' ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਨਿਆਂ ਅਥਾਰਟੀ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਟਰੰਪ ਇੱਕ ਦੁਕਾਨ ਦੇ ਇੱਕ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਕੈਰਲ ਦੇ ਨਾਲ ਗੰਦੀ ਹਰਕਤ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਹਨ। ਇਸ ਹਰਕਤ ਨੂੰ ਆਮ ਸਮਝਦਾਰੀ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਬਲਾਤਕਾਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਪੀਲ ਖਾਰਜ

ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਜੁਲਾਈ 2023 ਵਿੱਚ ਜੱਜ ਨੂੰ ਏ.ਕਪਲਾਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਸੀ " ਨਿਊਯਾਰਕ ਫੌਜਦਾਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਹੈ ਕਿ ਸੁਸ਼ੀ ਕੈਰਲ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਹੋਏ 'ਬਲਾਤਕਾਰ' ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਨਾਕਾਮ ਹੋ ਗਈ। ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ 'ਬਲਾਤਕਾਰ' ਤੇ ਆਮ ਸਮਝਦਾਰੀ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਵੀ ਉਹ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਨਾਕਾਮ ਹਨ ਕਿ ਟਰੰਪ ਨੇ ਉਹਨਾਂ

ਦਾ 'ਬਲਾਤਕਾਰ' ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸੁਣਾਈ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਰੱਖੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹੀ ਪਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਟਰੰਪ ਨੇ ਬਿਲਕੁਲ ਉਹੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। " ਟਰੰਪ ਨੇ ਆਪਣੇ ਖਿਲਾਫ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਹ ਮੁਸਕਿਲ ਹੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਹੋਣਗੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉੱਪਰ ਯੋਨ ਸੋਝਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲੱਗੇ ਹਨ, ਪਰ ਉਹ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਖਿਲਾਫ ਯੋਨ ਦੁਰਾਚਾਰ ਦਾ ਅੱਛਾ ਖਾਸਾ ਜਨਤਕ ਰਿਕਾਰਡ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ

ਪੇਸਕਸ ਡਾ. ਅਜੀਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਐਮ ਡੀ

ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਦਾਲਤੀ ਫੈਸਲੇ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਅਹੁਦੇ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ। ਹੈਰਾਨੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਕਿ ਮਰਦਾਂ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਗੋਰੇ ਮਰਦਾਂ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰਤਾ 'ਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ, ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹੀਰੋ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਰਹਿਨੁਮਾ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੇ ਕਦੀ ਮੈਨਿਕਾ ਲੇਵਿੰਸਕੀ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਬਕਾ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਿਲ ਕਲਿੰਟਨ ਦੀ ਯੋਨ ਸਬੰਧਾਂ ਬਾਰੇ ਬੁਠ ਤੇ ਚਲਦਿਆਂ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਉੱਪਰ ਮਹਾਂਭਿਯੋਗ ਚਲਾਇਆ ਸੀ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਤੋਂ ਟਰੰਪ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਅਦਾਲਤੀ ਹੁਕਮਾਂ ਤੇ ਦੋ ਦਰਜਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਹਨਾਂ ਔਰਤਾਂ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਿਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਟਰੰਪ ਤੇ ਦੁਰਾਚਾਰ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਏ ਸਨ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਸੇ ਲਈ ਰਾਜਨੀਤੀ ਪਖੰਡ ਦਾ ਦੂਜਾ ਨਾਂ ਹੈ।

ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਚਿੰਤਾਜਨਕ ਉਹਨਾਂ ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਪੱਖ ਹੈ ਜੋ ਇਹਨਾਂ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਟਰੰਪ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਔਰਤਾਂ ਵੀ ਮੁੱਖ ਤੌਰ ਤੇ ਗੋਰੀਆਂ ਹੀ ਹਨ। ਸੰਨ ਵੀ 2016 ਦੀਆਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ 47 ਫੀਸਦੀ ਗੋਰੀਆਂ (ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨਾਜ਼ੁਕ ਹਾਲਾਤ ਤੇ ਪੰਥਕ ਸੰਕਟ

ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਸਮੂਹ ਦੇ ਮੁੱਖ ਦੁਆਰ ਦੇ ਨੇੜੇ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ) ਪਰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਵਰਕਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ) ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਉਪ-ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ 'ਤੇ ਹੋਏ ਜਾਨਲੇਵਾ ਹਮਲੇ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਅਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਚਰਚਾ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਲਗਭਗ ਸਾਰੀਆਂ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਇਸ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਆਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਇਸ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਵਾਲ-ਵਾਲ ਬਚ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਰਮੀ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਤੁਰੰਤ ਹਰਕਤ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬਚਾਅ ਕਾਰਜ ਦੀ ਵੀ ਭਾਰੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਹੋਈ ਹੈ। ਉੱਝ ਪੁਲਿਸ 'ਤੇ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਸਵਾਲ ਵੀ ਉਠ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਨਰਾਇਣ ਸਿੰਘ ਚੌੜਾ ਜਿਸ 'ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਈ ਕੇਸ ਚੱਲ ਰਹੇ ਹਨ, ਦੀਆਂ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਸਮੂਹ ਅੰਦਰਲੀਆਂ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਤੋਂ ਉਹ ਅਵੇਸਲੀ ਕਿਉਂ ਰਹੀ?

ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸਾਢੇ 9 ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿੱਢਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਸਮੇਂ ਬਜ਼ੁਰਗ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਡੱਲਾ ਮਰਨ ਵਰਤ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਰਤ ਨੂੰ 7 ਦਿਨ ਗੁਜ਼ਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਪਰੋਕਤ ਕਿਸਾਨ ਸੰਗਠਨਾਂ ਨੇ 6 ਦਸੰਬਰ ਤੋਂ ਜਥਿਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੈਦਲ ਦਿੱਲੀ ਜਾਣ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵੀ ਐਲਾਨਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਜਾ ਕੇ ਉਹ ਜੰਤਰ-ਮੰਤਰ ਜਾਂ ਰਾਮ ਲੀਲਾ ਗਰਾਊਂਡ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨੀ ਮੰਗਾਂ ਵਲ

ਧਿਆਨ ਨਾ ਦੇਣ ਕਾਰਨ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਧਰਨੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਰੋਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਪਰ ਸ਼ੰਕੂ ਦੀ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਹਰਿਆਣੇ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਤਾਇਨਾਤ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਲਾਂ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਸ਼ਹਿ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਜਾਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ। ਕਿਸਾਨ ਜੱਥਿਆਂ ਨੇ ਜਦੋਂ ਵੀ ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਹੱਦ ਵਲ ਵਧਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ, ਅਥਰੂ ਗੈਸ ਦੇ ਗੋਲੇ ਛੱਡ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਅਨੇਕਾਂ ਕਿਸਾਨ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਵੀ ਹੋਏ। ਉੱਝ ਵੀ ਹਰਿਆਣਾ ਨੇ 12 ਫਰਵਰੀ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਦਿੱਲੀ

ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਮਾਣਕ

ਜਾਣ ਦਾ ਰਸਤਾ ਪੱਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਲੁਧਿਆਣੇ ਵਿਚ ਫਿਲਮ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਅਤੇ ਕਲਾਕਾਰ ਅਮਿਤੋਜ ਮਾਨ, ਲੱਖਾ ਸਿਆਣਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਾਤਾਵਰਨ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਵਲੋਂ ਕਾਲੇ ਪਾਣੀਆਂ ਦਾ ਮੋਰਚਾ ਆਰੰਭ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਇਹ ਵਾਤਾਵਰਨ ਪ੍ਰੇਮੀ ਲੁਧਿਆਣੇ ਦੇ ਬੁੱਢੇ ਨਾਲੇ ਵਿਚ ਲੁਧਿਆਣੇ ਦੀਆਂ ਸਨਅਤਾਂ ਦੇ ਪੈ ਰਹੇ ਗੰਦੇ ਪਾਣੀ ਵਿਰੁੱਧ ਰੋਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਮਸਲੇ ਦਾ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਕੱਢ ਸਕੀ। ਬੀਤੇ ਦਿਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਾਤਾਵਰਨ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਲੋਕ ਵੇਰਕਾ ਮਿਲਕ ਪਲਾਂਟ ਨੇੜੇ ਇਕੱਤਰ ਹੋਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਟ੍ਰੀਟਮੈਂਟ ਪਲਾਂਟਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸ ਪਾਸੇ ਵੱਲ ਵਧਣ ਦੀ ਅਸਫਲ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਰੰਗਾਈ ਸਨਅਤਾਂ ਦਾ ਦੂਸ਼ਿਤ ਪਾਣੀ ਬੁੱਢੇ ਨਾਲੇ ਵਿਚ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਾਤਾਵਰਨ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਟ੍ਰੀਟਮੈਂਟ ਪਲਾਂਟਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਬੁੱਢੇ ਨਾਲੇ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਪਾਣੀ ਬੇਹੱਦ ਗੰਦਾ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ਾਬੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਾਲਵੇ ਇਲਾਕੇ ਅਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਜੋ ਲੋਕ ਪੀਣ ਲਈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਲੋੜਾਂ ਲਈ ਵਰਤਦੇ ਹਨ, ਗੰਭੀਰ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰੋਸ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਦੂਜੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੌਜੂਦਾ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਇਸ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਠੋਸ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਕਰਨ ਵਿਚ

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਠਾਹ-ਸੋਟਾ -ਚਾਚਾ ਬੇਲਿਹਾਰ

ਕੁੱਬੇ ਦੇ ਵੱਜੀ ਲੱਤ!

ਹੋਣ ਲਈ ਪ੍ਰਵਾਨ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਅੰਦਰ ਮਿਲੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ 'ਸੇਵਾ' ਪ੍ਰਚਾਰਦੇ ਨੇ। ਹੁਕਮ ਤਖਤ ਦਾ ਅੱਧਾ ਕੁ ਮੰਨ ਲੀਤਾ ਲੱਲੇ-ਭੱਬੇ ਲਾ ਉਸਨੂੰ ਤ੍ਰਿਸਕਾਰਦੇ ਨੇ। ਪੱਚੇ ਪਾਉਣ ਲਈ ਮੁੱਦਾ ਕੋਈ ਲੱਭਦੇ ਸੀ ਹੋਏ 'ਹਮਲੇ' ਨੂੰ ਅੰਦਰੋਂ ਪਿਆਰਦੇ ਨੇ। ਕਹਿੰਦੇ ਸਾਡੇ 'ਗੁਨਾਹਾਂ' ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਜਾਉ ਹਰ ਥਾਂ ਗੋਲੀ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਉਭਾਰਦੇ ਨੇ। ਝਗੜਾ ਚੱਲਦਾ ਦਾਗੀਆਂ ਬਾਗੀਆਂ ਦਾ ਚਰਚਾ ਰੋਜ਼ ਡਿਬੇਟਾਂ ਵਿਚ ਮਾਣੀਏਂ ਜੀ। ਵੱਜੀ ਲੱਤ ਜਿਉਂ ਕੁੱਬੇ ਦੇ ਰਾਸ ਆ ਗਈ ਚੱਲੀ ਗੋਲੀ ਇਉਂ ਚੌੜੇ ਦੀ ਜਾਣੀਏਂ ਜੀ!

ਰਵਨੀਤ ਦੀ ਸੁਖਬੀਰ ਦੇ ਹਮਲਾਵਰ ਦੀ ਤਾਰੀਫ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਟਿੱਪਣੀ 'ਤੇ ਛੇੜਿਆ ਵਿਵਾਦ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੋਤਰੇ, ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਰਵਨੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟੂ ਨੇ ਸ਼ਨੀਵਾਰ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਅਕਾਲੀ ਦਲ) ਨੂੰ "ਕੌਮ ਦੇ ਹੀਰੋ" ਜਾਂ "ਕੌਮ ਦੇ ਹੀਰੋ" ਵਜੋਂ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕਰਕੇ ਵਿਵਾਦ ਛੇੜ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਨੇ ਨਰਾਇਣ ਸਿੰਘ ਚੌੜਾ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਹਫ਼ਤੇ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਥਿਤ ਕਤਲ ਦੀ ਕੌਸ਼ਿ ਵਿੱਚ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ 'ਤੇ ਫਾਇਰਿੰਗ।

ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਬੋਲਦਿਆਂ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ (ਭਾਜਪਾ) ਦੇ ਬਿੱਟੂ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ (ਐੱਸ.ਜੀ.ਪੀ.ਸੀ.) ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਚੌੜਾ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ।

"ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਬਾਹਰ ਹਮਲਾ ਨਿੰਦਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਬਹੁਤ ਪਵਿੱਤਰ ਸਥਾਨ ਹੈ... ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਅੱਗੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਕੀਤੀ ਹੈ... ਨਰਾਇਣ ਸਿੰਘ ਚੌੜਾ (ਹਮਲਾਵਰ) ਦੀ ਕੋਈ ਨਿੱਜੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ

ਦੇ ਨਾਲ... ਉਸ ਨੇ ਭਾਵੁਕ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ 'ਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ (ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ) ਨੇ ਖੁਦ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਬੇਅਦਬੀ ਕਾਂਡ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਜੇਆਣਾ (ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਤਲ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਏ ਗਏ ਸੀ) ਨੂੰ ਜੱਫੀ ਪਾਈ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨਰਾਇਣ ਸਿੰਘ ਚੌੜਾ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਫੋਟੋ ਵੀ ਲਗਾਈ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਕੈਨੇਡਾ 'ਚ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੀ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ

ਐਡਮਿੰਟਨ-ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਐਡਮਿੰਟਨ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਇੱਕ ਅਪਾਰਟਮੈਂਟ 'ਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇੱਕ 20 ਸਾਲਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ, ਜਿਸ ਪਛਾਣ ਹਰਸ਼ਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਵਜੋਂ ਹੋਈ, ਦੀ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ

ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਐਡਮਿੰਟਨ ਪੁਲਿਸ ਸਰਵਿਸ (ਈ.ਪੀ.ਐਸ.) ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਰਾਤ 12:30 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ 107 ਐਵੇਨਿਊ 'ਤੇ ਇੱਕ ਅਪਾਰਟਮੈਂਟ ਕੰਪਲੈਕਸ 'ਚ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਡਰੋਨ ਹਮਲੇ ਨਾਲ 13 ਅੱਤਵਾਦੀ ਢੇਰ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ : ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਕਬਾਇਲੀ ਜਿਲੇ ਉੱਤਰੀ ਵਜ਼ੀਰਸਥਾਨ 'ਚ ਅਫ਼ਗਾਨ ਸਰਹੱਦ ਨੇੜੇ ਅੱਤਵਾਦੀ ਟਿਕਾਣਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲਾਂ ਵੱਲੋਂ ਡਰੋਨ ਨਾਲ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ, ਜਿਸ 'ਚ ਘੱਟੋ ਘੱਟ 13 ਅੱਤਵਾਦੀ ਮਾਰੇ ਗਏ ਅਤੇ ਕਈ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਏ।

ਹਾਲਾਂਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫੌਜ ਦੇ ਮੀਡੀਆ ਬੈਂਕ ਇੰਟਰ ਸਰਵਿਸਿਜ ਪਬਲਿਕ ਰਿਲੇਸ਼ਨ ਆਈ.ਐਸ. ਪੀ. ਆਰ. ਵੱਲੋਂ ਅਧਿਕਾਰਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਬਿਆਨ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪਰ ਪਾਕ ਮੀਡੀਆ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਰਵਾਈਆਂ 'ਚ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤਰੀਕੀ ਤਾਲਿਬਾਨ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਕਮਾਂਡਰ ਸਮੇਤ 13 ਅੱਤਵਾਦੀ ਮਾਰੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਘਟਨਾ ਉੱਤਰੀ ਵਜ਼ੀਰਸਥਾਨ ਦੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਤਹਿਸੀਲ ਦੇ ਗਜ਼ੂਮ ਮੰਡੀ ਇਲਾਕੇ 'ਚ

ਵਾਪਰੀ। ਇਲਾਕੇ 'ਚ ਟੀ. ਟੀ. ਪੀ. ਦੇ ਹਾਫਜ਼ ਗੁਲ ਬਹਾਦਰ ਸਮੂਹ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਮਜਲਸੇ ਅਸਕਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸਮੂਹ ਦੀਆਂ ਦੋ ਵੱਖ ਵੱਖ ਲੁੱਕਣ ਗਾਹਾਂ 'ਤੇ ਡਰੋਨ ਹਮਲੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਸਥਾਨਕ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਮਰਨ ਵਾਲਿਆਂ 'ਚ ਆਤਮਯਾਤੀ ਹਮਲਿਆਂ ਦਾ ਸਾਜਿਸ਼ਕਾਰ ਟੀ.ਟੀ.ਪੀ ਦਾ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਕਮਾਂਡਰ ਅਜ਼ਮਾਨ ਉਰਫ਼ ਆਸ਼ਿਕ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੈ। ਜਦਕਿ

ਹਮਲਿਆਂ 'ਚ ਮਜਲਸੇ ਅਸਕਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਗਰੁੱਪ ਦੇ ਦੋ ਹੋਰ ਕਮਾਂਡਰ ਗੌਹਰ ਵਜ਼ੀਰ ਅਤੇ ਅਬੂ ਬਕਰ ਉਰਫ਼ ਮੋਸਨ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਏ ਹਨ। ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਭਿਆਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਠਿਕਾਣੇ ਤੋਂ ਕਾਲੇ ਧੂੰਏਂ ਦੇ ਬੱਦਲ ਉੱਠਦੇ ਵੇਖੇ ਗਏ ਅਤੇ ਅੱਤਵਾਦੀ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਭੱਜ ਗਏ। 'ਚ ਦਮ ਤੋੜ ਦਿੱਤਾ। ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਹਰਸ਼ਨਦੀਪ ਉਥੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਗਾਰਡ ਵਜੋਂ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ।

ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਪੁਨਰ ਸੁਰਜੀਤੀ ਲਈ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਮੀ ਜੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਮੇਟੀ ਵੀ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ 6 ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ-ਅੰਦਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਨਵੀਂ ਭਰਤੀ ਕਰਕੇ ਨਵੇਂ ਡੈਲੀਗੇਟਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਨਵੇਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਵੱਡੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਗਿਆਨੀ ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਗਿਆਨੀ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵਲੋਂ ਸਮੂਹਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੌਂਸਲੇ, ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ, ਸਪੱਸ਼ਟਤਾ ਅਤੇ ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਇਸ ਵੱਡੇ ਪੰਥਕ ਸੰਕਟ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਦੇਸ਼-ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਹੋਈ ਹੈ। ਹੁਣ ਇਹ ਦੇਖਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ 11 ਦਿਨਾਂ ਤੱਕ ਚੱਲਣ ਵਾਲੀ ਲਾਈ ਗਈ ਧਾਰਮਿਕ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਆਗੂ ਸੁਰਖਰੂ ਹੋ ਕੇ ਮੁੜ ਤੋਂ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਚਰਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਪਿਛਲੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਤੋਂ ਸਬਕ ਸਿਖਦੇ ਹੋਏ, ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰੋਲ ਅਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਰਾਜ ਦੇ ਪੰਥਕ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਪੰਥਕ ਹਲਕਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਵੀ ਵੱਡੀ ਉਡੀਕ ਰਹੇਗੀ ਕਿ ਰਾਜ ਦੀ ਇਕੋ-ਇਕ ਖੇਤਰੀ ਪਾਰਟੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮੁੜ ਉਭਾਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਥ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਵੱਡੀਆਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣਾ ਬਣਦਾ ਇਤਿਹਾਸਕ ਰੋਲ ਅਦਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਅਜੋਕੀਆਂ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸਥਿਤੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਜਮਹੂਰੀਅਤ, ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਤੇ ਸੰਘੀ ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਵਿਵਸਥਾ ਖ਼ਤਰੇ ਵਿੱਚ ਪਈ ਹੋਈ ਹੈ, ਵੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਜਮਹੂਰੀਅਤ, ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੇ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਆਦਿ ਮੁੱਲਾਂ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਰਹੀ ਅਕਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਮੁੜ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋਵੇ। ਕੌਮੀ ਤੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਦਿਸ਼ਾ ਤੇ ਅਗਵਾਈ ਦੇਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਲਈ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਆਦਿ ਪੰਥਕ ਸੰਗਠਨਾਂ ਤੇ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨਾਜ਼ੁਕ---- (ਪਿਛਲੇ ਸਫੇ ਦਾ ਬਾਕੀ)

ਅਸਫਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਰੰਗਾਈ ਸਨਅਤਾਂ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀਆਂ ਵਲੋਂ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਲਾਮਬੰਦ ਕਰ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਾਤਾਵਰਨ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿੱਚ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇਸ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਲਝਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਇਹ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਰਾਜ 'ਚ ਵੱਡੇ ਟਕਰਾਅ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਵਰਗ ਆਪੋ-ਆਪਣੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਬਾਵਾਂ 'ਤੇ ਧਰਨੇ ਅਤੇ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਹੇ ਕਾਲਜ ਅਧਿਆਪਕ, ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀਅਨ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਲਈ ਅਤੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਟੀਚਰ ਤੇ ਹੋਰ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਪੱਕੇ ਹੋਣ ਲਈ ਤਰਸ ਰਹੇ ਕਾਲਜ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਵਰਗਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਕੇ ਕਦੇ ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਸਲੇ ਹੱਲ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਹੋਵੇਗੀ, ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਅਜੇ ਕੁਝ ਕਿਹਾ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਰਾਜ ਦਾ ਨੌਜਵਾਨ ਵਰਗ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਇਥੇ ਆਪਣਾ ਕੋਈ ਵੀ ਭਵਿੱਖ ਨਾ ਦੇਖ ਕੇ ਸਿੱਖਿਆ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਂਅ 'ਤੇ ਇਥੋਂ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਹਿਜਰਤ ਕਰੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਰ ਹੁਣ ਕੈਨੇਡਾ, ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਆਦਿ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਵਾਸ ਸੰਬੰਧੀ ਨਿਯਮ ਸਖਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਸੁੰਗੜਦੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਵੀ ਚਿੰਤਾ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਵਰਗ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਗੈਂਗਸਟਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂਅ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਗਿਰੇਹ ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਰੇਹਾਂ ਵਲੋਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਡਰਾ ਧਮਕਾ ਕੇ ਫਿਰੋਤੀਆਂ ਵਸੂਲੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧੀ ਗਰੇਹਾਂ ਵਲੋਂ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਤਸਕਰੀ, ਝਪਟਮਾਰੀ, ਪੈਟਰੋਲ ਪੰਪ ਲੁੱਟਣ ਅਤੇ ਬੈਂਕ ਲੁੱਟਣ ਵਰਗੇ ਅਪਰਾਧ ਵੀ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਨ-ਦਿਹਾੜੇ ਦਾਖਲ ਹੋ ਕੇ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਲੋਟੂ ਟੋਲਿਆਂ ਵਲੋਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹਿੰਸਾ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਵੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਮੇਂ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਵੀ ਕਿਸਾਨੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹੋਰ ਭਖਦੇ ਮਸਲਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਨਾਂਹਪੱਖੀ ਰੁਖ਼ ਅਖਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਪਾਰਟੀ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਨਿਰੰਤਰ ਲੜਾਈਆਂ ਲੜੀਆਂ ਹਨ। ਪਰ ਅੱਜ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹ ਬੇਹੱਦ ਦੁਖਦਾਈ ਹੈ। 2007 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 2017 ਦਰਮਿਆਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਜੋ 10 ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਸਰਕਾਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਸ ਦੌਰਾਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਵਲੋਂ ਕੁੱਝ ਅਜਿਹੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਰੋਹ ਤੇ ਰੋਸ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਆਪਣਾ ਜਨਤਕ ਆਧਾਰ ਗੁਆ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੋਈਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਦੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨਾਲ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾ ਨਿਪਟ ਸਕਣਾ, ਝੂਠੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਬਦਨਾਮ ਰਹੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸੁਮੇਧ ਸੈਣੀ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦਾ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਪੁਲਿਸ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਵੋਟਾਂ ਹਾਸਿਲ ਕਰਨ ਲਈ ਡੇਰਾ ਸੱਚਾ ਸੌਦਾ ਦੇ ਮੁਖੀ ਰਾਮ ਰਹੀਮ ਨੂੰ ਮੁਆਫ਼ੀ ਦੁਆਉਣਾ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਵਲੋਂ 2020 ਵਿੱਚ ਬਣਾਏ ਗਏ ਖੇਤੀ ਵਿਰੋਧੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕਈ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੱਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸਟੈਂਡ ਨਾ ਲੈਣਾ ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਹੀ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਨਿਕਲਿਆ ਕਿ 2017 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਈਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਅਤੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਨਿਰੰਤਰ ਹਾਰਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਅੱਜ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ 2022 ਵਿੱਚ ਚੁਣੀ ਗਈ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ਼ 3 ਮੈਂਬਰ ਚੁਣੇ ਗਏ ਸਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਵੀ ਇੱਕ ਦਲ-ਬਦਲੀ ਕਰ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਸਾਲ ਹੋਈਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ 1 ਹੀ ਸੀਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਇਸ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਦਿਆਂ ਹੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਇਸ ਨੂੰ ਛੱਡ ਗਏ ਅਤੇ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ 'ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਸੁਧਾਰ ਲਹਿਰ' ਦੇ ਨਾਂਅ ਹੇਠ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਮੁੜ ਬਹਾਲੀ ਲਈ ਯਤਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਹੀ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਕੋਲ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਦੀਆਂ ਪਿਛਲੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਕਰਨ ਲਈ ਲਿਖਤੀ ਰੁਪ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਦਿਆਂ ਹੀ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਲੰਮੇ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 2 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਫ਼ੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ 2007 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 2017 ਤੱਕ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਹੁੰਦਿਆਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਸਜ਼ਾਵਾਂ (ਸੇਵਾਵਾਂ) ਲਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਿਆਸੀ ਦਬਾਅ ਅਧੀਨ ਡੇਰਾ ਸੱਚਾ ਸੌਦਾ ਦੇ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਮੁਆਫ਼ੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਸਾਬਕ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵਿਰੁੱਧ ਵੀ

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਪੁਨਰ ਸੁਰਜੀਤੀ ਲਈ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਮੀ ਜੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਮੇਟੀ ਵੀ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ 6 ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ-ਅੰਦਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਨਵੀਂ ਭਰਤੀ ਕਰਕੇ ਨਵੇਂ ਡੈਲੀਗੇਟਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਨਵੇਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਵੱਡੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਗਿਆਨੀ ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਗਿਆਨੀ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵਲੋਂ ਸਮੂਹਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੌਂਸਲੇ, ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ, ਸਪੱਸ਼ਟਤਾ ਅਤੇ ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਇਸ ਵੱਡੇ ਪੰਥਕ ਸੰਕਟ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਦੇਸ਼-ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਹੋਈ ਹੈ। ਹੁਣ ਇਹ ਦੇਖਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ 11 ਦਿਨਾਂ ਤੱਕ ਚੱਲਣ ਵਾਲੀ ਲਾਈ ਗਈ ਧਾਰਮਿਕ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਆਗੂ ਸੁਰਖਰੂ ਹੋ ਕੇ ਮੁੜ ਤੋਂ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਚਰਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਪਿਛਲੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਤੋਂ ਸਬਕ ਸਿਖਦੇ ਹੋਏ, ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰੋਲ ਅਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਰਾਜ ਦੇ ਪੰਥਕ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਪੰਥਕ ਹਲਕਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਵੀ ਵੱਡੀ ਉਡੀਕ ਰਹੇਗੀ ਕਿ ਰਾਜ ਦੀ ਇਕੋ-ਇਕ ਖੇਤਰੀ ਪਾਰਟੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮੁੜ ਉਭਾਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਥ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਵੱਡੀਆਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣਾ ਬਣਦਾ ਇਤਿਹਾਸਕ ਰੋਲ ਅਦਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਅਜੋਕੀਆਂ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸਥਿਤੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਜਮਹੂਰੀਅਤ, ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਤੇ ਸੰਘੀ ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਵਿਵਸਥਾ ਖ਼ਤਰੇ ਵਿੱਚ ਪਈ ਹੋਈ ਹੈ, ਵੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਜਮਹੂਰੀਅਤ, ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੇ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਆਦਿ ਮੁੱਲਾਂ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਰਹੀ ਅਕਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਮੁੜ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋਵੇ। ਕੌਮੀ ਤੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਦਿਸ਼ਾ ਤੇ ਅਗਵਾਈ ਦੇਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਲਈ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਆਦਿ ਪੰਥਕ ਸੰਗਠਨਾਂ ਤੇ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਹੀ ਦੇਸ਼ੀ ਨਹਿਰਾਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਅਕਸਰ ਔਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਵੇਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਭਲੇ ਹੀ ਉਹ ਖੁਦ ਪੀੜਤ ਹੋਣ। ਸਾਊਥ ਕੈਰੋਲੀਨਾ ਦੀ ਰਿਪਬਲਿਕ ਨੇਤਾ ਨੇ ਨੈਸੀ ਮੇਸ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਐਸਾ ਹੀ ਹੈ ਜੋ ਖੁਦ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਤੌਰ ਤੇ ਯੋਨ ਹਿੰਸਾ ਦਾ ਸਕਿਅਰ ਨਹਿਰਾ ਚੁੱਕੀ ਆ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਬਾਵਜੂਦ ਇਸ ਦੇ ਟਰੰਪ ਦੇ ਨਾਲ ਉਹ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਨਾਲ ਖੜੀ ਰਹੀ। ਮਾਰਚ ਵਿੱਚੋਂ ਉਹ ਏਬੀਸੀ ਨਿਊਜ਼ ਦੇ "ਦਿਸ ਵੀਕ" ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿੱਚ ਆਈ ਸੀ। ਉਥੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਅਦਾਲਤੀ ਹੁਕਮਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਟਰੰਪ ਦਾ ਬਚਾਅ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਦਲੀਲ ਸੀ ਕਿ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਜੁਰਮ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਇਆ ਜਾਣਾ ਇੱਕ ਗੱਲ ਹੈ ਪਰ ਜਨਤਾ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਉਸ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਹ ਦਲੀਲ ਇਸ ਤੱਥ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਟਰੰਪ ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ 2016 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸਾਜਿਸ਼ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ 34 ਧਾਰਾਵਾਂ ਅਧਿਨ ਮੁਕਦਮੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪੋਰਨ ਅਭਿਨੇਤਾ ਨੂੰ ਪੈਸੇ ਦੇਣ ਦਾ ਕੇਸ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਦੋਸ਼ੀ ਹਨ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਮੁਜਰਮ ਦਾ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਖੜਾ ਹੋਣਾ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਨੂੰ ਬੇਚੈਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਟਰੰਪ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਇੱਕ ਹੋਰ ਫੈਸਲਾ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਡੇਗ ਨਾ ਪਾਏ। ਫਿਲਹਾਲ ਟਰੰਪ ਦੇ ਵਕੀਲਾਂ ਨੇ ਏਬੀਸੀ ਨਿਊਜ਼ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸਤੋਤਾ ਉੱਪਰ ਮਨਹਾਲੀ ਦਾ ਮੁਕਦਮਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਮੇਸ ਤੋਂ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਣ ਦੀ ਲੜੀ ਵਿੱਚ ਟਰੰਪ ਨੂੰ ਕੈਰਲ ਦਾ ਬਲਾਤਕਾਰੀ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਖੁਦ ਨੂੰ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਮਜ਼ਬੂਰ ਦਾਵੇਦਾਰ ਦਸਣ ਵਾਲੇ ਪੱਛਮ ਦਾ ਖੋਖਲਾਪਣ ਟਰੰਪ ਦੀ ਇਸ ਚੋਣ ਨੇ ਲੀਰੇ ਲੀਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਵੋਟਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਵਾਰ ਅਜਿਹਾ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਚੁਣਿਆ ਜੋ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ (ਸਰੋਤ ਆਊਟ ਲੁੱਕ)

-ਸਾਬਕਾ ਡਿਪਟੀ ਮੈਡੀਕਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ 98156 29301

ਟਰੰਪ ਦੀ ਚੋਣ ਅਤੇ --- (ਪਿਛਲੇ ਸਫੇ ਦਾ ਬਾਕੀ)

ਔਰਤਾਂ ਨੇ ਟਰੰਪ ਨੂੰ ਵੋਟ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਸੇ ਚੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 2005 ਦੀ ਇੱਕ ਹਾਲੀਵੁੱਡ ਟੇਪ ਜਾਰੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਟਰੰਪ ਨੂੰ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਇੱਛਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਯੋਨ ਅੰਗ ਫੜਨ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਖੁੱਲੇ ਆਮ ਸ਼ੋਖੀ ਮਾਰਦੇ ਹੋਏ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿੱਚ ਟਰੰਪ ਨੇ ਟੇਪ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਹੋਣ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਫਿਰ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇਸੇ ਨੂੰ "ਲਾਕਰ ਰੂਪ ਦੀ ਗੱਪਸੱਪ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਟਰੰਪ ਦੀ ਜਿੱਤ ਵਿੱਚ ਗੋਰੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਦਾ ਵੱਡਾ ਯੋਗਦਾਨ ਹੈ। ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ 2020 ਵਿੱਚ 55 ਫੀਸਦੀ ਗੋਰੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਨੇ ਟਰੰਪ ਨੂੰ ਵੋਟ ਪਾਈ (ਇਸ ਤੋਂ ਉਲਟਾ ਕਾਲੀਆਂ, ਲੈਟੀਨਾਂ ਤੇ ਏਸ਼ੀਆਈ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਡੈਮੋਕਰੇਟਿਕ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਵੋਟ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੈਂਟਰ ਫਾਰ ਅਮਰੀਕਨ ਪੌਲੀਟਿਕਸ ਦੇ ਨਸਲ ਅਤੇ ਲਿੰਗ ਅਧਾਰਤ ਡੈਟਾ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਟਰੰਪ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਤਕੜੀ ਹਮਾਇਤ ਗੋਰੇ ਇਸਾਈ ਧਰਮ-ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ ਅਤੇ ਕੈਥੋਲਿਕ ਦੀ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਇਸਾਈਅਤ ਦੀਆਂ ਇਹ ਰੁਤੀਵਾਦੀ ਸਾਖਾਵਾਂ ਜਬਰਦਸਤ ਪਿਤ੍ਰੀਸਤਾ ਦੀਆਂ ਹਮਾਇਤੀ ਹਨ, ਜੋ ਮੰਨਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਮਰਦਾ ਦਾ ਹੁਕਮ ਵਜਾਉਣਾ ਹੈ।

ਟਰੰਪ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਵਲੋਂ ਉਹਨਾਂ ਤੇ ਬਚਾਅ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਉਹੀ ਹਨ ਜੋ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿੱਚ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ "ਜਿਆਦਾਤਰ ਮਰਦ ਐਸੇ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਖੁਦ ਜਾਗਰੂਕ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਫਿਰ ਕੇ ਪੀੜਤ ਲੜਕੀ ਨੇ ਹੀ ਉਕਸਾਉਣ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਹਰਕਤ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇਹ ਸਭ ਬਹੁਤ ਪੁਰਾਣੀ ਗੱਲ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।" ਸਭ ਤੋਂ ਆਮ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੀਆਂ 26 ਔਰਤਾਂ ਝੂਠ ਬੋਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਪੀੜਤ ਨੂੰ

211 ਨੋਬੇਲ ਇਨਾਮ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲੀ ਯਹੂਦੀ ਕੌਮ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਇਸਰਾਈਲ ਦੀ ਧਰਤੀ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਗਹਿਰੀਆਂ ਹਨ

ਕੁਝ ਪੁਰਾਤਨ ਘਟਨਾਵਾਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਇਸਰਾਈਲ, ਫਲਸਤੀਨ ਝਗੜੇ ਨੂੰ ਜੜ੍ਹ ਤੋਂ ਸਮਝਣ ਵਿੱਚ ਕਾਰਗਰ ਸਾਬਿਤ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ :-

ਪਹਿਲੀ ਪੈਰਿਸ ਅਥਰਾਹਮ ਨੇ 1800 ਈ.ਪੂ. ਵਿੱਚ ਮੈਸੋਪੋਟਾਮੀਆ ਦੇ ਉਰ (ਇਰਾਕ) ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮੂਰਤੀਆਂ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਘਰ ਜਨਮ ਲਿਆ। ਬਚਪਨ ਵਿੱਚ ਹੀ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਸਾਹਮਣੇ ਮੂਰਤੀ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਉੱਪਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਚਿੰਨ੍ਹ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਦੇ

ਅਮਰ ਗਰਗ
ਮੋਬਾਇਲ 98143-41746,
E-mail : amargargp@gmail.com

ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੂਰਤੀਆਂ ਤੋੜੀਆਂ ਵੀ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਨਿਰਾਕਾਰ ਈਸ਼ਵਰ ਦਾ ਮੱਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਉਰ ਬੇਬੀਲੋਨ ਸਾਮਰਾਜ ਦਾ ਭਾਗ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਲੋਕ ਮੈਸੋਪੋਟਾਮੀਆ ਸੱਭਿਅਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਅਧੀਨ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਅਤੇ ਕਲਾ ਨਾਲ ਅਥਰਾਹਮ ਅਤੇ ਲਗਾਵ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ। ਉਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਇਲਾਕੇ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿੱਚ ਸਨ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਸਾਮਰਾਜ ਵਿੱਚ ਨਾ ਹੋ ਕੇ ਜਾਣਿਆ ਪਹਿਚਾਣਿਆ ਵੀ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਇਸਰਾਈਲ ਦਾ ਇਲਾਕਾ ਚੁਣਿਆ, ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਕੇਨਾਨ ਸੱਭਿਅਤਾ ਦਾ ਰਾਜ ਸੀ, ਜੋ ਭਾਵੇਂ ਮੂਰਤੀ ਪੂਜਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਦੀ ਸੀ, ਪਰ ਇੰਨੀ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਇਸਰਾਈਲ, ਲੈਬਨਾਨ, ਸੀਰੀਆ ਅਤੇ ਜੋਰਡਨ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਆਉਂਦੇ ਸਨ। ਅਥਰਾਹਮ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪਤਨੀ ਸਾਰਾ ਦੀ ਕੁੱਖੋਂ ਇਸਾਕ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਇਸਾਕ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਯਾਕੂਬ ਸੀ। ਯਾਕੂਬ ਦਾ ਹੀ ਦੂਸਰਾ ਨਾਮ ਇਸਰਾਈਲ ਸੀ। ਇਸਰਾਈਲ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ, ਈਸ਼ਵਰ ਨਾਲ ਯੁੱਧ ਕਰਨ ਵਾਲਾ। ਯਾਕੂਬ ਤੋਂ ਹੀ ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਦਾ ਨਾਮ ਇਸਰਾਈਲ ਪਿਆ। ਇਸ ਗੱਲ ਤੇ ਧਿਆਨ ਦੇਵੋ, ਇਹ ਗੱਲ 1800 ਈ.ਪੂ. ਦੀ ਹੈ। ਯਾਕੂਬ ਦੇ ਬਾਰਾਂ ਪੁੱਤਰਾਂ ਚੋਂ ਇੱਕ ਦਾ ਨਾਮ ਜੂਡਾਹ ਸੀ, ਜਿੱਥੋਂ ਯਹੂਦੀ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਦੂਜੀ ਘਟਨਾ ਹੈ ਪੈਰਿਸ ਦੀ ਮੂਸਾ ਦੀ, ਪੈਰਿਸ ਮੂਸਾ ਦਾ ਜਨਮ ਯਹੂਦੀ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਪਾਲਣ-ਪੋਸ਼ਣ ਮਿਸਰ ਦੇ ਰਾਜੇ ਰਾਮੇਸਿਸ ਦੂਜੇ ਦੇ ਰਾਜ ਮਹਿਲਾਂ ਚ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਰਾਮੇਸਿਸ ਦੂਜਾ ਯਹੂਦੀਆਂ ਤੋਂ ਗੁਲਾਮ ਵਾਲਾ ਕੰਮ ਲੈਂਦਾ ਸੀ, ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਬਹੁਤ ਭੈੜੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਮੂਸੇ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਯਹੂਦੀ ਹੋਣ ਦਾ ਪਤਾ ਚੱਲਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਕੌਮ ਦੇ ਸਾਰੇ ਗੁਲਾਮਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਇਸਰਾਈਲ ਵੱਲ ਚੱਲ ਪਿਆ। ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਿਸਰ ਵਿੱਚ ਪੈਂਦੇ ਸਿਨਾਈ ਪੈਨੀਸੁਲਾ ਵਿੱਚ ਪੈਂਦੀ ਹੋਰੇਬ ਚੋਟੀ ਤੋਂ ਪੈਰਿਸ ਮੂਸੇ ਨੂੰ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦੀ ਕਿਰਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਸਰਾਈਲ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਮੂਸੇ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਪੈਰਿਸ ਮੰਨ ਲਿਆ। ਇਹ ਸਮਾਂ ਸੀ 1391-1271 ਈ. ਪੂ. ਦਾ। ਪੈਰਿਸ ਮੂਸੇ ਨੇ ਵਿਧੀਵਤ ਯਹੂਦੀ ਧਰਮ ਦੀ ਨੀਂਹ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਕੌਮ ਨੂੰ ਇੱਕ ਲਿਖਤ ਉਲਭ ਟੈਸਟਾਮੈਂਟ (ਪੁਰਾਣਾ ਅਹਿਦਨਾਮਾ) ਦਿੱਤਾ। ਉਸਨੇ ਨਿਰਾਕਾਰ ਈਸ਼ਵਰ ਨੂੰ ਯਹੋਵਾ ਕਹਿ ਕੇ ਪੁਕਾਰਿਆ।

- ਇਹ ਦਸ ਨੇਮ ਹਨ :
1. ਮੂਰਤੀ ਪੂਜਾ ਦੀ ਮਨਾਹੀ
  2. ਰੱਬ ਦਾ ਨਾਮ ਅਕਾਰਥ ਨਹੀਂ ਲੈਣਾ। ਰੱਬ ਨਿੱਜੀ ਸੋਚ ਹੈ, ਰੱਬ ਨੀਤੀਵਾਨ ਯਹੋਵਾ ਹੈ।
  3. ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਨਾ।
  4. ਚੋਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ।
  5. ਗੁਆਂਢੀ ਦੀ ਝੂਠੀ ਗਵਾਹੀ ਨਹੀਂ ਦੇਣੀ।
  6. ਵਿਭਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ।
  7. ਕਿਸੇ ਦਾ ਖੂਨ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ।
  8. ਗੁਆਂਢੀ ਦੀ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਲੋਭ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ।

9. ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਗੁਲਾਮ ਨਹੀਂ ਰੱਖਣਾ।
10. ਸੱਤਵਾਂ ਦਿਨ ਪਵਿੱਤਰ ਦਿਨ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਅਰਾਮ ਕਰਨ ਦਾ ਦਿਨ ਹੋਵੇਗਾ।

ਇਹ ਦਸ ਨੇਮ ਹੀ ਯਹੂਦੀ ਧਰਮ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਿਰਾਕਾਰ ਈਸ਼ਵਰ ਵਾਦ ਦੀ ਨਿਰਪੇਖ ਸੋਚ ਤੋਂ ਸਾਪੇਖਤਾ ਵੱਲ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਤੀਜਾ ਬਿੰਦੂ ਹੈ ਹਿਬਰੂ ਭਾਸ਼ਾ ਪੁਰਾਣੇ ਅਹਿਦਨਾਮੇ ਦਾ ਵੱਡਾ ਭਾਗ ਹਿਬਰੂ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸਦੇ ਕੁਝ ਪਾਠ ਅਰਾਮਿਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਹਨ। ਹਿਬਰੂ ਭਾਸ਼ਾ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਭਾਸ਼ਾ ਹੈ, ਇਹ ਮਿਸਰੀ ਅਤੇ ਕੇਨੇਨਾਈਟ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਸੁਮੇਲ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਖੇਤਰ ਚੋਂ ਉਪਜੀ ਇੱਕੋ-ਇੱਕ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਭਾਸ਼ਾ ਹੈ। ਇਸਰਾਈਲ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਵੱਸਦੇ ਯਹੂਦੀ ਹਿਬਰੂ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਪਵਿੱਤਰ ਮੰਨਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੂੰ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਸੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਫਿਲਸਤੀਨੀ ਅਰਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਬੋਲਦੇ ਹਨ। ਯੋਰੋਸਲਮ, 1918 ਵਿੱਚ ਹਿਬਰੂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਲਈ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਯਹੂਦੀ ਵਿਗਿਆਨੀ ਅਲਵਰਟ ਆਈਨਸਟਾਈਨ ਨੇ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਸੀ।

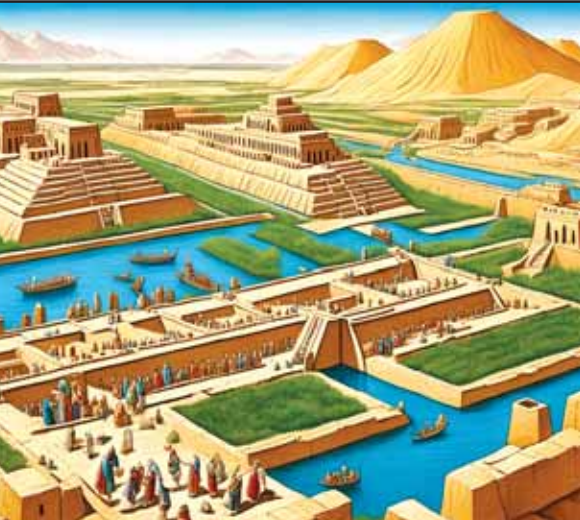
ਚੌਥੀ ਘਟਨਾ 1000 ਈ.ਪੂ. ਵਿੱਚ ਯੋਰੋਸਲਮ ਦੇ ਰਾਜਾ ਡੇਵਿਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਾਜਾ ਸੋਲੋਮਨ ਹੋਏ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਯੋਰੋਸਲਮ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾ ਮੰਦਰ ਬਣਾਇਆ ਸੀ। ਪਰ ਬੇਬੀਲੋਨ ਦੇ ਰਾਜੇ ਨੇ ਬੁਢਦਨੇ ਜਾਰ ਨੇ ਯੋਰੋਸਲਮ ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਕੇ 566 ਈ.ਪੂ. ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੰਦਰ ਢਾਂਚ ਦਿੱਤਾ। ਯਹੂਦੀ ਆਪਣੇ ਰਾਜੇ ਡੇਵਿਡ ਦੇ ਰਾਜ ਨੂੰ ਇਸਰਾਈਲ ਦਾ ਸੁਨਹਿਰੀ ਕਾਲ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਨੇ ਕੇਨਾਨ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਸਰਹੱਦਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਯੋਰੋਸਲਮ ਨੂੰ ਇਸਰਾਈਲ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਬਣਾਇਆ। ਮੌਜੂਦਾ ਇਸਰਾਈਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਇਸਰਾਈਲ ਦਾ ਇੱਕ ਨਕਸ਼ਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਇਹ ਨਕਸ਼ਾ ਰਾਜਾ ਡੇਵਿਡ ਦੀਆਂ ਸਰਹੱਦਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਰਾਜਾ ਡੇਵਿਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸਦਾ ਪੁੱਤਰ ਸੋਲੋਮਨ ਗੱਦੀ ਉੱਪਰ ਬੈਠਿਆ ਸੀ।

ਰਾਜਾ ਸੋਲੋਮਨ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਯਹੂਦੀ ਰਾਜ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਦੋ ਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ। ਉੱਤਰੀ ਭਾਗ ਇਸਰਾਈਲ ਸੀ ਅਤੇ ਦੱਖਣੀ ਭਾਗ ਜੂਡਾਹ ਸੀ। ਯੋਰੋਸਲਮ ਜੂਡਾਹ ਰਾਜ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਸੀ। ਇਸਰਾਈਲ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਸਮਾਰੀਆ ਸੀ।

516 ਈ.ਪੂ. ਬੇਬੀਲੋਨ ਤੋਂ ਪਰਤ ਕੇ ਆਏ ਯਹੂਦੀਆਂ ਨੇ, ਯੂਡੀਆ ਦੇ ਪਰਸ਼ੀਅਨ ਗਵਰਨਰ ਜੇਰੂਬਾਬੇਲ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਦੂਜਾ ਮੰਦਰ ਬਣਾਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਮੰਦਰ ਨੂੰ ਹਿਰੋਡਸ ਟੈਂਪਲ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਮੰਦਰ ਯੋਰੋਸਲਮ ਦੀ ਨੀਮ ਪਹਾੜੀ ਮੌਰੀਆ ਤੇ ਸਥਿਤ ਸੀ। 100 ਈ.ਪੂ. ਵਿੱਚ ਰੋਮਨ ਅਤੇ ਯਹੂਦੀ ਸੇਨਾਵਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਯੁੱਧ ਹੋਇਆ, ਰੋਮਨ ਸੇਨਾਵਾਂ ਨੇ ਯੋਰੋਸਲਮ ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਕੇ ਦੂਜਾ ਮੰਦਰ ਢਾਂਚ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਮੰਦਰ ਦੀ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਕੰਧ ਬਚੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੱਛਮੀ ਕੰਧ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਯਹੂਦੀ ਇਸ ਕੰਧ ਨੂੰ ਹੀ ਸ਼ੀਸ਼ ਝੁਕਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਪੰਜਵੀਂ ਸਦੀ ਈ. ਪੂ. ਗ੍ਰੀਕ ਫਿਲਾਸਫਰ ਹੈਰੋਡੋਟਸ ਦੀ ਲਿਖਤ ਵਿੱਚ ਸੀਰੀਆ ਦੇ ਇੱਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦਾ ਨਾਮ ਫਿਲਸਤੀਆ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਇੱਕ ਸਰਵਤੰਤਰ ਰਾਜ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਫਲਸਤੀਨ ਦਾ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਚੌਥੀ ਘਟਨਾ ਦੇ ਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਟੁੱਟਣ ਕਾਰਨ ਇੱਥੋਂ ਹੀ ਸੰਯੁਕਤ ਇਸਰਾਈਲ (ਜੂਡੀਆ)

ਕਮਜ਼ੋਰ ਪੈਣ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੋ ਗਈ। 100 ਈ.ਪੂ. ਸੰਯੁਕਤ ਜੂਡੀਆ ਖੇਤਰ ਉੱਪਰ ਰੋਮਨ ਸਾਮਰਾਜ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸੱਤਾ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰ ਲਈ। ਜੂਡੀਆ ਖੇਤਰ ਉੱਪਰ ਰੋਮਨ ਸਾਮਰਾਜ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋ ਕੇ ਗਵਰਨਰ ਹੀਰੋਡ ਇੱਕ ਯਹੂਦੀ (ਹੈਰੋਦੇਸ ਏਂਟੀਪਸ) ਗੱਦੀ ਤੇ ਬੈਠਿਆ। ਹੈਰੋਦੇਸ ਏਂਟੀਪਸ ਉਹੀ ਗਵਰਨਰ ਸੀ, ਜਿਸਨੇ ਜੀਸਸ ਕ੍ਰਾਈਸਟ ਨੂੰ ਸੂਲੀ ਤੇ ਟੰਗਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਹੈਰੋਦੇਸ ਏਂਟੀਪਸ ਨੂੰ ਰੋਮਨ ਸਾਮਰਾਜ ਨੇ ਜੂਡੀਆ ਰਾਜ ਦਾ ਖੁਦ ਮੁਖਤਿਆਰ ਰਾਜਾ ਥਾਪ ਦਿੱਤਾ। ਕੁਝ ਲਿਖਤਾਂ ਚ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਹੈਰੋਦੇਸ ਜੂਡੀਆ ਦੇ ਉੱਤਰੀ ਰਾਜ (ਗੈਲਿਲੀ) ਦਾ ਗਵਰਨਰ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਦੱਖਣੀ ਰਾਜ ਜੂਡਾਹ ਦਾ ਗਵਰਨਰ ਪੌਂਟੀਅਸ ਪੀਲੇਟ (ਪਿਲਾਤਸ) ਇੱਕ ਯਹੂਦੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਜੀਸਸ ਕ੍ਰਾਈਸਟ ਨੂੰ ਸੂਲੀ ਤੇ ਟੰਗਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਧਰਤੀ ਉੱਪਰ ਵਿਕਸਤ ਹੋਈਆਂ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸੱਭਿਆਚਾਰਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਵਿਲੱਖਣ ਅਤੇ ਮੁੱਢਲਾ ਗੁਣ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕੇਵਲ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤੀ ਦੇ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਅਤੇ ਪੂਜਾ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਸੱਭਿਆਚਾਰਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਜੋ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਕੇਵਲ ਉਸ ਵਿੱਚ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕੀਤਾ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਰਾਕਾਰ ਈਸ਼ਵਰ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਲਈ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਨਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਨਿਰਾਕਾਰ ਈਸ਼ਵਰ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਨੂੰ ਸਾਖਿਆ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਪਿਤਾਮਾ ਕਪਿਲ ਮੁਨੀ ਨੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਲਈ ਇੱਕ ਬੁਰਾਈ ਦੱਸਿਆ ਹੈ।

ਪੈਰਿਸ ਅਥਰਾਹਮ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਕਿ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਇਜ਼ਾਦ ਕੀਤੀ ਨਿਰਾਕਾਰ ਈਸ਼ਵਰ ਦੀ ਸੋਚ ਵਿੱਚੋਂ ਅਜਿਹੇ ਵਿਰੋਧੀ

ਪੰਜਵੀਂ ਸਦੀ ਈ. ਪੂ. ਗ੍ਰੀਕ ਫਿਲਾਸਫਰ ਹੈਰੋਡੋਟਸ ਦੀ ਲਿਖਤ ਵਿੱਚ ਸੀਰੀਆ ਦੇ ਇੱਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦਾ ਨਾਮ ਫਿਲਸਤੀਆ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਇੱਕ ਸਰਵਤੰਤਰ ਰਾਜ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਫਲਸਤੀਨ ਦਾ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ।

ਈਸ਼ਵਰੀ ਮੱਤ ਪੈਦਾ ਹੋਣਗੇ, ਜੋ ਉਸ ਦੀ ਕੌਮ ਲਈ ਸਦਾ ਲਈ ਨਾਸ਼ੂਰ ਬਣ ਜਾਣਗੇ।

ਜੀਸਸ ਵਰ੍ਹਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਸਾਰ ਜੀਸਸ ਕ੍ਰਾਈਸਟ ਨੇ ਨਿਰਾਕਾਰ ਈਸ਼ਵਰ ਦੇ ਮੱਤ ਨੂੰ ਅਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਅਤੇ ਪੁਰਾਣੇ ਅਹਿਦਨਾਮੇ ਨਾਲ ਨਵਾਂ ਅਹਿਦਨਾਮਾ ਜੋੜ ਕੇ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਈਸਾਈ ਮੱਤ ਚਲਾ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਹੜਾ ਇਸਰਾਈਲ ਤੋਂ ਪੱਛਮ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ, ਆਪਣੇ ਕੁਲ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸਾਰੇ ਯੂਰੋਪ ਉੱਪਰ ਫੈਲ ਗਿਆ। ਪਰ ਯਹੂਦੀ ਮੱਤ ਆਪਣੇ ਕੁਲ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਰਿਹਾ। ਕਿਤੇ ਈਸਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਟੀਸ ਵੀ ਘਰ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਸੀ, ਕਿ ਯਹੂਦੀਆਂ ਨੇ ਸਾਡੇ ਪੈਰਿਸ ਜੀਸਸ ਨੂੰ ਸੂਲੀ ਤੇ ਟੰਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਯੂਰੋਪ ਵਿੱਚ ਯਹੂਦੀ ਨਫਰਤ ਦੇ ਪਾਤਰ ਬਣ ਚੁੱਕੇ ਸਨ।

6ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿੱਚ ਅਰਬ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਹਜ਼ਰਤ

ਮਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ ਹੋਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੀ ਅਥਰਾਹਮ ਨੂੰ ਪੈਰਿਸ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਨਿਰਾਕਾਰ ਈਸ਼ਵਰੀ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰਾਂ ਨਿਰਪੇਖ ਬਣਾ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਨਮੁੱਖ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਥ ਵਿੱਚ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਮੇਲ ਕਰਕੇ ਇਸਨੂੰ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਧਾਇਆ। ਇਸ ਮੁਸਲਿਮ ਮੱਤ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਅਰਬ ਦੇ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਹੋਇਆ, ਇਸ ਦੇ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲਿਆ ਗਿਆ। 6-7 ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿੱਚ ਇਹ ਪੰਥ ਇਸਰਾਈਲ ਵੱਲ ਵੀ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਸਮਾਰੀਆ (ਹੁਣ ਪੱਛਮੀ ਕਿਨਾਰਾ) ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਮੱਤ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਲਿਆ। ਸਮਾਰੀਆ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਯਹੂਦੀ ਮੱਤ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖ ਕਰ ਲਿਆ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਦਾ ਨਾਮ ਫਿਲਸਤੀਆ ਹੋ ਗਿਆ। ਦੋਵੇਂ ਕੌਮਾਂ ਵਿੱਚ ਸਦਾ ਲਈ ਝਗੜੇ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਰੱਖੀ ਗਈ। ਝਗੜੇ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਨੂੰ ਹੋਰ ਪੱਕਾ ਕਰਦਿਆਂ, ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੇ ਢਾਂਚੇ ਹੋਏ ਮੰਦਰਾਂ ਕੋਲ 700 ਈ. ਵਿੱਚ ਅਲ-ਅਕਸ਼ਾ ਮਸਜਿਦ ਬਣਾਈ ਗਈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਸ ਖੇਤਰ ਉੱਪਰ ਮੁਸਲਿਮ ਖਲੀਫਿਆਂ ਦਾ ਰਾਜ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਸਾਰੇ ਇਲਾਕੇ ਨੂੰ ਫਲਸਤੀਨ ਦਾ ਨਾਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਉੱਪਰ ਖਲੀਫਿਆਂ ਦਾ ਰਾਜ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋਣ ਨਾਲ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦਾ ਯੂਰੋਪ ਵੱਲ ਪਲਾਇਨ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪਲਾਇਨ ਨੇ ਪੂਰੀ ਤਰਾਂ ਜੋਰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਫੜ ਲਿਆ ਜਦੋਂ 1517 ਈ. ਵਿੱਚ ਇੱਥੇ ਤੁਰਕੀ ਦੇ ਆਟੋਮਨ ਸਾਮਰਾਜ ਨੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਫਿਲਸਤੀਨ ਨੂੰ ਸੀਰੀਆ ਰਾਜ ਦਾ ਭਾਗ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਹ ਕਬਜ਼ਾ 1917 ਤੱਕ ਰਿਹਾ। ਇੱਕ ਵੀ ਘਟਨਾ ਅਜਿਹੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ ਕਿ ਫਿਲਸਤੀਨ ਦੇ ਮੁਸਲਿਮ ਵਸਨੀਕਾਂ ਨੇ ਆਟੋਮਨ ਸਾਮਰਾਜ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਰਾਸ਼ਟਰ ਭਗਤੀ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰਾਂ ਅਣਹੋਂਦ ਰਹੀ। ਮੁਸਲਿਮ ਵੱਸੋਂ ਪੱਛਮੀ ਕੰਢੇ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਰਹੀ, ਬਾਕੀ ਇਲਾਕਾ ਉਜਾੜ ਹੀ ਬਣਿਆ ਰਿਹਾ।

ਪਹਿਲੇ ਵਿਸ਼ਵ ਯੁੱਧ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਸਾਮਰਾਜ ਨੇ ਯੋਰੋਸਲਮ ਅਤੇ ਸਮੁੱਚੇ ਫਿਲਸਤੀਨ ਉੱਪਰ ਆਪਣਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰ ਲਿਆ। ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਸਾਮਰਾਜ ਦੇ ਇਸ ਅਧਿਕਾਰ ਨੇ ਯਹੂਦੀ ਮਨਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਸੁਤੰਤਰ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਲੋਅ ਜਗਾ ਦਿੱਤੀ। ਯੂਰੋਪ ਵਿੱਚ ਚੱਲੀ “ਪੁਨਰ ਜਾਗਰਣ” ਦੀ ਲਹਿਰ ਨੇ ਯੂਰੋਪ ਦੇ ਯਹੂਦੀਆਂ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਯੂਰੋਪ ਦੇ ਯਹੂਦੀ ਜਨ ਮਾਨਸ ਨੇ ਵਿਦਿਅਕ, ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਪੱਧਰ ਉੱਪਰ ਤਰੱਕੀ ਦੀਆਂ ਬੁਲੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਛੋਹਿਆ। ਕਿੰਨੀ ਹੈਰਾਨੀ ਜਨਕ ਗੱਲ ਹੈ, ਕਿ 1901 ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ ਨੋਬੇਲ ਇਨਾਮਾਂ ਵਿੱਚ ਅੱਜ ਇਕੱਲੇ ਯਹੂਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ 27 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਭਾਗ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਅਬਾਦੀ ਮਸਾਂ 2 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਹੈ। ਹੁਣ ਤੱਕ 211 ਯਹੂਦੀ ਇਹ ਵੱਕਾਰੀ ਪੁਰਸਕਾਰ ਲੈ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਭੌਤਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ 56, ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ 38, ਸਾਹਿਤ ਲਈ 16, ਸ਼ਾਂਤੀ ਲਈ 9, ਮੈਡੀਸਨ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ 56 ਅਤੇ ਰਸਾਇਣ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ 36 ਨੋਬੇਲ ਪੁਰਸਕਾਰ ਲੈ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ

ਯੂਰੋਪ ਵਿੱਚ ਚੱਲੀ “ਪੁਨਰ ਜਾਗਰਣ” ਦੀ ਲਹਿਰ ਨੇ ਯੂਰੋਪ ਦੇ ਯਹੂਦੀਆਂ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਯੂਰੋਪ ਦੇ ਯਹੂਦੀ ਜਨ ਮਾਨਸ ਨੇ ਵਿਦਿਅਕ, ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਪੱਧਰ ਉੱਪਰ ਤਰੱਕੀ ਦੀਆਂ ਬੁਲੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਛੋਹਿਆ। ਕਿੰਨੀ ਹੈਰਾਨੀ ਜਨਕ ਗੱਲ ਹੈ, ਕਿ 1901 ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ ਨੋਬੇਲ ਇਨਾਮਾਂ ਵਿੱਚ ਅੱਜ ਇਕੱਲੇ ਯਹੂਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ 27 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਭਾਗ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਅਬਾਦੀ ਮਸਾਂ 2 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਹੈ। ਹੁਣ ਤੱਕ 211 ਯਹੂਦੀ ਇਹ ਵੱਕਾਰੀ ਪੁਰਸਕਾਰ ਲੈ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਭੌਤਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ 56, ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ 38, ਸਾਹਿਤ ਲਈ 16, ਸ਼ਾਂਤੀ ਲਈ 9, ਮੈਡੀਸਨ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ 56 ਅਤੇ ਰਸਾਇਣ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ 36 ਨੋਬੇਲ ਪੁਰਸਕਾਰ ਲੈ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ

ਯੂਰੋਪ ਵਿੱਚ ਚੱਲੀ “ਪੁਨਰ ਜਾਗਰਣ” ਦੀ ਲਹਿਰ ਨੇ ਯੂਰੋਪ ਦੇ ਯਹੂਦੀਆਂ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਯੂਰੋਪ ਦੇ ਯਹੂਦੀ ਜਨ ਮਾਨਸ ਨੇ ਵਿਦਿਅਕ, ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਪੱਧਰ ਉੱਪਰ ਤਰੱਕੀ ਦੀਆਂ ਬੁਲੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਛੋਹਿਆ। ਕਿੰਨੀ ਹੈਰਾਨੀ ਜਨਕ ਗੱਲ ਹੈ, ਕਿ 1901 ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ ਨੋਬੇਲ ਇਨਾਮਾਂ ਵਿੱਚ ਅੱਜ ਇਕੱਲੇ ਯਹੂਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ 27 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਭਾਗ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਅਬਾਦੀ ਮਸਾਂ 2 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਹੈ। ਹੁਣ ਤੱਕ 211 ਯਹੂਦੀ ਇਹ ਵੱਕਾਰੀ ਪੁਰਸਕਾਰ ਲੈ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਭੌਤਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ 56, ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ 38, ਸਾਹਿਤ ਲਈ 16, ਸ਼ਾਂਤੀ ਲਈ 9, ਮੈਡੀਸਨ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ 56 ਅਤੇ ਰਸਾਇਣ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ 36 ਨੋਬੇਲ ਪੁਰਸਕਾਰ ਲੈ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ

ਧਰਤੀ ਲਈ ਇੱਕ ਕੁਦਰਤੀ ਸੂਰਜ ਹੈ, ਤਾਂ ਯਹੂਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤਾ ਦੂਜਾ ਸੂਰਜ ਅਲਬਰਟ ਆਈਨਸਟਾਈਨ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭੌਤਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਸਾਪੇਖਤਾ ਦਾ ਅਮਰ ਸਿਧਾਂਤ ਦਿੱਤਾ।

ਯੂਰੋਪ ਵਿੱਚ ਯਹੂਦੀ ਵਪਾਰ ਸਮੇਤ ਹਰ ਇੱਕ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ ਸਨ। 19 ਅਗਸਤ 1934 ਨੂੰ ਅਡੋਲਫ ਹਿਟਲਰ ਜਰਮਨੀ ਦੇ ਚਾਂਸਲਰ ਤੌਰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਣ ਗਿਆ। ਅਡੋਲਫ ਹਿਟਲਰ ਅੱਗੇ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਦੇ ਰਾਹ ਤੇ ਤੁਰ ਪਿਆ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਵਿੱਚ ਨਸਲਵਾਦ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕਰ ਲਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਜਰਮਨ ਨਸਲ ਨੂੰ ਉੱਤਮ ਆਰੀਆ ਨਸਲ ਦਾ ਖਿਤਾਬ ਦਿੱਤਾ। ਯਹੂਦੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਨਫਰਤੀ ਗੱਲਾਂ ਉਸਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਘਰ ਕਰ ਗਈਆਂ, ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਸ਼ਿਕਵਾ ਇਹੋ ਸੀ ਕਿ ਯਹੂਦੀ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੀ ਜਿੱਤ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਚਾਹਤ ਅਤੇ ਹਿੱਤ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਯਹੂਦੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਆਸ ਵੀ ਸੀ ਕਿ ਇੰਗਲੈਂਡ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਤ ਭੂਮੀ ਇਸਰਾਈਲ ਦੇਵੇਗਾ। ਹਿਟਲਰ ਨੇ ਯਹੂਦੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲਈ ਤਸੀਹੇ ਕੈਂਪ ਬਣਾ ਦਿੱਤੇ, ਹਿਟਲਰ ਵੱਲੋਂ ਇੱਕੋ ਵੇਲੇ ਕਈ ਸੈਂਕੜੇ ਯਹੂਦੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਹੋਲੋਕਾਸਟ ਦਾ ਨਾਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਹਿਟਲਰ ਨੇ 60 ਲੱਖ ਦੇ ਲਗਭਗ ਯਹੂਦੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ। 1939 ਵਿੱਚ ਦੂਸਰਾ ਵਿਸ਼ਵ ਯੁੱਧ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਸਾਰ ਯਹੂਦੀ ਫਿਲਸਤੀਨ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਵਸਣ ਲੱਗ ਪਏ ਸਨ। ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਇਸਰਾਈਲ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਲਈ ਸਾਰੇ ਯੂਰੋਪ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਯਹੂਦੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਪੁਰਾ ਜੋਰ ਲਗਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਫੈਲਾਕੁਨ ਮੋੜ ਉਸ ਵੇਲੇ ਆਇਆ ਜਦੋਂ, ਨਿਊਯਾਰਕ ਵਿੱਚ 11 ਮਈ 1944 ਈ. ਨੂੰ ਡੇਵਿਡ ਬੇਨਗੁਰੀਓਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਭਾ ਬੁਲਾਈ ਗਈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਮੁੱਖ ਮੰਗਾਂ ਰੱਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਜਿਸਨੂੰ ਬਾਲਟੀਮੋਰ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਤਿੰਨ ਮੰਗਾਂ ਸਨ (1) ਫਿਲਸਤੀਨ ਵਿੱਚ ਯਹੂਦੀ ਰਾਜ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ (2) ਯਹੂਦੀ ਸੈਨਾ ਦਾ ਗਠਨ (3) ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੇ ਫਿਲਸਤੀਨ ਵਿੱਚ ਵਸਣ ਦੀ ਪੂਰੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ। ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੂਸਰੇ ਵਿਸ਼ਵਯੁੱਧ ਦੇ ਜੇਤੂ ਬਣੇ। ਫਿਲਸਤੀਨ ਉੱਪਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਹਕੂਮਤ ਦਾ ਰਾਜ ਸੀ। ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਵੀ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਆ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਨੇ ਅਪ੍ਰੈਲ 1947 ਵਿੱਚ ਇਸਰਾਈਲ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਮਸਲੇ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ 11 ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ ਗਈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੈਨੇਡਾ, ਸਵੀਡਨ, ਗਵੇਟਮਾਲਾ, ਯੋਗੋਸਲਾਵੀਆ, ਈਰਾਨ, ਭਾਰਤ, ਹਾਲੈਂਡ, ਪੋਰੂ, ਯੂਰੂਗਵੇ, ਚੈਕੋਸਲੋਵਾਕੀਆ ਅਤੇ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਦੇਸ਼ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਫਿਲਸਤੀਨ ਵੰਡ ਦੀ ਰੂਪ-ਰੇਖਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ, ਯੋਰੋਸਲਮ ਨੂੰ ਅੰਤਰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕੰਟਰੋਲ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸਤੋਂ ਉਲਟ ਭਾਰਤ, ਈਰਾਨ ਅਤੇ ਯੋਗੋਸਲਾਵੀਆ ਨੇ ਯਹੂਦੀ ਅਤੇ ਅਰਬ ਰਾਜਾਂ ਦੀ ਫੈਡਰਲ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਰੱਖਿਆ। ਭਾਵ ਵੰਡ ਨੂੰ ਅਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਕਾਫੀ ਵਾਦ-ਵਿਵਾਦ ਪਿੱਛੋਂ 29 ਨਵੰਬਰ 1947 ਈ. ਨੂੰ ਯੂ.ਐੱਨ. ਦੀ ਜਨਰਲ ਅਸੈਂਬਲੀ ਨੇ ਬਹੁਮਤ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਵੰਡ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ 56 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਭੂਮੀ ਯਹੂਦੀ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ 44 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਭੂਮੀ ਫਿਲਸਤੀਨ ਨੂੰ। ਭਾਰਤ ਨੇ 17 ਸਤੰਬਰ 1950 ਨੂੰ ਇਸਰਾਈਲ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਾਨਤਾ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਯਹੂਦੀ ਏਜੰਸੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦਫਤਰ ਮੁੰਬਈ ਵਿਖੇ ਖੋਲ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਹੜਾ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਸਫਾਰਤ ਖਾਨੇ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਗਿਆ।

14 ਮਈ 1948 ਨੂੰ ਡੇਵਿਡ ਬੇਨਗੁਰੀਓਨ ਨੇ ਇਸਰਾਈਲ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ, ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਇਸਰਾਈਲ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਡੇਵਿਡ ਬੇਨਗੁਰੀਓਨ ਇਸਰਾਈਲ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਬਣੇ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਫਿਲਸਤੀਨੀਆਂ ਨੇ ਅਰਬਾਂ ਦੀ ਸਹਿ ਤੇ ਵੰਡ ਨੂੰ ਮੰਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਸਵਤੰਤਰ ਦੇਸ਼ ਫਿਲਸਤੀਨ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਸੀਰੀਆ ਵਿਚ ਭਿਆਨਕ ਗ੍ਰਹਿਯੁਧ ਮੌਜੂਦਾ ਜੀਓਪੌਲਿਟਿਕਸ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਸਬਕ

ਮਾਰਚ 2011 ਵਿਚ ਸੀਰੀਆ ਦੇ ਹਾਕਮ ਬਸ਼ਰ-ਅਲ-ਅਸਦ ਖਿਲਾਫ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਲਹਿਰ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਜਿੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਈ ਹੈ। ਇਸ ਜੰਗ ਵਿਚ ਹੁਣ ਤੱਕ ਪੰਜ ਲੱਖ ਤੋਂ ਉੱਤੇ ਮੌਤਾਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ 60 ਲੱਖ ਦੇ ਕਰੀਬ ਲੋਕ ਉੱਜੜੇ ਹਨ। ਅਸਦ ਵਿਰੋਧੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਵਿਆਪਕ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਫੈਲ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਉਹ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਜਿੱਤ ਨਾ ਸਕੇ। ਪਰ 7 ਅਕਤੂਬਰ 2023 ਨੂੰ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਉੱਤੇ ਹੋਏ ਹਮਲੇ ਅਤੇ ਉਹਦੇ ਤੋਂ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਰੂਸ-

ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਸਿੰਘ

ਯੂਕਰੇਨ ਜੰਗ ਦੇ ਗੰਭੀਰ ਰੁਖ਼ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰਨ ਨਾਲ ਹਾਲਾਤ ਬਦਲ ਗਏ। ਪਹਿਲਾਂ ਜਿਹੜੇ ਸੀਰੀਆਨ ਲੜਾਕੇ ਪੱਛਮੀ ਤਾਕਤਾਂ ਨੂੰ ਇਸਲਾਮੀ ਮੂਲਵਾਦੀ ਅਤੇ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਲੱਗਦੇ ਸਨ, ਪਿਛਲੇ ਦਸ ਦਿਨਾਂ ਦੌਰਾਨ ਉਹੀ ਲੜਾਕੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਘੁਲਾਟੀਏ ਬਣ ਗਏ। ਇਸਦਾ ਕਾਰਨ ਸਾਫ਼ ਹੈ।

ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਬਸ਼ਰ-ਅਲ-ਅਸਦ ਨੂੰ ਸੀਰੀਆ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਕੇ ਇੱਕ ਤੀਰ ਨਾਲ ਦੋ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਫੁੰਡੇ ਹਨ। ਅਸਦ ਮੱਧ-ਏਸ਼ੀਆ ਵਿਚ ਰੂਸ ਅਤੇ ਇਰਾਨ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਮਾਇਤੀ ਸੀ। ਉਸਦੇ ਬਾਹਰ ਹੋਣ ਨਾਲ ਮੱਧ-ਏਸ਼ੀਆ ਵਿਚ ਤਾਕਤ ਦਾ ਸੰਤੁਲਨ ਬਦਲ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਰਾਨ ਅਤੇ ਰੂਸ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਖੋਲ੍ਹਾ ਲੱਗਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਲੁਕਵੀਂ ਡਿਪਲੋਮੇਸੀ ਦੀ ਵੱਡੀ ਜਿੱਤ ਹੈ। ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹੋਰ ਵੀ ਘਟਨਾਵਾਂ ਹੋਣ ਦੇ ਆਸਾਰ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਜ਼ੁਕ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਫਾਇਦਾ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਜੀਓਪੌਲਿਟੀਕਲ ਤੂਫਾਨ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਸਰਦਾਰੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਪੱਕਿਆਂ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਖੱਬੇ-ਪੱਖੀ ਧਿਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਨੈਰੇਟਿਵ ਫੈਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਦਿਨ ਹੁਣ ਪੁੱਗ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਚੀਨ ਦੀ ਸਰਦਾਰੀ ਦਾ ਜ਼ਮਾਨਾ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਮੌਜੂਦਾ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਗਲਤ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਵ ਰਾਜਨੀਤੀ

ਉੱਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਪਕੜ ਅਜੇ ਬਹੁਤ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੈ ਅਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਇਹ ਹੀ ਰਹਿਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਨੈਤਿਕ ਪੱਖੋਂ ਇਸ ਵਰਤਾਰੇ ਉੱਤੇ ਬਹੁਤ ਸੁਆਲ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਅਮਰੀਕਾ ਪੱਖੋਂ ਵੇਖਿਆਂ ਇਹ ਇਵੇਂ ਹੀ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਲੋਚ ਦਾ ਮਕਸਦ ਨੈਤਿਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਹਾਲਾਤ ਤੋਂ ਸਿੱਖੇ ਜਾ ਸਕਣ ਵਾਲੇ ਸਬਕ ਹਨ।

ਵੱਡਾ ਸੁਆਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਸਿੱਖ ਕੀ ਸਿੱਖ ਸਕਦੇ ਹਨ? ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਕਿ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਬਦਲਦੇ ਅਤੇ ਅਣਸੁਖਾਵੇਂ ਹਾਲਾਤ ਆਮ ਕਰਕੇ ਕਿਸੇ ਗੁਲਾਮ ਕੌਮ ਲਈ ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਬਸ਼ਰਤੇ ਉਹ ਕੌਮ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਭੁਗਤਾਉਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੋਵੇ। ਨਾਜ਼ੁਕ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਭੁਗਤਾਉਣ ਲਈ ਪਹਿਲੀ ਸ਼ਰਤ ਇਹ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਕੌਮ ਦੇ ਸਿਰਕੱਢਵੇਂ ਦਿਮਾਗਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤ ਦੀ ਬਹੁਤ ਬਾਰੀਕੀ ਵਿਚ ਸਮਝ ਹੋਵੇ। ਜਿਵੇਂ ਦਿਲ ਦਾ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਉਹੀ ਸਰਜਨ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਦਿਲ ਵੱਲ ਜਾਂਦੀ ਹਰ ਨਾੜ, ਦਿਲ ਦੀ ਬਣਤਰ, ਉਸਦਾ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਜਿਉਂਦਾ ਰੱਖਣ ਵਿਚ ਰੋਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਣਗਿਣਤ ਗੱਲਾਂ ਦੀ ਬਾਰੀਕੀ ਵਿਚ ਸਮਝ ਹੋਵੇ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਅਣਜਾਣ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਆਪਰੇਸ਼ਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਨਤੀਜਾ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਸਾਨੂੰ ਸਭ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ। ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਚੋਖੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਦਿਮਾਗ ਮੌਜੂਦ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਸਮਝ ਵੀ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਭੁਗਤਾ ਵੀ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸੰਗਤ ਨਾਲ ਲੋੜੀਂਦਾ ਤਾਲਮੇਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅੱਜ ਪਹਿਲੀ ਲੋੜ ਅਜਿਹਾ ਤਾਲਮੇਲ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਹੈ।

ਦੂਜਾ ਸਬਕ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਹਕੂਮਤ ਦਸਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਟੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੇ ਸਿੱਟਣ ਵਾਲੇ ਡੂੰਘੀ ਸਮਝ ਰੱਖਦੇ ਹੋਣ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਕੂਮਤ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਬਾਹਰੋਂ ਹਮਲਾ ਕਰ ਕੇ ਨਹੀਂ ਹਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਉਸਨੂੰ ਹਰਾਉਣ ਲਈ ਉਹਦੇ ਅੰਦਰ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਪਈਆਂ ਤਰੇਤਾਂ ਨੂੰ ਵਰਤਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਤਰੇਤਾਂ ਹਰ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਇਹ ਤਰੇਤ ਲੈਫਟ ਤੇ ਰਾਈਟ ਦੀ ਹੈ। ਪੂਰਿਨ ਨੇ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸਫਲਤਾ ਨਾਲ ਇਸ ਤਰੇਤ ਨੂੰ ਵਰਤਿਆ ਵੀ ਹੈ। ਪਰ ਅਮਰੀਕਨ ਸਥਾਪਤੀ ਨੇ ਇਸਦਾ ਬੇਹੱਦ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਜੁਆਬ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅਸਦ ਨੂੰ ਸਿੱਟਣ

ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਰੋਲ ਸੀਰੀਆ ਦੀ ਸੁੰਨੀ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਅਤੇ ਅਲਾਵੀ ਹਕੂਮਤ ਵਿਚਲੀ ਤਰੇਤ ਦਾ ਹੈ। ਅਸਦ ਇਸ ਤਰੇਤ ਨੂੰ ਮੋਟ ਨਾ ਸਕਿਆ ਅਤੇ ਅੰਤ ਹਾਰ ਗਿਆ। ਇਹੀ ਕੰਮ ਪਹਿਲਾਂ ਇਰਾਕ ਵਿਚ ਸੱਦਾਮ ਹੁਸੈਨ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਅੱਜ ਦੇ ਮੁਸਲਿਮ ਜਗਤ ਨੂੰ ਦੋ ਤਰੇਤਾਂ ਨੇ ਉਲਝਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਤਾਂ ਸੀਆ-ਸੁੰਨੀ ਦੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਚੱਲਦੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹਦੇ ਬਾਰੇ ਸਾਰੇ ਜਾਣਦੇ ਹਨ। ਦੂਜੀ ਤਰੇਤ ਨਵੀਂ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਵੀ ਪਹਿਲੀ ਜਿੰਨੀ ਹੀ ਖਤਰਨਾਕ ਹੈ। ਇਹ ਤਰੇਤ ਮੁਸਲਿਮ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਆਧੁਨਿਕਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਹੈ। ਲਗਪਗ ਹਰ ਮੁਸਲਿਮ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਵਰਗ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਪੱਛਮੀ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀ ਤਰਜ਼ 'ਤੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਆਜ਼ਾਦੀਆਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਹਰ ਮੁਸਲਿਮ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਇਕ ਵੱਡੀ ਤਰੇਤ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਇਰਾਨ ਨੂੰ ਸਿੱਟਣ ਵਾਸਤੇ ਇਸੇ ਤਰੇਤ ਨੂੰ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ।

ਤੀਜਾ ਸਬਕ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਦਾ ਮਿੱਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਜੇ ਅੱਜ ਸਿੱਖ ਇਹ ਮੰਨਣ ਲੱਗ ਜਾਣ ਕਿ ਪੱਛਮੀ ਮੁਲਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੁਝ ਬਣਾ ਦੇਣਗੇ ਤਾਂ ਇਹ ਵੱਡੀ ਭੁੱਲ ਹੋਵੇਗੀ। ਹਾਲਾਤ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਕਰਵਟ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ। ਜੇ ਅੱਜ ਨਾਲ ਹਨ, ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਵੀ ਖੜੁ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਦੋ ਗੱਲਾਂ 'ਤੇ ਟੋਕ ਰੱਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ: ਪਹਿਲੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼, ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਨਿੱਜ-ਬਲ। ਇਹ ਨਿੱਜ-ਬਲ ਕਿਸੇ 'ਕੱਲੇ-ਕਹਿਰੇ ਸਿੱਖ ਦਾ ਬਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਇਕ ਧੜੇ ਦਾ ਬਲ ਹੈ। ਇਹ ਬਲ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਸਮੂਹਿਕ ਹਸਤੀ ਦਾ ਹੈ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਓਟ-ਆਸਰਾ ਲੈ ਕੇ ਇਸ ਬਲ ਵਿਚ ਨਿਤਦਿਨ ਵਾਧਾ ਕਰਨਾ ਅੱਜ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਹਾਂ, ਇਹ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਨਗਾਰੇ ਨੂੰ ਚੋਟ ਲੱਗ ਗਈ ਤਾਂ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਫ਼ਰਬੰਦੀ ਹੋਣੀ ਹੀ ਹੋਣੀ ਹੈ। ਕਈ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਖੜੁ ਮਿਲਣਗੇ ਅਤੇ ਕਈ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ। ਕਈ ਬਾਹਰੋਂ ਨਾਲ ਹੋਣਗੇ ਪਰ ਅੰਦਰੋਂ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ। ਉਦੋਂ ਦੁਸ਼ਮਣ-ਦੇਸ਼ਤ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਗਹਿਰ-ਗੰਭੀਰ ਸਮਝ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦਾ ਹਰ ਮੋੜ ਉੱਤੇ ਸਾਥ ਦੇਵੇਗੀ।

ਚੌਥਾ ਸਬਕ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਨਿਰਣਾਇਕ ਇਤਿਹਾਸਕ ਮੋੜ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਕੌਮ ਆਪਣੇ

ਅੰਦਰਲੀਆਂ ਤਰੇਤਾਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਚੇਤੰਨ ਹੋਵੇ। ਚੰਗੇ ਭਾਗਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਵੇਲੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਵਿਚ ਸੀਆ-ਸੁੰਨੀ ਵਰਗੀ ਕੋਈ ਵੱਡੀ ਤਰੇਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। 2011 ਦੇ ਨੇੜੇ-ਤੇੜੇ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਉਭਾਰ ਨਾਲ ਅਜਿਹੀ ਤਰੇਤ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਦੇ ਆਸਾਰ ਬਣ ਗਏ ਸਨ ਪਰ ਪੰਥ ਨੇ ਛੇਤੀ ਹੀ ਇਸਨੂੰ ਪਛਾਣ ਲਿਆ ਅਤੇ ਇਹ ਤਰੇਤ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਰੂਪ ਅਖਤਿਆਰ ਨਾ ਕਰ ਸਕੀ। ਪਰ ਇਸਦਾ ਅਰਥ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਸ ਵੇਲੇ ਪੰਥ ਵਿਚ ਕੋਈ ਤਰੇਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਈ ਛੋਟੀਆਂ-ਛੋਟੀਆਂ ਤਰੇਤਾਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਰਗਰਮੀ ਨਾਲ ਤੁਰੰਤ ਭਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਪਹਿਲੀ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਖਤਰਨਾਕ ਤਰੇਤ ਸਨਾਤਨਵਾਦ ਦੇ ਉਭਾਰ ਨਾਲ ਪੈਦਾ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਦੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਉੱਤੇ ਅਠਾਰ੍ਹਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੋ ਰਹੇ ਹਮਲਿਆਂ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਨਵਾਂ ਰੂਪ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਮੁੱਖ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਸਿੱਖ ਸੱਵਰੀਨਿਟੀ ਦੇ ਖਿਓਲ ਨੂੰ ਬੇਅਸਰ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਵੱਡੀ ਜੰਗ ਵਿਚ ਇਹ ਵਰਗ ਉਹੀ ਰੋਲ ਨਿਭਾਵੇਗਾ ਜੋ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਦੇ ਅੰਤਲੇ ਦਿਨੀਂ ਡੋਗਰਿਆਂ ਤੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਨੇ ਨਿਭਾਇਆ ਸੀ।

ਦੂਜੀ ਵੱਡੀ ਤਰੇਤ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਾਜਨੀਤਕ ਧੜਿਆਂ ਵਿਚ ਚੱਲ ਰਹੀ ਪਾਟੋਧਾੜ ਹੈ। ਇਹ ਭਾਵੇਂ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਖਤਰਾ ਨਹੀਂ ਪਰ ਜੇ ਇਸਨੂੰ ਨਾ ਪੂਰਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਘੜੀ ਉੱਤੇ ਵੱਡਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਮੂਹਿਕ ਅਤੇ ਸਰਬ-ਪ੍ਰਵਾਨਤ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਹੀ ਇਸ ਤਰੇਤ ਨੂੰ ਪੂਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਇਕ ਹੋਰ ਸੁਆਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਸਮੂਹਿਕ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਆਗੂਆਂ ਵਿਚ ਕਿਹੜੇ ਗੁਣ ਹੋਣੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ। ਮੇਰੇ ਖਿਓਲ ਵਿਚ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਹਰ ਆਗੂ ਵਿਚ ਦੋ ਗੁਣ ਹੋਣੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ: ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਿੱਘ ਨਾਂ ਦੀ ਲਾਜ ਪਾਲਣੀ ਜਾਣਦਾ ਹੋਵੇ, ਭਾਵ ਸ਼ੇਰ ਵਾਂਗੂੰ ਨਿਡਰ ਹੋਵੇ। ਆਪ ਦੁਸ਼ਮਣ ਤੋਂ ਡਰਦਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦਾ ਨਿਰਭੈ ਹੋ ਕੇ ਟਾਕਰਾ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੋਵੇ। ਬੁਜ਼ਦਿਲ ਅਤੇ ਡਰਪੋਕ ਆਗੂ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਪੱਲੇ ਸਦੀਆਂ ਦੀ ਨਮੋਸ਼ੀ ਪਾ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਹਰ ਆਗੂ ਵਿਚ ਦੂਜਾ ਗੁਣ ਇਹ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦੀ ਨਜ਼ਰ ਬਾਜ਼ ਵਰਗੀ ਹੋਵੇ ਜੋ ਸਦੀਆਂ ਦੇ ਚਿਤਰਪਟ ਉੱਤੇ ਫੈਲੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਅਤੇ ਸਮਝਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੋਵੇ।

ਉਹ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੀ ਚਾਲ ਨੂੰ ਚੱਲੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜਾਣਦਾ ਹੋਵੇ। ਅਣਕਿਆਸੇ ਸਮਿਆਂ ਅੰਦਰ ਅਜਿਹੀ ਨਜ਼ਰ ਕੌਮ ਦੀ ਕਿਸਮਤ ਘੜਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਰੱਖਦੀ ਹੈ।

ਤੀਜੀ ਤਰੇਤ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਖੱਬੇ-ਪੱਖੀ ਧਿਰ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਬਾਰੇ ਫੈਲਾਏ ਗਏ ਬੂਠੇ ਨੈਰੇਟਿਵ ਨਾਲ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਹ ਵਰਤਾਰਾ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਦੇ ਲੁਕਵੇਂ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣਾ ਔਖਾ ਤਾਂ ਹੈ ਪਰ ਅਸੰਭਵ ਨਹੀਂ।

ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਅੰਦਰ ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆ ਦਾ ਖਿੱਤਾ ਅਣਗਿਣਤ ਫਾਲਟ ਲਾਈਨਾਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਇਕ ਜਿਵੇਂ ਫਿਰਕੂ ਸੰਪਰਦਾਇਕਤਾ, ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਉਭਾਰ ਨਾਲ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਆਰਥਿਕ ਸਫ਼ਰਬੰਦੀ, ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਾਲ ਪੁਰਾਣਾ ਜਾਤ ਦਾ ਸੁਆਲ, ਦੱਖਣੀ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਵਿਲੱਖਣਤਾ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਪੁਰਾਤਨ ਰਿਸ਼ਤਾ, ਕੁਦਰਤੀ ਵਸੀਲਿਆਂ ਦੀ ਬਰਬਾਦੀ ਨਾਲ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਅਸਥਿਰਤਾ ਆਦਿ ਬੇਹੱਦ ਗੰਭੀਰ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਤਰੇਤਾਂ ਨੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਵਧਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਸਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਸਮਝ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦੇ ਹਾਣ ਦੀ ਹੋਵੇ।

ਪਰ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਬੇਅਸਰ ਹੋ ਜਾਣਗੀਆਂ ਜੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਸਰਬ-ਸਾਂਝੀ ਅਤੇ ਸਰਬ-ਪ੍ਰਵਾਨਤ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨਾ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ। ਅੱਜ ਸਮਾਂ ਕਮਰ-ਕੱਸੇ ਕਰ ਕੇ ਸਿਰਫ਼ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਸਮਾਂ ਨਿੱਜੀ ਝਗੜਿਆਂ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਰੱਖ ਕੇ ਪੰਥਕ ਇੱਕਜੁੱਟਤਾ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਅਹਿਮ, ਅੱਜ ਸਮਾਂ ਇਹ ਪਛਾਣਣ ਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਲੋਕ ਪੰਥ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਹਨ ਜੋ ਇਹ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਧੜੇ ਦਾ ਆਗੂ ਹੀ ਸਾਰੇ ਪੰਥ ਦਾ ਇੱਕੋ-ਇਕ ਡਿਕਟੇਟਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਸਤਿਗੁਰ ਭਲੀ ਕਰਨਗੇ। ਸਮਾਂ ਬਦਲੇਗਾ। ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਹੋਵੇਗੀ। ਚਹੂੰ ਕੂਟਾਂ ਅੰਦਰ ਸ਼ਹੀਦੀ ਫੌਜਾਂ ਦੇ ਘੋੜਿਆਂ ਦੇ ਪੌੜ ਖੜਕਾਰ ਪਾਉਣਗੇ। ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਨਬਜ਼ ਨੂੰ ਪਛਾਣੀਏ ਤੇ ਨਿੱਜ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਰੱਖ ਕੇ ਪੰਥ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰੀਏ। ਵਿਸ਼ਵ-ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਨਵਾਂ ਦੌਰ ਸਾਡੇ ਦਰਾਂ ਦੇ ਬਾਹਰ ਸਾਨੂੰ ਉਡੀਕ ਰਿਹਾ ਹੈ।

(ਪਿਛਲੇ ਸਫ਼ੇ ਦਾ ਬਾਕੀ)

ਆਉਣ ਤੋਂ ਖੁੱਜ ਗਿਆ।

1948 ਦਾ ਅਰਬ ਇਸਰਾਈਲ ਯੁੱਧ 15 ਮਈ 1948 ਨੂੰ ਫਿਲਸਤੀਨੀਆਂ ਅਤੇ ਯਹੂਦੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਘਰੇਲੂ ਜੰਗ ਚੱਲ ਪਈ, ਜਿਹੜੀ ਅਰਬ-ਇਸਰਾਈਲ ਯੁੱਧ ਵਿਚ ਬਦਲ ਗਈ। ਮਿਸਰ, ਇਰਾਕ, ਜਾਰਡਨ, ਲੈਬਨਾਨ ਅਤੇ ਸੀਰੀਆ ਇਕੱਲੇ ਇਸਰਾਈਲ ਨਾਲ ਭਿੜ ਪਏ। ਜਿਸਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਨਿਕਲਿਆ ਕਿ ਇਸਰਾਈਲ ਨੇ ਵੰਡ ਚ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤੀ ਫਿਲਸਤੀਨ ਦੀ ਭੂਮੀ ਤੇ ਹੋਰ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ, ਗਾਜਾ ਪੱਟੀ ਉਪਰ ਮਿਸਰ ਨੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਫਿਲਸਤੀਨ ਦੀ ਮੁੱਖ ਭੂਮੀ ਪੱਛਮੀ ਕਿਨਾਰੇ ਤੇ ਜਾਰਡਨ ਨੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਫਿਲਸਤੀਨੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਘੋਲ ਕਦੇ ਅਰਬਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਨਹੀਂ ਲੜਿਆ।

1967 ਦਾ ਅਰਬ ਇਸਰਾਈਲ 6 ਦਿਨਾਂ ਯੁੱਧ ਇਸਰਾਈਲ ਮਿਸਰ ਤੋਂ ਇਹ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਦੂਸਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਾਂਗ ਉਸਨੂੰ ਵੀ ਸਵੇਜ਼ ਨਹਿਰ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਜਹਾਜ਼ ਲੰਘਾਉਣ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਹੋਵੇ। ਮਿਸਰ ਨੇ ਇਸਰਾਈਲ ਦੇ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਉੱਪਰ ਰੋਕ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਯੁੱਧ ਵਿਚ ਇਸਰਾਈਲ ਨੇ ਅਰਬਾਂ ਨੂੰ ਹਰਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਖੇਤਰਫਲ ਨੂੰ ਚਾਰ ਗੁਣਾ ਵਧਾ ਲਿਆ। ਇਸਰਾਈਲ ਨੇ ਮਿਸਰ ਤੋਂ ਸਨਾਈ ਪੈਨਿਸੁਲਾ ਅਤੇ ਗਾਜਾ ਪੱਟੀ ਹਥਿਆ ਲਈ, ਜਾਰਡਨ ਤੋਂ ਪੂਰਬੀ ਯੋਰਦਨਲਮ ਤੇ ਪੱਛਮੀ ਕਿਨਾਰਾ ਅਤੇ ਸੀਰੀਆ ਤੋਂ ਗੋਲਨ ਹਾਈਟਸ ਖੋ ਲਈ। 1979 ਵਿਚ ਮਿਸਰ ਨਾਲ ਹੋਏ ਸ਼ਾਂਤੀ ਸਮਝੌਤੇ ਵਿਚ ਇਸਰਾਈਲ ਨੇ ਸਨਾਈ ਪੈਨਿਸੁਲਾ ਮਿਸਰ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਕਾਲ ਸਿੱਟੇਬਰ 1967 ਦੇ ਯੁੱਧ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲੱਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਫਿਲਸਤੀਨੀ ਜਾਰਡਨ ਵਿਚ ਚਲੇ ਗਏ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ

ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਤੰਬੂਆਂ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਵਾਸਫੀ ਤਾਲ ਨੂੰ 1970 ਵਿਚ ਜਾਰਡਨ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਿਉਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਜਿਸਨੇ ਸਮਝਦਾਰੀ ਅਤੇ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਫਿਲਸਤੀਨੀਆਂ ਦੀ ਜਾਰਡਨ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਬਗ਼ਾਵਤ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਜਾਰਡਨ ਦੇ ਰਾਜੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਮਿਲਟਰੀ ਤੋਂ ਫਿਲਸਤੀਨੀਆਂ ਦੀ ਬਗ਼ਾਵਤ ਨੂੰ ਕਚਲਨ ਲਈ ਮਦਦ ਮੰਗੀ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਉਸ ਵੇਲੇ ਬ੍ਰੀਗੇਡੀਅਰ ਜਿਆਉਲਹਕ (ਜਿਹੜਾ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਣਿਆ) ਉਸਦੀ ਡਿਊਟੀ ਜਾਰਡਨ ਵਿਚ ਸੀ।

ਸਾਲ 1970 ਦਾ ਸਿੱਟੇਬਰ ਮਹੀਨਾ ਚੜ੍ਹ ਚੁੱਕਾ ਸੀ, ਜਿਆਉਲਹਕ ਨੇ ਸੈਨਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਫਿਲਸਤੀਨੀ ਜੱਥੇਬੰਦੀ ਪੀ.ਐੱਲ.ਓ ਦੇ ਲੜਾਕੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਫਿਲਸਤੀਨੀਆਂ ਨੂੰ ਪੱਛਮੀ ਕਿਨਾਰੇ ਵੱਲ ਧੱਕ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਕਾਲੇ ਸਿੱਟੇਬਰ ਵਿਚ ਲਗਭਗ 25000 ਫਿਲਸਤੀਨੀ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ। 28 ਨਵੰਬਰ 1971 ਨੂੰ ਜਾਰਡਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਵਾਸਫੀ ਤਾਲ ਨੂੰ ਕਾਲੇ ਸਿੱਟੇਬਰ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਪੀ.ਐੱਲ.ਓ ਦੇ ਲੜਾਕਿਆਂ ਨੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 20 ਜੁਲਾਈ 1951 ਨੂੰ ਇੱਕ ਫਿਲਸਤੀਨੀ ਨੇ ਜਾਰਡਨ ਦੇ ਰਾਜੇ ਅਬਦੁੱਲਾ ਨੂੰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਯੋਰਦਨਲਮ ਵਿਖੇ ਅਲ-ਅਕਸਾ ਮਸਜਿਦ ਵਿਚ ਗਏ ਹੋਏ ਸਨ।

ਇਸਰਾਈਲ ਅਤੇ ਫਿਲਸਤੀਨ ਵਿਚ ਉਸਲੇ ਸਮਝੌਤੇ ਨਾਰਵੇ ਦੇ ਉਸਲੇ ਵਿਚ ਦੇਵਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕਿਸੇ ਸਮਝੌਤੇ ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਗੱਲਬਾਤ ਚੱਲਦੀ ਰਹੀ। ਦੇਵਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਉਸਲੇ 1 ਸਮਝੌਤਾ ਵਾਸ਼ਿਗਟਨ ਡੀ.ਸੀ. ਵਿਚ 1993 ਵਿਚ ਹੋਇਆ, ਅਤੇ ਉਸਲੇ 99 ਸਮਝੌਤਾ ਤਾਬਾ-ਮਿਸਰ ਚ 1995 ਵਿਚ ਹੋਇਆ। ਸਮਝੌਤਿਆ ਦਾ ਮੁੱਖ

ਮੁੱਦਾ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣਾ ਸੀ। ਪਰ ਫਿਲਸਤੀਨ ਦੀਆਂ ਖਾੜਕੂ ਜੱਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਉਸਲੇ ਸਮਝੌਤਿਆਂ ਦੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਕੀਤੀ। ਉਸਲੇ 9 ਅਤੇ 99 ਸਮਝੌਤੇ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇਸਰਾਈਲੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਯਿਤਜਕ ਰਬੀਨ ਨੂੰ ਇਸਰਾਈਲ ਵਿਚ ਹੀ ਇੱਕ ਯਹੂਦੀ ਨੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਉਸਲੇ 1 ਸਮਝੌਤੇ ਕਾਰਨ ਇਸਰਾਈਲ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਸੀਮੋਨ ਪੈਰੇਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਯਿਤਜਕ ਰਬੀਨ ਅਤੇ ਫਿਲਸਤੀਨ ਦੇ ਆਗੂ ਯਾਸਰ ਅਰਾਫਾਤ ਨੂੰ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ ਤੇ 1994 ਦਾ ਨੋਬੇਲ ਸ਼ਾਂਤੀ ਪੁਰਸਕਾਰ ਮਿਲਿਆ ਸੀ।

2005 ਵਿਚ ਇਸਰਾਈਲ ਨੇ ਸਵੈ ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਗਾਜਾ ਪੱਟੀ ਫਿਲਸਤੀਨ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ। ਫਿਲਸਤੀਨ ਦੀ ਮੁੱਖ ਧਰਤੀ ਪੱਛਮੀ ਕਿਨਾਰੇ ਉੱਪਰ ਯਾਸਰ ਅਰਾਫਾਤ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਪੀ.ਐੱਲ.ਓ ਦਾ ਰਾਜ ਕਾਇਮ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਗਾਜਾ ਪੱਟੀ ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਪੱਛਮੀ ਕਿਨਾਰੇ ਤੋਂ ਹਟਦੀ ਹੈ, ਉੱਪਰ ਹਮਾਸ ਖਾੜਕੂ ਜੱਥੇਬੰਦੀ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਹੋ ਗਿਆ।

ਅਕਤੂਬਰ 2023 ਤੋਂ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਵਿਰੋਧਤਾਈਆਂ ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਅੰਤਵਾਦੀ ਸੰਗਠਨਾਂ ਦੇ ਮਨਸੂਬਿਆਂ ਕਾਰਨ ਇਸਰਾਈਲ ਅਤੇ ਫਿਲਸਤੀਨ ਦਾ ਝਗੜਾ ਸਿਖਰ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਹੁਸ ਅਤੇ ਚੀਨ, ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਪੱਛਮੀ ਏਸ਼ੀਆ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚ ਉਲਝਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਤਾਂ ਕਿ ਰੂਸ, ਯੂਕ੍ਰੇਨ ਤੇ ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ ਜਿੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕੇ ਅਤੇ ਚੀਨ ਤਾਇਵਾਨ ਤੇ ਜਿੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕੇ।

ਇਰਾਨ ਦੀ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਇਸਰਾਈਲ ਨਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਤਿੱਖੀ ਵਿਰੋਧਤਾਈ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਰੂਸ ਅਤੇ ਚੀਨ ਨੇ ਈਰਾਨ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਗੁੱਟ ਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਈਰਾਨ ਨੇ ਮੁਸਲਿਮ ਜਗਤ ਉੱਪਰ ਆਪਣੀ ਧੌਸ ਜਮਾਉਣ

ਲਈ ਦੂਸਰੇ ਮੁਸਲਿਮ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਕਈ ਅੱਤਵਾਦੀ ਸੰਘਠਨ ਖੜੇ ਕਰ ਲਏ ਹਨ। ਈਰਾਨ ਨੇ ਯਮਨ ਵਿਚ ਸੀਆ ਹੁਥੀ ਅੱਤਵਾਦੀ ਸੰਗਠਨ ਖੜਾ ਕਰਕੇ ਯਮਨ ਦੀ ਗੱਦੀ ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ।

ਭਾਵੇਂ ਉੱਥੇ ਸੀਆ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 40 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਹੈ ਅਤੇ ਸੁੰਨੀਆਂ ਦੀ 60 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਇਸੇ ਤਰਾਂ ਉਸਨੇ ਲੈਬਨਾਨ ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਫੌਜ ਦੇ ਸਮਾਨੰਤਰ ਸੀਆ ਹਿਜ਼ਬੁੱਲਾ ਅੱਤਵਾਦੀ ਸੰਗਠਨ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਗਾਜਾ ਪੱਟੀ ਵਿਚ ਕਾਬਜ਼ ਹੋਏ ਹਮਾਸ ਨੂੰ ਵੀ ਈਰਾਨ ਹੀ ਸੈਨਿਕ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਮਦਦ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਗਾਜਾ ਪੱਟੀ ਨੂੰ ਜੋ ਬਾਹਰਲੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਆਰਥਿਕ ਮਦਦ ਆਉਂਦੀ ਸੀ, ਉਸ ਆਰਥਿਕ ਮਦਦ ਨਾਲ ਹਮਾਸ ਨੇ ਉੱਤਰੀ ਗਾਜਾ ਵਿਚ ਭੂਮੀਗਤ ਸੁਰੰਗਾਂ ਦਾ ਜਾਲ ਬਿਛਾ ਦਿੱਤਾ।

7 ਅਕਤੂਬਰ 2023 ਨੂੰ ਮਿਥੀ ਸਾਜਿਸ ਅਧੀਨ ਹਮਾਸ ਲੜਾਕਿਆਂ ਨੇ ਗਾਜਾ ਪੱਟੀ ਦੇ ਨਾਲ ਲੱਗਦੇ ਇਸਰਾਈਲ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰੀ ਕਤਲੇਆਮ ਮਚਾ ਦਿੱਤਾ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਲਗਭਗ 1600 ਯਹੂਦੀ ਬੱਚੇ, ਔਰਤਾਂ, ਮਰਦ ਅਤੇ ਸੈਨਿਕ ਮਾਰੇ ਗਏ ਅਤੇ 250 ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਬੰਦੀ ਬਣਾ ਲਏ ਗਏ। ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਵਜੋਂ ਗਾਜਾ ਪੱਟੀ ਉੱਪਰ ਇਸਰਾਈਲੀ ਸੈਨਾ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਹਮਾਸ ਲੜਾਕਿਆਂ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇਣ ਲਈ ਲੈਬਨਾਨ ਦਾ ਹਿਜ਼ਬੁੱਲਾ ਸੰਗਠਨ ਅਤੇ ਯਮਨ ਦਾ ਹੁਥੀ ਸੰਗਠਨ ਇਸਰਾਈਲ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਗੁਰਿੱਲਾ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਇਸ ਯੁੱਧ ਵਿਚ ਫਿਲਸਤੀਨ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਹੋਰ ਇਲਾਕਾ ਅਤੇ ਨਾਗਰਿਕ ਖੋਣੇ ਪੈ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਪਿੱਛੇ ਬੈਠੇ ਰੂਸ ਅਤੇ ਚੀਨ ਦਾ ਹਿੱਤ, ਇਸ ਯੁੱਧ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਕਰਕੇ, ਵਿਸ਼ਵ ਯੁੱਧ ਬਣਾਉਣ ਵੱਲ ਹੋਵੇਗਾ, ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਇਸਰਾਈਲ ਦਾ ਹਿੱਤ ਇਸ ਯੁੱਧ ਨੂੰ ਅੰਤਵਾਦੀ ਸੰਗਠਨਾਂ ਵਿਰੁੱਧ

ਸੀਮਤ ਰੱਖਣ ਚ ਹੋਵੇਗਾ।

ਪੂਰਵ ਇਤਿਹਾਸ ਕਾਲ ਵਿਚ ਭਾਰਤ, ਸ਼੍ਰੀਲੰਕਾ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਇੱਕ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਸਬਕ ਲੈ ਕੇ ਮੌਜੂਦਾ ਫਿਲਸਤੀਨ-ਇਸਰਾਈਲ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਲੰਕਾ ਦੇ ਰਾਜੇ ਰਾਵਣ ਦੀ ਇੱਕ ਸੈਨਿਕ ਟੁੱਕੜੀ ਨੇ ਆਰੀਆ ਰਿਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖੂਨ ਦਾ ਭਰਿਆ ਘੜਾ ਰਾਵਣ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਤਾਂ ਰਾਵਣ ਚੀਕਿਆ ਅਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, ਇਹ ਖੂਨ ਦਾ ਘੜਾ ਲੰਕਾ ਵਿਚ ਅਕਾਲ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੇਗਾ, ਇਸ ਨੂੰ ਲੰਕਾ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਦੱਬ ਆਓ। ਇਹੋ ਖੂਨ ਦੇ ਘੜੇ ਦੀ ਗੱਲ ਫਿਲਸਤੀਨ ਦੇ ਅੰਤਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਕੀਤੀ ਹੈ।

7 ਅਕਤੂਬਰ 2023 ਨੂੰ ਫਿਲਿਸਤੀਨੀ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਜਸ਼ਨ ਮਨਾ ਰਹੇ 1600 ਇਸਰਾਈਲੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ 250 ਨੂੰ ਬੰਧਕ ਬਣਾ ਲਿਆ ਸੀ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੰਧਕਾਂ ਵਿਚ ਇਸਰਾਈਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ, ਬੱਚੇ ਅਤੇ ਬੁੱਢੇ ਸਨ। ਆਪਣੇ ਬੰਧਕਾਂ ਨੂੰ ਛੁਡਾਉਣ ਲਈ ਇਸਰਾਈਲ ਨੂੰ ਇਹ ਹੱਕ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਛੁਡਾਉਣ ਲਈ ਫਿਲਸਤੀਨ (ਗਾਜਾ) ਵਿਰੁੱਧ ਜਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਲੈਬਨਾਨ ਦੇ ਹਿਜ਼ਬੁੱਲਾ ਜਾਂ ਯਮਨ ਦੇ ਹੁਥੀਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਕਸੀ ਅੱਤਵਾਦ ਦੇ ਮਾਸਟਰਮਾਈਡ ਈਰਾਨ ਵਿਰੁੱਧ ਵੱਡੀ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਉਹ ਕਰ ਵੀ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਦੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਬੰਧਕਾਂ ਨੂੰ ਛੁਡਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਨਾ ਕਰਕੇ ਇਸਰਾਈਲ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੈਨਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਪ੍ਰੌਤ੍ਰਤਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

-ਪੰਜਾਹ ਵੱਟੀ ਰੋੜ ਪੂਰੀ-148024,
ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸੰਗਰੂਰ (ਪੰਜਾਬ)।

ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਅਤੇ ਵਰਤਮਾਨ ਵਰਤਾਰੇ

ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਅਤੇ ਵਰਤਮਾਨ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਦੀ ਵਿਆਪਕ ਚਰਚਾ ਆਰੰਭ ਕਰਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕੁਝ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆ ਦੀ ਕੁੱਲ ਆਬਾਦੀ ਦਾ 75 ਫੀਸਦੀ ਹਿੱਸਾ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਵੱਸਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਦਾ 17 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਹਿੱਸਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਦੀ ਕੁੱਲ ਆਬਾਦੀ ਦਾ 77 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਹਿੱਸਾ ‘ਆਮ ਆਦਮੀ’ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਰੋਜ਼ਾਨਾ 20 ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਘੱਟ ਵਿੱਚ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ

ਡਾ.ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ

20-ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਕਾਲੋਨੀ, ਵਡਾਲਾ ਚੌਕ, ਜਲੰਧਰ-144001 -9418194812
lakhvinderjohal@yahoo.com

ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲੇ ਦੀ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕੌਮੀ ਔਸਤ 96% ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਔਸਤ ਅਜੇ ਵੀ 72% ਹੈ।

ਸਾਖਰਤਾ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਥਿਤੀ 16ਵੀਂ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਲਈ ਰੱਖੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਬੱਚੇ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰੀ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਸਮੇਤ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕੁੱਲ 35 ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪੰਜਾਬ 31ਵੇਂ ਨੰਬਰ ਉੱਤੇ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ 22 ਕੌਮੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਸਮੇਤ ਡੇਢ ਹਜ਼ਾਰ ਮਾਤ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਅਤੇ 1800 ਹੋਰ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਗਿਆਰਵੀਂ ਵੱਡੀ ਭਾਸ਼ਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਸੱਤਾ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਕਦੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰਹੀ, ਸਿਵਾਏ ਪਟਿਆਲਾ ਰਾਜ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ। ਨਵੇਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਬੇਹਤਰੀ ਲਈ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਿਆ। ਪਰ ਸਥਿਤੀ ਨਹੀਂ ਬਦਲੀ।

ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਲਗਭਗ 15 ਕਰੋੜ ਲੋਕ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਲਗਭਗ 9 ਕਰੋੜ ਲੋਕ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਹਨ। ਯਾਨੀ ਅੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲਿੱਪੀ ਸ਼ਾਹਮੁਖੀ ਹੈ। ਪਰ ਸਾਰੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵੀ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਾਈ ਜਾਂਦੀ।

ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਲਗਭਗ ਤਿੰਨ ਕਰੋੜ ਲੋਕ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਬਰਤਾਨੀਆ ਵਿੱਚ ਦੋ ਕਰੋੜ ਲੋਕ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਸਵਾ ਕਰੋੜ ਲੋਕ ਕਨੇਡਾ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਮਰੀਕਾ, ਦੁਬਈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਰਬ ਦੇਸ਼ਾਂ ਸਮੇਤ ਲਗਭਗ ਦੋ ਦਰਜਨ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਲਗਭਗ ਇੱਕ ਕਰੋੜ ਹੈ।

ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਆਬਾਦੀ ਦਾ ਸਿਰਫ 8 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਹਿੱਸਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਬੋਲਦਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਨਾਗਾਲੈਂਡ ਅਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਭਾਸ਼ਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਹੈ। ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਪੰਜ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਲੋਕ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਬੋਲਦੇ ਹਨ।

ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ 80 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਗਿਆਨ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਉਪਲੱਬਧ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਫੁੱਫ ਵਾਲੀਆਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਰਸਾਲਿਆਂ ਆਨਲਾਈਨ ਈ-ਮੈਗਜ਼ੀਨਾਂ, ਟੀ ਵੀ ਅਤੇ ਰੇਡੀਓ ਸਮੇਤ ਯੂਟਿਊਬ ਅਤੇ ਵਟਸਓਪ ਚੈਨਲਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਲਗਭਗ ਵੱਧ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਰੁਝਾਨ ਭਾਰਤ ਨਾਲੋਂ ਵਧੇਰੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ।

ਜੇਕਰ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਪਾਉਣੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਬੋਲਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੋਂ, ਦੁਨੀਆਂ ਚ ਪਹਿਲੀ ਭਾਸ਼ਾ ਮੈਂਡਰਿਨ (ਅਨ-ਦਅਰਨਿ) ਹੈ। ਜਿਹੜੀ ਚੀਨ, ਸਿੰਘਾਪੁਰ, ਤਾਈਵਾਨ ਵਗੈਰਾ ‘ਚ ਬੋਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਲਗਭਗ 14% ਲੋਕ ਦੁਨੀਆਂ ਚ ਮੈਂਡਰਿਨ ਬੋਲਦੇ ਹਨ।

ਦੂਜੀ ਭਾਸ਼ਾ ਸਪੈਨਿਸ਼ ਹੈ, ਜਿਹਨੂੰ 5.85 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਲੋਕ ਬੋਲਦੇ ਹਨ। ਤੀਜੀ ਭਾਸ਼ਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਹੈ, ਜਿਹਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ 5.52 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਲੋਕ ਬੋਲਦੇ ਹਨ। ਚੌਥੀ ਭਾਸ਼ਾ ਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਹਨੂੰ 4.46% ਲੋਕ ਬੋਲਦੇ ਹਨ। ਅੱਗੋਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਅਰਬੀ, ਪੁਰਤਗੀਜ਼, ਬੰਗਾਲੀ, ਰੂਸੀ, ਜਪਾਨੀ ਆਦਿ। ਗਿਆਰਵੇਂ ਨੰਬਰ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਨਾਮ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਦੇ ਵਿੱਚ ਗਿਆਰਵੀਂ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦਸਵੀਂ ਭਾਸ਼ਾ ਪੰਜਾਬੀ ਹੈ। ਜਿਹੜੀ ਲਗਭਗ 15 ਕਰੋੜ ਲੋਕ ਬੋਲਦੇ ਹਨ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ 44% ਲੋਕ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦੇ ਹਨ। ਜੋ ਲਗਭਗ 9 ਕਰੋੜ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਇਹ ਲਗਭਗ ਤਿੰਨ ਕਰੋੜ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬਾ ਬਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 29 ਦਸੰਬਰ 1967 ਨੂੰ 1960 ਦੇ ਐਕਟ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਕੇ ਨਵਾਂ ਰਾਜ ਭਾਸ਼ਾ ਐਕਟ 1967 ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜਾਂ ਕੁਝ ਦਫਤਰਾਂ ਦਫਤਰੀ ਕੰਮ ਕਾਜ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਜਾਣਾ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ 2008 ਅਤੇ 2021 ਵਿੱਚ ਹੋਈਆਂ ਸੋਧਾਂ ਨੇ, ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਰਾਜ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਰੁਤਬਾ ਦਿੱਤਾ?, ਸਕੂਲਾਂ, ਕਾਲਜਾਂ ਅਤੇ ਦਫਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਲਾਗੂ ਹੋਈ?, ਇਹ ਸਭ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ। ਇਸ ਸਥਿਤੀ

ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬਾ ਬਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 29 ਦਸੰਬਰ 1967 ਨੂੰ 1960 ਦੇ ਐਕਟ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਕੇ ਨਵਾਂ ਰਾਜ ਭਾਸ਼ਾ ਐਕਟ 1967 ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜਾਂ ਕੁਝ ਦਫਤਰਾਂ ਦਫਤਰੀ ਕੰਮ ਕਾਜ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਜਾਣਾ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਦਾ ਮੂਲ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਮੱਦ ਮਜ਼ਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਇਹ ਸਾਰੇ ਤੱਥ ਸਾਬਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਦੌਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਾਂ ਦੇ ਵਿਪਰੀਤ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਡੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਬਿੰਦੂ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਸੰਕਲਪਾਂ ਅਤੇ ਵਸਤਾਂ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਬਹੁਤ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਬਦਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਸਮਾਜ ਦੀ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਹ ਓਨਾ ਹੀ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਮਸਲਾ ਹੈ, ਜਿੰਨਾ ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਅਤੇ ਉਦਾਰ

ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਬਰੀਕੀਆਂ ਦੀ ਥਾਂ ਪਾਉਣਾ।

ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਵਰਤਮਾਨ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਗਲੋਬਲੀ ਸਰੂਪ ਰਾਹੀਂ ਨਿਹਾਰਨਾ ਸਮੇਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਜੇਕਰ ਖਿੱਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਉੱਤੇ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਏ ਤਾਂ ਹੁਣ ਇਹ ਸੰਪੂਰਨ ਅਰਥਾਂ ਵਾਲਾ ਪੰਜਾਬ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਸਥਾਨਕਤਾ ਦੀ ਰਵਾਇਤੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਕਿਸੇ ਖਿੱਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਖਿੱਤੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਪਛਾਣ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਹਿਣੀ ਬਹਿਣੀ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਰ ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਨੇ ਸਥਾਨਕਤਾ ਦੀ ਇਹ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਵੀ ਬਦਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਜਾਂ ਕਹਿ ਲਓ ਕਿ ਵਿਸਤਾਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਸਥਾਨਕਤਾ ਕੋਈ ਸਥਿਰ ਵਰਤਾਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਹ ਇੱਕ ਗਤੀਸ਼ੀਲ ਅਮਲ ਹੈ। ਇਸ ਗਤੀਸ਼ੀਲਤਾ ਦੀ ਸਾਰਥਕਤਾ ਇਹ ਹੈ, ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਸਮਾਜ ਦੇ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ, ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਧਰਮ ਦੇ ਸਰੋਕਾਰ ਵਧੇਰੇ ਪ੍ਰਬਲ ਹਨ। ਪਰੰਤੂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਵਿਰਾਸਤੀ ਗੌਰਵ ਦੇ ਸਰੋਕਾਰ ਵਧੇਰੇ ਪ੍ਰਬਲ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਇਸ ਸਮੁੱਚੇ ਵਰਤਾਰੇ ਵਿੱਚ ਟੈਕਨੋਲੋਜੀ ਦੇ ਪਾਸਾਰ ਅਤੇ ਮਸ਼ਹੂਰੀ ਬੁੱਧੀਮਤਾ ਦੀ ਆਮਦ ਨੇ ਨਵੀਆਂ ਵੰਗਾਰਾਂ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ, ਮੀਡੀਆ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ, ਪੂੰਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਲਨ, ਅਤੇ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਕੀ ਰੋਲ ਅਦਾ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਵੀ ਗਹਿਰੇ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ।

ਦਿਨ ਬ ਦਿਨ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਿਤ ਹੋ ਰਹੇ ਵਾਤਾਵਰਨ, ਸਿੱਖਿਆ ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਰਗੀਆਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਹੂਲਤਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਵਿਰਧੇ ਹੋ ਰਹੇ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਦੀਆਂ ਵੰਗਾਰਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜਦੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਤੋਂ, ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਲਈ, ਕੀ ਆਸ ਰੱਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ? ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਬੇਹੱਦ ਅਹਿਮ ਹੈ।

ਭਾਰਤੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਸਾਮਰਾਜ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਥਾਹ ਪ੍ਰਸਾਰ ਅਤੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ, ਸਮਾਜ ਦੇ ਵਿਭਿੰਨ ਖੇਤਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨਾ ਆਰੰਭ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਫਿਜ਼ੀਕਲ ਡਿਫੈਂਸ ਜਾਂ ਜ਼ਮੀਨੀ ਹਮਲਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ

ਛੋਟੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਹੁਣ ਮਨ ਅਤੇ ਦਿਮਾਗ ਉੱਤੇ ਹਮਲੇ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਹਮਲਿਆਂ ਲਈ ਮੀਡੀਆ ਸਭ ਤੋਂ ਕਾਰਗਰ ਹਥਿਆਰ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਕਿਰਨ ਮਾਤਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚੀ, ਜਿੱਥੇ ਸੜਕ ਬਿਜਲੀ ਸਕੂਲ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਉੱਥੇ ਵੀ ਮੀਡੀਆ, ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਪਾਸਾਰਾਂ ਸਮੇਤ ਪਹੁੰਚਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਆਰਟੀਫਿਸ਼ਲ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ (ਮਸ਼ਹੂਰੀ ਬੁੱਧੀਮਤਾ)

ਦੀ ਆਮਦ ਨੇ ਸਾਡੇ ਲਈ ਹੋਰ ਵੱਡੀਆਂ ਵੰਗਾਰਾਂ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਉਹੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਜਿਉਂਦਾ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਿਸ਼ਵ-ਵਿਆਪੀ ਹੋਵੇ, ਵਿਸ਼ਵ ਦੀਆਂ ਸਮੁੱਚੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਚਿੰਤਨ ਨੂੰ ਸਮਝ ਕੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਜਜ਼ਬ ਕਰਕੇ, ਚੱਲ ਸਕਣ ਦੀ ਸੋਝੀ ਅਤੇ ਸਮਰੱਥਾ ਰੱਖਦਾ ਹੋਵੇ।

ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ (ਗਲੋਬਲੀ) ਵੀ ਤਦ ਹੀ ਹੋਇਆ ਜਾ ਸਕੇਗਾ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਆਪਣੀ ਸਥਾਨਕਤਾ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਬਾਰੇ ਸੁਚੇਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਅੱਜ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਜੀ ਰਿਹਾ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਰਵਾਇਤ, ਰਹਿਣ-ਸਹਿਣ, ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਪਹਿਰਾਵੇ ਤੋਂ ਬੇਮੁੱਖ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੀ ਮੂਲ ਪਛਾਣ ਤੋਂ ਵਿਛੁੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵਿਛੁੰਨਿਆ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਪ੍ਰਤੀ ਉਦਾਸੀਨ ਹੋਣ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਉਹ ਹੰਕਾਰ ਨਾਲ ਭਰੇ ਹੋਏ ਦਿਖਾਵੇ ਦਾ ਗਰੱਸਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਬੁੱਧੀਮਤਾ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਵੀ, ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਲਗਭਗ ਅਸਫਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਇਹ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਆਪਣੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਗਲੋਬਲੀ ਪਛਾਣ ਵਾਲਾ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਬਣਾ ਸਕਣ। ਮੱਧਕਾਲ ਦੀ ਭਗਤੀ ਲਹਿਰ ਅਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਸੰਵਾਦ-ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦੇ ਸਰਬ ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ ਦੇ ਸੰਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਤੱਕ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਸਿੱਖ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ, ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਅਤੇ ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਦੇ ਵਿਸਥਾਰ ਰਾਹੀਂ, ਵਰਤਮਾਨ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਨਵੇਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਵਿਲੱਖਣਤਾ ਨੂੰ ਨਿਹਾਰਨਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਭਾਰਤੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਦੇ ਉਥਾਨ ਉੱਤੇ ਕੇਂਦਰਿਤ ਹੋਈਏ ਤਾਂ ਭਾਰਤੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਬਹੁਤ ਜਟਲਤਾ ਵਾਲੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਹੈ। ਵਰਤਮਾਨ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਦਿਆਂ ਇਹ ਜਟਲਤਾ ਸਰਲਤਾ ਵਿੱਚ ਪਰਿਵਰਤਿਤ ਹੁੰਦੀ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਭਾਰਤੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਬਹੁਤ ਸਰਲ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਹੈ।

ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਗੱਲ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਕਦੇ ਵੀ ਇੱਕ ਭਾਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਖੁਦ ਪੰਜ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖਦੇ ਸਨ। ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ, ਬ੍ਰਜ ਭਾਸ਼ਾ, ਫ਼ਾਰਸੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਹਿੰਦੀ।

ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ ਦੇ ‘‘ਕਦਰਤ ਕੇ ਸਭ ਬੰਦੇ’’ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਸਰਬ ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ ਦੇ ਸੰਦੇਸ਼, ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੇ ਸ਼ਹਾਦਤ, ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ‘‘ਮਾਨਸ ਕੀ ਜਾਤ ਸਭੇ ਏਕੋ ਪਹਿਚਾਨਬੋ’’ ਰਾਹੀਂ, ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਸਿੱਖ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ ਵਧਦੇ ਹੋਏ, ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਦੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਣ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਰਾਹੀਂ, ਵਿਸ਼ਵ ਸੱਭਿਆਚਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਗਹਿਰਾਈਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝਦੇ ਹੋਏ, ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਤੇ ਆਪਣੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਬਚਾਈ ਰੱਖਣਾ ਬੇਹੱਦ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਦਾ ਵਰਤਮਾਨ ਦੁਖਾਂਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਤੋਂ ਵਿਛੁੰਨੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਗਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਤੱਕ ਸਿਰਫ ਭਾਸ਼ਾ ਹੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਹ ਵੀ ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿੱਪੀ ਦੀ ਮੁਹਾਰਤ ਤੋਂ ਬਗੈਰ। ਸਾਡੀ ਵਿਰਾਸਤ, ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ, ਸਾਡੀਆਂ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ (ਠਹੁਗਹਟਸ ਚ ਤਅਲੁਦਸ) ਗੁੰਮ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕਲਚਰਲ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰਮੇਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ। ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਗੌਰਵ ਸਾਡੇ ਮਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਮਨਫੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਆਰਥਿਕ ਕੰਗਾਲੀ ਰਾਹੀਂ ਬੌਧਿਕ ਕੰਗਾਲੀ ਵੱਲ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜੇ ਸਾਧਨ ਸੰਪਨ ਹੈ, ਉਹ ਬਾਹਰ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬਾਹਰੋਂ ਗ਼ਰੀਬੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਇੰਟੈਲੈਕਟ ਡਰੇਨ ਆਉਂਦਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਨਪੜ੍ਹਤਾ ਡਰੇਨ ਇਨ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਵਰਤਮਾਨ ਮੁਖੀ ਹੋਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਅਤੀਤ ਮੁਖੀ ਹੋ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਪਰ ਇਸ ਅਤੀਤ ਮੁਖਤਾ ਵਿੱਚੋਂ ਇਤਿਹਾਸ ਮੁਖਤਾ ਗਾਇਬ ਹੈ, ਮਿਥਿਹਾਸ ਮੁਖਤਾ ਭਾਰੂ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਮਾਜ ਦੀ ਪ੍ਰਗਤੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਰਾਹੀਂ ਹੋਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਧਰਮ ਜਾਂ ਰਾਜਨੀਤੀ ਰਾਹੀਂ ਨਹੀਂ। ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਬਰੀਕ ਜਿਹੇ ਫਰਕ ਨੂੰ ਸਮਝ ਕੇ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦੇ ਤਿੰਨ ਹੀ ਨੁਕਤੇ ਹਨ :-

-ਸਿੱਖਿਆ -ਸਿਰਜਣਾ -ਅਕਾਦਮਿਕਤਾ

-ਇਸ ਵੇਲੇ ਵੱਡੀ ਵੰਗਾਰ ਆਰਟੀਫਿਸ਼ਲ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਦੀਆਂ ਲੱਭਤਾਂ ਨਾਲ ਵਰ ਮੋਚਣ ਦੀ ਵੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਯੂਨੀਕੋਡ ਰਾਹੀਂ ਗੂਗਲ ਉੱਤੇ ਅਪਲੋਡ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਕਾਰਜ ਪੂੰਜੀਕਰ ਬਣਾ ਬਣਾ ਕੇ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ‘ਅਗਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਪੀ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾਵੇ। ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਪੀ ਵਿੱਚ ਲਿਖਣ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਆਦਤ ਵਿਕਸਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ

-ਸਿਹਤਮੰਦ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਨਹਿਰੀ ਪਾਣੀ : ਇੱਕ ਤੱਥ

ਲਖਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਮੋਹਣੇਵਾਲਾ

ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਚਾਰ ਖੇਤਰ ਹਨ, ਚਾਰ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਮਾਝਾ, ਮਾਲਵਾ, ਦੁਆਬਾ ਅਤੇ ਪੁਆਥਾ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੈ, ਚੜਦੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਢਾਈ ਦਰਿਆ ਹਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਤਲੁਜ, ਬਿਆਸ ਅਤੇ ਅੰਧਾ ਰਾਵੀ ਮੌਜੂਦ ਹੈ, ਸਤਲੁਜ ਅਤੇ ਬਿਆਸ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦਾ

ਸੰਗਮ ਹਰੀਕੇ ਪੱਤਣ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇੱਥੋਂ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਪਾਣੀ ਦੇ ਨਹਿਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਰਾਜਸਥਾਨ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸਤਲੁਜ ਅਤੇ ਬਿਆਸ ਦਾ ਪਾਣੀ ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਰਤ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਮਾਝਾ ਦੁਆਬਾ ਅਤੇ ਪੁਆਥਾ ਖੇਤਰ ਨਹਿਰੀ ਪਾਣੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹਨਾਂ ਇਲਾਕਿਆਂ ‘ਚ ਧਰਤੀ ਹੇਠਲੇ ਪਾਣੀ ਮਿੱਠੇ ਹਨ, ਮਾਲਵਾ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅੱਧੇ ਜਿਲੇ ਨਹਿਰੀ ਪਾਣੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਮਾਲਵੇ ਵਿੱਚ ਖਾਰੇ ਪਾਣੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਏਥੋਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਨਹਿਰੀ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਤਰਸਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ

ਹਨ, ਉਧਰ ਮਾਝਾ ਅਤੇ ਦੁਆਬਾ ਖੇਤਰ ਰਾਵੀ ਦਰਿਆ ਦੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਰਾਵੀ ਦਰਿਆ ਦਾ ਪਾਣੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਸਿੰਧ ਸਾਗਰ ਵਿੱਚ ਮਿਲ ਕੇ ਅੰਤ ਕਰਾਚੀ ਸ਼ਹਿਰ ਚੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ ਹਿੰਦ ਮਹਾਂਸਾਗਰ ਦੇ ਖਾਰੇ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਜਾ ਰਲਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਬਰਬਾਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, -ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਕਤਸਰ ਸਾਹਿਬ

ਮੇਰਾ ਪਿੰਡ ਮੇਰਾ ਮਾਣ

ਜਨਵਰੀ-2025 ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਤੋਂ ‘‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’’ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਕਾਲਮ ‘‘ਮੇਰਾ ਪਿੰਡ ਮੇਰਾ ਮਾਣ’’ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਾਠਕਾਂ/ਲੇਖਕਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ, ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਖੂਬੀਆਂ, ਪਿੰਡ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਯਾਦਾਂ ਲਿਖ ਕੇ ਤਸਵੀਰਾਂ ਸਮੇਤ ਭੇਜਣ। - ਸੰਪਾਦਕ

ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਉੱਤੇ ਹੋਏ ਹਮਲੇ ਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ ਵਨ-ਸਵੰਨੇ ਬਿਰਤਾਂਤ

ਪਰ ਭਾਈ ਨਰਾਇਣ ਸਿੰਘ ਦਾ ਆਪਣਾ ਬਿਰਤਾਂਤ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ ਸਾਹਮਣੇ

ਭਾਈ ਨਰਾਇਣ ਸਿੰਘ ਚੌੜਾ ਵਲੋਂ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਉੱਤੇ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਕੀਤੇ ਹਮਲੇ ਬਾਰੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਛਪੀਆਂ ਤੇ ਛਪ ਰਹੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਅਤੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਨੀਝ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹ ਰਹੇ ਹੋਵੋਗੇ, ਪਰ ਖਬਰਾਂ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਕੋਈ ਅਜਿਹੀ ਟਿੱਪਣੀ ਵੇਖਣ ਤੋਂ ਲੱਭਣ ਲਈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਾਫੀ ਸਮਾਂ ਲੱਗਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਭਾਈ ਨਰਾਇਣ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਦੇ ਉਹ ਵੱਡੇ ਤੇ ਮਹਾਨ ਪਹਿਲੂ ਰੋਸ਼ਨ ਕੀਤੇ ਹੋਣ ਜੋ

ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ
ਸੀਨੀਅਰ ਪੱਤਰਕਾਰ
ਫੋਨ: +91-99150-91063

his consistent conduct over the past nearly 3 decades.'

ਉਪਰੋਕਤ ਟਿੱਪਣੀ ਵਿਚ ਇਕ ਵਾਕ ਤੁਹਾਡੇ ਧਿਆਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਵਾਕ ਹੈ 'very high degree of ideological motivation. ਇਸ ਦਾ ਤਰਜਮਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਭਾਈ ਨਰਾਇਣ ਸਿੰਘ ਸਿਧਾਂਤਕ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗੀ ਹੋਈ ਬਹੁਤ ਹੀ ਉੱਚ ਕੋਟੀ ਦੀ (ਸੁਖਬੀਰ) ਹੈ। ਸੁਖਬੀਰ ਸ਼ਬਦ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਕੋਲੋਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲੇ ਜਾਂ ਤੇ 'ਵਿਅਕਤੀ' ਕਹਿਣਗੇ ਅਤੇ ਜਾਂ 'ਬੰਦਾ'। ਪਰ ਇਕ ਗੱਲ ਹੈਰਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਭਾਈ ਨਰਾਇਣ ਸਿੰਘ ਨੂੰ 'ਗੁਮਰਾਹ ਹੋਇਆ ਵਿਅਕਤੀ' ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨੀਤੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ; ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਬੋਲੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀ ਕਰਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

'ਮੋਟੀਵੇਸ਼ਨ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਬੰਧੀ ਟਿੱਪਣੀ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਜਨਰਲ ਸੁੰਦਰਜੀ ਯਾਦ ਆ ਗਏ ਜੋ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਉੱਤੇ ਹੋਏ ਹਮਲੇ ਵਿਚ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸਨ। ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਾਕੇ ਤੋਂ ਬੜੇ ਦਿਨ ਮਗਰੋਂ ਹੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਲੜਨ ਵਾਲੇ 'ਪਵਿੱਤਰ ਸਿਪਾਹੀਆਂ' ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੋਟੀਵੇਸ਼ਨ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਯੋਧਿਆਂ ਨੂੰ ਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਸਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਕਈ ਵਾਰ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੀ ਜ਼ਮੀਰ ਵੀ ਤੁਹਾਡੀ ਸਿਫਤ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਵੱਡੇ ਮੁਗ਼ਲ ਜਰਨੈਲ ਵੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਜੰਗਜੂ ਯੋਗਤਾ ਉੱਤੇ ਹੈਰਾਨ ਹੁੰਦੇ ਸਨ।

ਪੁਲਿਸ ਸੂਤਰਾਂ ਨੂੰ ਯਕੀਨ ਹੈ ਕਿ ਭਾਈ ਨਰਾਇਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹਮਲੇ ਕਰਨ ਦਾ ਇਕੱਲਿਆਂ ਹੀ ਇਹ ਕਦਮ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਕਦਮ ਪਿੱਛੇ ਕੋਈ ਵੱਡੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ 'loan wolf' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਸ ਦਾ ਤਰਜਮਾ 'ਇਕੱਲਾ ਸ਼ੇਰ' ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਹੁਣ ਲੋਨ ਵੁਲਫ ਬਾਰੇ ਜਦੋਂ ਦਾਸ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ ਵੱਲ ਮੁੜਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਅਰਥ ਇਹ ਮਿਲਿਆ: ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਆਜ਼ਾਦ ਸੁਭਾਅ ਦਾ ਮਾਲਕ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਕੱਲਾ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਕੈਬਰਿਜ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਖਦੀ ਹੈ ਲੋਨ ਵੁਲਫ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਆਪ ਹੀ ਕਾਰਜ ਕਰਨ ਵਿਚ ਯਕੀਨ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।

ਮਾਰਕ ਟਰੇਵਰਜ ਵੱਡੇ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨੀ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੌਰਨਲ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਸਮਾਜਿਕ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨ ਉੱਤੇ ਪੀਐਚਡੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਲੋਨ ਵੁਲਫ ਉੱਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਰਟੀਕਲ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ। ਮਾਰਕ ਟਰੇਵਰਜ ਦਾ

ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ 'ਲੋਨ ਵੁਲਫ ਕੋਈ ਬੁਰਾ ਇਨਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਕੁਝ ਵਿਅਕਤੀ ਹੀ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਲਿਆਂ ਵਿਚਰਨ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਲਿਆਂ ਮਾਨਣ ਦਾ ਅਨੰਦ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਸੁਭਾਅ ਵਿਅਕਤੀ

'ਠਾਠਾ ਬਾਗ' ਵਾਲਾ ਸੀ। ਉਹ ਬਾਕਾਇਦਾ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਰੁਚੀ ਲੈਂਦਾ ਸੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਬੜੀ ਬਣੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਪਰ ਉਸ ਦਾ ਧਿਆਨ ਸਦਾ ਆਪਣੇ 'ਨਿਸ਼ਾਨੇ'

ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 384 ਅੰਗ ਉੱਤੇ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੀਆਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਸਤਰਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਨ:

ਸਾਚਿ ਨਾਮਿ ਮੇਰਾ ਮਨੁ ਲਾਗਾ।
ਲੋਗਨ ਸਿਉ ਮੇਰਾ ਠਾਠਾ ਬਾਗ।

ਇਕੋ ਇਕ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ ਨੇ ਘਟਨਾ ਦਾ ਸੱਚ ਪਛਾਣਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਾਈ ਨਰਾਇਣ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ 'ਕੁਦਰਤੀ ਇਨਸਾਫ' ਨਾਲ ਤੁਲਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਪਰ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਟਿੱਪਣੀ ਚੰਗੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗੀ। ਕੁਦਰਤੀ ਇਨਸਾਫ ਭਲਾ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਇਸ ਦੀ ਸਿੱਧੀ ਵਿਆਖਿਆ ਇਹੋ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਘਟਨਾ ਕੁਦਰਤ ਨੇ ਯਾਨੀ 'ਗੁਰੂ' ਨੇ ਖੁਦ ਕਰਵਾਈ ਹੈ। ਨਰਾਇਣ ਸਿੰਘ ਤਾਂ ਵਸੀਲਾ ਹੀ ਬਣੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਨੇ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਵੀ ਬਚਾ ਲਿਆ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਨਾ ਕੇਵਲ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਸਗੋਂ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਹੋਰਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਧਿਆਨ ਰੱਖੋ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਤੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਸੱਚੇ ਦਿਲੋਂ ਆਓ, 'ਜੇ' ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਰੱਖ ਕੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਚ ਮਾਫੀ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸਿੱਖ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਕੰਮ ਫਿਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਕੁਝ ਵੀਰਾਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਹੁਣ ਭਾਈ ਨਰਾਇਣ ਸਿੰਘ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਇਕ ਧਿਰ ਦਾ ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਉਹ ਮੇਰੇ ਖਿਆਲ ਮੁਤਾਬਕ ਇਕ ਧਿਰ ਦਾ ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਜਰਬਖਸ਼, ਨਵੀਂ ਨਰੋਈ ਤੇ ਸਦ ਜਾਗਤ ਸੋਚ ਅਤੇ ਜਜ਼ਬੇ ਦਾ ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਵਿਰਲੇ ਹਰਿਓ ਬੂਟ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜੋ ਅੱਜ ਦੇ ਸ਼ਾਇਦ ਭਾਵੇਂ ਨਾ ਹੋਣ ਪਰ ਕੱਲ੍ਹ ਦੇ ਨਾਇਕ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਣਗੇ।

ਇਤਿਹਾਸ ਵੀ ਬੜਾ ਬੇਰਹਿਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਦਾ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇਰ ਨਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਆਪਣੇ ਇਕ ਰਾਜਨੀਤਕ ਦੋਸਤ ਪ੍ਰਭਜੋਤ ਸਿੰਘ ਨਵਾਂ ਸਹਿਰ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ: ਕੀ ਹੈ ਤੁਹਾਡੀ ਟਿੱਪਣੀ? ਉੱਤਰ ਮਿਲਿਆ: ਉਹ ਸੂਰੂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਆਖਰ ਤਕ ਮਿਲੀਟੈਂਟ ਸਿੱਧ ਹੋਇਆ।

ਇਹ ਟਿੱਪਣੀ ਵਧੀਆ ਲੱਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਪੁਰਾਣੇ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਮਿਲੀਟੈਂਟ ਬਣ ਕੇ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਬਸਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ ਸਦ ਜਾਗਤ ਮਿਲੀਟੈਂਟ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ 68 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤਕ ਵੀ ਐਕਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸਿੱਖੀ ਸਿਧਾਂਤ ਵਿੱਚੋਂ ਮਨਫੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੱਤਾ, ਬੁੱਝਣ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਪੁਲਿਸ ਸੂਤਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਭਾਈ ਨਰਾਇਣ ਸਿੰਘ ਬਾਰੇ ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਛਪੀ ਇਹ ਟਿੱਪਣੀ ਫਿਰ ਪੜ੍ਹੋ: ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ 68 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਵੀ ਉਸ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਅੱਤਵਾਦੀ ਸੁਭਾਅ ਨੂੰ ਨਾ ਬੁੱਝਣ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਸੁਰ ਨੂੰ ਨਰਮ ਕੀਤਾ।

..ਤੇ ਹੁਣ ਚੌੜਾ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਚਾਰਾਜ਼ੋਈ ਕਰੋ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ!

ਕੇਂਦਰੀ ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ ਰਵਨੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟੂ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਬਾਹਰ ਧਾਰਮਿਕ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾ ਰਹੇ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ 'ਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਮੰਦਭਾਗਾ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਜੋਆਣਾ ਵਾਂਗ ਨਰੈਣ ਸਿੰਘ ਚੌੜਾ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਵੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਚਾਰਾਜ਼ੋਈ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਬਿੱਟੂ ਨੇ ਸੁਖਬੀਰ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸੇ 'ਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਉਣਾ ਜਾਂ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਕਤਲ ਕਰ ਦੇਣਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਲਤ ਹੈ ਪਰ ਚੌੜਾ ਨੇ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੇ ਵਹਿਣ 'ਚ ਆ ਕੇ ਇਹ ਕਦਮ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਸੁਖਬੀਰ ਪ੍ਰਤੀ ਗੁੱਸਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਨੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਧਾਰਮਿਕ ਗਲਤੀਆਂ ਮੰਨੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ, ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਤੇ ਹੋਰ ਪੰਥਕ ਆਗੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਚੌੜਾ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ (ਚੌੜਾ) ਦਾ ਸੁਖਬੀਰ ਨਾਲ ਕੋਈ ਨਿੱਜੀ ਵੈਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, 'ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਹੀਦ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਾਤਲ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਜੋਆਣਾ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੌੜਾ ਲਈ ਵੀ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।'

ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਕਲਿਆਣ ਵਿਚ ਅਹਿਮ ਰੋਲ ਅਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਮੈਂ ਜਿਵੇਂ ਭਾਈ ਨਰਾਇਣ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜਾਣਿਆ, ਮੇਰੇ ਖਿਆਲ ਵਿਚ ਉਹ ਇਕੱਲੇ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦੇ ਸਨ। ਮੈਂ ਇਸ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਭੀੜ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਵੀ ਇਕੱਲਾ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਰਿਸ਼ਤਾ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਮੁਤਾਬਕ

ਵੱਲ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਹੀ 'ਆਪਣੇ ਦਿਲ' ਤਕ ਰੱਖਦਾ ਸੀ। ਸੰਤ ਮਹਾਪੁਰਸ਼ ਅਕਸਰ ਆਪਣੇ ਸੇਵਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਪੜ੍ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਵਸਾਉਣ ਦੀ ਤਾਕੀਦ ਕਰਦੇ ਹਨ; ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਅੰਦਰ ਤੇ ਬਾਹਰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੋਸ਼ਨ ਹੋ

ਦੀਪਕ ਚਨਾਰਥਲ ਬਣੇ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕ ਸਭਾ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ : ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕ ਸਭਾ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਆਮ ਇਜਲਾਸ ਅਤੇ ਹੋਈ ਚੋਣ ਦੌਰਾਨ ਨਾਮਵਰ ਲੇਖਕ, ਕਵੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਚਿੰਤਕ ਦੀਪਕ ਸ਼ਰਮਾ ਚਨਾਰਥਲ ਬਿਨ ਮੁਕਾਬਲਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਲਿਕ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਅਤੇ ਪਾਲ ਅਜਨਬੀ ਸੀਨੀਅਰ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਚੁਣੇ ਗਏ। ਡਾ. ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਮੀਤ ਨੂੰ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਅਤੇ ਸਿਮਰਜੀਤ ਕੌਰ ਗਰੇਵਾਲ ਨੂੰ ਸਕੱਤਰ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਹਰਮਿੰਦਰ ਕਾਲਤਾ ਵਿੱਤ ਸਕੱਤਰ ਬਣੇ।

ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕ ਸਭਾ (ਰਜਿ.) ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਆਮ ਇਜਲਾਸ ਅਤੇ ਚੋਣ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਧੀਰ ਹੁਰਾਂ ਨੇ ਸ਼ਬਦ ਗਾਇਨ ਨਾਲ ਕੀਤੀ। ਉਪਰੰਤ ਸਮੁੱਚੇ ਇਜਲਾਸ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਭੁਪਿੰਦਰ ਮਲਿਕ ਹੁਰਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਚੋਣ ਅਧਿਕਾਰੀ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਗੁਰਦੇਵ ਕੌਰ ਪਾਲ, ਸਹਾਇਕ ਚੋਣ ਅਧਿਕਾਰੀ ਡਾ. ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ ਹੁਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਧਾਨ ਚਲੇ ਆ ਰਹੇ ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਵਾਈਸ ਵਾਈਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਪਤੰਗ ਹੁਰਾਂ ਨੂੰ ਮੰਚ 'ਤੇ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ

ਕੀਤਾ। ਇਜਲਾਸ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦਿਆਂ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਲਿਕ ਨੇ ਸ਼ੋਕ ਮਤਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਡਾ. ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ, ਇਮਰੋਜ਼, ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਸੁਖਜੀਤ, ਸੁਚਿੰਦਰ ਛਿੰਦਾ ਆਦਿ ਸਣੇ ਵਿਛੜੀਆਂ ਨਾਮਵਰ ਸੁਖਸੀਅਤਾਂ ਅਤੇ ਲੇਖਕ ਸਭਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਿਛੜੇ ਸਰਗਰਮ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਸਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਸਮੁੱਚੇ ਇਜਲਾਸ 'ਚ ਹਾਜ਼ਰ ਡੈਲੀਗੇਟਾਂ ਨੇ ਚੋਣ ਮਿੰਟ ਦਾ ਮੌਨ ਧਾਰ ਕੇ ਸਰਧਾਂਜਲੀ ਦਿੱਤੀ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਸਭਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਚਲੇ ਆ ਰਹੇ ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਨੇ ਜਿੱਥੇ ਸਮੂਹ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਜੀ ਆਇਆਂ ਕਿਹਾ, ਚੋਣ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ, ਉਥੇ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕ ਸਭਾ ਵੱਲੋਂ ਨਿਭਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਸਾਰਾ ਸਿਹਰਾ ਆਪਣੀ ਸਮੁੱਚੀ ਟੀਮ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ। ਸਭਾ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਚਲੇ ਆ ਰਹੇ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਪਤੰਗ ਨੇ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕ ਸਭਾ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨਾਲ ਸਮੂਹ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝ ਪੁਆਈ। ਉਪਰੰਤ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਲਿਕ ਨੇ ਬਤੌਰ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਸਭਾ ਦੇ ਦੋ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਕਾਰਜਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦੀ ਵਿਸਥਾਰਤ ਰਿਪੋਰਟ

ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਭਾ ਦੇ ਵਿੱਤ ਸਕੱਤਰ ਵਜੋਂ ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਾਲਤਾ ਨੇ ਦੋ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਵਿੱਤੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਹਾਜ਼ਰ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਹੱਥ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਕੇ ਪਾਸ ਕੀਤਾ। ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦਿਆਂ ਮੁੱਖ ਚੋਣ ਅਧਿਕਾਰੀ ਪ੍ਰਿੰ. ਗੁਰਦੇਵ ਕੌਰ ਪਾਲ ਹੁਰਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀ ਡਾ. ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ ਨਾਲ ਮਿਲ ਅੱਗੇ ਵਧਾਈ ਅਤੇ ਸਮੁੱਚੀ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਗੁਰਦੇਵ ਕੌਰ ਪਾਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਸਣੇ ਕੁੱਲ ਅੱਠ ਅਹੁਦੇਦਾਰੀਆਂ ਲਈ ਅੱਠ ਹੀ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈਆਂ ਤੇ ਇੰਝ ਬਿਨ ਮੁਕਾਬਲਾ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕ ਸਭਾ (ਰਜਿ.) ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਅੱਠੋਂ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਚੁਣੇ ਗਏ। ਚੁਣੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਮਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਦਿਆਂ ਮੁੱਖ ਚੋਣ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਭਾ ਦੇ ਅਗਲੇ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਦੀਪਕ ਸ਼ਰਮਾ ਚਨਾਰਥਲ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਲਿਕ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ, ਪਾਲ ਅਜਨਬੀ ਸੀਨੀਅਰ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਡਾ. ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ (1), ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ (2), ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਸਕੱਤਰ (1),

ਸਿਮਰਜੀਤ ਕੌਰ ਗਰੇਵਾਲ ਸਕੱਤਰ (2) ਅਤੇ ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਾਲਤਾ ਵਿੱਤ ਸਕੱਤਰ ਵਜੋਂ ਚੁਣੇ ਗਏ। ਚੁਣੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਦਾ ਜੰਗ ਬਹਾਦਰ ਗੋਇਲ, ਡਾ. ਦੀਪਕ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ, ਲਾਭ ਸਿੰਘ ਖੀਵਾ, ਸੁਸ਼ੀਲ ਦੁਸਾਂਝ, ਸਿਰੀਰਾਮ ਅਰਜ, ਗੁਰਮਿੰਦਰ ਸਿੱਧੂ, ਰਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਸਣੇ ਹੋਰ ਵੱਖੋ-ਵੱਖ ਲੇਖਕਾਂ, ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਨੇ ਫੁੱਲਾਂ ਦੇ ਹਾਰ ਪਾ ਕੇ ਤੇ ਲੱਭੂਆਂ ਨਾਲ ਮੂੰਹ ਮਿੱਠਾ ਕਰਵਾ ਕੇ ਵਧਾਈਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਉਪਰੰਤ ਦੀਪਕ ਸ਼ਰਮਾ ਚਨਾਰਥਲ ਨੇ ਸਭਾ ਦੇ ਬਾਨੀ ਤੇਰਾ ਸਿੰਘ ਚੰਨ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ਸਭਾ ਦੀ ਰਹਿਨੁਮਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਗੁਰਨਾਮ ਕੰਵਰ ਅਤੇ ਸਮੂਹ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਵੱਡੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਮਿਲੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਂ ਆਪ ਸਭ ਦੀਆਂ ਉਮੀਦਾਂ 'ਤੇ ਖਰਾ ਉਤਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ, ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਹੋਰ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤਾ ਲਈ ਤਨਦੇਹੀ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਰੋਲ ਨਿਭਾਵਾਂਗਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਇਜਲਾਸ ਵਿਚ ਡਾ. ਦੀਪਕ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ, ਸੁਸ਼ੀਲ ਦੁਸਾਂਝ, ਡਾ. ਲਾਭ ਸਿੰਘ ਖੀਵਾ, ਪ੍ਰੋ. ਦਿਲਬਾਗ ਸਿੰਘ, ਵਰਿੰਦਰ ਚੱਠਾ, ਡਾ. ਗੁਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਲਾਭ ਸਿੰਘ ਲਹਿਲੀ, ਨਵਨੀਤ

ਕੌਰ ਮਨਾਝੂ, ਰਜਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਮਲਕੀਅਤ ਬਸਰਾ, ਸਿਰੀਰਾਮ ਅਰਜ, ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਮੋਹਾਲੀ, ਸ਼ਾਇਰ ਭੱਟੀ, ਗੁਰਦੀਪ ਗੁਲ, ਪਰਮਜੀਤ ਪਰਮ, ਅਜੀਤ ਕੰਵਲ ਸਿੰਘ ਹਮਦਰਦ, ਡਾ. ਸਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਰਮਨ ਸੰਧੂ, ਹਰਭਜਨ ਕੌਰ ਢਿੱਲੋਂ, ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਬੈਂਸ, ਪੰਮੀ ਸਿੰਧੂ ਸੰਧੂ, ਡਾ. ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੱਲ, ਸਰਿੰਦਰ ਗਿੱਲ, ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਕਲਸੀ, ਸ਼ਮਸ਼ੀਲ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ, ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਰਾਹੀ, ਜੈ ਸਿੰਘ ਛਿੱਬਰ, ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਸਣੇ ਸਭਾ ਦੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਮੈਂਬਰ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਗੱਲ ਤੋਰਨ ਲਈ ਮੈਨੂੰ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਬਾਰੇ ਲਿਖੀ ਵਾਰ ਦੀਆਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਦੋ ਪੰਕਤੀਆਂ ਦਾ ਆਸਰਾ ਲੈਣਾ ਪੈਣਾ ਹੈ।

ਸਤਿਗੁਰ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਗਟਿਆ ਮਿਟੀ ਧੁੰਧ ਜਗ ਚਾਨਣ ਹੋਆ॥

ਜਿਉਂ ਕਰ ਸੂਰਜ ਨਿਕਲਿਆ ਤਾਰੇ ਛਪੇ ਅੰਧੇਰ ਪਲੋਆ॥

ਅਰਥ ਤੁਸੀਂ ਸਾਰੇ ਹੀ ਜਾਣਦੇ ਹੋ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਰਗਟ (ਜਨਮ ਲੈਣਾ ਨਹੀਂ, ਗਿਆਨ ਦਾ ਪਰਗਟ ਹੋਣਾ) ਹੋਣਾ ਗਿਆਨ ਦਾ ਸੂਰਜ ਚੜ੍ਹਨ ਵਾਂਗ ਸੀ, ਜਿਸਦੇ ਚਾਨਣ ਵਿੱਚ ਅਗਿਆਨ, ਕੁਤਰਕ ਤੇ ਅਧਰਮ ਦੀ ਧੁੰਦ ਤੇ ਹਨੇਰਾ ਦੂਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਸੂਰਜ ਚੜ੍ਹਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹਦੇ ਚਾਨਣ ਵਿੱਚ ਧੁੰਦ ਤੇ ਹਨੇਰਾ ਹੀ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਤਾਰੇ ਵੀ ਛਿਪ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਧੁੰਦ ਤੇ ਹਨੇਰਾ ਤਾਂ ਨਾਂਹ-ਵਾਚਕ ਸ਼ਬਦ ਨੇ ਪਰ 'ਤਾਰੇ' ਨਾਂਹ-ਵਾਚਕ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਉਹ ਤਾਂ ਟਿਮਟਮਾਉਂਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਦਾ ਸੋਮਾ ਹਨ। ਰਾਤ ਦੇ ਹਨੇਰੇ ਵਿੱਚ ਖਿੱਲਰੇ ਚਾਨਣ ਦੇ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਟੋਟੇ ਹਨ। ਪਰ ਜਦ ਸੂਰਜ ਚੜ੍ਹਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਚਾਨਣ ਦੇ ਇਹ ਨਿੱਕੇ ਸੋਮੇ ਵੀ ਛਿਪ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਹਕੀਕਤ ਵਿਚ ਇਹ 'ਛੋਟੇ' ਜਾਂ 'ਨਿੱਕੇ' ਨਹੀਂ ਹਨ। ਅਸਲ ਰਮਜ਼ ਏਹੋ ਹੈ ਸਮਝਣ ਵਾਲੀ!

ਜੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ/ਫਲਸਫਾ 'ਸੂਰਜ' ਸੀ ਤਾਂ ਚਾਨਣ ਬਿਖੇਰਦੇ ਇਹ ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਤਾਰੇ ਕੀ ਸਨ? ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਹ ਭਾਰਤ ਦੇ/ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਉਹ ਫਲਸਫੇ ਸਨ, ਜਿਹੜੇ ਆਪਣੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਬੜੇ ਵੱਡੇ ਹੋਣ, ਮਹਾਨ ਹੋਣ। ਅਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ ਸੂਰਜ-ਮੰਡਲ ਵਰਗੇ ਵੀ ਅਤੇ ਇਸਤੋਂ ਵੱਡੇ ਵੀ, ਕਈ ਹੋਰ ਸੂਰਜ-ਮੰਡਲ ਵੀ ਹਨ। ਕਈ ਤਾਰੇ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਸੂਰਜ ਤੋਂ ਵੀ ਕਈ ਗੁਣਾ ਵੱਡੇ ਹਨ। ਪਰ ਉਹ ਸਾਡੀ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ-ਲੱਖਾਂ ਮੀਲ ਦੂਰ ਹਨ। ਏਨੀ ਦੂਰ ਕਿ ਕਈਆਂ ਦੀ ਤਾਂ ਰੌਸ਼ਨੀ ਲੱਖਾਂ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਅੱਪੜਦੀ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਈਆਂ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਤਾਂ ਅਜੇ ਤੱਕ ਵੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚੀ।

ਸੋ ਤਾਰਿਆਂ ਵਰਗੇ ਇਹ ਫਲਸਫੇ ਲੱਖ ਮਹਾਨ ਤੇ ਵੱਡੇ ਹੋਣ ਪਰ ਲੋਕਾਈ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ 'ਬਹੁਤ ਦੂਰ' ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਨਿੱਘ ਤੇ ਰੌਸ਼ਨੀ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕੁੱਝ ਨਹੀਂ ਸਨ ਸਵਾਰ ਸਕਦੇ। ਨਿੱਘ ਹੈ ਨਾ ਰੌਸ਼ਨੀ ਹੈ, ਇਹ ਕੋਹੀ ਦੇਸਤੀ ਹੈ- (ਪਾਤਰ)

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸੂਰਜੀ ਫਲਸਫਾ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਮਹਾਨ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਜ਼ੁਲਮ-ਜਬਰ ਦੀ ਕਤਕਦੀ ਠੰਢ ਵਿੱਚ ਠਰਦੀ-ਕੰਬਦੀ ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ ਨਿੱਘ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਕੂੜ ਕੁਸ਼ੱਤ ਬੋਲਣ/ਕਰਨ ਵਾਲੀ, ਗਿਆਨ ਬਿਨਾਂ ਅੰਨ੍ਹੀ, ਪਰਜਾ ਨੂੰ ਰੌਸ਼ਨੀ ਦਿੰਦਾ ਸੀ, ਅੱਖਾਂ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਸਦੀਆਂ ਬਾਅਦ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲੱਗਾ, ਇਹ ਤਾਂ ਕੋਈ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਦੁੱਖਾਂ-ਦਰਦਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਾਲਾ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਡੂੰਘੇ ਜ਼ਖਮਾਂ 'ਤੇ ਮਰੁਮ ਲਾਉਣ ਵਾਲਾ, ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਡਾਢਾ ਦਰਦੀ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ 'ਏਕ ਪਿਤਾ ਏਕਿ ਏਕ ਹਮ ਬਾਰਿਕ' ਆਖ ਕੇ 'ਜਿਨ ਪ੍ਰੇਮ ਕੀਓ ਤਿਨ ਹੀ ਪ੍ਰਭ ਪਾਇਓ' ਦੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਬਾਰਵਾਂ ਖੋਲ੍ਹੀਆਂ ਤਾਂ ਦੁਖੀ-ਲਤਾੜੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਧਾਹ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਗਲ ਨਾਲ ਆਣ ਲੱਗੀ।

ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਦੁੱਖ ਕੀ ਸਨ, ਜ਼ਖਮ ਕੀ ਸਨ ਤੇ ਮਰੁਮ ਕੀ ਸੀ! ਏਸੇ ਸਮਝ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਗਕਤਾ ਦਾ ਰਹੱਸ ਪਿਆ ਹੈ।

ਦੁੱਖ ਦੀ ਦਵਾਈ ਦੇਣ ਜਾਂ ਜ਼ਖਮ 'ਤੇ ਮਰੁਮ ਲਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬੀਮਾਰੀ ਦੀ ਤਖ਼ਸੀਸ ਕਰਨੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਏਸੇ ਤਖ਼ਸੀਸ ਦਾ ਯਤਨ ਹੀ ਸੀ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸੰਕੇਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੇਈਂ ਵਿੱਚ ਚੁੱਭੀ ਲਾਉਣਾ। ਇਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ-ਮਨ ਵਿੱਚ ਚੁੱਭੀ ਲਾਉਣਾ ਸੀ। ਅੰਤਰ-ਧਿਆਨ ਹੋ ਕੇ ਕਿਸੇ ਅੰਤਮ ਫ਼ੈਸਲੇ 'ਤੇ ਪੁੱਜਣਾ ਸੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਦੋ ਮੁੱਖ ਧਰਮ ਸਨ। ਹਿੰਦੂ ਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ। ਦੋਵੇਂ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ। ਇੱਕ ਹਾਕਮ ਦਾ ਧਰਮ, ਦੂਜਾ ਮਹਿਕੂਮ ਦਾ ਧਰਮ। ਇੱਕ ਹਮਲਾਵਰ, ਦੂਜਾ ਆਤਮ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਪੈਂਤੜੇ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਘੁਰਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਿਰ ਘਸੋੜ ਕੇ ਬੈਠਾ ਹੋਇਆ।

ਦੋਵਾਂ ਧਰਮਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ, ਇਸ ਦੰਦ-ਕਥਾ ਮੁਤਾਬਕ, ਕੁੱਝ ਇਸ ਅੰਦਾਜ਼ ਦਾ ਵੀ ਸੀ:

ਰੋਟੀ ਖਾਂਦਿਆਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਦੀ ਬੁਰਕੀ ਹੱਥੋਂ ਡਿਗ ਪਈ। ਮਨ ਦੁਬਿਧਾ ਵਿੱਚ ਪੈ ਗਿਆ। ਬੁਰਕੀ ਚੁੱਕ ਕੇ ਖਾਵੇ ਜਾਂ ਨਾ ਖਾਵੇ? ਮੌਲਵੀ

ਅਸਮਾਨ ਦਾ ਨਹੀਂ, ਧਰਤੀ ਦਾ ਫਲਸਫਾ

(ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਮਾਣਮੱਤੇ ਹਸਤਾਖਰ ਨੇ ਵਾਰਤਕ ਲਿਖਣ ਵਿੱਚ ਵੀ ਮਾਣਯੋਗ ਸਥਾਨ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪੇਸ਼ ਹੈ ਉਸਦੀ ਇਕ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਲਿਖਤ - ਸੰਪਾਦਕ)

ਸਾਹਿਬ ਕੋਲ ਚਲਾ ਗਿਆ, ਇਹ ਜਾਨਣ ਲਈ, ਕਿ ਇਸ ਮਸਲੇ ਬਾਰੇ ਸ਼ਰਾ ਕੀ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਮੌਲਵੀ ਨੇ ਕਿਤਾਬਾਂ ਫੋਲ ਮਾਰੀਆਂ, ਪਰ ਕੋਈ ਤਸੱਲੀਬਖ਼ਸ਼ ਜਵਾਬ ਨਾ ਲੱਭਾ। ਆਖਰ ਹੈ ਤਾਂ 'ਮੌਲਵੀ' ਹੀ ਸੀ, ਲਾਜਵਾਬ ਬੋਝਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ! ਅਗਲੇ ਨੂੰ ਅੱਗੋਂ ਵਲਦਿਆਂ ਸਵਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, "ਪਹਿਲਾਂ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਡਿੱਗੀ ਹੋਈ ਬੁਰਕੀ ਦਾ ਕੀ ਕਰਦਾ ਹੈ?"

ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ, "ਜੀ, ਹਿੰਦੂ ਡਿੱਗੀ ਹੋਈ ਬੁਰਕੀ ਖਾਂਦਾ ਨਹੀਂ, ਸੁੱਟ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।"

ਮੌਲਵੀ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿੰਦੇ, "ਸ਼ਰਾ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ, ਮੁਸਲਮਾਨ ਨੂੰ ਡਿੱਗੀ ਹੋਈ ਬੁਰਕੀ ਚੁੱਕ ਕੇ ਖਾ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।"

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਅੰਤਰ ਮਨ ਦੀ ਵੇਈਂ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਆਉਂਦਿਆਂ ਜੋ ਚਾਨਣ ਹੋਇਆ, ਉਹ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਬੋਲਾਂ ਵਿੱਚ ਉਚਾਰਿਆ:

'ਨਾ ਹਮ ਹਿੰਦੂ ਨਾ ਮੁਸਲਮਾਨ'

ਜੇ ਮੈਂ ਨਾ ਹਿੰਦੂ ਹਾਂ, ਨਾ ਮੁਸਲਮਾਨ, ਤਾਂ ਮੈਂ ਹਾਂ ਕੌਣ?

ਉਹ ਅੰਤਰ-ਮਨ ਵਿੱਚ ਡੂੰਘੀ ਝਾਤ ਮਾਰ ਕੇ ਜਾਣ ਚੁੱਕੇ ਸਨ।

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਹਿਲ ਹਿੰਦੂ ਜਾਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੋਣਾ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ 'ਇਨਸਾਨ' ਹੋਣਾ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਜ਼ਾਹਿਰ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਹਿੰਦੂ ਜਾਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਫਿਰ ਮੈਂ ਕੀ ਹਾਂ, ਕੌਣ ਹਾਂ?

"ਮੈਂ ਇਨਸਾਨ ਹਾਂ।"

ਉਹ ਨਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਭਗਵਾਨ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਨਾ ਰਸੂਲ, ਨਾ ਪੈਗੰਬਰ, ਨਾ ਰੱਬ ਦਾ ਪੁੱਤਰ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, "ਹਮ ਆਦਮੀ ਹੈ ਇੱਕ ਦਮੀ, ਮੁਹਲਤਿ ਮੁਹਤਿ ਨਾ ਜਾਣਾ।"

"ਮੈਂ ਤਾਂ ਸਾਹ ਲੈਣ ਵਾਲਾ ਉਹ ਜੀਵ ਹਾਂ ਜਿਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਗਲੇ ਸਾਹ ਦੇ ਆਉਣ ਜਾਂ ਨਾ ਆਉਣ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ, ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਸਾਹ ਦੀ ਮੁਹਲਤ ਜਾਂ ਮਿਆਦ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ।"

ਗੁਰੂ ਜੀ ਮੁਤਾਬਕ ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਾਹ ਦੀ ਮੁਹਲਤ ਤੇ ਮਿਆਦ ਦਾ ਵੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਰੱਬ ਜਾਂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਿਵੇਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਏ! ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਹ ਮਹਾਪੁਰਸ਼, ਜਿਹੜਾ ਇਹ ਜਾਣਦਾ, ਕਹਿੰਦਾ ਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰਦਾ ਰਿਹਾ ਏ ਕਿ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਤਾਂ 'ਅਜੋਨੀ' ਹੈ। ਜਦ ਮੌਕੇ ਵਿੱਚ ਕਾਅਬੇ ਵੱਲ ਲੱਤਾਂ ਕਰ ਕੇ ਲੰਮੇ ਪੈ ਗਏ ਸਨ ਤਾਂ ਆ ਕੇ ਕਾਜ਼ੀ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਸੀ ਕਿ ਤੂੰ ਹਿੰਦੂ ਏ ਜਾਂ ਮੁਸਲਮਾਨ? ਤਦ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਜਵਾਬ ਸੀ, "ਪਾਂਚ ਤੱਤ ਕਾ ਪੁਤਲਾ, ਨਾਨਕ ਮੇਰਾ ਨਾਉ।"

ਗੁਰੂ ਜੀ ਲਈ ਹੁਣ ਅਸਲ ਸਵਾਲ ਇਨਸਾਨੀ ਪਛਾਣ ਨੂੰ ਮਾਣ ਤੇ ਸਥਾਨ ਦਿਵਾਉਣ ਦਾ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਆਦਮੀ ਕਹਿਣਾ, ਮੰਨਣਾ ਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰਨਾ, ਦੂਜੇ ਆਦਮੀਆਂ ਨਾਲ ਅਪਣੱਤ ਅਤੇ ਬਰਾਬਰੀ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਜੋੜਨਾ ਸੀ। ਇਹ ਅੰਬਰਾਂ ਤੋਂ ਉਤਰ ਕੇ ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ, ਧਰਤੀ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਆ ਜਾਣ ਵਾਂਗ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਵਰਗਾ ਹੋ ਜਾਣਾ ਸੀ।

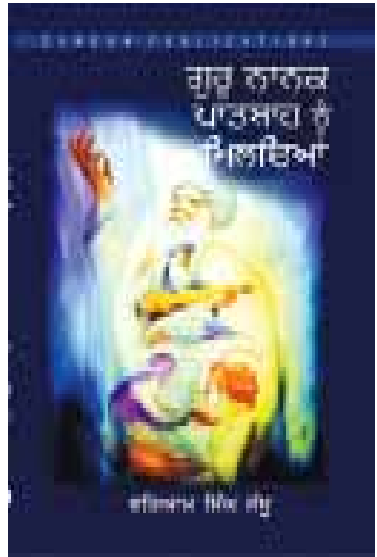
ਅਸਮਾਨ 'ਤੇ ਰਹਿਣ-ਵੱਸਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਮਹਾਪੁਰਸ਼ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਦਾ ਦੁਖੜਾ ਕਿਵੇਂ ਦੱਸ ਸਕਦੇ ਓ? ਉਹਦੇ ਗਲ ਨਾਲ ਕਿਵੇਂ ਲੱਗ ਸਕਦੇ ਓ? ਗਲ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਓਸੇ ਮਹਾਪੁਰਸ਼ ਦੇ ਲੱਗ ਸਕਦੇ ਓ, ਜਿਹੜਾ ਤੁਹਾਡੇ ਵਰਗਾ ਬਣ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਅੱਖਾਂ 'ਚ ਅੱਖਾਂ ਪਾ ਕੇ ਤੇ ਬਾਰਵਾਂ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਖਲੋਤਾ ਹੋਵੇ। ਇਹੋ ਕਾਰਨ ਸੀ ਜਦ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਦੇ ਦਰਦੀ ਬਣ ਕੇ, ਅਸਮਾਨ ਤੋਂ ਉਤਰ ਕੇ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਆਣ ਖਲੋਤੇ ਅਤੇ ਲੋਕਾਈ ਦੇ ਰੋਗਾਂ ਦੇ ਵੈਦ ਬਣ ਕੇ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਦੇਹ-ਜਾਨ ਬਣ ਕੇ, ਮੁਹੱਬਤ ਨਾਲ ਆਪਣੀਆਂ ਬਾਰਵਾਂ ਖੋਲ੍ਹਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਲੋਕਾਈ ਭੱਜ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੀ ਹਿੱਕ ਨਾਲ ਆ ਲੱਗਣਾ ਸੁਭਾਵਕ ਹੀ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਗਲ ਨਾਲ ਲਾ ਕੇ ਆਪਣੀ ਮੁਹੱਬਤੀ ਬੁੱਕਲ ਵਿੱਚ ਘੁੱਟ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਲਈ 'ਬਾਬਾ ਵੈਦ ਰੋਗੀਆਂ ਦਾ' ਬਣ ਕੇ ਬਹੁਤਿਆ ਸੀ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਇਨਸਾਨੀ ਪਛਾਣ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦੇ ਕੇ ਹੀ ਗੱਲ ਸਮਾਪਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋ ਜਾਣੀ। ਉਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਅਮਲੀ ਤੌਰ

'ਤੇ ਇਸ ਸਮਝ ਨੂੰ ਪ੍ਰਚਾਰਨਾ ਵੀ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸੱਚ ਨਾਲ ਜੋੜਨਾ ਵੀ ਸੀ। ਇਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮਾਨਵ-ਵਿਰੋਧੀ ਰਾਜਨੀਤੀ, ਸਮਾਜਕ-ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਤੇ ਧਾਰਮਕ ਮਾਨਤਾਵਾਂ ਨਾਲ ਟੱਕਰ ਵੀ ਲੈਣੀ ਪੈਣੀ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਸੱਚ ਨੂੰ ਸਥਾਪਤ ਵੀ ਕਰਨਾ ਪੈਣਾ ਸੀ।

ਇਸ ਮਕਸਦ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸੰਸਾਰ-ਯਾਤਰਾਵਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀਆਂ। ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਗਏ ਲੋਕਾਂ ਵਰਗਾ ਪਹਿਰਾਵਾ ਪਹਿਨ ਕੇ, ਉਹਨਾਂ ਵਰਗੇ ਬਣ ਕੇ ਗਏ। ਉਹਨਾਂ ਵਾਲੀ ਬੋਲ-ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਗੱਲ-ਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਸੁਣਾਈ ਤੇ ਮਨਾਈ।

ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਪ੍ਰਚੱਲਿਤ ਮੱਤ-ਮਤਾਂਤਰ ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਤੋਂ ਭਗੌੜੇ ਹੋਣ ਦਾ ਪਰਚਾਰ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਨਾਬ-ਜੋਗੀ ਤੇ ਸਿੱਧ-ਸਾਧ ਪਰਿਵਾਰਕ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਤਿਆਗਣ 'ਤੇ ਬਲ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਪਰਿਵਾਰਕ ਤੇ ਸਮਾਜਕ ਜੀਵਨ ਜਿਉਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਦੁਨਿਆਵੀ ਦਲਦਲ ਵਿਚ ਖੁਭ ਕੇ ਮੁਕਤੀ-ਮਾਰਗ ਤੋਂ ਭਟਕ

ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਨਾਬ ਜੋਗੀ ਤਾਂ ਪਰਿਵਾਰਕ ਜੀਵਨ ਦੇ ਇੱਕ ਮੁੱਖ ਧੁਰੇ 'ਔਰਤ' ਨੂੰ 'ਰੱਬੀ ਰਾਹ' ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਰੁਕਾਵਟ ਸਮਝਦੇ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਔਰਤ 'ਇਨਸਾਨ' ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ 'ਬਾਘਣ' ਸੀ। ਇਹ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਹੀ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਔਰਤ ਦੀ 'ਇਨਸਾਨੀ ਹੋਂਦ' ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਗ੍ਰਹਿਸਤ ਜੀਵਨ ਦੀ ਸਾਰਥਕਤਾ ਨੂੰ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ। ਹਸੰਦਿਆਂ, ਖਿਲੰਦਿਆਂ, ਪੈਨੰਦਿਆਂ ਮੁਕਤੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦਾ ਰਾਹ ਦੱਸਿਆ। ਇਹ 'ਮੁਕਤੀ' ਓਨਾ ਚਿਰ ਅਰਥਹੀਣ ਹੈ, ਜੇ ਇਸ ਮੁਕਤੀ ਦਾ 'ਜਨ-ਮੁਕਤੀ' ਨਾਲ ਪੀਚਵਾਂ ਰਿਸ਼ਤਾ ਨਹੀਂ ਜੁੜਦਾ।

ਇਹੋ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਗ੍ਰਹਿਸਤ ਮਾਰਗ ਅਪਣਾਇਆ ਵੀ ਅਤੇ ਇਸ ਮਾਰਗ 'ਤੇ ਚੱਲਦਿਆਂ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਪਾਲਣ ਲਈ ਖੇਤੀ ਵੀ ਕੀਤੀ। ਦਸਾਂ ਨਹੁੰਆਂ ਦੀ ਕਿਰਤ ਕੀਤੀ। ਵੰਡ ਕੇ ਖਾਣ ਦੀ ਪਿਰਤ ਪਾਈ ਤੇ ਪਰਚਾਰੀ। ਸਿੱਧਾਂ ਤੇ ਨਾਬਾਂ-ਜੋਗੀਆਂ ਵਰਗੀਆਂ ਪਰਿਵਾਰਕ ਤੇ ਸਮਾਜਕ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਤਿਆਗਣ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਸਨ, ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਤਰਕ-ਸੰਗਤ ਸੰਵਾਦ ਰਚਾ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਧਰਮ ਦਾ ਅਸਲ ਮਾਰਗ ਦ੍ਰਿੜ ਕਰਵਾਇਆ।

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਸਿੱਧਾਂ ਨਾਲ ਸੰਵਾਦ ਰਚਾਉਂਦਿਆਂ ਜਦ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, 'ਸਿੰਧ ਛਿਪ ਬੈਠੇ ਪਰਬਤੀ ਕੌਣ ਜਗਤ ਕੋ ਪਾਰ ਉਤਾਰਾ', ਤਾਂ ਉਹ ਇਹ ਸਮਝਦੇ ਸਨ ਕਿ ਇਹ ਸਭ ਲੋਕ ਗਿਆਨਵਾਨ ਤੇ ਪ੍ਰਤਿਭਾਵਾਨ ਤਾਂ ਹਨ ਹੀ। ਇਹ ਚਾਹੁਣ ਤਾਂ ਜਗਤ ਦਾ ਪਾਰ-ਉਤਾਰਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਕ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਤਾਂ ਸੰਸਾਰਕ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਸਵੈ-ਮੁਕਤੀ ਵੱਲ ਝੁਕੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਗਿਆਨੀ ਉਸ ਨੂੰ ਹੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਜੀਵਨ ਤੋਂ ਦੌੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਲਾਇਨ ਕਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਅਗਿਆਨੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਜੂਝਦਾ ਹੈ, ਲੜਦਾ ਹੈ, ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦੀ

ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸੇ ਬੀਮਾਰੀ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ ਤਾਂ ਪਾਗਲ ਹੋ, ਨਾ ਓਸਮਝ ਹੋ, ਅਗਿਆਨੀ ਹੋ। ਏਸੇ ਕਾਰਨ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ 'ਭੂਤਨਾ ਅਤੇ ਬੇਤਾਲਾ' ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ। ਪਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਮਾਰਗ 'ਤੇ ਚੱਲਦੇ ਗਏ ਤੇ ਕਾਫ਼ਿਲਾ ਬਣਦਾ ਗਿਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਜੀਵਨ ਤੋਂ ਪਲਾਇਨ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਤਿਭਾਵਾਨ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੰਗਾਰ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਪਰਬਤਾਂ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਛਿਪ ਬੈਠੋ ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਗਰੀਬੀ ਨੂੰ ਕੌਣ ਦੂਰ ਕਰੇਗਾ? ਬੀਮਾਰੀ ਨੂੰ ਕੌਣ ਦੂਰ ਕਰੇਗਾ? ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਏਨਾ ਦੁੱਖ ਹੈ, ਏਨਾ ਕਲੋਸ਼ ਹੈ, ਏਨਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਹੈ, ਏਨੀ ਕਰੂਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰਾ ਜੀਵਨ ਇੱਕ ਨਰਕ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਨਰਕ ਨੂੰ ਕੌਣ ਬਦਲੇਗਾ?

ਇਸ ਨੂੰ ਉਹੋ ਲੋਕ ਬਦਲ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੋ ਇਸ ਨਰਕ ਨੂੰ ਯਥਾਰਥ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਇਹਨੂੰ ਸੱਚ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਯਥਾਰਥ ਮੰਨਦੇ ਹੋਵੋ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦੇ ਰਸਤੇ ਲੱਭੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਜੇ ਇਹ ਯਥਾਰਥ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਫਿਰ ਤਾਂ ਗੱਲ ਹੀ ਮੁੱਕ ਗਈ। ਫਿਰ ਤਾਂ ਇੱਕ ਹੀ ਕੰਮ ਹੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਬੈਠ ਜਾਣ ਦਾ। ਤਪੱਸਿਆ ਕਰੀ ਜਾਵੇ! ਭਗਤੀ ਕਰੀ ਜਾਵੇ! ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਤੁਹਾਡੇ ਤਪ ਤੇ ਭਗਤੀ ਦਾ ਕੀ ਲਾਭ?

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਅੱਖਾਂ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਵੇਖਣ, ਸਮਝਣ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਇਸ ਨਰਕ ਵਰਗੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਨਾ, ਉਤਸ਼ਾਹ ਤੇ ਹੁਲਾਰਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤੋਂ ਬੇਮੋਖ ਹੋਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵੱਲ ਮੋੜਿਆ। ਨਰਕ ਵਰਗੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਬਖਸ਼ੀ। ਇਹੋ ਸੀ ਇਸ ਧਰਤੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਇਸ ਫਲਸਫੇ ਦੀ ਅਸਲ ਕਰਾਮਾਤ!

ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਦਰਸ਼ ਪੁਰਖ ਨਾਲ ਅਪਣੱਤ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਉਦੋਂ ਹੀ ਜੁੜਦਾ ਹੈ ਜਦ ਉਸਦਾ ਪਹਿਰਾਵਾ ਵੀ ਤੁਹਾਡੇ ਵਰਗਾ ਹੋਵੇ ਤੇ ਉਹਦੀ ਬੋਲੀ ਵੀ ਉਹੋ ਹੋਵੇ, ਜੋ, ਤੁਸੀਂ ਬੋਲਦੇ ਤੇ ਸਮਝਦੇ ਹੋ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਜਾਂਦੇ, ਉਸ ਇਲਾਕੇ ਦਾ ਪਹਿਰਾਵਾ ਪਹਿਨ ਕੇ ਉਥੋਂ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਵਰਗੇ ਬਣ ਜਾਂਦੇ। 'ਆਸਾ ਹੱਥ ਕਿਤਾਬ ਕੱਛ, ਨੀਲ ਬਸਤਰ ਪਹਰਹਿ ਬਨਵਾਰੀ' ਇਸ ਹਕੀਕਤ ਵੱਲ ਹੀ ਸੰਕੇਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜਿੱਥੇ ਜਾਂਦੇ ਉਹੋ ਜਿਹਾ ਪਹਿਰਾਵਾ ਪਹਿਨ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਵਰਗੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ। ਇੰਝ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਓਪਰਾ-ਪਨ ਜਾਂ ਪਰਾਇਆ-ਪਨ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਲੋਕਾਂ ਵਰਗੇ ਲੱਗਣ ਲਈ ਅਗਲਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਸੀ ਬੋਲੀ ਦਾ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਜਿਸ ਬੋਲੀ ਵਿੱਚ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਪੈਗਾਮ ਦਿੱਤਾ, ਉਹ ਲੋਕ-ਬੋਲੀ ਸੀ। ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਮਝ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀ। ਸਿੱਧੀ ਪੜ੍ਹਨ-ਸੁਣਨ ਵਾਲੇ ਦੇ ਦਿਲ-ਦਿਮਾਗ ਤੱਕ ਅਸਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ।

ਲੋੜ ਸੀ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਸਵੈ-ਭਰੋਸਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ, ਆਤਮ-ਸਨਮਾਨ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਸਬਕ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਲਈ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਦਾ ਸਾਰਾ ਗਿਆਨ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਪਰ ਇਹ ਭਾਸ਼ਾ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਹੀ ਸਮਝ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਉੰਝ ਵੀ ਵੇਦ ਅੱਖੇ ਸਨ, ਤੇ ਉਪਨਿਸ਼ਦਾਂ ਵਿੱਚ ਖਿਆਲੀ ਉਡਾਰੀਆਂ ਵਧੇਰੇ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਸੰਦੇਸ਼ ਵਿਚ 'ਨਿੱਘ ਤੇ ਰੌਸ਼ਨੀ' ਨਹੀਂ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਸਮਾਜ ਦੇ ਉਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਾਸਤੇ ਸੀ, ਜਿਹੜੇ ਦਰਜੇਬੰਦੀ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਹਾਸ਼ੀਆਗਤ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਵੀ ਨਿਮਨ-ਭਾਸ਼ਾ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਨਾਟਕ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੇ ਵਿਧੀ-ਵਿਧਾਨ ਮੁਤਾਬਕ ਰਾਜਾ ਸ਼ੇਣੀ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਬੋਲਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਦੂਸਰੇ ਪਾਤਰਾਂ ਨੂੰ ਅਪਭ੍ਰੰਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤਾਂ ਬੋਲਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਨਿਮਨ-ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਲੋਕ, ਜੋ ਨੌਕਰ ਹਨ, ਸੂਦਰ ਜਾਂ ਸੇਵਾਦਾਰ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਬੋਲਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਭਾਰਤੀ

ਨਾਟਕ ਸ਼ਾਸਤਰ ਵਿੱਚ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੀ ਦਰਜੇਬੰਦੀ ਕਰ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲ-ਦੂਜ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲੋਧੀ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ ਰਾਜ ਸੀ। ਫਿਰ ਮੁਗਲਾਂ ਦਾ ਰਾਜ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਦੋਂ ਹਾਕਮ ਧਿਰ ਦੀ ਬੋਲੀ ਫਾਰਸੀ ਸੀ। ਹਾਕਮ ਧਿਰ ਦੀ ਜੀਵਨ ਸ਼ੈਲੀ ਨੇ ਲੋਕ ਮਨਾਂ 'ਤੇ ਅਸਰ ਪਾਉਣਾ ਹੀ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸੱਤਾਹੀਣ ਵਰਗ ਦੀ ਹੀਣ-ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ:

1-ਘਰਿ ਘਰਿ ਮੀਆ ਸਭਨਾ ਜੀਆਂ ਬੋਲੀ ਅਵਰ ਤੁਮਾਰੀ॥ 2-ਖੜੀਆ ਤ ਧਰਮੁ ਛੋਡਿਆ ਮਲੇਛ ਭਾਖਿਆ ਗਰੀ॥

(ਖੱਤਰੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਧਰਮ ਛੱਡ ਦਿਤਾ ਹੈ, ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ (ਫਾਰਸੀ) ਅਪਨਾਅ ਲਈ ਹੈ।)

ਖੱਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਉੱਚ ਵਰਣ ਵਿਚ ਸ਼ੁਮਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਉੱਚ-ਵਰਗ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਥਾਪਤ ਤਾਕਤਾਂ ਵਰਗਾ ਬਣਨਾ ਤੇ ਦਿਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਹਾਕਮ ਧਿਰ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਅਪਣਾ ਲਈ। ਪਰ ਆਮ ਲੋਕ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਹੀ ਬੋਲਦੇ ਸਨ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੌਮ ਦੀ ਬੋਲੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦੇ ਤਾਲੇ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਚਾਬੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਬੋਲੀ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜਕ, ਧਾਰਮਕ, ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਤੇ ਰਾਜਸੀ ਅਵਚੇਤਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦੀ, ਸਿਰਜਦੀ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁੜ ਸਾਡੇ ਅਵਚੇਤਨ ਨੂੰ ਤੋੜਦੀ-ਭੰਨਦੀ ਤੇ ਪੁਨਰ ਸਿਰਜਿਤ ਵੀ ਕਰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਹਾਕਮ ਜਮਾਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਬੋਲੀ ਖੋਹ ਕੇ ਆਪਣੀ ਬੋਲੀ ਦੀ ਸੱਤਾ ਸਥਾਪਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇੰਝ ਉਹ ਗੁਲਾਮ ਕੌਮ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਨੁਸਾਰੀ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਹਾਕਮ ਜਮਾਤ ਦੀ ਸਥਾਪਤ ਭਾਸ਼ਾ ਗੁਲਾਮ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਆਚਾਰ, ਵਿਹਾਰ, ਸੰਸਕਾਰ, ਪਹਿਰਨ, ਪਚਰਨ ਤੇ ਜੀਵਨ ਸ਼ੈਲੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇੰਝ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਗੁਲਾਮ ਕੌਮ ਹਾਕਮ ਧਿਰ ਦੀ ਜੀਵਨ ਸ਼ੈਲੀ, ਭਾਸ਼ਾ ਤੇ ਆਚਾਰ-ਵਿਹਾਰ ਨੂੰ ਉਤਮ ਸਮਝ ਕੇ ਸੁਚੇਤ-ਅਚੇਤ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਇਹੋ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਨੇ ਪੰਜਾਬ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ-ਸਾਰ ਫੌਜਾਂ ਤੋਂ ਹਥਿਆਰ ਰਖਵਾਉਣ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਪਹਿਲਾ ਕੰਮ ਇਹ ਕੀਤਾ ਕਿ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਛਾਪੇ ਮਾਰ ਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਤੇ ਕਾਇਦੇ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਤੇ ਚੁਰਾਹਿਆਂ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਹੌਲੀ ਬਾਲੀ। ਅੰਗਰੇਜ਼ ਨੇ ਸਾਥੋਂ ਸਾਡੀ ਬੋਲੀ ਖੋਹ ਕੇ ਸਾਡੇ ਅਵਚੇਤਨ 'ਤੇ ਪੋਚਾ ਮਾਰਨਾ ਚਾਹਿਆ। ਜਦੋਂ ਬੋਲੀ ਬਦਲਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਕੁੱਝ ਬਦਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਜਨਤਕ-ਭਲਾਈ ਦਾ ਪੈਗਾਮ ਦੇਣਾ ਸੀ, ਉਹ ਕੇਵਲ ਸੀਮਤ ਜਿਹੀਆਂ ਉਚੇਰੀਆਂ-ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੀ ਥਾਂ ਆਮ ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿਸੇ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਲੋਕ-ਭਾਸ਼ਾ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਭਾਸ਼ਾ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖੀ ਬਾਣੀ 'ਪੱਟੀ' ਤੋਂ ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ 'ਗੁਰਮੁਖੀ' ਨਾਮ ਨਾਲ ਪ੍ਰਚੱਲਿਤ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਲਿਪੀ ਦਾ ਗਿਆਨ ਸੀ ਤੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਏਸੇ ਲਿਪੀ ਵਿਚ ਹੀ ਬਾਣੀ ਲਿਖੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਪਰ ਇੱਕ ਗੱਲ ਇਹ ਵੀ ਚੇਤੇ ਰੱਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਲਿਪੀ ਭਾਵੇਂ ਗੁਰਮੁਖੀ ਰੱਖੀ ਪਰ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਭਾਰਤੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦਾ ਰੰਗ ਚਾੜ੍ਹ ਕੇ ਵਡੇਰੇ ਸੰਚਾਰ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਬੋਲੀ ਵਿੱਚ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਮੁਖਾਤਬ ਹੋਏ, ਜਿਸਨੂੰ ਸੁਧੁੱਕਤੀ, ਸਾਧ-ਭਾਖਾ, ਹਿੰਦਕੀ ਜਾਂ ਹਿੰਦਕੇ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇੰਝ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਲੋਕ-ਭਾਸ਼ਾ ਵੀ ਸਿਰਜਿਤ ਵੀ ਕੀਤੀ। ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਨਾਤਾ ਵੀ ਭਾਰਤੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ।

ਭਾਸ਼ਾਈ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਅਗਲੀ ਦੇਣ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ 'ਬੋਲ ਸ਼ਬਦ' ਨੂੰ 'ਲਿਖਤ ਸ਼ਬਦ' ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਸਾਹਿਤਕ ਭਾਸ਼ਾ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਅਮੀਰ ਕਰਨ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਲਾਸਿਕ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ; ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ, ਪਾਲੀ, ਅਰਬਿਕ ਤੇ ਪਰਸ਼ਿਅਨ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਸ਼ਬਦ ਲਏ। ਬ੍ਰਿਜ, ਰਾਜਪੂਤਾਨੀ ਤੇ ਸਿੰਧੀ ਵਿਚੋਂ ਤਤਸਮ ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਲਏ ਅਤੇ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਤਬਦੀਲੀ ਕਰ ਕੇ ਤਦਭਵ ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਬਣਾਏ। ਇਹੋ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਵਿਦਵਾਨ 'ਅਸਧਾਰਣ', 'ਬਹੁ-ਰੂਪਣੀ' ਅਤੇ 'ਸਰਬ-ਸਾਂਝੀ' ਭਾਸ਼ਾ ਆਖ ਕੇ ਵਡਿਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਅਖਾਣ, ਮੁਹਾਵਰੇ, ਸ਼ਬਦ-ਅਲੰਕਾਰ, ਸ਼ਬਦ-ਜੁੱਟ ਤੇ ਸਹਿਜ-ਸੁੰਦਰ ਸੁਬੋਲ ਉਚਾਰ ਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਕਮਾਲ ਦੀ ਅਮੀਰੀ ਨਾਲ (ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਹੰਗਰੀ ਤੋਂ ਆਇਆ ਕੋਚ

ਹੰਗਰੀ ਦੇ ਵੱਡੇ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਰਾਜਧਾਨੀ ਬੁਡਾਪੈਸਟ ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਬੇਟੀ ਦੇ ਸਹੁਰੇ ਆਪਣੀ ਉਪਜੀਵਿਕਾ ਖਾਤਿਰ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੱਦੇ 'ਤੇ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਹੁਣਚਾਰੀ ਮਾਨਣ ਅਤੇ ਹੰਗਰੀ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸੈਰ ਕਰਨ ਨਿਕਲ ਪਏ। ਸਾਡੀ ਬੇਟੀ ਤੇ ਢਾਈ ਕੁ ਸਾਲ ਦੀ ਦੋਹਤਰੀ ਵੀ ਨਾਲ ਸਨ। ਕੁਝਮ ਦੀ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਸਾਡੀ ਸੇਵਾ ਖਾਤਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਡਰਾਈਵਰ ਸਮੇਤ ਕਾਰ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਹੀ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇਖਣ ਚੱਲੇ ਤਾਂ ਘਰੋਂ ਨਿਕਲਦੇ ਸਾਰ ਕਾਰ ਦੇ ਟਰੰਕ ਕੋਲ ਖੜ੍ਹੇ ਡਰਾਈਵਰ ਨੇ ਹੰਗਰੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਕੁਝ ਗਿੱਟਮਿੱਟ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਦਾ ਇਕ ਸ਼ਬਦ ਮੇਰੇ ਜ਼ਿਹਨ ਵਿਚ ਅਟਕ ਗਿਆ। ਉਹ ਪਿਆਰਾ ਜਿਹਾ ਸ਼ਬਦ ਸੀ, ਬਾਬਾਕੋਚੀ। ਮੈਂ ਪਿਛੇ ਟਰੰਕ ਵੱਲ ਮੂੰਹ ਮੋੜਿਆ ਤਾਂ ਦੇਖਿਆ, ਡਰਾਈਵਰ ਨੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਦੋਹਤਰੀ ਦੀ ਪਰੈਮ ਫੜੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਮੇਰੇ ਕੁਝਮ ਨੂੰ ਹੰਗਰੀਅਨ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਪੁੱਛ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਪਰੈਮ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਬਿਠਾਉਣ ਲਈ ਨਾਲ ਲਿਜਾਣੀ ਹੈ ਜਾਂ ਏਥੇ ਹੀ ਛੱਡ ਜਾਈਏ। ਕੁਝਮ ਨੇ ਲਿਜਾਣ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਸਹੀ ਲੱਗਾ ਕਿ ਬਾਬਾਕੋਚੀ ਪਰੈਮ ਨੂੰ ਹੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਗੱਡੀ ਸੁਹਣੇ ਸ਼ਹਿਰ ਬੁਡਾਪੈਸਟ ਦੀਆਂ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਦੌੜਨ ਲੱਗੀ। ਹੰਗਰੀ ਵਿਚ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਨਾਂ ਦਾ ਉਚਾਰਨ ਬੁਡਾਪੈਸਟ ਹੈ। ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਇਹ ਨਾਂ ਦਰਅਸਲ ਦੋ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੇ ਨਾਵਾਂ ਦੇ ਮੇਲ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਹੈ ਯਾਨੀ ਬੁਡਾ ਅਤੇ ਪੈਸਟ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਨਾਲ ਲਗਦੇ ਦੋਵੇਂ ਸ਼ਹਿਰ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਰਾਜਸੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਏਕੀਕ੍ਰਿਤ ਹੋ ਗਏ। ਦੋਨਾਂ ਨੂੰ ਪੈਸਟਬੁਡਾ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿਚ ਕਈ ਦੇਸ਼, ਸ਼ਹਿਰ, ਕਸਬੇ, ਪਿੰਡ ਅਜਿਹੇ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਦੁਨੀਆਂ ਬੰਦੂਕ ਵਾਂਗ ਦੋ ਵਸੋਬਿਆਂ ਨੂੰ ਜੋੜ ਕੇ ਬਣੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਮਿਸਾਲਾਂ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ: ਚੈਕੋ ਸਲੋਵਾਕੀਆ (ਚੈਕ+ਸਲੋਵਾਕ), ਤਨਜ਼ਾਨੀਆ (ਟਾਂਗਾਨੀਕਾ+ਜੰਜੀਬਾਰ), ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ, ਟਾਂਡਾ ਉਤਮੁਤਾ। ਸੰਯੁਕਤ ਸ਼ਹਿਰ ਬੁਡਾਪੈਸਟ ਯੂਰਪ ਦੇ ਕਈ ਦੇਸ਼ਾਂ ਬਣੀ ਵਗਦੇ ਵੱਡੇ ਦਰਿਆ ਡੈਨਿਊਬ ਦੇ ਦੋਨੀਂ ਪਾਸੀਂ ਵੱਸਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਹੰਗਰੀਅਨ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਡੁਨਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦਰਿਆ ਦੇ ਪੱਛਮੀ ਕਿਨਾਰੇ ਦਾ ਪਹਾੜੀ ਇਲਾਕਾ ਪੈਸਟ ਕਹਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਪੂਰਬੀ ਕਿਨਾਰੇ ਦਾ ਇਲਾਕਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੈਦਾਨੀ ਹੈ ਤੇ ਏਥੇ ਵਸਿਆ ਸ਼ਹਿਰ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੁਡਾ ਨਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਮੇਜ਼ਬਾਨ ਦਾ ਘਰ ਬੁਡਾ ਵਿਚ ਹੈ। ਬੁਡਾ ਤੋਂ ਪੈਸਟ ਜਾਣ ਲਈ ਸੰਗਲਾਂ ਦਾ ਬਣਿਆ ਖੂਬਸੂਰਤ ਪੁਲ ਪਾਰ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਸੈਲਾਨੀ ਘੰਟਿਆਬੰਧੀ ਇਸ ਪੁਲ 'ਤੇ ਹੀ ਮਟਰ ਗਸ਼ਤ ਕਰਦੇ ਦਰਿਆ ਦੇ ਦੋਵਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਦੇ ਨਜ਼ਾਰੇ ਮਾਣਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਅੱਗੇ ਹੋਰ ਉੱਚੀ ਪਹਾੜੀ 'ਤੇ ਵਸੇ ਸ਼ਹਿਰ ਅੱਪੜਨ ਲਈ ਸਿੱਧੀ ਚੜ੍ਹਾਈ ਵਾਲੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਕੇਬਲ ਟਰਾਮ ਹੈ ਜੋ ਪਟੜੀਆਂ 'ਤੇ ਚਲਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਹੰਗਰੀਅਨ ਵਿਚ ਬੁਡਾਵਰੀ ਸਿਕਲੋ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਦੁਵੱਲੀ ਹੈ ਮਤਲਬ ਨਾਲੋਂ ਨਾਲ ਦੋ ਟਰਾਮਾਂ ਹਨ ਜੋ ਕੇਬਲਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜੀਆਂ

ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਇੱਕ ਉੱਤਰ ਰਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਦੂਜੀ ਇਸੇ ਦੇ ਭਾਰ ਨਾਲ ਚੜ੍ਹ ਰਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਮਝਣ ਲਈ ਚੱਲਦੇ ਹੋਏ ਚਰਸ ਦਾ ਸਾਵਿੱਸ਼ ਔਖਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖ ਲਵੋ। ਇਸ ਸਿਕਲੋ ਦੇ ਸਫਰ ਦਾ ਅਨੋਖਾ ਹੀ ਅਨੁਭਵ ਹੈ, ਦੂਰ ਤੱਕ ਬੁਡਾਪੈਸਟ ਸ਼ਹਿਰ ਅਤੇ ਡੈਨਿਊਬ ਦਰਿਆ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਦੇਖਿਆਂ ਹੀ ਬਣਦਾ ਹੈ ਪਰ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਸ ਲੁਤਫ਼ ਵਿਚ ਸ਼ਰੀਕ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦੇਣਾ ਬਲਕਿ ਭਾਸ਼ਾਈ ਚਰਚਾ ਦੀ ਖੁਸ਼ਕੀ ਵਿਚ ਵਾਤਨਾ ਹੈ!

ਹੰਗਰੀ ਵਾਲੇ ਕੋਚ ਦਾ ਸੰਨ 1568 ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣਾ ਚਿੱਤਰ।

ਹੰਗਰੀਅਨ ਯੂਰੇਲਿਕ ਭਾਸ਼ਾ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਫਿਨੋ-ਉਗਰਿਕ ਸ਼ਾਖਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰੱਖਦੀ ਹੈ ਜੋ ਹਿੰਦ-ਯੂਰਪੀ ਭਾਸ਼ਾ ਪਰਿਵਾਰ ਤੋਂ ਸੁਤੰਤਰ ਤੇ ਅਲੱਗ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਈ। ਇਸ ਲਈ ਪੰਜਾਬੀ ਤਾਂ ਕੀ ਆਸ ਪਾਸ ਦੇ ਯੂਰਪੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਭਾਰੋਪੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਨਾਲ ਇਸ ਦਾ ਦੂਰੋਂ ਨੇੜਿਓਂ ਵੀ ਖੂਨੀ ਰਿਸ਼ਤਾ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਭਾਸ਼ਾ ਗੁਆਂਢੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਜਿਵੇਂ ਆਸਟਰੀਆ, ਸਰਬੀਆ, ਸਲੋਵੇਨੀਆ, ਕਰੋਸ਼ੀਆ, ਰੁਮਾਨੀਆ, ਯੂਕਰੇਨ ਆਦਿ ਦੇ ਨਾਲ ਲਗਦੇ ਪਿੰਡਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਬੋਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਬਾਬਾਕੋਚੀ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਯੂਨੀ ਤੋਂ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਏਨਾ ਜਚਿਆ ਕਿ ਆਪਣਾ ਹੀ ਲੱਗਿਆ। ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਝੂਟੇ ਦਿਵਾਉਣ ਜਿਹੀ ਅਯਾਸ਼ੀ ਲਈ ਕਿੱਥੇ ਪਰੈਮ ਸਰੈਮ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਬਾਲਾਂ ਨੂੰ ਕੁੱਛੜ ਜਾਂ ਮੋਢੇ 'ਤੇ ਚੁੱਕ-ਚੁੱਕ ਹੀ ਗਲੀ ਗੁਆਂਢ ਘੁੰਮਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਬਾਬਾਕੋਚੀ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਮੈਨੂੰ ਬਰਤਾਨਵੀ ਪਰੈਮ ਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਸਟਰੋਲਰ ਫਿੱਕੋ-ਫਿੱਕੋ ਜਾਪਣ ਲੱਗੇ। ਉਝ ਇਹ ਵੀ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਯੂਰਪੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹ ਬਾਲਗੱਡੀ ਕੋਈ ਦੋ ਕੁ ਸਦੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵਰਤੀ ਜਾਣ ਲੱਗੀ ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਿਲ ਰਾਜ ਦਰਬਾਰੀ, ਅਹਿਲਕਾਰ, ਰਈਸ ਤੇ ਧਨਾਢ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਬਾਲਾਂ

ਹਿੰਗਰੀ ਵਿਚ ਵੀ ਬਰਤਾਨਵੀ ਸ਼ਾਸਕਾਂ ਨੇ ਹੀ ਪਰੈਮਾਂ ਲਿਆਂਦੀਆਂ। ਬਾਬਾਕੋਚੀ ਦੇ ਹੰਗਰੀਅਨ ਸ਼ਬਦਾਂ ਬਾਬਾ + ਕੋਚੀ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਸੰਯੁਕਤ ਸ਼ਬਦ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਉਲਟ ਹੰਗਰੀਅਨ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਬੱਚੇ ਲਈ ਬਾਬਾ ਸ਼ਬਦ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਕੁਝ ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਇਹ ਗੱਲ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਕਿ ਪਾਪਾ, ਮਾਮਾ, ਨਾਨਾ, ਤਾਤਾ, ਚਾਚਾ, ਬਾਬਾ, ਦਾਦਾ, ਕਾਕਾ, ਬੀਬੀ ਆਦਿ ਸ਼ਬਦ ਯੂਨੀ ਅਨੁਕ੍ਰਮਣਕ ਹਨ ਅਰਥਾਤ ਬੱਚਿਆਂ

ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚੋਂ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਅ ਉਚਰੇ ਬੋਲ ਹਨ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਸਬੰਧੀਆਂ ਲਈ ਸੰਬੋਧਨੀ ਸ਼ਬਦ ਬਣ ਗਏ। ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਾਰੇ ਸ਼ਬਦ ਹਰ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਇੱਕੋ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੇ ਸੂਚਕ ਹੋਣ। ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਦਾਦਾ ਪਿਓ ਦਾ ਪਿਓ ਹੈ ਪਰ ਬੰਗਾਲੀ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਭਰਾ। ਬੱਚੇ ਦੇ ਮੁਖ ਵਿਚੋਂ ਬਾਰ ਬਾਰ ਬਾ ਦੀ ਯੂਨੀ ਨਿਕਲਣ ਕਾਰਨ ਹੰਗਰੀਅਨ ਲੋਕ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਹੀ ਬਾਬਾ ਕਹਿਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਉਝ ਹੰਗਰੀਅਨ ਵਿਚ ਅਰਥ ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਬਾਬਾ ਸ਼ਬਦ ਡਰਪੋਕ, ਜਨਾਨਤਾ, ਮਾਤਕੂ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਮਤਲਬ ਨਿਆਇਆਂ ਵਰਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਨੇ ਗੁੱਡੀ, ਪਟੋਲਾ, ਕਠਪੁਤਲੀ, ਅੱਖ ਦੀ ਪੁਤਲੀ ਦੇ ਅਰਥ ਵੀ ਧਾਰ ਲਏ। ਭਲਾ ਗੁੱਡੀ, ਪੁਤਲੀ, ਅੱਖ ਦੀ ਪੁਤਲੀ ਜਿਹੇ ਅਰਥ ਕਿਵੇਂ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋਏ ਹੋਣਗੇ? ਪੰਜਾਬੀ ਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਐਨ ਏਹੀ ਇਹ ਵਰਤਾਰਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਭੇਤ ਫਿਰ ਖੋਲ੍ਹੋਗੇ।

ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਪੁੱਛੋਗੇ ਕਿ ਅਸੀਂ ਬਾਬਾਕੋਚੀ (ਹੰਗਰੀਅਨ ਸ਼ਬਦ ਜੋੜ babakocsi) ਤੋਂ ਕੀ ਕੱਢਣਾ ਪਾਉਣਾ? ਜਵਾਬ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਜੋ ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਿਆ ਤੇ ਪਾਇਆ ਹੈ ਉਹ ਹੈ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਦੂਜਾ ਜੁਜ਼ ਯਾਨੀ 'ਕੋਚ' ਸ਼ਬਦ ਜੋ

ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਮੇਤ ਅਨੇਕਾਂ ਯੂਰਪੀ ਤੇ ਗੈਰ-ਯੂਰਪੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਇੱਕ ਖਾਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਾਹਨ, ਗੱਡੀ, ਬੱਘੀ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ 'ਕੋਚ' ਵਜੋਂ ਅਪਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਕੋਚ ਹੰਗਰੀ ਦੇ ਇੱਕ ਪਿੰਡ ਦਾ ਨਾਂ ਹੈ ਤੇ ਕੋਚੀ ਇਸ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ ਹੈ। ਸੋ ਇਸ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਕੋਚੀ ਦਾ ਅਰਥ ਹੋਇਆ ਕੋਚ ਦਾ ਬਣਿਆ ਵਾਹਨ। ਬੁਡਾਪੈਸਟ ਦੇ ਪੱਛਮ ਦੀ ਤਰਫ ਵੱਸਿਆ ਹੋਇਆ ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਘੁੰਗ ਵਸਦਾ ਸ਼ਹਿਰ ਕੋਚ ਮਧ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਪਿੰਡ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਪਿੰਡ ਦੇ ਕਾਰੀਗਰ ਗੱਡੇ-ਗੱਡੀਆਂ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਮਾਹਿਰ ਸਨ ਤੇ ਇਸ ਕਿੱਤੇ ਰਾਹੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੋਟੀ ਰੋਜ਼ੀ ਤੁਰਦੀ ਸੀ। ਚਾਰ-ਪੰਜ ਸਦੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਵਾਹਣਕਾਰ (ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਚ ਰਥਕਾਰ) ਨੇ ਇਕ ਨਵੀਂ ਕਿਸਮ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਬੱਘੀ ਬਣਾਈ ਜਿਸ ਨੇ ਵਾਹਣ ਉਦਯੋਗ ਵਿਚ ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਨਕਲਾਬ ਹੀ ਲੈ ਆਂਦਾ। ਤਿੰਨ ਘੋੜਿਆਂ ਤੇ ਚਾਰ ਪਹੀਆਂ ਨਾਲ ਚੱਲਣ ਵਾਲਾ ਇਹ ਨਵਾਂ ਵਾਹਨ ਬਹੁਤ ਪੇਚੀਦਾ ਪਰ ਚੱਲਣ ਵਿਚ ਹਲਕਾ, ਆਰਾਮਦਾਇਕ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ ਰਫ਼ਤਾਰ ਸੀ। ਇਸ ਦਾ ਸਸਪੈਂਸ਼ਨ ਪ੍ਰਬੰਧ ਬਹੁਤ ਲਚਕੀਲਾ ਸੀ ਇਸ ਲਈ ਝਟਕੇਲੇ ਨਹੀਂ ਸਨ ਪੈਂਦੇ। ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਕਾਢ ਦੀਆਂ ਧੁੰਮਾਂ ਪੈ ਗਈਆਂ। ਇਹ ਕੋਚ ਬੁਡਾਪੈਸਟ ਤੋਂ ਵੀਆਨਾ ਤੱਕ ਡਾਕ ਤੇ ਮਾਲ ਢੋਣ ਦਾ ਆਮ ਸਾਧਨ ਬਣ ਗਏ। ਕੋਚ ਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਵਾਰੇ ਨਿਆਰੇ ਹੋ ਗਏ। ਬੱਸ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਇਹ ਵਾਹਨ ਪਿੰਡ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਕੋਚੀ ਸਜ਼ੈਟਰ (ਕੋਚ ਦਾ ਵਾਹਨ) ਕਹਾਉਣ ਲੱਗਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਇਸ ਦਾ ਨਾਂ ਹੋਰ ਹਲਕਾ ਹੋ ਕੇ ਨਿਰਾ ਕੋਚ ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਉਝ ਅੱਜ ਹੰਗਰੀ ਦੀ ਬੋਲਚਾਲ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਕਾਰ ਨੂੰ ਹੀ ਕੋਚ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਪਹਿਲੇ ਦੀ ਖਾਸੀਅਤ ਹੈ ਚੱਲਦੇ ਰਹਿਣਾ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਰ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵੀ ਖਾਸੀਅਤ ਹੈ ਰੂਪ ਤੇ ਅਰਥ ਪੱਖੋਂ ਗਤੀਮਾਨ ਰਹਿਣਾ। ਘੋੜਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਹਿੱਕੇ ਜਾਂਦੇ ਕੋਚ ਤੋਂ ਚੱਲ ਕੇ ਮੋਟਰ ਨਾਲ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ ਕੋਚ ਆਏ, ਫਿਰ ਹਵਾਈ ਕੋਚ ਪ੍ਰਚੱਲਤ ਹੋਣ ਲੱਗੇ, ਫਿਰ ਰੋਲ ਗੱਡੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਹੂਲਤਾਂ ਵਾਲੇ ਡੱਬੇ ਕੋਚ ਕਹਾਉਣ ਲੱਗੇ। ਦੂਰ ਲਿਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਖਾਸਮ ਖਾਸ ਬੱਸਾਂ ਵੀ ਵਧੇਰੇ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਲਈ ਵਰਤੀਦੇ ਨਾਂ ਕੋਚ ਤੋਂ ਹੀ ਬਿੱਚ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ।

18ਵੀਂ ਸਦੀ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ ਕੋਚ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਅਲੰਕਾਰਕ ਵਰਤੋਂ ਵੀ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਈ। ਇਸ ਸਦੀ ਦੌਰਾਨ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਟਿਊਸ਼ਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦਾ ਧੰਦਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਅਜਿਹੇ ਉਸਤਾਦਾਂ ਨੂੰ ਕੋਚ ਕਿਹਾ ਜਾਣ ਲੱਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਵੇਂ ਕੋਚ ਫਟਾ-ਫਟ ਸਵਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮੰਜਿਲ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੰਦੇ ਸਨ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਅਖੌਤੀ ਕੋਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਫਟਾ-ਫਟ ਇਮਤਿਹਾਨ ਪਾਸ

**ਸ਼ਬਦ
ਝਰੋਖਾ**

ਬਲਜੀਤ ਬਾਸੀ
ਫੋਨ: 734-259-9353

ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਜੁਗਤ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਕੋਚ ਸ਼ਬਦ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿਖਲਾਈ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਟਰੇਨਰਾਂ ਲਈ ਵੀ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗਾ, ਇਹ ਵੱਖਰੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਕਈ ਕੋਚ ਸਿਖਾਂਦਰੂ ਚੋਲਿਆਂ ਪੱਠਿਆਂ ਨੂੰ ਝਿੜਕਾਂ ਤੇ ਗਾਲੀ ਗਲੋਚ ਵਧੇਰੇ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਤਾਂ ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਅਜਿਹੇ ਉਸਤਾਦ ਕੋਚਾਂ ਦੀਆਂ ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਹੀ ਲੱਗੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਸਤਾਦ ਕੋਚ ਵਾਹਨ ਕੋਚ ਵਾਂਗ ਆਪਣੇ ਚੋਲਿਆਂ ਨੂੰ ਛੇਤੀ-ਛੇਤੀ ਆਪਣੀ ਮੰਜਿਲ 'ਤੇ ਅੱਪੜਾਉਣ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਗੌਰ ਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸ਼ਬਦ ਟਰੇਨ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੰਜਿਲ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਵਾਲੀ ਰੋਲ-ਗੱਡੀ ਦਾ ਅਰਥ ਵੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸਿਖਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿਖਲਾਈ ਦੇ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ 'ਤੇ ਅਪੜਾਉਣ ਦਾ ਵੀ। 'ਬੋਤਾ ਪਾਰ ਕਰਾਉਣ' ਜਿਹੇ ਵਾਕੰਸ਼ ਵਿਚ ਵੀ ਦੋਵੇਂ ਭਾਵ ਰਤਕਦੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਹਰ ਪਿੜ ਵਿਚ ਕੋਚਾਂ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਹੋਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ: ਆਵਾਜ਼ ਸਿਧਾਉਣ ਵਾਲੇ, ਐਕਟਿੰਗ ਸਿਖਾਉਣ ਵਾਲੇ, ਬਿਜ਼ਨਿਸ ਦੇ ਗੁਰ ਦੱਸਣ ਵਾਲੇ। ਸ਼ਾਇਦ ਕਿਸੇ ਦਿਨ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਬਾਬੇ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕੋਚ ਵੀ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਜਾਣ। ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਾਬਾਕੋਚ ਕਹਿ ਸਕਾਂਗੇ!

ਪਰ ਕੋਚ ਸ਼ਬਦ ਨੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਛਾਲ ਵੀ ਮਾਰੀ ਹੈ। ਚਮੜੇ ਦੇ ਬੈਗ, ਪਰਸ ਵਗੈਰਾ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀ ਅਮਰੀਕੀ ਕੰਪਨੀ ਕੋਚ ਦਾ ਨਾਂ ਸਭ ਨੇ ਸੁਣਿਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਔਰਤਾਂ ਵਿਭਿੰਨ ਸਟਾਈਲਾਂ ਵਾਲੇ ਝਿਲਮਿਲਾਉਂਦੇ ਕੀਮਤੀ ਕੋਚ ਦੇ ਪਰਸ ਖਰੀਦਣ ਪਿੱਛੇ ਮਰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਬਰਾਂਡ ਨਾਂ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਤੇ ਅਮੀਰੀ ਦਾ ਝਲਕਾਰਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਕੋਚ ਕੰਪਨੀ ਨਿਊਯਾਰਕ ਦੇ ਮੈਨਹਟਨ ਵਿਚ 1941 ਵਿਚ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਇਸ ਦਾ ਨਾਂ 'ਮੈਨਹਟਨ ਲੈਦਰ ਬੈਗਜ਼' ਸੀ ਪਰ 1960 ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ ਨਾਂ ਵਿਚ ਕੋਚ ਸ਼ਬਦ ਪਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਨੀ ਲਿਲੀਅਨ ਕਾਹਨ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਨਿਊਯਾਰਕ ਦੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ਵਿਚ ਚੱਲਦੇ ਕੋਚ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਕੀ ਢਾਂਚਾ, ਕੀ ਲਗਾਮ, ਕੀ ਛੋਟਾ, ਕੀ ਸੀਟਾਂ ਤੇ ਕੀ ਟਾਪਾ; ਕੋਚ ਦਾ ਸਭ ਕਾਸ਼ਾ ਚਮੜੇ ਵਿਚ ਹੀ ਚਮੁੱਟਿਆ ਪਿਆ ਸੀ। ਬੱਸ ਕੋਚਾਂ ਦੀ ਟੱਪ ਟੱਪ ਅਤੇ ਟਿਊਨਾਂ ਵਿਚ ਚਮੜੇ ਦੀ ਭਰਪੂਰ ਵਰਤੋਂ ਨੇ ਹੀ ਲਿਲੀਅਨ ਕਾਹਨ ਨੂੰ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਨਾਂ ਬਦਲਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਿੱਤੀ।

(ਪਿਛਲੇ ਸਫੇ ਦੀ ਬਾਕੀ)
ਮਾਲੇ-ਮਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਅੱਜ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾਈ ਸੁਹਜ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲਏ ਬਿਨਾਂ ਮਹੱਤਵ-ਪੂਰਨ ਰਚਨਾ ਕਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ।
ਜਿਸ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਮਹਾਨ ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਪੈਰਾਂ 'ਚੋਂ ਚੁੱਕ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਵਿਚ ਵਸਾਇਆ, ਅੱਜ ਉਸੇ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਮੁੜ ਹਾਸ਼ੀਏ 'ਤੇ ਧੱਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।
ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਅਮੀਰੀ ਤੇ ਮਹਾਨਤਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਇੱਕ ਵਾਰਤਾ ਸਾਂਝੀ ਕਰ ਕੇ ਅਸੀਂ ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਨੂੰ ਸਮੇਟਦੇ ਹਾਂ। ਮਹਾਂਕਵੀ ਰਾਬਿੰਦਰ ਨਾਥ ਟੈਗੋਰ ਜਦ ਵੀ ਲਾਹੌਰ ਆਉਂਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਥੋਂ ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚੱਲ ਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਆਉਂਦਾ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਘੰਟਿਆਂ ਬੱਧੀ ਸੁਣਦਾ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਟੈਗੋਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, "ਤੁਸੀਂ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਕੌਮੀ ਤਰਾਨਾ ਲਿਖਿਆ ਏ, ਹੁਣ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ ਦਾ ਤਰਾਨਾ ਵੀ ਲਿਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।"
ਟੈਗੋਰ ਨੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲੋਂ ਰਚੀ 'ਆਰਤੀ' ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਕੇ ਬੜੀ ਨਿਮਰਤਾ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਸੀ, "ਮੈਂ ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਦਾ ਤਰਾਨਾ ਲਿਖਿਆ ਹੀ ਏ ਪਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਤਾਂ ਪੰਜ ਸੌ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪੂਰੇ ਵਿਸ਼ਵ ਦਾ, ਪੂਰੇ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦਾ, ਤਰਾਨਾ ਲਿਖ ਗਏ ਨੇ।"

ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਫਿਲਮੀ ਐਕਟਰ ਤੇ ਲੇਖਕ ਬਲਰਾਜ ਸਾਹਨੀ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਸਾਂਝੀ ਨਿਕੇਤਕ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਬਲਰਾਜ ਸਾਹਨੀ ਨੇ ਸਾਂਝੀ ਨਿਕੇਤਨ ਵਿੱਚ 'ਹਿੰਦੀ ਸਾਹਿਤ ਸੰਮੇਲਨ' ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ। ਉਹ ਟੈਗੋਰ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਸੰਮੇਲਨ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦੇਣ ਗਿਆ। ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਟੈਗੋਰ ਨੇ ਬਲਰਾਜ ਸਾਹਨੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, "ਮੈਂ ਹੈਰਾਨ ਹਾਂ, ਤੂੰ ਹਿੰਦੀ ਵਿੱਚ ਕਿਉਂ ਲਿਖਦਾ ਏਂ, ਤੇਰੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਹੈ।"
ਬਲਰਾਜ ਸਾਹਨੀ ਨੇ ਜੁਆਬ ਦਿੱਤਾ, "ਗੁਰੂਦੇਵ! ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਪੱਛੜੀ, ਤੇ ਗਵਾਰੂ ਜੁਬਾਨ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਏਸੇ ਕਰ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਉਰਦੂ ਜਾਂ ਹਿੰਦੀ ਵਿੱਚ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਹੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹਨ।"
ਟੈਗੋਰ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ। ਜਿਸ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਪੱਛੜੀ ਹੋਈ ਭਾਸ਼ਾ ਕਿਵੇਂ ਕਹੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ!"
ਉਸਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਲਰਾਜ ਸਾਹਨੀ ਨੇ ਸਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਹੀ ਲਿਖਿਆ।
ਕਾਸ਼! ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੀਣ-ਭਾਵਨਾ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸੀਨੇ ਨਾਲ ਲਾਈਏ। ਇੰਝ ਹੀ ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸੁੱਚੀ ਅਤੇ ਅਮੀਰ ਵਿਰਾਸਤ ਨਾਲ ਜੁੜ ਸਕਾਂਗੇ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਜੁੜ ਸਕਾਂਗੇ।
ਅਸੀਂ ਮਾਣ ਨਾਲ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ

ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਫਲਸਫ਼ਾ 'ਅਸਮਾਨ ਦਾ ਨਹੀਂ, ਧਰਤੀ ਦਾ ਫਲਸਫ਼ਾ' ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਅਸਮਾਨੀ ਹਸਤੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਧਰਤੀ ਦੀ ਹਸਤੀ ਸੀ, ਸਾਡੀ ਸਾਹ-ਰਗ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਵੱਸਦੀ ਹਸਤੀ। ਸਾਡੇ ਅੰਗ-ਸੰਗ ਵਿਚਰਦੀ ਹਸਤੀ।
ਪਰ ਅਸੀਂ ਕੀ ਕੀਤਾ?
ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਅੰਨ੍ਹੀ ਸ਼ਰਧਾ ਅਧੀਨ ਮੁੜ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਚੁੱਕ ਕੇ ਅਸਮਾਨੀ ਹਸਤੀ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਅਪਹੁੰਚ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਜੇ ਸਾਡਾ ਗੁਰੂ ਅਸਮਾਨ 'ਤੇ ਬੈਠਾ ਰਹੇਗਾ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਉਹਦੀ ਬੁੱਕਲ ਵਿਚ ਕਿਵੇਂ ਬੈਠ ਸਕਾਂਗੇ?
ਬੜਾ ਦਿਲਚਸਪ ਇਤਫ਼ਾਕ ਹੈ ਕਿ ਪੁਰਤਗਾਲ ਦਾ ਯਾਤਰੀ ਵਾਸਕੋਡੋ-ਗਾਮਾ 1460 ਵਿੱਚ ਜੰਮਦਾ ਹੈ ਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ 1469 ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਦੋਵੇਂ ਅੰਗਤ ਪਿੰਡਤ ਸੰਸਾਰ-ਯਾਤਰਾਵਾਂ 'ਤੇ ਨਿਕਲਦੇ ਹਨ। ਵਾਸਕੋਡੋ-ਗਾਮਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਯਾਤਰਾ 1497 ਵਿੱਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਤੇ 20 ਮਈ 1498 ਨੂੰ ਉਹ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਬੰਦਰਗਾਹ ਕਾਲੀਕਟ 'ਤੇ ਪੈਰ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਤੇ 'ਗਲੋਬਲ ਸਾਮਰਾਜਵਾਦ' ਦੀ ਨੀਂਹ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਵੀ ਇਹਨਾਂ ਹੀ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀਆਂ ਉਦਾਸੀਆਂ 'ਤੇ ਨਿਲਕਦੇ ਨੇ।
ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਤੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਯਾਤਰਾਵਾਂ 'ਤੇ ਨਿਕਲਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਤੇ ਮਕਸਦ ਮੂਲੋਂ ਹੀ ਵੱਖੇ ਵੱਖੇ ਸਨ। ਇੱਕ ਵਪਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਕਲਦਾ ਏ, ਦੂਜਾ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਤੁਰਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਨੇ

ਸਮਾਰਾਜੀ ਮੁਲਕਾਂ ਲਈ ਧਨ-ਦੌਲਤ ਲੁੱਟਣ ਦੇ ਅਤੇ 'ਮੈਂ-ਮੇਰੀ' ਦੇ ਰਾਹ ਖੋਲ੍ਹਣੇ ਸਨ। ਦੂਜੇ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮੁਹੱਬਤ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਨੂੰ ਲੁੱਟਣਾ ਸੀ ਤੇ 'ਤੂੰ-ਤੇਰਾ' ਦਾ ਸਬਕ ਦੇਣਾ ਸੀ। ਇੱਕ ਨੇ ਪੈਸੇ ਨੂੰ ਅੰਤਮ ਕੀਮਤ ਮੰਨ ਕੇ, ਧਨ-ਦੌਲਤ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਗੌਰਵ ਨੂੰ ਖੋਹਣਾ ਸੀ ਤੇ ਦੂਜੇ ਨੇ ਰਾਹੋਂ ਭਟਕੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਉਹਦਾ ਖੁੱਸਿਆ ਇਨਸਾਨੀ ਗੌਰਵ ਵਾਪਸ ਮੋੜਨਾ ਸੀ। ਇੱਕ ਨੇ ਕੇਵਲ ਤੇ ਕੇਵਲ 'ਆਪਣੇ ਭਲੇ ਦੀ' ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਨੇ 'ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ' ਦੀ ਖੋਰ-ਸੁੱਖ ਮੰਗਣੀ ਸੀ।
ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੋ ਵਿਰੋਧੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾਵਾਂ ਦੀ ਟੱਕਰ ਸੀ। ਅਫ਼ਸੋਸ! ਅੱਜ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਉੱਤੇ ਵਾਸਕੋਡੋ-ਗਾਮਾ ਦੀ ਪਿਰ, ਉਸ ਦੀ ਅੰਸ-ਬੰਸ ਦਾ ਝੰਡਾ ਝੁੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਕਾਰ-ਵਿਹਾਰ ਤੇ ਵਪਾਰ 'ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਹੈ। ਪਰ ਦੁੱਖ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੂੰ 'ਆਪਣਾ ਗੁਰੂ' ਆਖਣ ਵਾਲੇ 'ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਸਿੱਖੀ' (ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀ ਸਿੱਖੀ ਨਹੀਂ) ਵੀ ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਗੋਤਾ ਕੱਢ ਕੇ ਹੁਣ ਵਪਾਰ ਹੀ ਤਾਂ ਬਣ ਗਈ ਹੈ!
ਵਪਾਰ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਵੀ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਪਹਿਲਾ ਵਪਾਰ ਸੀ, ਭੁੱਖੇ ਪਰ ਲੋੜਵੰਦ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਲੰਗਰ-ਪ੍ਰਥਾ ਦੀ ਨੀਂਹ ਰੱਖਣਾ। ਦੂਜਾ ਵਪਾਰ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਲੋਧੀ ਵਿੱਚ 'ਤੇਰਾ! ਤੇਰਾ!' ਤੋਲ ਕੇ ਕੀਤਾ। (ਸੱਚੇ ਸੌਦੇ ਅਤੇ 'ਤੇਰਾ! ਤੇਰਾ!' ਵਾਲੀਆਂ ਸਾਖੀਆਂ ਦੇ ਅਰਥ ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਖੋਲ੍ਹੇ ਜਾਣਗੇ) ਇਹ ਵਪਾਰ ਵਾਸਕੋਡੋਗਾਮਾ

ਦੀ ਆਲ-ਔਲਾਦ ਦੀ 'ਮੈਂ-ਮੇਰੀ' ਵਾਲੀ ਸੋਚ ਤੋਂ ਮੂਲੋਂ ਵੱਖਰੀ 'ਤੂੰ-ਤੇਰੀ' ਦੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਪਰਨਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਹੋਕਾ ਸੀ, 'ਸਚੁ ਵਾਪਾਰੁ, ਕਰਹੁ ਵਾਪਾਰੀ'। ਇਸ ਵਪਾਰ ਵਿੱਚ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲੁੱਟਣ ਦਾ ਨਹੀਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਆਪਣਾ ਆਪਾ ਲੁਟਾ ਦੇਣ ਦਾ 'ਚਨ ਸੀ।
ਪਰ ਅੱਜ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਸਿੱਖ ਅਖਵਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵੱਲੋਂ, ਆਪਣੇ ਨਿੱਜ ਲਈ ਤੇ 'ਨਾਨਕ ਦੇ ਲੋਕਾਂ' ਨੂੰ ਲੁੱਟਣ ਲਈ, ਸੈਂਕੜੇ ਵਪਾਰਕ ਅਦਾਰਿਆਂ, ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਤੇ ਸਟੋਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਰੱਖੇ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕੂੜ-ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕੋਈ ਹਿੱਸਾ-ਪੱਤੀ ਹੋਵੇ! ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਕਰਿਆਨਾ ਸਟੋਰ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਿਊਲਰਜ਼, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਬੈਟਰੀ ਸਟੋਰ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਫਰਨੀਚਰ ਹਾਊਸ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸੀਡ ਸਟੋਰ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਕਲੋਥ ਹਾਊਸ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਕੋਲਡ ਸਟੋਰ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮੈਡੀਕਲ ਸਟੋਰ ਜਿਹੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਨਾਂ ਤੁਸੀਂ ਪੜ੍ਹੋ-ਸੁਣੋ ਤੇ ਵੇਖੋ ਨੇ! ਜਿਵੇਂ ਸਭਨਾਂ ਨੇ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਵਿਚੋਂ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਹਿੱਸਾ-ਪੱਤੀ ਦੇਣੀ ਹੋਵੇ!
ਬਾਹਰਲੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਵੀ ਗੁਰੂ ਜਾਂ ਸੰਗਤ ਦੇ ਨਹੀਂ। 'ਬੰਦਿਆਂ ਦੇ' ਨਿੱਜੀ ਹਨ।
ਭਾਰਤ ਜਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਡੇਰੇ ਵੀ ਇਹੋ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਨੇ।
ਧਰਮ ਵੇਚਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।
-ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ

ਕਲਾ ਦੇ ਕ੍ਰਿਸਮੇ ਦੀ ਅਦਭੁਤ ਦਾਸਤਾਨ

ਕਲਾ ਕਦੋਂ ਕ੍ਰਿਸਮਾ ਦਿਖਾ ਦੇਵੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਕਿਆਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਉੱਘੇ ਫਿਲਮ ਸਮੀਖਿਅਕ ਤਰਸੇਮ ਬਸਰ ਨੇ ਫਿਲਮ ਕਲਾ ਵਿੱਚ ਹੋਏ ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਕ੍ਰਿਸਮੇ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਇੱਕ ਅਦਭੁਤ ਵਿਸਥਾਰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਓ ਉਸ ਫਿਲਮ ਬਾਰੇ ਜਾਣੀਏ ਜਿਸ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਸਿਨੇਮਾ ਨੂੰ ਕਲਾਤਮਕ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਦਿੱਤੇ ਸਨ ..ਉੱਡਣ ਲਈ ਅਕਾਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਮਹਿਲ 1949

ਜੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਫਿਲਮ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਜਾਂ ਸਕਰੀਨ ਪਲੇਅ ਲਿਖਣ ਵਿੱਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਉਨੀ ਸੋ ਉਨੀ (1949) ਵਿੱਚ ਬਣੀ ਫਿਲਮ “ਮਹਿਲ” ਜ਼ਰੂਰ ਦੇਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਹ “ਕਮਾਲ ਅਮਰੋਹੀ” ਦੇ ਲਿਖੇ ਸਕਰੀਨ ਪਲੇਅ ਦਾ ਹੀ ਕਮਾਲ ਹੈ ਕਿ ਸੱਤਰ ਸਾਲਾ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੁਰਾਣੀ ਇਹ ਫਿਲਮ ਅੱਜ ਵੀ ਨਵੀਂ ਨਕੋਰ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਵਾਅਦਾ ਹੈ ਤੁਸੀਂ ਫਿਲਮ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਅਤੇ ਪਾਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਗੁਆਚ ਜਾਓਗੇ ਤੇ ਕਲਾ ਉਹੀ ਸਫਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਗਵਾ ਲਵੇ।

ਕਮਾਲ ਅਮਰੋਹੀ, ਅਮਰੋਹੀ ਦੇ ਇੱਕ ਨਾਵਾਬ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਨ ਅਤੇ ਲਿਖਣ ਦਾ ਸ਼ੌਕ ਸੀ ...ਉਹੀ ਸ਼ੌਕ ਏ ਖ਼ਾਨਾ ਖ਼ਰਾਬ। ਇੱਕ ਪਰਿਵਾਰਕ ਸ਼ਾਦੀ ਸਮਾਰੋਹ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਉਹ ਰਾਤ ਨੂੰ ਹੀ ਘਰ ਛੱਡ ਕੇ ਮੁੰਬਈ ਵੱਲ ਤੁਰ ਪਏ। ਲਿਖਣ ਦਾ ਹੁਨਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਸੀ ਹੀ ਇਸ ਲਈ ਜਲਦੀ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫਿਲਮੀ ਕੰਪਨੀ ਵਿੱਚ ਨੌਕਰੀ ਵੀ ਮਿਲ ਗਈ ...ਸੰਵਾਦ ਲਿਖਣ ਦੀ ਨੌਕਰੀ। ਸੋਹਰਾਬ ਮੋਦੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਫਿਲਮਾਂ ਬਣਾਉਂਦੇ ਸਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜ ਗਏ ..ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਫਿਲਮਾਂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਸੰਵਾਦ ਅਤੇ ਸਕਰੀਨ ਪਲੇਅ ਵੀ ਲਿਖਦੇ ਸਨ।

ਇਹ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਫਿਲਮਾਂ ਦਾ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਦੌਰ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਧਾਰਮਿਕ, ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੇ ਪੁਰਾਣਕ ਪ੍ਰੇਮ ਕਹਾਣੀਆਂ ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਚਲ ਚਿੱਤਰ ਬਣਾਏ ਜਾਂਦੇ ਸਨ...ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਲਾਕ੍ਰਿਤਾਂ ਜਿਹਨਾਂ ਤੋਂ ਲੋਕ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵਾਕਫ਼ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਉਂਦੀ ।

ਪਰ ਕਮਾਲ ਅਮਰੋਹੀ ਨੇ ਸਿਨੇਮਾ ਨੂੰ ਕਲਾਤਮਕ ਪੱਖ ਤੋਂ ਦੇਖਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਫਿਲਮ ਬਣਾਉਣਗੇ ਜਿਸ ਦੀ ਪਟਕਥਾ ਲਿਖੀ ਜਾਏਗੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਹੋਣਗੇ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਬਕਾਇਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ..ਜਿਸ ਦਾ ਬਜਟ ਵੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਕੋਈ ਰਵਾਇਤੀ ਕਹਾਣੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਇੱਕ ਪ੍ਰਯੋਗਾਤਮਕ ਫਿਲਮ ਹੋਵੇਗੀ ਜੋ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਫਿਲਮਾਂ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਦਾ ਰਸਤਾ ਖੋਲ੍ਹ ਦੇਵੇਗੀ। ਜੋ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਨੂੰ ਕਲਾ ਦਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਰੂਪ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇਗੀ ...ਕਲਾ ਦਾ ਇਹ ਰੂਪ ਹੋਵੇਗਾ ਸਿਨੇਮਾ।

ਤੇ ਇਹੀ ਫਿਲਮ ਸੀ “ ਮਹਿਲ “..ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਸਿਨੇਮਾ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਰਹੱਸਵਾਦੀ ਫਿਲਮ ..ਜਿਸ ਨੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਸਿਨੇਮਾ ਦੇ ਕਲਾਤਮਕ ਪੱਖ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਮਹਿਲ ਫਿਲਮ ਬਣਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਪੰਜ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਹੋਏ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਇੱਕ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕੀਤੀ ਸੀ ...ਇੱਕ ਰਿਕਾਰਡ ਜੋ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਫਿਲਮ ਜਗਤ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਹੈ । ਫਿਲਮ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਮਧੂਬਾਲਾ ਨੇ ਨਿਭਾਈਆਂ ਸਨ ਪਰ ਫਿਲਮ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਖਾਸੀਅਤ ਉਸ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਅਤੇ ਸਕਰੀਨ ਪਲੇਅ ਸੀ ਜੋ ਨਿਰੰਤਰ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਗਤੀ ਦਿੰਦਾ ਅਤੇ

ਦਰਸ਼ਕ ਅਨੁਮਾਨ ਹੀ ਲਗਾਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅੱਗੇ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ।

ਭਾਰਤੀ ਸਿਨੇਮਾ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪ੍ਰਯੋਗਾਤਮਕ ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਹਰੀ ਸ਼ੰਕਰ (ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ) ਨਾਂ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਨਾਲ ਵਾਪਰਦੀ ਹੈ।

ਹਰੀ ਸ਼ੰਕਰ ਇੱਕ ਅਮੀਰ ਘਰਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨੌਜਵਾਨ ਹੈ ਜੋ ਅਲਾਹਾਬਾਦ ਦੇ ਨੇੜੇ ਪੈਂਦੇ ਇੱਕ ਪੁਰਾਤਨ ਮਹਿਲ ਨੂੰ ਖਰੀਦ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਮਹਿਲ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਅਣਸੁਖਾਵਾਂ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ...ਮਹਿਲ ਵਿੱਚ ਉਹ ਆਪਣੀ ਪੁਰਾਣੀ ਤਸਵੀਰ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਦੰਗ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਜਿਸ ਉਪਰ ਖੂਨ ਦੇ ਛਿੱਟੇ ਪਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਮਹਿਲ ਦਾ ਨੌਕਰ ਉਸ ਨੂੰ ਫੋਟੋ ਵਾਲੇ ਨੌਜਵਾਨ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਹੋਰ ਦੰਗ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਉਸ ਨਾਲ

ਹਰੀਸ਼ੰਕਰ ਦੀ ਪਤਨੀ ਰੰਜਨਾ ਉਸ ਦੀ ਇਸ ਹਾਲਤ ਕਰਕੇ ਬਹੁਤ ਦੁਖੀ ਹੈ ਅਤੇ ਗੁੱਸੇ ਵਿੱਚ ਵੀ। ਸ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਗੁਜ਼ਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਹਰੀ ਸ਼ੰਕਰ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸੁਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਉਹ ਵਾਰ ਵਾਰ ਮਹਿਲ ਵੱਲ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ..ਸਾਏ ਨੂੰ ਅਪਣਾ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਨਫ਼ਰਤ ਨਾਲ ਭਰੀ ਰੰਜਨਾ ਹਰੀ ਸ਼ੰਕਰ ਨੂੰ ਸਬਕ ਸਿਖਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਜ਼ਰ ਖਾ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਚਿੱਠੀ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹਰੀ ਸ਼ੰਕਰ ਤੇ ਲਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਪੁਲੀਸ ਹਰੀ ਸ਼ੰਕਰ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ। ਪੂਰੀ ਫਿਲਮ ਇੱਕ ਹਸੀਨ ਸਾਏ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਮੁਕੱਦਮੇ ਕਾਰਨ ਭੇਤ ਖੁੱਲ੍ਹਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਹਿਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਹਸੀਨ

ਸਾਇਆ ਨਹੀਂ ਹੈ...ਉਹ ਮਹਿਲ ਦੀ ਮਾਲਣ ਕਾਮਨੀ (ਮਧੂਬਾਲਾ) ਹੈ ...;

ਕਾਮਨੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਉਂ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਫਿਲਮ ਦੇਖ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ..

ਹਰੀ ਸ਼ੰਕਰ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਪਰ ਅਖੀਰ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੇ ਬੇਗੁਨਾਹ ਹੋਣ ਦਾ ਸਬੂਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ...ਫਾਂਸੀ ਦੇ ਤਖ਼ਤੋਂ ਤੋਂ ਰਿਹਾਈ ਮਿਲਣ ਉਪਰੰਤ ਹਰੀਸ਼ੰਕਰ ਕਾਮਨੀ ਨੂੰ ਪਾ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਕਾਮਨੀ ਉਸ ਨੂੰ ਨਸੀਬ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ...ਕਾਮਨੀ ਤਕ ਪਹੁੰਚਣ ਤੇ ਹਰੀ ਸ਼ੰਕਰ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਮਹਿਲ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਇੰਨੀ ਰੋਚਕ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਪੂਰੀ ਇੱਕ ਦੁਨੀਆ ਲੰਘ ਆਉਂਦੇ ਹੋ, ਜੀ ਆਉਂਦੇ ਹੋ ....ਫਿਲਮ ਵਿੱਚ ਸੰਗੀਤ “ਖੇਮ ਚੰਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼” ਦਾ ਸੀ ਅਤੇ...ਤੇ ਫਿਲਮ ਵਿੱਚ ਕਈ ਵਾਰ ਵੱਜਦਾ ਗੀਤ” ਆਏਗਾ ...ਆਨੋ ਵਾਲਾ .....ਫਿਲਮ ਦੀ ਰਹੱਸਾਤਮਕਤਾ ਨੂੰ ਹੋਰ ਡੂੰਘਾ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ...। ਇਹ ਗੀਤ ਲਤਾ ਮੰਗੇਸ਼ਕਰ ਦੀ ਵੀ ਪਹਿਲੀ ਵੱਡੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। “ਮਹਿਲ “ਸਮੇਂ ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ ਆਪਣੀ ਨੌਜਵਾਨ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਸਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਭਾਈ ਹਰੀ ਸ਼ੰਕਰ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਲਾ ਦਾ ਸਿਖਰ ਹੈ।

ਮਧੂਬਾਲਾ ਨੇ ਵੀ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਅਭਿਨੈ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਉੱਚ ਪੱਧਰ ਦੀ ਤਕਨੀਕ ਉਪਲੱਬਧ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਫਿਲਮ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਉਪਲੱਬਧ ਤਕਨੀਕ ਰਾਹੀਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਣੀ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਖਾਮੀ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ।

ਦਰਅਸਲ ਜੇ ਮੈਂ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿ ਦੇਵਾਂ ਕਿ “ਮਹਿਲ” ਲੇਖਕ ਦੀ ਫਿਲਮ ਹੈ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਅਤਿਕਥਨੀ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਫਿਲਮ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਸੰਵਾਦ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ਬਾਨ ਤੋਂ ਚੜ੍ਹੇ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸੀ “ਸਲੋਅ ਪੁਆਇਜ਼ਨ ਅਕਸਰ ਮੀਠੇ ਹੋਤੇ ਹੈਂ ਔਰ ਧੌਖੇ ਅਕਸਰ ਹੱਸੀਨ ..”

ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਫਿਲਮ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕਰਨਾ ਕਿਸੇ ਜੋਖਮ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਕਮਾਲ ਅਮਰੋਹੀ ਨੂੰ ਇਹ ਸ਼ਰਫ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜੋਖਮ ਲਿਆ ...ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ।

ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ

ਕਾਲਮ ‘ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ’ ਨੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਅੰਦਰ ਬੈਠੇ ਸ਼ਾਇਰ ਨੂੰ ਖੂਬ ਹਲੂਣਿਆ ਹੈ। ਤਸਵੀਰ ਦੇਖ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਜੋ ਵਲਵਲੇ ਉੱਠਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਕਵਿਤਾ ਦੀਆਂ ਦੋ ਤੋਂ ਚਾਰ ਸਤਰਾਂ ’ਚ ਸਾਨੂੰ ਤਸਵੀਰ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਤੌਰ ’ਤੇ ਭੇਜੇ। ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ, ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਫੋਟੋ ਨਾਲ ਕਾਵਿ ਟੋਟਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰ ਕੈਪਸ਼ਨ ਭੇਜਣ ਲਈ ਆਖਰੀ ਤਾਰੀਖ 21 ਦਸੰਬਰ 2024 ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-669

ਆਈ ਹੈ ਪੱਤਝੜ ਮਗਰ ਮੈਨੂੰ ਬਹਾਰ ਦਿਸੇ, ਲਾਈ ਹੈ ਰੰਗਾਂ ਦੀ ਮਹਿਫਲ ਨਿਖਾਰ ਦਿਸੇ। ਜਾਪ ਰਿਹਾ ਰੂਹ ਨੂੰ ਸਵਰਗ ਜੇਹਾ ਨਜ਼ਾਰਾ, ਬਲਿਹਾਰੀ ਕੁਦਰਤ ਵਸੇ ਪਿਆਰਾ ਪਿਆਰਾ।

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-667

ਵਿੱਚ ਖੇਤਾਂ ਦੇ ਕਿਰਤੀ ਰੁਲਦੇ, ਮੰਡੀਆਂ ਵਿੱਚ ਫਸਲ ਰੁਲੇ, ਮਿੱਟੀ ਨਾਲ ਮਿੱਟੀ ਰੋਜ਼ ਹੋ ਕੇ, ਕਿਰਸਾਨ ਦੀ ਨਸਲ ਰੁਲੇ। ਸਾਹੂਕਾਰਾਂ ਫਨੀਅਰ ਵਾਂਗਰਾਂ, ਰਲ ਸਰਕਾਰ ਫਸਾਇਆ, ਨਾ ਚੀਂ ਨ ਪੀਂ ਹੈ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਘੰਡਾਂ ਨੂੰ ਕੁੰਡਲ ਪਾਇਆ। -ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ‘ਰੂਰਪੁਰੀ’

‘ਉੱਤਮ ਖੇਤੀ ਮੱਧਮ ਵਾਪਾਰ ਨਖਿੱਚ ਚਾਕਰੀ’ ਨਾਨਕ ਫੁਰਮਾਇਆ। ਮਲਕ ਭਾਗੋ ਨੂੰ ਕਰ ਉਪਦੇਸ਼ ਬਾਬੇ, ਕਿਰਤੀ ਨੂੰ ਗਲ ਲਾਇਆ। ਅੱਜ ਦੇ ਰਾਜੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵੈਰੀ ਕਿਰਤੀਆਂ ਸਿਰ ਵਪਾਰ ਬਿਠਾਇਆ। ਵਪਾਰੀ ਬੈਠਾ ਘਰ ਮੌਜਾਂ ਮਾਏ ਨਾ ਉਸ ਬੀਜਿਆ ਨਾ ਹਲ ਵਾਹਿਆ। ਕਿਰਤ ਕਿਸਾਨ ਇੱਥੇ ਧੌਕੇ ਖਾਵੇ ਚਾਕਰਾਂ ਦੇ ਬੁਰੇ ਗੇੜ ‘ਚ ਆਇਆ। ਉੱਤਮ ਖੇਤੀ ਬਣੀ ਦਬੋਲ ਦੋਵਾਂ ਉਸ ਗਲ ਫਾਹਾ ਪਾਇਆ। ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਅਸਮਾਨ ਹੇਠ ਜਿਨਸ ਲੈ ਬੈਠਾ ਵਪਾਰੀ ਚਾਕਰ ਨਾ ਖਰੀਦਣ ਆਇਆ।

ਜਿਸ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਾਰ ਸੀ ਲੈਣੀ ਡਾਢਾ ਉਸੇ ਹੀ ਕਹਿਰ ਕਮਾਇਆ। ਰਿਹਾ ਕਿਸਾਨ ਦੇ ਨਾ ਕੁਝ ਪੱਲੇ ਦੇਵੇਂ ਹੱਥ ਝਾੜ ਘਰ ਆਇਆ। ਬਣਿਆ ਵਿਚਾਰਾ, ਜਗਤ ਦਾ ਦਾਤਾ ‘ਨਾਕਾਮ’ ਨੂੰ ਵੇਖ ਵੇਖ ਤਰਸ ਆਇਆ। -ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ‘ਨਾਕਾਮ’

ਆਸਾਂ ਤੇ ਉਮੀਦਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਰਹਿ ਗਈਆਂ, ਮੰਡੀ ਵਿੱਚ ਫਸਲਾਂ ਦੇ ਢੇਰ ਨਹੀਂ ਵਿਕਦੇ। ਲਾਰੇ ਲਾ ਕੇ ਲੀਡਰ ਵੋਟਾਂ ਵਟੋਰ ਗਏ, ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਹੁਣ ਕਿਤੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦੇ। ਅੱਕੇ ਹੋਏ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ‘ਕੱਠ ਬੰਨ੍ਹ ਲਏ, ਡੰਡਿਆਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਹੁਣ ਝੰਡੇ ਪੈ ਗਏ। ਜੀਣ ਮਰਨ ਦੀਆਂ ਕਸਮਾਂ ਖਾ ਕੇ, ਲੋਕ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਰਾਹ ਪੈ ਗਏ। - ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਢਪਾਲੀ

ਝੋਨਾ ਹੀ ਝੋਨਾ ਹਰ ਪਾਸੇ ਮੰਡੀ ‘ਚ ਜਗ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਖਰੀਦ ਕੀਮਤ ਸਥਿਰ ਨਹੀਂ ਨਮੀ ਇਸ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਲਿਆਓ ਸੁਕਾ ਕੇ ਖੱਜਲ ਖੁਆਰੀ ਬਹੁਤ ਭੰਗ ਦੇ ਭਾਤੇ ਵਿਕਦੀ ਜਿਣਸ ਆਓ ਭਾਈ! ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਝੰਡੇ ਦੇ ਖੱਲੇ ਲਾ ਧਰਨੇ, ਹੱਕ ਮੰਗਣਾ ਕੁਝ ਤਾਂ ਹੱਲ ਹੈ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਉਣ ਦਾ। -ਦਰਸ਼ਨ ਪਾਲ ਦੋਸਾਂਝ

ਨਾਕਾਮ ਟੱਕਰਾਂ

ਖਾਣਾ ਪੀਣਾ ਹੱਸਣਾ ਸੋਣਾ ਰਹਿ ਗਏ ਇਹ ਕੰਮ ਚਾਰ। ਇਨ੍ਹਾਂ ‘ਚ ਉਲਝ ਕੇ ਰਹਿ ਗਏ ਮਾਨਵ ਦਾ ਆਚਾਰ। ਕੋਈ ਨਾ ਕਿਸੇ ਸਮਝਾਉਂਦਾ ਨਾ ਕੋਈ ਸਮਝਣਹਾਰ। ਕੋਈ ਨਾ ਮੁਖੀ ਸਦਾਉਂਦਾ ਪਿਆ ਪੁੱਠੇ ਰਾਹ ਪਰਿਵਾਰ। “ਕਲੀ ਅੰਦਰਿ ਨਾਨਕਾ ਜਿਨਾਂ ਦਾ ਅਉਤਾਰ”॥ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਸੱਚ ਫੁਰਮਾਇਆ ਕਰ ਵੇਖੋ ਵੀਚਾਰ। ਜਗਤ ਤਮਾਸ਼ਾ ਵੇਖਦਾ ਵੱਖ ਬੈਠਾ ਨਾਟਕ ਕਾਰ। ‘ਨਾਕਾਮ’ ਵੀ ਵੇਖ ਹੈਰਾਨ ਹੈ ਕੀ ਖੇਡ ਖੇਡਣ ਕਿਰਦਾਰ।

ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ‘ਨਾਕਾਮ’

ਲੋਕਾਂ ਖਿਲਾਫ ਜੰਗ ਨੂੰ ਲੋਕ ਹੀ ਹਰਾ ਸਕਦੇ ਨੇ - ਅਰੁੰਧਤੀ ਰਾਏ

ਜਲੰਧਰ : ਮੇਲਿਆਂ ਦੀ ਧਰਤੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਹਿਰ ਜਲੰਧਰ ਲੱਗਿਆ 33ਵਾਂ ਮੇਲਾ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ ਇਸ ਵਾਰ ਕਾਫੀ ਭਰਵਾਂ ਸੀ।

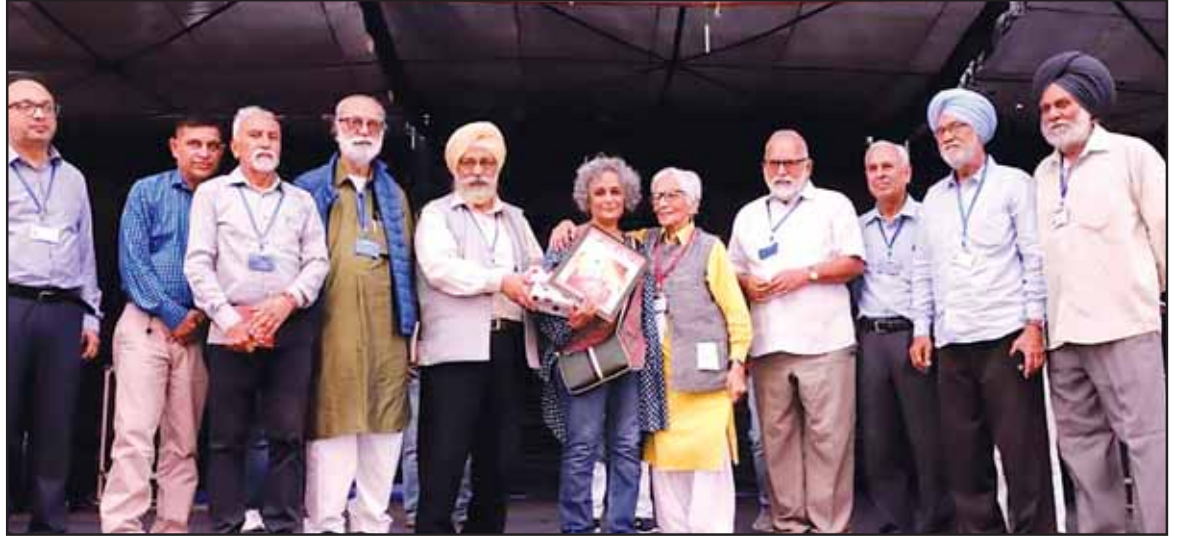
ਹਰਦੇਵ ਅਰਸੀ ਹੋਰ ਵੱਲੋਂ ਝੰਡਾ ਲਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਮੌਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ, ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਪ੍ਰਿਥੀਪਾਲ ਸਿੰਘ ਮਾੜੀਮੇਘਾ, ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਸਹਾਇਕ ਸਕੱਤਰ ਚਰੰਜੀ ਲਾਲ ਕੰਗਣੀਵਾਲ, ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਵਿੰਗ ਦੇ ਕਨਵੀਨਰ ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮੇਲੇ 'ਚ ਪੁੱਜੇ ਸਮੂਹ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸਾਮਰਾਜਵਾਦ-ਮੁਰਦਾਬਾਦ! ਫਿਰਕੂ ਫਾਸ਼ੀ ਹੱਲਾ ਮੁਰਦਾਬਾਦ! ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ ਪੈਗਾਮ, ਜਾਰੀ ਰੱਖਣਾ ਹੈ ਸੰਗਰਾਮ! ਨਾਅਰੇ ਗੂੰਜਦੇ ਰਹੇ। ਗ਼ਦਰੀ ਝੰਡੇ 'ਤੇ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਵਰਖਾ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ।

ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਪ੍ਰਿਥੀਪਾਲ ਸਿੰਘ ਮਾੜੀਮੇਘਾ ਨੇ ਜੀ ਆਇਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਬਦ

ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਤਕਰੀਰ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗ਼ਦਰੀ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅੱਜ ਹੋਰ ਵੀ ਪ੍ਰਸੰਗਕ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦਿਨੋ-ਦਿਨ ਤੇਜ਼ ਹੋ ਰਿਹਾ ਆਰਥਕ ਅਤੇ ਫਿਰਕੂ ਫਾਸ਼ੀ ਹੱਲਾ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਦਾ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਜਾਗਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

33ਵਾਂ ਮੇਲੇ 'ਤੇ ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਦਾ ਲਿਖਿਆ, ਸੱਤਪਾਲ ਬੰਗਾ (ਪਟਿਆਲਾ) ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਤ ਕੀਤਾ ਝੰਡੇ ਦਾ ਗੀਤ ਸੰਗੀਤ ਓਪੇਰਾ, 'ਮੇਲਾ ਕੀ ਕਹਿੰਦੈ' ਕੋਈ 100 ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੇ ਜਦੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਇੱਕ ਵਾਰ ਤਾਂ ਸਮਾਂ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੱਤਾ। ਪੌਣਾ ਘੰਟਾ ਲੋਕ, ਟਿਕਟਿਕੀ ਲਗਾ ਕੇ ਦੇਖਦੇ ਅਤੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਤਾੜੀਆਂ ਗੂੰਜਾਉਂਦੇ ਰਹੇ।

ਇਸ ਸੈਸ਼ਨ ਦੇ ਮੰਚ ਸੰਚਾਲਕ ਅਤੇ ਝੰਡੇ ਦੇ ਗੀਤ ਦੇ ਲੇਖਕ ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਲਾਕਾਰ ਮੁੰਡੇ-ਕੁੜੀਆਂ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਸਾਥ ਦੀ ਤਾਰੀਫ

ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਮੇਲਾ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੇਲਾ ਹਰ ਸਾਲ ਨਵੀਆਂ ਪਿਰਤਾਂ ਪਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰ ਹਰਦੇਵ ਅਰਸੀ ਨੇ ਗ਼ਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੂਲ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ, ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਅਧੂਰੇ ਕਾਰਜਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਸਾਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਹੀ ਅੱਜ ਦਾ ਮੇਲਾ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਅਤੇ ਫਿਰਕੂ ਫਾਸ਼ੀ ਹੱਲੇ ਖਿਲਾਫ ਜੁਝਦੀਆਂ ਲੋਕ ਲਹਿਰਾਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਮਰਾਜ ਅਤੇ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਵਿਰੋਧੀ ਸਾਰੀਆਂ ਜਮਹੂਰੀ ਤਾਕਤਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕਜੁੱਟ ਹੋ ਕੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਕਰਦਿਆਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ।

ਵਿਸ਼ਵ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਵਿਦਵਾਨ, ਅਰੁੰਧਤੀ ਰਾਏ ਨੇ ਆਪਣੀ ਤਕਰੀਰ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸੰਘਰਸ਼ਸ਼ੀਲ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਸਲਾਮ ਕਰਦਿਆਂ ਕੀਤੀ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਹੋਵੇ ਚਾਹੇ ਮੇਰੇ ਉਪਰ ਯੂ.ਏ.ਪੀ.ਏ. ਲਗਾ ਕੇ ਜੇਲ੍ਹ ਸੁੱਟਣ ਦੇ ਯਤਨ ਨੂੰ ਨਾਕਾਮ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਲਾ-ਮਿਸਾਲ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ।

ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੱਜ ਪੇਸ਼ ਹੋਇਆ ਗੀਤ ਨਾਟ ਓਪੇਰਾ 'ਝੰਡੇ ਦੇ ਗੀਤ' ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਐਨਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮੈਂ ਸਾਰਾ ਸਮਾਂ ਰੋਂਦੀ ਅਤੇ ਸੋਚਦੀ ਰਹੀ ਕਿ ਫਲਸਤੀਨ ਬਾਰੇ ਹਰੇਕ ਕੋਈ ਆਵਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਉਠਾਉਂਦਾ, ਜਿਵੇਂ ਗੀਤ ਵਿੱਚ ਬੁਲੰਦ

ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਈ ਗਈ।

ਅਰੁੰਧਤੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਡੇ ਮੁਲਕ ਦੇ ਇਕੋ ਵੇਲੇ ਦੋ ਤਾਲੇ ਖੋਲ੍ਹੇ ਗਏ। ਇੱਕ ਬਾਬਰੀ ਮਸਜਦ ਦਾ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਸਾਮਰਾਜੀ ਬਹੁ-ਕੌਮੀ ਕੰਪਨੀ ਲਈ ਆਰਥਕ ਲੁੱਟ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਖੁੱਲ੍ਹਾਂ ਦਾ।

ਉਹਨਾਂ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਫਿਰਕੂ ਫਾਸ਼ੀ ਹੱਲਾ ਫੇਰ ਹੀ ਕਾਮਯਾਬ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਲੋਕ-ਦੋਖੀ ਤਾਕਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕਰਕੇ ਮੁਲਵਾਦੀ ਤਾਕਤਾਂ ਉਸ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਲਹਿੰਸੇਦਾਰ ਬਣਾਉਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਮੇਲੇ ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਮੁੱਖ ਵਕਤਾ ਡਾ. ਪ੍ਰਬੀਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੰਬੋਧਨ 'ਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਡੇ ਮੀਡਿਆ ਨਿਊਜ਼ ਕਲਿੱਕ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਇਸ

ਕਰਕੇ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਬਣਨ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਹੀ ਸੁਹਿਰਦ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਥਾਪਤੀ ਨੂੰ ਅਕਸਰ ਹੀ ਇਹ ਭੁਲੇਖਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੀਡਿਆ ਉਹੀ ਕਹੇ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇੰਜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਵੀ ਹਕੂਮਤੀ ਹੱਲੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਇਆ ਤੇ ਹੁਣ ਵਾਲੀ ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਵੀ ਮੇਰੀ ਕਲਮ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ। ਇਹ ਵਰਤਾਰਾ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੀ ਹਕੂਮਤ ਦਾ ਬਦਲ ਕੋਈ ਵੀ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤੀ ਗਠਜੋੜ ਨਹੀਂ ਸਿਰਫ ਲੋਕ ਹੀ ਇਸ ਦਾ ਬਦਲ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਸੈਸ਼ਨ 'ਚ ਖਾਲਸਾ ਸਕੂਲ ਗੜਦੀਵਾਲ ਦੇ ਗੁਰਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਾਬੀਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਲੋਕ ਸੰਗੀਤ ਮੰਡਲੀ ਭਦੋੜ (ਮਾਸਟਰ

ਰਾਮ ਕੁਮਾਰ) ਨੇ ਗੀਤਾਂ ਦਾ ਰੰਗ ਭਰਿਆ।

ਸ਼ਾਮ 4 ਵਜੇ ਹੋਈ ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਾ ਜਵਾਲਾ ਸਿੰਘ ਆਡੀਟੋਰੀਅਮ ਵਿੱਚ ਖੋਤੀ, ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸੰਕਟ ਉਪਰ ਕਮੇਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਹੋਈ ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੁਲਦੀਪ ਵਾਲੀਆ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਨਾਲ ਹੋਈ।

ਇਸ ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ ਵਿੱਚ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰ ਜਗਰੂਪ, ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਸੀਤਲ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ, ਰਮਿੰਦਰ ਪਟਿਆਲਾ, ਵਿਜੈ ਬੰਬੋਲੀ ਅਤੇ ਡਾ. ਪਰਮਿੰਦਰ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਿੰਤਕਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਡੂੰਘੇ ਹੁੰਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਕਿਸਾਨੀ ਦੇ ਸੰਕਟ ਅਤੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਘਰਾਣਿਆਂ ਦੇ ਹੱਥੀਂ ਚੜ੍ਹੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨਾਹ-ਪੱਖੀ ਰਵੱਈਏ 'ਤੇ ਡੂੰਘੀ ਚਿੰਤਾ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਧਰਤੀ ਹੇਠਲੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਲੋੜ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋ ਰਹੀ ਖਪਤ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨਹਿਰੀ ਪਾਣੀ ਨਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਾਉਣ ਨੂੰ ਕਿਸਾਨੀ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਦੱਸਿਆ। ਜ਼ਹਿਰੀਲੀ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਹੀ ਮਿੱਟੀ ਤੋਂ ਇਨਸਾਨੀ ਸਿਹਤ 'ਤੇ ਪੈਂਦੇ ਅਤਿਅੰਤ ਬੁਰੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਉਭਾਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਲਈ ਹੋਣ ਲਈ ਤਕੀਦ ਕੀਤੀ। ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਭ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਅਤੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ। ਮੰਚ ਸੰਚਾਲਨ ਦੇ ਭੂਮਿਕਾ ਪ੍ਰ. ਗੋਪਾਲ ਬੁੱਟ ਨੇ ਅਦਾ ਕੀਤੀ।

ਵਿਸ਼ਵ ਪਾਵਰ ਲਿਫਟਿੰਗ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪ ਜਲੰਧਰ ਦਾ ਮੋਹਿਤ ਦੁੱਗ ਜੇਤੂ

ਜਲੰਧਰ: ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਡਾ. ਹਿਮਾਂਸੂ ਅਗਰਵਾਲ ਵਲੋਂ ਪੁੱਤਾ ਵਿਖੇ ਬੌਤੋਰ ਜੂਨੀਅਰ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਤਾਇਨਾਤ ਮੋਹਿਤ ਦੁੱਗ ਦਾ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਯੂ.ਐਸ.ਏ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਡਬਲਿਊ ਪੀ.ਸੀ. ਵਿਸ਼ਵ ਪਾਵਰ ਲਿਫਟਿੰਗ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪ ਵਿੱਚ ਸਫਲਤਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨ 'ਤੇ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਮੋਹਿਤ ਵਲੋਂ ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਿਖੇ ਹੋਈ ਵਿਸ਼ਵ ਪਾਵਰ ਲਿਫਟਿੰਗ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪ-2024 ਵਿੱਚ 18 ਦੇਸ਼ਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਯੂ.ਐਸ.ਏ, ਕੈਨੇਡਾ, ਅਸਟਰੇਲੀਆ ਅਤੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਆਦਿ ਦੇ ਨਾਮਵਰ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਵਲੋਂ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਗਿਆ, ਵਿੱਚ ਸਿਲਵਰ ਮੈਡਲ ਜਿੱਤ ਕੇ ਜਲੰਧਰ ਦਾ ਨਾਮ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਨਕਸ਼ੇ 'ਤੇ ਰੋਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੋਹਿਤ ਵਲੋਂ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਲਗਨ ਅਨੇਕਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਵਧੀਆ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਨਾਮ ਰੋਸ਼ਨ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਦੀ ਰਹੇਗੀ।

ਕੁਝ ਕਿਤਾਬਾਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਜਾਂ ਐਧਰੋਂ ਓਧਰੋਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇਕੱਠੀ ਕਰਕੇ ਗਿਆਨਵਾਨ ਜਾਂ ਵਿਦਵਾਨ ਹੋਣ ਦਾ ਭਰਮ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਅਕਸਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਬਾਹਰੋਂ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਗਿਆਨ ਨਾਲ ਬੰਦਾ ਹੰਕਾਰੀ ਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਜਦਕਿ ਉਸਨੂੰ ਇਹ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਲਗਦੀ ਕਿ ਜਿਸਨੂੰ ਉਹ ਗਿਆਨ ਸਮਝਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੈ, ਜਿਸਨੂੰ ਦਿਮਾਗ ਨੇ ਜਮਾਂ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਅੱਜ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਅਜਿਹੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਗਿਆਨ ਉਹ ਸੂਝ (ਸਿੱਦੇਮ) ਹੈ, ਜੋ ਬਾਹਰੋਂ ਨਹੀਂ, ਸਾਡੇ ਅੰਦਰੋਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਪੜ੍ਹੋ-ਲਿਖੋ ਜਾਂ ਡਿਗਰੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਿਅਕਤੀ ਮੂਰਖ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਤੇ ਕੋਰੋ ਅਨਪੜ੍ਹ ਲੋਕ ਬੜੇ ਸੂਝਵਾਨ

ਹੰਕਾਰ ਤੇ ਗਿਆਨ !

ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਉਲਟ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬਾਹਰਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ (ਗਿਆਨ?) ਦਾ ਹੰਕਾਰ ਹੋ ਜਾਣਾ ਤਾਂ ਅਕਸਰ ਵਾਪਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਆਪਣੇ ਹੰਕਾਰ ਦਾ ਗਿਆਨ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਇਹ ਕ੍ਰਿਸਮਾ ਆਮ ਨਹੀਂ ਵਾਪਰਦਾ। ਇਹ ਹੀ ਅਸਲੀ ਸਿਆਣਪ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਆਣਪ ਅਸੀਂ ਬੜੀ ਬਹੁਤ ਆਪਣੀ ਸਮਝ ਨਾਲ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਪੂਰਨ ਹੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਜਾਗਰੂਕ ਹੋ ਕੇ ਹੀ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਗਿਆਨ ਦਾ ਨਸ਼ਾ ਵੀ ਦੂਜੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਵਾਂਗ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਇਤਨਾ ਬੇਹੋਸ਼

ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਕੋਈ ਹੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ। ਬਾਕੀ ਨਸ਼ੇ ਤਾਂ ਕੁਝ ਘੰਟਿਆਂ ਬਾਅਦ ਉੱਤਰ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਪਰ ਗਿਆਨ ਦੇ ਹੰਕਾਰ ਦਾ ਨਸ਼ਾ ਉਤਰਨਾ ਬੜਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਇਸ ਨਸ਼ੇ ਨੇ ਮਨੁੱਖੀ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਬੜੇ ਉੱਪਦਰ ਕੀਤੇ ਹਨ ਤੇ ਅੱਜ ਵੀ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਮਨ ਦੇ ਜਜਬਾਤਾਂ ਤੇ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠ ਜੀਵਨ ਬਸਰ ਕਰਨ ਨਾਲ ਹੰਕਾਰ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪੇ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਹੀ ਇਸ ਨਸ਼ੇ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਤੁਸੀਂ ਕੌਣ ਹੋ ?

ਤੁਸੀਂ ਜਦੋਂ ਨਵੇਂ-ਨਵੇਂ ਧਿਆਨ ਲਈ ਬੈਠਣ ਲੱਗਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਮੁੜ-ਮੁੜ ਕੇ ਹਮਲਾ ਬੋਲਣਗੀਆਂ। ਫਿਕਰ ਨਾ ਕਰੋ, ਤਿੰਨ ਤੋਂ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਤੱਕ ਹਮਲੇ ਹੋਣਗੇ। ਤਿੰਨ ਤੋਂ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਤੱਕ ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਹਿੰਮਤ ਰੱਖੀ, ਹਮਲੇ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰ ਗਏ ਅਤੇ ਤੁਸੀਂ ਰੋਜ਼ ਬੈਠਦੇ ਹੀ ਗਏ; ਤੁਸੀਂ ਕਿਹਾ ਕੋਈ ਹਰਜ਼ ਨਹੀਂ, ਕੁਝ ਨਾ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਕੋਈ ਹਰਜ਼ ਨਹੀਂ, ਗਵਾਇਆ ਵੀ ਕੀ ? ਜੇ ਨਾ ਵੀ ਕਰਦੇ ਧਿਆਨ ਤਾਂ ਕੀ ਕਰ ਲੈਣਾ ਸੀ, ਨਾ ਕਰ ਕੇ ਵੀ ਕੀ ਪਾ ਲਿਆ ? ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਆਸ ਤੋਂ ਇਹ ਤੈਅ ਕਰ ਲਿਆ ਕਿ ਇੱਕ ਘੰਟਾ ਬੈਠੋਗੇ ਹੀ

ਬੈਠੋਗੇ, ਕੋਈ ਫਿਕਰ ਨਾ ਕਰੋਗੇ, ਜੋ ਹੋਣਾ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਇੱਕ ਦਿਨ ਪਾਓਗੇ ਕਿ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਸੁਗੰਧ ਉੱਠਣ ਲੱਗੀ ਹੈ ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰੋਂ। ਅਜਿਹੀ ਸੁਗੰਧ ਜਿਸ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਣੂ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਸਾਪੁਟ ਭਰਨ ਲੱਗੇ ਇੱਕ ਅਪੂਰਵ ਸਵਾਸ ਨਾਲ।

ਸਾਰੇ ਫੁੱਲ ਫਿੱਕੇ ਜਾਪਣ ਲੱਗ ਗਏ। ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਕਿਰਣ ਜਾਗਣ ਲੱਗੀ, ਜਿਸਦੇ ਅੱਗੇ ਸੂਰਜ ਫਿੱਕੇ ਪੈ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦਾ ਆਕਾਸ਼ ਫੈਲਣ ਲੱਗੇਗਾ, ਜਿਸਦੇ ਅੱਗੇ ਇਹ ਬਾਹਰੀ ਆਕਾਸ਼ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਵਿਹੜਾ ਜਾਪੇਗਾ। ਅਤੇ ਜਿਸ ਦਿਨ ਇਹ ਅਪੂਰਵ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰ ਉੱਤਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਵੇਗੀ, ਉਸ ਦਿਨ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗੇਗਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕੌਣ ਹੋ।

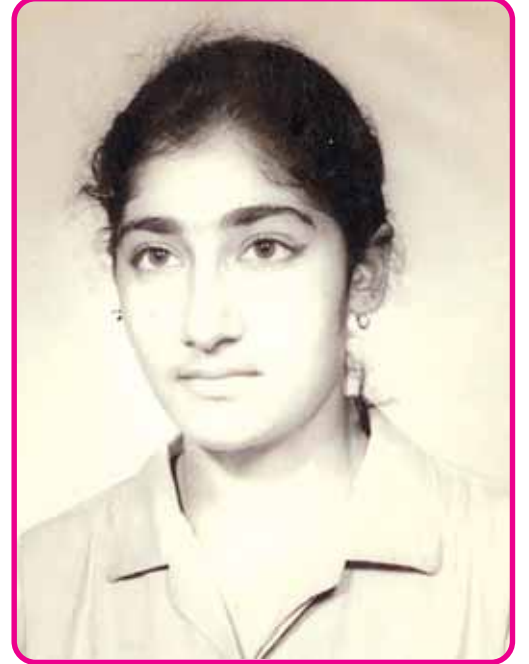
-ਅਚਾਰੀਆ ਰਜਨੀਸ਼

“ਸਾਡਾ ਜੀਵਨ ਉਸ ਦਿਨ ਖਤਮ ਹੋਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਿਨ ਅਸੀਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮਸਲਿਆਂ ਉੱਪਰ ਚੁੱਪੀ ਸਾਧ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ।”
-ਮਾਰਟਿਨ ਲੂਥਰ ਕਿੰਗ

ਅਣਖ ਤੇ ਹੰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਬੋਝਾ ਹੀ ਫਰਕ ਹੈ। ਅਣਖੀ ਉਹ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੀ ਤੇ ਦੂਜਿਆਂ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਲੜਦਾ ਹੈ। ਹੰਕਾਰੀ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਕੇ ਜਾਂ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਬੇਇੱਜ਼ਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਜ਼ਾ ਆਉਂਦਾ। ਅਜਿਹੇ ਹੰਕਾਰੀ ਲੋਕ ਸਮਾਜ ਵਿਰੋਧੀ ਅਨਸਰ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਬਾਣੇ ਵਿਚਲੇ ਜੋਧੇ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਮਹਿਲਾ ਹਾਕੀ ਦੀ ਗੋਲ ਮਸ਼ੀਨ ਪ੍ਰੇਮਾ ਸੈਣੀ

ਨਵਦੀਪ ਗਿੱਲ ਪੰਜਾਬੀ ਖੇਡ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਉਹ ਨਵਾਂ ਹਸਤਾਖਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਵਿਲੱਖਣ ਪਛਾਣ ਬਣਾ ਲਈ ਹੈ। “ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼” ਇਸ ਵਾਰੀ ਤੋਂ ਉਸਦਾ ਮਾਣਮੱਤੀਆਂ ਮਹਿਲਾ ਖਿਡਾਰਨਾਂ ਬਾਰੇ ਲੇਖਾਂ ਦਾ ਨਵਾਂ ਕਾਲਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ- “ਜਾਣੀਆਂ ਖੇਡ ਮੈਦਾਨ ਦੀਆਂ”। ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਪਾਠਕ ਇਸ ਨੂੰ ਰੂਹ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਕਰਨਗੇ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਨਾਮ ਰੋਸ਼ਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਬੱਚੀਆਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਅਤੇ ਕਾਮਯਾਬੀਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਨਗੇ- ਸੰਪਾਦਕ

ਬਣੀ। ਸੈਂਟਰ ਫਾਰਵਰਡ ਦੀ ਪੁਜ਼ੀਸ਼ਨ ਉੱਪਰ ਖੇਡਦੀ ਪ੍ਰੇਮਾ ਸੈਣੀ ਮਹਿਲਾ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਦੀ ਗੋਲ ਮਸ਼ੀਨ ਸੀ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ‘ਲੋਡੀ ਧਿਆਨ ਚੰਦ’ ਵੀ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਪ੍ਰੇਮਾ ਸੈਣੀ ਦਾ ਜਨਮ ਭਾਰਤੀ ਗਣਰਾਜ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ 27 ਜਨਵਰੀ 1950 ਨੂੰ ਫਰੀਦਕੋਟ ਵਿਖੇ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਦੇ

ਲਈ ਘਰੇ ਗਾਂ ਰੱਖੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਗਰੀਬੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਦੇ ਵੀ ਉਹ ਦੁੱਖ ਵੇਚਦੇ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਗਾਂ ਦੁੱਧ ਦੇਣਾ ਬੰਦ ਕਰਦੀ ਤਾਂ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਦੁੱਧ ਤਾਂ ਕੀ ਸਗੋਂ ਲੱਸੀ ਦੇ ਵੀ ਲਾਲੇ ਪੈਂ ਜਾਂਦੇ। ਸੈਣੀ ਭੈਣਾਂ ਨੂੰ ਬਰਜਿੰਦਰਾ ਕਾਲਜ ਨੇੜਲੇ ਹਰਿੰਦਰਾ ਨਗਰ ਵਿੱਚ ਸਰਦਾਰਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਤੋਂ ਲੱਸੀ ਦਾ ਜੱਗ ਮੰਗਣ ਬਦਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਹੈਂਡ ਪੰਪ ਤੋਂ

ਦੇ ਐਕਸ ਪੋ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਹਾਕੀ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਖੇਡਣ ਗਈ ਭਾਰਤੀ ਟੀਮ ਦਾ ਕਪਤਾਨ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਕਪਤਾਨ ਬਣਨ ਵਾਲੀ ਉਹ ਪਹਿਲੀ ਪੰਜਾਬਣ ਖਿਡਾਰਨ ਸੀ। ਇਸੇ ਟੀਮ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੇਮਾ ਦੀ ਛੋਟੀ ਭੈਣ ਰੂਪਾ ਵੀ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਦੀ ਮੈਂਬਰ ਸੀ। ਭਾਰਤ ਨੇ ਤਿੰਨ ਮੈਚ ਜਿੱਤੇ।

ਸੈਂਟਰ ਫਾਰਵਰਡ ਦੀ ਪੁਜ਼ੀਸ਼ਨ ਉੱਤੇ ਖੇਡਦਿਆਂ ਪ੍ਰੇਮਾ ਨੇ ਜਪਾਨ ਵਿਖੇ ਭਾਰਤੀ ਟੀਮ ਦੇ 50 ਗੋਲਾਂ ਵਿੱਚ 32 ਗੋਲ ਇਕੱਲਿਆਂ ਕੀਤੇ। ਗਾਂਗਕਾਂਗ ਖੁਲਿਫਾ ਟੈਸਟ ਲੜੀ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕੁੱਲ 12 ਗੋਲਾਂ ਵਿੱਚ ਇਕੱਲੀ ਪ੍ਰੇਮਾ ਨੇ 9 ਗੋਲ ਕੀਤੇ। ਯੁਗਾਂਡਾ ਟੂਰ ਉੱਪਰ ਵੀ ਕਪਤਾਨੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਟਾਪ ਸਕਰੋਰ ਬਣੇ। ਅਖਬਾਰਾਂ ਚ ਪ੍ਰੇਮਾ ਸੈਣੀ ਨੂੰ ਮਹਿਲਾ ਹਾਕੀ ਦੀ ਧਿਆਨ ਚੰਦ ਆਖਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗਾ।

1971 ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਟੀਮ ਨਾਲ ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ, ਸਿੰਗਾਪੁਰ ਤੇ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਦਾ ਟੂਰ ਕਰਦਿਆਂ ਮੈਚ ਖੇਡੇ। ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ ਖੁਲਿਫਾ ਮੈਚ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਦੀ ਰੀੜ੍ਹ ਦੀ ਹੱਡੀ ਦੀ ਸੱਟ ਕਾਰਨ ਉਹ ਅਣਫਿੱਟ ਹੋ ਗਈ। ਆਪਣੇ ਖੇਡ ਕਰੀਅਰ ਦੀ ਸਿਖਰ ਉੱਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਟੀਮ ਛੱਡਣੀ ਪਈ ਅਤੇ 1972 ਵਿੱਚ ਆਖਰੀ ਨੈਸ਼ਨਲ ਖੇਡਦਿਆਂ ਹਾਕੀ ਖੇਡ ਛੱਡਣੀ ਪਈ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ 37 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ 1987 ਵਿੱਚ ਜਪਾਨ ਖੁਲਿਫਾ ਵੈਟਰਨ ਮੈਚ ਜ਼ਰੂਰ ਖੇਡੀ ਸੀ ਜੋ ਜਿੱਤੀ ਵੀ ਸੀ।

1979 ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਐਵਾਰਡ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਤ ਕੀਤਾ। ਪ੍ਰੇਮਾ ਤਿੰਨੋਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ ਦੀ ਸਰਵੋਤਮ ਖਿਡਾਰਨ ਰਹੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਖੇਡ

ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਬਦਲੇ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਆ। ਮਿੰਨੀ ਓਲੰਪਿਕਸ ਵਜੋਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਕਿਲਾ ਰਾਏਪੁਰ ਦੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਵਿੱਚ ਚਾਰੇ ਸੈਣੀ ਭੈਣਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਤ ਕੀਤਾ। ਤਿੰਨ ਭੈਣਾਂ ਇਕੋ ਵੇਲੇ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ ਦੀ ਵਾਲੀਬਾਲ ਟੀਮ ਦੀਆਂ ਅਹਿਮ ਖਿਡਾਰਨਾਂ ਰਹੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 1972-73 ਵਿੱਚ ਲਗਾਤਾਰ ਦੋ ਸਾਲ ਅੰਤਰ ‘ਵਰਸਿਟੀ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪ’ ਜਿੱਤੀ।

ਪ੍ਰੇਮਾ ਸੈਣੀ ਨੇ ਸਪੋਰਟਸ ਕਾਲਜ ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਤੋਂ ਗਰੈਜੂਏਸ਼ਨ ਤੇ ਸਿੱਧਵਾਂ ਕਾਲਜ ਤੋਂ ਗਰੈਜੂਏਸ਼ਨ ਤੇ ਪੋਸਟ ਗਰੈਜੂਏਸ਼ਨ ਕੀਤੀ। ਕਾਲਜ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਟਕ ਤੇ ਭਾਸ਼ਣ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਹਿੱਸਾ ਲੈਂਦੇ ਸਨ। ਸਰਕਾਰੀ ਸਰੀਰਕ ਸਿੱਖਿਆ ਕਾਲਜ ਪਟਿਆਲਾ, ਸਰਕਾਰੀ ਗਰਲਜ਼ ਕਾਲਜ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਖੇ ਵੀ ਲੈਕਚਰਾਰ ਵਜੋਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਿਭਾਈਆਂ। ਉਹ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਜ ਮੁਹਾਲੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਰਿਟਾਇਰ ਹੋਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਤੀ ਡਾ ਸੱਜਣ ਸਿੰਘ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਵਿੱਚੋਂ ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਕਰਨਲ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੋ ਬੇਟੇ ਤੇ ਦੋ ਬੇਟੀਆਂ ਹਨ।

ਭਾਰਤੀ ਮਹਿਲਾ ਹਾਕੀ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਫਰੀਦਕੋਟ ਦੀਆਂ ਸੈਣੀ ਭੈਣਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਸੁਨਹਿਰੀ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਕੱਠੇ ਸਮੇਂ ਤਿੰਨ ਸੈਣੀ ਭੈਣਾਂ (ਪ੍ਰੇਮਾ,

ਪਿਤਾ 1942 ਵਿੱਚ ਰਾਜਸਥਾਨ ਤੋਂ ਫਰੀਦਕੋਟ ਆ ਕੇ ਵਸੇ ਸਨ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਸਰਕਾਰੀ ਬ੍ਰਿਜਿੰਦਰਾ ਕਾਲਜ ਵਿਖੇ ਦਰਜਾ ਚਾਰ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਸਨ। ਪ੍ਰੇਮਾ ਚਾਰ ਭੈਣਾਂ-ਇਕ ਭਰਾ ਵਿੱਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਸੀ। ਛੋਟੀ ਹੁੰਦੀ ਉਹ ਕਾਲਜ ਗਰਾਊਂਡ ਚ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਹਾਕੀ ਖੇਡਦਾ ਦੇਖ ਕੇ ਹਾਕੀ ਖੇਡਣੀ ਲੱਚਦੀ। ਰੋਲ ਦੀਆਂ ਲੀਹਾਂ ਉੱਤੇ ਬੈਠੀ ਉਹ ਹਾਕੀ ਖਿਡਾਰਨ ਬਣਨ ਦੀ ਤਾਘ ਰੱਖਦੀ ਸੀ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਹ ਮੁੰਡਿਆਂ ਦੇ ਟੁੱਟੀਆਂ ਬੋਕਾਰ ਪਈਆਂ ਹਾਕੀ ਨਾਲ ਖੇਡਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ। ਗਿਆਰ੍ਹਵੀਂ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਉਹ ਪੈਪਸੂ ਵੱਲੋਂ ਜੂਨੀਅਰ ਨੈਸ਼ਨਲ ਖੇਡਣ ਗਈ। ਜ਼ਿਲਾ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਉਹ ਅਥਲੈਟਿਕਸ ਤੇ ਬੈਡਮਿੰਟਨ ਵੀ ਖੇਡਦੀ ਸੀ।

ਪਾਣੀ ਭਰਨਾ ਪੈਂਦਾ। ਫੇਰ ਕਿਤੇ ਜਾ ਕੇ ਲੱਸੀ ਦਾ ਜੱਗ ਮਿਲਣਾ।

1967 ਵਿੱਚ ਨਵੇਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਪੰਜਾਬ ਵੱਲੋਂ ਖੇਡਣ ਲੱਗੀ ਅਤੇ ਇਸੇ ਸਾਲ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਭਾਰਤ-ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਹਾਕੀ ਮੈਚ ਲਈ ਭਾਰਤੀ ਟੀਮ ਵਿੱਚ ਚੁਣੀ ਗਈ। ਕੌਮੀ ਟੀਮ ਵਿੱਚ ਚੁਣੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਉਹ ਇਕੱਲੀ ਪੰਜਾਬਣ ਖਿਡਾਰਨ ਸੀ। ਇਹ ਉਹ ਦੌਰ ਸੀ ਜਦੋਂ ਪ੍ਰੇਮਾ ਬਦੋਲਤ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਟੀਮ ਨੈਸ਼ਨਲ ਵਿੱਚ ਚੰਗਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਲੱਗੀ ਅਤੇ 1967 ਵਿੱਚ ਮੈਸੂਰ ਵਿਖੇ ਹੋਈ ਨੈਸ਼ਨਲ ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਜਿੱਤੀ। 1968 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੇਮਾ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਵਾਲੀ ਭਾਰਤੀ ਟੀਮ ਨੇ ਏਸ਼ੀਅਨ ਹਾਕੀ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪ ਵਿੱਚ ਕਾਂਸੀ ਦਾ ਤਮਗਾ ਜਿੱਤਿਆ। 1969 ਵਿੱਚ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕਪਤਾਨ ਬਣੀ ਅਤੇ 1970 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੇਮਾ ਸੈਣੀ ਨੂੰ ਜਪਾਨ

ਪ੍ਰੇਮਾ ਦਾ ਨਾਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਲੱਗਿਆ ਤਾਂ ਰੂਪਾ ਨੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਮਿਲੀ। ਪਿਤਾ ਨੇ ਚਾਰੇ ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਦੁੱਧ ਪਿਆਉਣ

ਨਵਦੀਪ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ
(+ 91 97800-36216)

ਰੂਪਾ ਤੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ) ਭਾਰਤੀ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਦਾ ਸੰਗੀਤ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਚੌਥੀ ਭੈਣ ਸਵਰਨਾ ਸੈਣੀ ਅਥਲੈਟਿਕਸ ਵਿੱਚ ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ ਦੀ ਅਥਲੀਟ ਰਹੀ ਹੈ। ਬਚਪਨ ਵਿੱਚ ਰੋਟੀ ਨੂੰ ਵੀ ਮੁਥਾਸ ਦਰਜਾ ਚਾਰ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀਆਂ ਚਾਰੇ ਧੀਆਂ ਆਪਣੀ ਮਿਹਨਤ, ਲਗਨ ਨਾਲ ਕਲਾਸ ਵਨ ਅਫਸਰ ਬਣੀਆਂ। ਰੂਪਾ ਤੇ ਪ੍ਰੇਮਾ ਨੂੰ ਤਾਂ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕੀ ਦੀ ਕਪਤਾਨੀ ਕਰਨ ਦਾ ਮਾਣ ਮਿਲਿਆ। ਅੱਜ ਦੇ ਕਾਲਮ ਵਿੱਚ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਲੜਕੀ ਪ੍ਰੇਮਾ ਸੈਣੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਾਂਗਾ ਜੋ ਕੱਚੀਆਂ ਇੱਟਾਂ ਦੇ ਇਕ ਕਮਰੇ ਦੇ ਘਰ ਤੋਂ ਉਠ ਕੇ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕੀ ਦੀ ਕਪਤਾਨੀ

ਸਦਾ ਪਾਣੀ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਗਦੇ ਰਹਿਣਾ ਹੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਹੈ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਖੁਸ਼ਬੋਈ ਐ...। ਸੁੱਖ ਦੁੱਖ ਹਰ ਇੱਕ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਜਰੂਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਸੁੱਖ ਦੁੱਖ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹਨ। ਦੁੱਖ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲਣਾ ਆਰਟ ਆਫ਼ ਲਾਈਫ ਹੈ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਡਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਮਾਨਣਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਚੰਗੇ ਖੂਬਸੂਰਤ, ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਵਿਚਾਰ ਸਾਡੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਰਾਹ ਦਸੇਰਾ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਖੁਸ਼ ਰਹਿਣਾ ਇੱਕ ਕਲਾ ਹੈ, ਪਰ ਅੱਜ ਦੇ ਜਮਾਨੇ ਵਿੱਚ ਵਿਰਲੇ ਹੀ ਹਨ ਜੋ ਖੁਸ਼ ਰਹਿ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਦਾਤ ਵਿਰਲੇ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਕਿਸਮਤ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਦੁੱਖਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਨਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਬਹੁਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਨਰਕ ਬਣਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਲੋਕ ਫਿਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਆਨੰਦਮਈ ਬਸਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਬਸ ਸਿਰਫ ਕੱਟਦੇ ਹੀ ਹਨ। ਹਾਸਾ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰਿਆਂ ਤੋਂ ਖਤਮ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਹੈ ਪੈਸੇ ਦੀ ਦੌੜ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਨਾ ਸਮਝਣਾ, ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪਿਆਰ ਨਾ ਹੋਣਾ, ਦੌਲਤ ਸ਼ੁਹਰਤ, ਬੈਂਕਾਂ ਤੋਂ ਕਰਜ਼ਾ ਚੁੱਕ

ਸੰਜੀਵ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ,
ਮੋਹਾਲੀ, 7888966168

ਲੈਣਾ) ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਮਕਸਦ ਮੰਨ ਲੈਣਾ। ਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ, ਨਿਮਰਤਾ, ਪ੍ਰੀਤ ਪਿਆਰ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਖਤਮ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਿੰਨਾ ਇਨਸਾਨ ਕੋਲ ਹੈ, ਉਸ ਵਿੱਚ ਉਸਨੂੰ ਸਬਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਾ ਰਹਾ, ਦੌਲਤ, ਪੈਸਾ ਇਕੱਠੀ ਕਰਨ ਤੇ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ। ਜਿਸ ਚੀਜ਼ ਨੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਉਸ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਹੀ ਭੱਜ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਕਸਰ ਸਿਆਣੇ ਕਹਿੰਦੇ ਵੀ ਹਨ ਕਿ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਤਾਂ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਖਤਮ ਹੋਣੀ।

ਹੱਸਦਿਆਂ ਦੇ ਘਰ ਵੱਸਦੇ

ਜਿਸ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਧਰਤੀ ਤੇ ਰੱਬ ਨੇ ਨੇਕ ਕਮਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਸੀ, ਅੱਜ ਹੁਣ ਇਨਸਾਨ ਗੁਰਮਤਿ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ ਲੈਣ ਲਈ ਵੀ ਉਸ ਕੋਲ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਹਰ ਰੋਜ਼ ਹੱਸਣ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ਨਸੀਬ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ੁਮਾਰ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਹਸਮੁੱਖ ਵਿਅਕਤੀ ਵੱਡੇ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਮੁਸੀਬਤ ਦਾ ਡੱਟ ਕੇ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਨਿਮਰਤਾ, ਪ੍ਰੀਤ, ਪਿਆਰ, ਸਬਰ, ਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਇਨਸਾਨ ਵਰਤਮਾਨ ਵਿੱਚ ਜਿਉਂਦਾ ਹੈ। ਮਾੜੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਕਲਣਾ ਹੈ ਉਸ ਕੋਲ ਠਰਮਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਸੋਚ ਦਾ ਧਾਰਨੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਜੋ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਾਲਾ ਹੈ ਉਹ ਛੋਟੀ ਤੋਂ ਛੋਟੀ ਮੁਸੀਬਤ ਨੂੰ ਵੀ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਨਾਂਹ-ਪੱਖੀ ਵਿਚਾਰ ਉਸਦੇ ਅੰਦਰ ਘਰ ਕਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਚਾਹੇ ਜਿੱਥੇ ਮਰਜ਼ੀ ਖੁਸ਼ੀ ਭਰੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿੱਚ ਉਸਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਚਲੇ ਜਾਓ, ਉਸ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਤੇ ਜੋ ਅੰਦਰੋਂ ਖੁਸ਼ੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਹ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਹਮੇਸ਼ਾ ਉਹ ਚਿੰਤਾ ਵਿੱਚ ਡੁੱਬਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਚਿੰਤਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦੀ ਸਿਹਤ ਵੀ ਖਰਾਬ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਕਸਰ ਚਿੰਤਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਇਨਸਾਨ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦੀ ਲਪੇਟ ਵਿੱਚ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਬਿਮਾਰੀ ਉਸ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਚਿੰਬੜੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।

ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੀਏ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਹਰ ਪਲ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਾਣੀਏ, ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਚੱਲੀਏ ਕਿ ਅੱਜ ਮੇਰਾ ਆਖਰੀ ਦਿਨ ਹੈ ਇਸ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਖੁਸ਼ੀ ਬੜਤ ਕਰੀਏ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤਾਂ ਵੈਸੇ ਹੀ ਛੋਟੀ ਹੈ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਕਦੋਂ ਇਨਸਾਨ ਇਥੋਂ ਰੁਖ਼ਸਤ ਕਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਛੋਟੀ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਦੇ ਲੋਕ ਅੱਜ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਵੇਰੇ ਉੱਠਦੇ ਸਾਰ ਹੀ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰਗੁਜ਼ਾਰ ਕਰੋ, ਕਿ ਉਸਨੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਅੱਜ ਇੱਕ ਹੋਰ ਦਿਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਨਵਾਂ

ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਦਿਨ ਦਾ ਪੂਰਾ ਲਾਹਾ ਲਵੋ, ਉਸ ਦਿਨ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਖੁਸ਼ੀ ਬਸਰ ਕਰੋ। ਮੱਥੇ ਤੇ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਤਿਉਤੀ ਨਾ ਲੈ ਕੇ ਆਓ। ਜਿਸ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਉਦਾਸੀ ਭਰਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਕੋਲ ਤਾਂ ਕੋਈ ਖਤਰਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਹੈ ਇਹ ਸਾਡੇ ਹੱਸਣ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਹੱਸਣ ਨਾਲ ਸਰੀਰ ਦੀਆਂ ਅਨੇਕਾਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਮਾਹਿਰਾਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਫੇਡਫਿਊਜ਼ ਦੀ ਕਸਰਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਖੁੱਲ ਕੇ ਹੱਸਣ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਊਰਜਾ ਪੈਦਾ

ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕਈ ਰੋਗ ਠੀਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਹਾਰਮੋਨਜ਼, ਬੀਪੀ, ਦਿਲ ਦੇ ਦੌਰੇ ਦਾ ਖਤਰਾ ਵੀ ਘੱਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਖੋਜ ਅਨੁਸਾਰ ਹੱਸਣ ਨਾਲ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।

ਅਕਸਰ ਜੋ ਪੁਰਾਣੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਉਹ ਜਦੋਂ ਇਕੱਠੇ ਬੈਠੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਉਹ ਬਹੁਤ ਖੁੱਲ ਕੇ ਹੱਸਦੇ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਤੇ ਬਹੁਤ ਰੌਣਕ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਅਜੋਕਾ ਇਨਸਾਨ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਖੁਸ਼ ਰਹੇ, ਪਰ ਜੋ ਅੱਜ ਕੱਲ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਹਨ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਰਹਿਣ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ। ਕਿਸੇ ਦੀ ਘਰੇਲੂ ਸਮੱਸਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਆਰਥਿਕ ਸਮੱਸਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਹੁਣ ਇਨਸਾਨ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਕਿ ਉਸਨੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਹਿਣਾ ਹੈ, ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਉਦਾਸੀ ਭਰਿਆ ਮਨ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣ ਦਿੰਦਾ। ਅੱਜ ਦੇ ਜਮਾਨੇ ਵਿੱਚ ਹਰ ਇਨਸਾਨ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਿਸੇ ਸਮੱਸਿਆ ਨਾਲ ਘਿਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਚਲਦੇ ਰਹਿਣਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਕਲਣਾ ਹੈ ਇਹ ਇਨਸਾਨ ਦੇ ਉੱਪਰ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਉੱਥੇ ਆਪਣਾ ਮਨ ਹੌਲਾ ਕਰ ਲਓ। ਸਿਆਣੇ ਕਹਿੰਦੇ ਵੀ ਹਨ ਕਿ “ਖੁਸ਼ੀ ਵੰਡਣ ਨਾਲ ਵੱਧਦੀ ਹੈ, ਤੇ ਦੁੱਖ ਵੰਡਣ ਨਾਲ ਘੱਟਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਮਿਕ ਥਾਂ ਤੇ ਜਾਓ ਜਿੱਥੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸੁਖ ਮਿਲਦਾ, ਉੱਥੇ ਬਹੁਤ ਸਮਾਂ ਗੁਜ਼ਾਰ ਕੇ ਆਓ ਜੋ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੋਈ ਸਮੱਸਿਆ ਹੈ। ਪਾਰਕ ਵਿੱਚ ਚਲੇ ਜਾਓ।

ਖੁਸ਼ੀ ਮਿਲੇ। ਜਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਵੱਡੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਮਿਲੇ, ਛੋਟੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰ ਬਹੁਤ ਸੁਖ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਵੱਡੀਆਂ ਕਾਰਾਂ, ਕੋਠੀਆਂ, ਜ਼ਿਆਦਾ ਪੈਸਾ ਕਦੇ ਵੀ ਸੁੱਖ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ। ਅਕਸਰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਮ ਗੱਲ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ! ਕਿ ਅਸੀਂ ਉਸ ਥਾਂ ਤੇ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਪਰ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਪੈਸੇ ਨਹੀਂ ਹਨ ਜਦੋਂ ਪੈਸੇ ਹੋਣਗੇ, ਫਿਰ ਜਾਵਾਂਗੇ। ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਨਾ ਬਣਾਓ। ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਬਸਰ ਕਰੋ ਕਿ ਅੱਜ ਮੇਰਾ ਆਖਰੀ ਦਿਨ ਹੈ, ਜਿੰਨਾ ਹੋ ਸਕੇ ਉਸ ਦਿਨ ਦਾ ਆਨੰਦ ਲਓ। ਖੂਬ ਮਿਹਨਤ ਕਰੋ, ਖੂਬ ਪੈਸਾ ਕਮਾਓ। ਪਰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਚਿਹਰੇ ਤੇ ਉਦਾਸੀ ਭਰਿਆ ਮਾਹੌਲ ਰੱਖੋ। ਪੈਸਾ ਦੇਖੋ! ਗੁਜ਼ਾਰਨ ਲਈ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇੰਨਾ ਵੀ ਇਸਦੇ ਪਿੱਛੇ ਨਾ ਭਜੋ, ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਨਰਕ ਬਣਾ ਲਵੋ। ਪੈਸੇ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਪੁੱਛਦਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਹ ਵੀ ਗੱਲ ਹੈ।

ਸਵੇਰੇ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਸੈਰ ਕਰਨ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਪਾਰਕਾਂ ਵਿੱਚ ਲੋਕ ਵਰਜਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਯੋਗ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉੱਥੇ ਹੱਸਦੇ ਹਨ। ਡਾਕਟਰਾਂ ਦਾ ਵੀ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਹੱਸਣ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਨਿਜਾਤ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਹੱਸਣਾ ਸਰੀਰ ਲਈ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਦਵਾਈ ਹੈ। 2005 ਤੋਂ ਮਈ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ “ਵਿਸ਼ਵ ਹਾਸਾ ਦਿਵਸ” ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਇੱਕ ਖਾਸ ਦਿਨ ਪੂਰੇ ਵਿਸ਼ਵ ਲਈ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਕਸਰ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਤੇ ਚੁਟਕਲਿਆਂ, ਕਾਮੇਡੀ ਦੇ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਵੀ ਸਾਡੇ ਲਈ ਹਸਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਹੱਸਣਾ ਸਾਡੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਅਹਿਮ ਹਿੱਸਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਹਾਸਾ ਕਦੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਦੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਠੋਸ ਨਾ ਪਹੁੰਚਾਏ, ਇਹ ਵੀ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹਮੇਸ਼ਾ ਖੁਸ਼ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਪਿਆਰ, ਨਿਮਰਤਾ ਨਾਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਸਰ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਹਰ ਪਲ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਾਨਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਆਨਲਾਈਨ ਸਿੱਖਿਆ: ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਿਹਤ ਸੰਬੰਧੀ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸਮਾਧਾਨ

ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ, ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ ਟੈਕਨੋਲੋਜੀ ਨੇ ਸਿੱਖਿਆ, ਸੂਚਨਾ ਅਤੇ ਸੰਚਾਰ ਦੇ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਕੋਵਿਡ-19 ਮਹਾਂਮਾਰੀ ਦੇ ਦੌਰਾਨ, ਜਦੋਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਤਾਂ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਇਕੋ ਇਕ ਤਰੀਕਾ, ਆਨਲਾਈਨ ਵਿਧੀ ਰਾਹੀਂ ਪੜ੍ਹਾਈ ਅਗਲੀ ਲਾਈਨ ਵਿਚ ਆ ਖੜ੍ਹੀ ਹੋਈ। ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਇਸ ਨਵੇਂ ਮਾਡਲ ਨੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਣ ਲਈ ਵਰਤੋਂਯੋਗ ਢੰਗ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ, ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵੀ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਦੀ ਵਧ ਰਹੀ ਲੋਕਪ੍ਰਿਯਤਾ ਨੇ ਵੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਨਵੇਂ ਯੁਗ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ।

ਡਾ. ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ
ਫੋਨ: 98142-05475

ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਪਲੇਟਫਾਰਮ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਾਂਝੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰੇ ਤਜਰਬੇ ਸਾਂਝੇ ਕਰਨ ਵਿਚ ਮਦਦਗਾਰ ਸਾਬਤ ਹੋਏ ਹਨ, ਉੱਥੇ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਰਤੋਂ ਮਾਨਸਿਕ ਸਿਹਤ ਸਮੱਸਿਆ ਵਜੋਂ ਵੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਹੈ।

ਆਨਲਾਈਨ ਪੜ੍ਹਾਈ ਅਤੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਨੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਬਦਲਾਅ ਲਿਆਉਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਨਸਿਕ ਵਿਕਾਸ ਉੱਤੇ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਇਸਦੀ ਜਾਂਚ ਪਰਖ ਕਰਨ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਸਿਹਤ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਹੱਲ ਲੱਭਣ ਦੀ ਲੋੜ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਆਨਲਾਈਨ ਪੜ੍ਹਾਈ ਅਤੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਗਹਿਰਾਈ ਨਾਲ ਸਮਝਣ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਆਨਲਾਈਨ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦਾ ਮਕਸਦ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹੁੰਚਯੋਗ ਬਣਾਉਣਾ ਸੀ, ਪਰ ਭਾਰਤ ਵਰਗੇ ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ, ਜਿੱਥੇ ਮੁੱਢਲੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ

ਮੋਬਾਈਲ, ਲੈਪਟਾਪ ਕੰਪਿਊਟਰ, ਟੈਬਲੇਟ ਆਦਿ ਅਤੇ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਹਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ, ਉਦੋਂ ਆਨਲਾਈਨ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੀਆਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗੰਭੀਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। 2021 ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਮੁਤਾਬਕ, ਭਾਰਤ ਦੇ 40% ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਕੋਲ ਆਨਲਾਈਨ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਈ ਮੁਢਲਾ ਸਾਜੋ ਸਾਮਾਨ ਅਤੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਸਕਰੀਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬੈਠਣਾ ਸਿਰਫ ਸਰੀਰਕ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ (ਜਿਵੇਂ ਔਖਾਂ ਦੀ ਬਕਾਵਟ) ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਮਾਨਸਿਕ ਸਿਹਤ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਵੀ ਕਾਰਨ ਬਣਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਿਚ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਰੁਪਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਇਕੱਲਪਨ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਜਿੱਥੇ ਸਹਿਯੋਗ ਦੀ ਕਮੀ ਅਤੇ ਸਮੂਹਿਕ ਅਨੁਭਵਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਤਣਾਅ ਅਤੇ ਘਬਰਾਹਟ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਕੋਵਿਡ-19 ਮਹਾਂਮਾਰੀ ਦੌਰਾਨ ਆਨਲਾਈਨ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਬਦਲ ਵਜੋਂ ਕਈ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਰੋਜ਼ੀਓ ਅਤੇ ਟੀਵੀ ਵਰਗੇ ਪੁਰਾਣੇ ਮੀਡੀਆ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਢੰਗ ਆਨਲਾਈਨ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਅਸਲ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦਾ। ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਅਤੇ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਲੋਂ ਕੁਝ ਉਪਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਮੋਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਮਾਨਸਿਕ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕੀਤਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤ ਨੇ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ।

ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਨੇ ਜਿੱਥੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਸਿੱਖਣ ਅਤੇ ਅਨੁਭਵ ਸਾਂਝੇ ਕਰਨ ਦੇ ਨਵੇਂ ਰਸਤੇ ਖੋਲ੍ਹੇ ਹਨ, ਉੱਥੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਛਾਵਾਂ ਵੀ ਵਧ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਦੇ ਬੇਹੱਦ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਾਰਨ ਸਮੇਂ ਦਾ ਸਦੁਪਯੋਗ ਕਰਨ ਵਿਚ ਅਕਸਰ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਸਮੱਸਿਆ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦਿਆਰਥੀ

ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਉੱਪਰ ਵੇਖੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕਾਮਯਾਬ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸਫਲ ਜੀਵਨੀਆਂ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਲੇਟਫਾਰਮਾਂ ਨੇ

'ਤੇ ਵੀ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਉੱਤੇ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਵੱਡੀ ਸਮੱਸਿਆ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੱਚ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਦੀ ਸਹੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਅੱਜ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਆਨਲਾਈਨ ਪੜ੍ਹਾਈ ਅਤੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਦੇ ਮਾਨਸਿਕ ਸਿਹਤ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਕੁਝ ਹੋਰ ਢੰਗ ਅਪਣਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਪਹਿਲਾਂ, ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ 'ਡਿਜਿਟਲ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ' ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਕੀਨ ਟਾਈਮ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ, ਧਿਆਨ, ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਵਰਗੇ ਪਹਿਲੂ ਸਮਝਾਏ ਜਾਣ। ਦੂਜੇ, ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਅਤੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿਹਤਮੰਦ ਆਨਲਾਈਨ ਆਦਤਾਂ ਸਿਖਾਈਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਮਾਂ-ਸਾਰਣੀ ਅਨੁਸਾਰ ਕੰਮ ਕਰਨਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਪਲੇਟਫਾਰਮਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਅਤੇ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਸਮੱਗਰੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਲਈ ਉੱਨਤੀ ਨੀਤੀਆਂ ਬਣਾਉਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਸਲਾਹ (ਕੌਂਸਲਿੰਗ) ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਆਸਾਨ ਬਣਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਸਾਂਝਾ ਕਰ ਸਕਣ।

ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਨੂੰ ਸੰਤੁਲਿਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਰਤਣਾ ਹੀ ਮਾਨਸਿਕ ਸਿਹਤ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਦਾ ਰਸਤਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਰਗੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਜਿੱਥੇ ਡਿਜਿਟਲ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚਾ ਹਾਲੇ ਵੀ ਵਿਕਾਸ ਅਧੀਨ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਸਾਮਾਜਿਕ ਸਮਰਥਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਆਨਲਾਈਨ ਪੜ੍ਹਾਈ ਅਤੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਮਝ ਕੇ ਵਰਤਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਡਗਮਗਾਉਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਬਣਨ ਦੇਵੇਗਾ। ਮਾਪਦੰਡ ਤੈਅ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਹੀ ਜੁੜਾਅ ਦੇ ਨਾਲ, ਇਹ ਸਾਧਨ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਅਧੂਰਾ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਸੰਪੂਰਨ ਵਿਕਾਸ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿਚ ਖੁਦ-ਸੰਦੇਹ ਅਤੇ ਅਸੰਤੋਖ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਅਧਿਐਨ ਮੁਤਾਬਕ, 70% ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜੋ ਦਿਨ ਵਿਚ 3-4 ਘੰਟੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਵਰਤਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਡਿਪ੍ਰੈਸ਼ਨ ਅਤੇ ਤਣਾਅ ਵਧੇਰੇ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਉਦਾਹਰਣ ਲਈ, ਯੂਟਿਊਬ ਅਤੇ ਇੰਸਟਾਗ੍ਰਾਮ ਜਿਹੇ ਪਲੇਟਫਾਰਮਾਂ ਨੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਨਵੇਂ ਮੌਕੇ ਤਾਂ ਦਿਤੇ, ਪਰ ਇਹ ਅਕਸਰ ਅਤਿਅਰਥਕ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਿਤਾ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਤਣਾਅ ਵਧਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਸਮੇਂ

ਇੱਕ ਬੁੰਦ ਸਵਾਂਤੀ

ਮਾਏ ਨੀ ਜਦ ਸਾਂਵਲ ਆਇਆ ਪੀਯ ਗਗਨ 'ਤੇ ਪਾਵਾਂਗੀ ਮੈਂ, ਜਦ ਸਾਂਵਲ ਨੇ ਮੈਂ ਵਲ ਤੱਕਣਾ ਬੱਦਲਾਂ ਵਿਚ ਛਿਪ ਜਾਵਾਂਗੀ ਮੈਂ, ਸਾਂਵਲ ਸੁੰਦਰ ਰਾਮਈਏ ਲਈ ਦਿਲ ਦਾ ਪਲੰਘ ਸਜਾ ਕੇ ਬੈਠੀ, ਹੋ 'ਸੁਰਜੀਤ' ਸਜਣ ਆਪਣੇ ਦਾ ਲੱਖ ਲੱਖ ਸੁਕਰ ਮਨਾਵਾਂਗੀ ਮੈਂ।

ਮਾਏ ਨੀ ਮੇਰਾ ਸੋਹਣਾ ਸਾਂਵਲ ਕੁਲ ਆਲਮ ਤੋਂ ਸੋਹਣਾ ਈ, ਉਹ ਇੱਕੋ ਈ ਹੋਰ ਉਸ ਜੇਹਾ, ਨਾ ਹੋਇਆ ਨਾ ਹੋਣਾ ਈ, ਇਕ ਵਾਰੀ ਉਹਨੂੰ ਤੱਕਿਆ ਸੀ ਮੇਰੀ ਸੁੱਧ ਬੁੱਧ ਮੁੜ ਕੇ ਪਰਤੀ ਨਾ ਬਿਨ ਸਾਂਵਲ ਨਈਂ ਜੀਵਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੋਰ ਨਾ ਕੋਈ ਰੋਣਾ ਈ।

ਮਾਏ ਨੀ ਮੈਂ ਸਾਂਵਲ ਤੱਕਿਆ ਪੈਰ ਧਰਤ ਨਾਲ ਜੁੜ ਗਏ, ਹੱਥੋਂ ਛੁੱਟ ਗਏ ਚੱਪ ਬੇੜੀ ਪ੍ਰੇਮ ਨਦੀ ਵਿਚ ਰੁੜ ਗਏ, ਮੈਂ ਬਉਰੀ ਜਈ ਹੋ ਗਈ ਮੈਨੂੰ ਸੁੱਧ ਬੁੱਧ ਵਿਸਰੀ ਸਾਰੀ, ਜਿਤ ਵਲ ਸਾਂਵਲ ਤੁਰਿਆ ਜਾਵੇ ਓਸੇ ਗਲੀਏ ਮੁੜ ਗਏ।
-ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਸੈਕਰਮੈਂਟੋ ਯੂ, ਐਸ, ਏ, ---

ਕਿਰਪਾ ਰਾਮ ਉਦਾਸ ਹੈ

ਮਾਕੋਵਾਲ/ਚੱਕ ਨਾਨਕੀ/ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ 1675, ਨਮੋਸ਼ੀ ਗ੍ਰਿਸਿਆ ਉੱਤਰਿਆ ਰੰਗੋਂ ਬਦਰੰਗ ਚਿਹਰਾ, ਹੀਣਤਾ ਭਰਪੂਰ ਝੁਲਸੀ ਆਤਮਾ, ਸੀਨੇ ਵਿਚ ਰਤਕਦੀ ਚੀਸ, ਗਲੇਡੂ ਪਥਰਾਏ ਗੱਲਾਂ 'ਤੇ ... ਸਿਤਮ ਦੀ ਇਬਾਰਤ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ 'ਤੇ... ਉੱਧੀ ਪਾਈਆਂ ਪੁਤਲੀਆਂ, ਸਹਿਮਿਆ ਖੜ੍ਹਾ ਉਦਾਸ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਪੰਡਤ ਕਿਰਪਾ ਰਾਮ। ਹੱਥ ਜੋੜਦਾ ਚਰਨੀਂ ਢਹਿ ਪਿਆ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਦੇ ਦਰਬਾਰ। 'ਬਾਬਾ ਬਕਾਲਾ ਵਾਲਿਆ, ਭਵਜਲ 'ਚੋਂ ਤਾਰਨ ਹਾਰਿਆ, ਬੇੜਾ ਡੁੱਬਦਾ ਮੋਢਾ ਦੇ ਤਾਰਿਆ, ਮੱਖਣ ਸਾਹ ਲੁਬਾਣੇ ਦਾ ਤੂੰ ਪਤਵਾਰ। ਸਾਡੀ ਮਦਦ ਕਰੋ ਸਰਕਾਰ।'

ਘੋਰ ਕਲਯੁਗ ਹਿੰਦੂਆਂ 'ਤੇ ਆਇਆ ਜੰਨਤ-ਏ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਹੋ ਗਿਆ ਪਰਾਇਆ। ਗਵਰਨਰ ਦਾ ਸਾਹੀ ਫਰਮਾਣ... ਧੋਤੀ ਟੋਪੀ ਜਨੇਊ ਸਭਿਆਚਾਰ ਰੂੜੀ ਰਵਾਇਤਾਂ ਕਾਫ਼ਰਾਂ ਦਾ ਕਰ ਦਿਓ ਸਫ਼ਾਇਆ। ਖਾਲਸ ਇਸਲਾਮੀ ਰਾਜ ਬਣਾਉਣਾ, ਨਮਾਜ਼ਾਂ ਕਲਮਾ ਪੜ੍ਹੋ, ਸੁੰਨਤ ਕਰਵਾਓ,

ਰੁਤਬੇ ਵਜ਼ੀਰੀਆਂ ਲਓ, ਮੂੰਹ ਮੰਗੀਆਂ ਮੁਰਾਦਾਂ ਪਾਓ। ਕੁਫਰ ਹਨ ਹੋਰ ਧਰਮ ਸਾਰੇ, ਇਸਲਾਮ ਅਪਣਾਓ, ਜਾਂ ਫਿਰ ਅਜ਼ਮਾਓ ਸਾਹੀ ਤਿੱਠੀ ਤਲਵਾਰ। ਸਾਡੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰੋ ਸਰਕਾਰ।

ਟੈਕਸ ਜਜ਼ੀਆ ਭਾਰੀ ਪੰਡਤਾਂ 'ਤੇ ਲਾਇਆ, ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਬੋਹਲ ਵੰਡਾਇਆ, ਹਿੰਦੂ ਘਰਾਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀ ਨਾਕਾਬੰਦੀ! ਬੰਦੀ ਬਣਾ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਪੰਡਤਾਂ ਨੂੰ ਗੁਲਾਮਾਂ ਵਾਂਗ, ਸ਼ਾਂਤੀ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਟਾਰਗੈਟ, ਸੰਖਾਂ ਟੱਲੀਆਂ ਦੀ ਘੁੱਟੀ ਸੰਘੀ, ਮੰਦਰ ਦੁਆਰੇ ਢਾਹ ਦਿੱਤੇ ਸਾਰੇ, ਬੇਤਹਾਸ਼ਾ ਕਹਿਰ ਮਚਾਇਆ। ਦਿਨ-ਦੀਵੀ ਨਿਧੜਕ ਡਾਕੇ, ਥਾਂ ਥਾਂ ਮੱਚੀ ਹਾਹਾਕਾਰ। ਸਾਡਾ ਜਿਊਣਾ ਦੁੱਭਰ ਦੁਰਕਾਰ। ... ਸਾਡੀ ਮਦਦ ਕਰੋ ਸਰਕਾਰ।

ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਧੂਹ ਕੇ ਜਰਵਾਣੇ ਸਰਕਾਰੀ ਏਜੰਟ ... ਸਾਡੇ ਕੋਲੋਂ, ਸਾਡੇ ਹੱਥੋਂ ... ਸ਼ਰੇਆਮ ਦਿਨ-ਦੀਵੀ, ਧੀਆਂ, ਭੈਣਾਂ, ਪਤਨੀਆਂ, ਮਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰੇ-ਬਾਜ਼ਾਰ. ਲੀਰੋ-ਲੀਰ ਕਰਦੇ ਜੱਗ ਜਣਨੀ ਦੀ ਮਰਯਾਦਾ, ਇੱਜ਼ਤਾਂ ਅਜ਼ਮਤਾਂ ਦਾ ਅੰਨ੍ਹੇਵਾਹ ਖਿਲਵਾੜ. ਅਬਲਾਵਾਂ ਸੰਗ ਦੁਸ਼ਕਰਮ, ਸਮੂਹਕ ਬਲਾਤਕਾਰ। ਜੰਨਤ ਦੀਆਂ ਹੂਰਾਂ ਲੱਭਦੇ ਉਜ਼ਾੜ ਰਹੇ ਜੰਨਤ। ਚੋਰਾਂ ਨਾਲ ਰਲ ਗਈ ਕੁੱਤੀ, ਖੇੜਾਂ ਨੂੰ ਖਾਂਦੀ ਵਾੜ।... ਸਾਡੀ ਮਦਦ ਕਰੋ ਸਰਕਾਰ।

ਗਾਉਂਦੇ ਉਲੂ ਕਰੁਣਾਮਈ ਵਿਰਾਨੀਆਂ ਦਾ ਮਰਸੀਆ। ਗਊ ਗਰੀਬ ਨਿਆਸਰਿਆਂ ਦਾ ਸੋਸ਼ਣ, ਸੁੰਦਰ ਹੁਸੀਨ ਵਾਦੀ ਵਿਚ ਜੰਗਲ ਰਾਜ, ਹੱਕ ਸੱਚ ਨਿਆਂ ਦਾ ਬੰਦ ਕਿਵਾੜ, ਉਭੇ-ਸਾਹ ਲੈਂਦੀ ਇਨਸਾਨੀਅਤ। ਐਲੀ ਐਲੀ ਕਰਦੇ ਮੁਤਅੱਸਬ ਕੱਟੜਪੰਥੀ, ਦਿੰਦੇ ਤਾਹਨੇ ਮਿਹਣੇ ਸ਼ਰੇਆਮ, 'ਬੁਲਾਓ ਆਪਣਾ ਪੀਰ ਤਿਲਕ ਜੰਦੂ ਦਾ ਰਾਖਾ, ਖੁਦਾ ਬੰਦਾ ਪਰਵਰਦਿਗਾਰ,

ਬਣ ਜਾਵੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਜਾਂ ਦਿਖਾਵੇ ਚਮਤਕਾਰ।... ਸਾਡੀ ਮਦਦ ਕਰੋ ਸਰਕਾਰ।

ਸਰਕਾਰੀ ਲੋਭ ਲਾਲਚ, ਇਵਜ਼ਾਨਾ, ਹਰਜਾਨਾ! ਕੀ ਕਿਵੇਂ ਕਦੋਂ ਭਰ ਸਕਦੇ ਨੇ ਇਹ ਖਸਾਰਾ? ਕੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਸੜ ਭੰਗ ਹੋਣ ਦੀ ਭਰਪਾਈ! ਕੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਇੱਜ਼ਤ ਰੋਲਣ ਦੀ ਮੁਜਰਾਈ? ਕਿਉਂ ਕਰੀਏ ਅਸੀਂ/ਤੁਸੀਂ ਧਰਮ ਪਰਿਵਰਤਨ? ਗੁੰਮ-ਸੁੰਮ ਚਿੰਤਾਤੁਰ ਬਾਬਾ ਤੇਗ ਮੱਲ, ਢੁੰਡ ਰਿਹਾ ਜੁਆਬ। ਨਿਰਾਸ਼ ਹੈ ਕਿਰਪਾ ਰਾਮ... ਉਦਾਸ ਹੈ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ।...

ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ:-
ਇਹ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਬਚਾਉਣ ਦਾ ਸਾਕਾ। ਸਿਰ ਆ ਚੜ੍ਹਿਆ ਕਰਤੱਵ ਨਿਭਾਉਣ ਦਾ ਸਾਕਾ। ਮਤਲਬ... ਦਿੱਲੀ ਨਾਲ ਟਕਰਾਉਣ ਦਾ ਸਾਕਾ। ਸਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਿੰਗ ਫਸਾਉਣ ਦਾ ਸਾਕਾ। ਮਖ਼ਮਲੀ ਅਰਮਾਨ ਲੁਟਾਉਣ ਦਾ ਸਾਕਾ। ਸਾਹੀ ਤਾਜ ਕਲਗੀ ਗਵਾਉਣ ਦਾ ਸਾਕਾ। ਅੱਗ ਵਿਚ ਹੱਥ ਸੜਵਾਉਣ ਦਾ ਸਾਕਾ ਆਰੇ ਨਾਲ ਤਨ ਚਿਰਾਉਣ ਦਾ ਸਾਕਾ। ਦੇਗਾਂ ਵਿਚ ਤਨ ਉਬਲਾਉਣ ਦਾ ਸਾਕਾ। ਇਹ ਹੈ ਯੁੱਗ ਪਲਟਾਉਣ ਦਾ ਸਾਕਾ। ਵੱਡੇ ਫੱਕਰ ਦੀ ਬਲੀ ਦਿਵਾਉਣ ਦਾ ਸਾਕਾ! ਚਾਂਦਨੀ ਚੌਕ ਵਿਚ ਸੀਸ ਕਟਵਾਉਣ ਦਾ ਸਾਕਾ। ...

ਗੋਬਿੰਦ ਰਾਏ:-
ਸੁਣ ਕੇ ਤਲਖ ਹੁਕੀਕਤ ਗੋਬਿੰਦ ਰਾਏ, ਮਲਕਤੋ ਉੱਠ ਗੋਦੀ ਵਿਚ ਆਏ। ਜਾਓ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨਿਸ਼ਚਿੰਤ ਜਾਓ, ਦੁਖੀਆਂ ਦਾ ਤੁਸੀਂ ਦੀਨ ਬਚਾਓ। ਹਿੰਦੂਆਂ ਦਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਨਿਰਾਦਰ, ਸਵੈਮਾਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਹਾਲ ਕਰਾਓ। ਮੇਰਾ ਫਿਕਰ ਨਾ ਕਰਿਓ ਕੋਈ, ਮੁਗਲਾਂ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਸਬਕ ਸਿਖਾਓ। ਤੁਹਾਥੋਂ ਵੱਡਾ ਨਾ ਕੋਈ ਸਰਬੰਸ ਦਾਨੀ, ਦਿੱਲੀ ਜਾਓ ਸੀਸ ਕਟਾਓ। ਬੋਲੋ ਸੇ ਨਿਹਾਲ... ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ।

ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ:-
ਸਿਰ ਧੜ ਦੀ ਬਾਜ਼ੀ ਲਾਵਾਂਗੇ, ਅਸੀਂ ਆਪਣਾ ਧਰਮ ਬਚਾਵਾਂਗੇ।

ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਨੇ ਪਾਈ, ਭਾਜੀ ਦਾ ਮੁੱਲ ਚੁਕਾਵਾਂਗੇ। ਨਾ ਧੌਂਸ ਦੇਣੀ ਨਾ ਮੰਨਣੀ, ਸੁਨਹਿਰੀ ਮਰਯਾਦਾ 'ਤੇ ਫੁਲ ਚੜ੍ਹਾਵਾਂਗੇ। ਪਿਉ ਦਾਦਾ ਦੇ ਗਏ ਨਸੀਹਤ, ਨਾ ਜਬਰ ਮੂਹਰੇ ਸੀਸ ਝੁਕਾਵਾਂਗੇ। ਕਹਿ ਦਿਓ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੂੰ ਜਾ ਕੇ, ਅਸੀਂ ਬੜਏ ਹੀ ਦਿੱਲੀ ਜਾਵਾਂਗੇ। ਸਮੂਹਕ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਦੇਵਾਂਗੇ, ਉਸ ਲੋਭ ਦੀ ਪਿਆਸ ਮਿਟਾਵਾਂਗੇ। ਇੱਟ ਨਾਲ ਇੱਟ ਖੜਕਾਵਾਂਗੇ, ਕਾਣੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਿੰਗਰੇ ਢਾਹਵਾਂਗੇ। ਲਾਲ ਕਿਲ੍ਹੇ ਨਾਲ ਮੱਥਾ ਮਾਰਾਂਗੇ, ਮੁਗਲਾਂ ਦਾ ਤੁਖ਼ਮ ਮਿਟਾਵਾਂਗੇ। ਬੋਲੋ ਸੇ ਨਿਹਾਲ... ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ।''

-ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ ਸਖੀਰਾ

ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਰੱਖ

ਚੜ੍ਹੀ ਜਵਾਨੀ ਲਹਿ ਜਾਣੀ ਇੱਕ ਦਿਨ, ਗਰੂਰ ਨੂੰ ਜ਼ਰਾ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਰੱਖ। ਮਦਹੋਸ਼ ਜਿਉਂ ਹਿਰਨ ਦੇ ਪੁੰਨ ਕਸਤੂਰੀ, ਸਰੂਰ ਨੂੰ ਜ਼ਰਾ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਰੱਖ।

ਸੱਧਰਾਂ ਦਾ ਚੀਰ ਸੱਖਣਾ ਉਡੀਕਦੇ ਤੈਨੂੰ, ਸੰਪੂਰ ਨੂੰ ਜ਼ਰਾ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਰੱਖ।

ਗਹਿਰਾ ਫੁੱਟ ਇਸ਼ਕ ਦਾ ਨਸੂਰ ਬਣਦਾ, ਨਸੂਰ ਨੂੰ ਜ਼ਰਾ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਰੱਖ।

ਲੇਰੀ ਸੁਣੇ ਜੁਬਾਨ 'ਤੇ 'ਮੇਰੇ ਹਜ਼ੂਰ ਦੀ', ਹਜ਼ੂਰ ਨੂੰ ਜ਼ਰਾ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਰੱਖ।

ਅੱਗ ਹਿਜਰ ਦੀ ਆਸ਼ਕ ਨੂੰ ਰਾੜ੍ਹ ਦਿੰਦੀ, ਮਨੂਰ ਨੂੰ ਜ਼ਰਾ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਰੱਖ।

ਜੇ ਡਿੱਗ ਕੇ ਅਕਾਸ਼ ਤੋਂ ਲਟਕੇ ਖਜ਼ੂਰ ਉੱਤੇ, ਖਜ਼ੂਰ ਨੂੰ ਜ਼ਰਾ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਰੱਖ।

ਬਾਜ਼ੀ ਜਿੱਤਣੀ ਦਿਲਾ ਜੇ ਚਾਹੋਂ ਜੱਗ ਉੱਤੇ, ਕਸੂਰ ਨੂੰ ਜ਼ਰਾ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਰੱਖ। ਆਖਿਰ ਨੂੰ ਰਾਤ ਹਨੇਰੀ ਹੈ ਆ ਢੁਕਣੀ, ਫ਼ਤੂਰ ਨੂੰ ਜ਼ਰਾ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਰੱਖ।
-ਸਵਾ ਸਿੰਘ 'ਨੂਰਪੁਰੀ'

ਉਮਰ ਦੇ ਸਾਢੇ ਕੁ ਸੱਤ ਦਹਾਕੇ ਪਾਰ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਘਰ ਦਾ ਬਜ਼ੁਰਗ ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿੰਘ ਡਾਕਟਰ ਅਤੇ ਸਿਆਣਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸਲਾਹਾਂ ਮੁਤਾਬਿਕ ਬੁਢਾਪੇ ਵਿਚ ਮੁਕੰਮਲ ਅਰਾਮ, ਪੌਸ਼ਟਿਕ ਭੋਜਨ, ਔਲਾਦ ਸੁੱਖ ਅਤੇ ਨਿਯਮਤ ਦਵਾ ਦਾਰੂ ਆਦਿ ਸਹੂਲਤਾਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਜੇ ਕਿਸੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਨੂੰ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੀ ਸਾਂਭ ਸੰਭਾਲ, ਘਰੇਲੂ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਉਲਝਾਈ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਬੁਢਾਪਾ ਖੁਸ਼ਗਵਾਰ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਨਾਇਕ ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੰਮ ਦੇ ਬੋਝ ਸਵੇਰ ਦੀ ਚਾਹ ਪੀ ਪਸ਼ੂਆਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣਾ, ਪੱਠੇ ਵੱਢ ਕੇ ਲਿਆਉਣੇ, ਕੁਤਰਨੇ, ਟੋਕਰਾ ਭਰ ਭਰ ਖੁਰਲੀ ਵਿਚ ਪਾਉਣੇ, ਮੱਝ ਗਾਂ ਦੀ ਧਾਰ ਕੱਢਣੀ, ਗੁਆਂਢੀ ਪਿੰਡ ਦੇ ਵੇਰਕਾ ਦੁੱਧ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਦੁੱਧ ਦੇਣ ਜਾਣਾ, ਪੋਤੇ ਪੋਤੀ ਨੂੰ ਸਕੂਲ ਛੱਡਣ ਜਾਣਾ ਆਦਿ ਕੰਮ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਉਸ ਦਿਨ ਬਜ਼ੁਰਗ ਭਾਦੋਂ ਦੇ ਵੱਟ, ਹੁੰਮਸ ਵਿਚ ਗੋਬਰ ਗੈਸ ਪਲਾਂਟ ਚੋਂ ਗੋਹਾ ਕੱਢਦਾ ਚੱਕਰ ਖਾਕੇ ਡਿੰਗਾ ਅਤੇ ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਨੂੰ ਨੇ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਬਾਪ ਜੀ ਡਿੰਗੇ ਪਏ ਹਨ ਤਾਂ ਉਸ ਜੀ ਭਿਆਣੀ ਨੇ ਗੁਆਂਢੀ ਪਿੰਡ ਰਹਿੰਦੀ ਆਪਣੀ ਭੈਣ ਨੂੰ ਫੋਨ 'ਤੇ ਦਸਦਿਆਂ ਛੇਤੀ ਗੱਡੀ ਲੈ ਕੇ ਆਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਭੈਣ ਭਣਵਈਆ ਪੰਦਰਾਂ ਕੁ ਮਿੰਟਾਂ ਆ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਆਂਢਣਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਪਵਾਉਣ ਨਾਲ ਬੇਹੋਸ਼ ਬਾਪੂ ਜੀ ਨੂੰ ਮੰਜੀ 'ਤੇ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਗੱਡੀ ਦੀ ਪਿਛਲੀ ਸੀਟ 'ਤੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਨੂੰ ਲੇਟਾਇਆ ਅਤੇ ਨੇੜਲੇ ਕਸਬੇ ਦੇ ਮੁੱਢਲੇ ਸਿਹਤ ਕੇਂਦਰ (ਪੀ. ਐਚ. ਸੀ.) ਲੈ ਗਏ। ਭਾਵੇਂ ਅਨੁਭਵੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਸੀ ਕਿ ਸਰਹੱਦੀ ਹਸਪਤਾਲ, ਡਿਸਪੈਂਸਰੀਆਂ ਤੇ ਸਬ ਸੈਂਟਰਾਂ ਵਿਚ ਨਾਂ ਡਾਕਟਰ ਅਤੇ ਨਾਂ ਹੀ ਜੀਵਨ ਰੱਖਿਅਕ ਦਵਾਈਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਬੇਹੋਸ਼ ਮਰੀਜ਼ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਵਾਰਸਾਂ ਨੇ ਕਥਿਤ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਵਾਰਡ ਵਿਚ ਜਾ ਪਾਇਆ। ਵਾਰਡ ਦਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮੰਦਾ ਹਾਲ ਸੀ। ਹਿਲਦੇ ਤੇ ਚਿਰ ਚਿਰ ਕਰਦੇ ਬੈੱਡ, ਉਹਨਾਂ ਉਤੇ ਸਲੂਬੇ ਤੇ ਬੇ ਮਾਰਦੇ ਗੱਦੇ ਵਿਛੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਕੋਲ ਦਵਾਈਆਂ ਰੱਖਣ ਲਈ ਸਟੂਲ ਪਿਆ ਸੀ। ਵਾਰਡ ਵਿਚ ਦੋ ਤਿੰਨ ਜਣੇਪੇ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰਦੀਆਂ ਗਰਭਵਤੀ ਔਰਤਾਂ। ਦੋ ਡਲਿਵਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜ਼ੇਰੇ ਇਲਾਜ ਮਹਿਲਾ ਮਰੀਜ਼। ਬੈੱਡਾਂ 'ਤੇ ਪਏ ਖੁਊਂ ਖੁਊਂ ਕਰਦੇ ਬਿਮਾਰ ਬੁੱਢੇ ਅਤੇ ਚਾਰ ਸਾਹ ਸੱਤ ਹੀਣ ਨਸ਼ਈ ਪਏ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਹਸਪਤਾਲ ਵੱਲੋਂ ਗੋਲੀਆਂ ਵੰਡਣ ਵਾਲੇ ਸਟਾਫ ਦੀ ਹੜਤਾਲ ਕਰਕੇ ਨਾਂਹ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਡਿਊਟੀ ਰੂਮ ਵਿਚ ਇਕ ਡਾਕਟਰ, ਇਕ ਸਟਾਫ ਨਰਸ ਤੇ ਆਸ਼ਾ ਵਰਕਰ ਚਾਹ ਪੀ ਰਹੇ ਅਤੇ ਗੱਪ ਛੱਪ ਮਾਰ ਰਹੇ ਸੀ। ਫਾਰਮਸਿਸਟ ਜਿਸ ਨੇ ਇਕ ਬਾਬੇ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਨਿੱਜੀ ਹਸਪਤਾਲ ਖੋਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਹ ਅਜੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਇਆ। ਉਹ ਕਦੀ ਕਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਾਉਣ ਜਾਂ ਤਨਖਾਹ ਲੈਣ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਬਾਪੂ ਮਰੀਜ਼ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਵਾਰਸਾਂ ਦੇ ਤਰਲਾ ਮਿੰਤ ਕਰਨ 'ਤੇ ਡਾਕਟਰ ਦੇ ਮਨ ਮਿਹਰ ਪਈ ਤੇ ਉਹ ਅਣਮੰਨਿਆ ਜਿਹਾ ਮਰੀਜ਼ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਤੁਰ ਪਿਆ। ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਸਟੈਥੋ ਨਾਲ ਦਿਲ, ਛਾਤੀ ਅਤੇ ਪਿੱਠ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਨਰਸ ਨੂੰ ਮਰੀਜ਼ ਦਾ ਰਜਿਸਟਰ ਵਿਚ ਨਾਂ ਪਤਾ ਦਰਜ ਕਰਨ ਕਿਹਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਪਰਚੀ 'ਤੇ ਗੁਲੂਕੋਜ਼, ਟੀਕਾ ਅਤੇ ਦਵਾਈ ਆਦਿ ਲਿਖ ਕੇ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਾਲੇ ਮੈਡੀਕਲ ਸਟੋਰ ਤੋਂ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ। ਨਰਸ ਨੇ ਟੀਕਾ ਲਾਇਆ, ਗੁਲੂਕੋਜ਼ ਦਾ ਡਰਿਪ ਲਾ ਬੋਤਲ ਸਟੈਂਡ ਨਾਲ ਟੰਗ ਦਿੱਤੀ।

ਬਾਪੂ ਦਾ ਇਕ ਪੁੱਤ ਤੇ ਦੋ ਧੀਆਂ ਹਨ। ਵੱਡਾ ਪੁਲੀਸ ਮਹਿਕਮੇ ਵਿਚੋਂ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਹੋ ਘਰ ਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਬਾਪੂ ਨੇ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਸਖਤ ਮਿਹਨਤ ਮੁਸ਼ੱਕਤ ਕੀਤੀ ਸੀ ਪਰ ਇਕ ਚੰਗਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਵਿਦਿਆ ਦਵਾਈ। ਚੰਗੇ ਇਲਾਜ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਬਾਪੂ ਦੀ

ਜੀਵਨ ਸਾਬਣ ਵਿਛੋੜਾ ਦੇ ਗਈ। ਉਸ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਦੀ ਖਾਕ ਛਾਣੀ ਪਰ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਬੁਢਾਪੇ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਨਾਂ ਬਚਾ ਸਕਿਆ। ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿੰਘ ਲਈ ਇਹ ਬੜਾ ਡੂੰਘਾ ਸਦਮਾ ਸੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਆਖਰੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਉਸਨੇ ਦੁੱਖ ਸੁੱਖ ਵੰਡਾਉਣਾ ਸੀ। ਪੁੱਤਰ ਦਾ ਤਬਾਹਦਲਾ ਕਦੀ ਕਿਸੇ ਥਾਣੇ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਦੁਰ ਦੁਰਾਡੇ ਕਿਸੇ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂ ਦੇ ਗਨ ਮੈਨ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਲੱਗਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਕਦੀ ਮਾਮੂਲੀ

ਕਹਾਣੀ

ਦਿਨ ਢਲੇ

ਮੁਖਤਾਰ ਗਿੱਲ

ਕੁਤਾਹੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਵਜੋਂ ਲਾਈਨ ਹਾਜ਼ਰ ਕਰ ਦਿੰਦੇ। ਉਹ ਵੀ ਪੰਦਰਾਂ ਵੀਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਘਰ ਗੇਤਾ ਮਾਰਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਸੇਵਾ ਮੁੱਕਤੀ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਵੀ ਬਾਪੂ 'ਤੇ ਕੰਮ ਦਾ ਬੋਝ ਬਣਿਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਬਾਪੂ ਦੀ ਪਿੰਡ ਡੇਢ ਕੁ ਕਿਲਾ ਪੈਲੀ ਸੀ ਜਿਸਨੂੰ ਉਸ ਆਪਣੇ ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਠੇਕੇ 'ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਜਿਸਤੋਂ ਹਾਤੀ ਸਾਉਣੀ ਖਾਣ ਯੋਗੇ ਦਾਣੇ ਆ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦਾ ਉਸਨੂੰ ਕੋਈ ਭਾਅ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਸਹਿਰ ਕਿਸੇ ਮੌਲਾ ਦਾ ਸਕਿਓਰਟੀ ਗਾਰਡ ਜਾ ਲੱਗਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸਵੇਰ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਬਸ 'ਤੇ ਚਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਸ਼ਾਮ ਦੀ ਆਖਰੀ ਬਸੇ ਸ਼ਰਾਬ ਨਾਲ ਰੱਜਿਆ ਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਪਿੱਛੋਂ ਸਾਰਾ ਕੰਮ ਬਾਪੂ ਜਿੰਮੇ ਸੀ। ਦੁਪਹਿਰੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਲਿਆਉਂਦਾ, ਅੱਡੇ ਤੋਂ ਤੇ ਸਬਜ਼ੀ ਆਦਿ ਲੈਂਦਾ। ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਧਾਰਓ ਕੱਢ ਦੁੱਧ ਡੇਅਰੀ ਪਾਉਣ ਜਾਂਦਾ। ਉਹ ਖੱਕ ਜਾਂਦਾ। ਬਕਾਵਟ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦਾ ਸਰੀਰ ਝੂਠਾ ਪੈਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ। ਸਾਹ ਫੁੱਲਦਾ ਵੀ ਸੀ।

ਬਾਅਦ ਦੁਪਹਿਰ ਬਾਪੂ ਨੂੰ ਹੋਸ਼ ਆ ਗਈ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਨੂੰਹ ਨੇ ਭੈਣ ਭਣਵਈਏ ਨੂੰ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਲਿਆ ਪਿੰਡ ਲੈ ਜਾਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਦੋ ਵਜੇ ਹਸਪਤਾਲ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਡਾਕਟਰ ਤੇ ਸਟਾਫ ਨਰਸ ਨੇ ਸਹਿਰ ਚਲੇ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਰਾਤ ਇਕ ਡਾਕਟਰ ਅਤੇ ਏ.ਐਨ.ਐੱਮ. ਦੀ ਰੋਜ਼ ਵਾਂਗ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਡਿਊਟੀ ਸੀ। ਨੂੰਹ ਡਿਊਟੀ ਰੂਮ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਵਾਲੀ ਆਸ਼ਾ ਵਰਕਰ ਕੋਲ ਜਾ ਬੈਠਦੀ। ਰੋਟੀ ਉਸ ਨੂੰ ਮੈਡੀਕਲ ਸਟੋਰ ਵਾਲੇ ਦੀ ਘਰਵਾਲੀ ਪਹੁੰਚਾ ਗਈ ਸੀ। ਫੋਨ 'ਤੇ ਨੂੰਹ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ ਨੂੰ ਬਾਪੂ ਜੀ ਦੀ ਵਿਗਤੀ ਤਬੀਅਤ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਮੈਡੀਕਲ ਸਟੋਰ ਵਾਲੇ ਡਾ. ਸਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕਰ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਬਾਪੂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਰੱਖਣ ਦੀ ਪੱਕੀ ਕੀਤੀ। ਸੋ ਡਾਕਟਰ ਸਰਨਜੀਤ ਵਾਰਡ ਵਿਚ ਡਾਕਟਰ ਨੂੰ ਮਿਲ ਆਇਆ। ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਡਾਕਟਰ ਆਸ਼ਾ ਵਰਕਰ ਨੂੰ ਡਿਸਚਾਰਜ ਨਾਂ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਕਹਿ ਗਿਆ। ਨੇੜਲੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸੇਵਾਦਾਰ ਦੁਪਹਿਰ ਦਾ ਲੰਗਰ ਵਰਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਦਿਨ ਲੰਘ ਗਿਆ ਸੀ। ਤੁਕਾਲਾਂ ਪੈ ਗਈਆਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਪੁੱਤਰ ਸਰਹੱਦੀ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਆਖਰੀ ਬਸ ਹਸਪਤਾਲ ਸਾਹਮਣੇ ਰੁਕਵਾ ਕੇ ਉਤਰਿਆ। ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਬਾਪੂ ਦਾ ਪਤਾ ਲੈਣ ਮੈਡੀਕਲ ਸਟੋਰ ਗਿਆ ਅਤੇ ਫਿਰ ਵਾਰਡ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ। ਘਰਵਾਲੀ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਿਆ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਬੇਟਾ ਬਾਈਕ 'ਤੇ ਮਾਸੀ ਘਰੋਂ ਦਾਣੇ ਦੀ ਰੋਟੀ ਲੈ ਆਇਆ। ਉਹ ਬਾਪੂ ਨੂੰ ਰੋਟੀ ਖਵਾ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ 'ਤੇ ਸਾਰੇ ਘਰ ਚਲੇ ਗਏ। ਵਾਰਡ ਦਾ ਰਾਤ ਦਾ ਨਜ਼ਾਰਾ ਵੀ ਬੜਾ ਡਰਾਉਣਾ ਸੀ। ਬਲਬਾਂ ਦੀ ਪੀਲੀ ਬਿਮਾਰ ਰੋਸ਼ਨੀ, ਪੱਖੇ ਹਵਾ ਘੱਟ ਤੇ ਖੜਕ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਰਾਤ ਨਸ਼ੇ ਦੇ ਬੁੜੇ ਟੁੱਟੇ ਨਸ਼ਈਆਂ ਨੂੰ ਉਹਲੇ

ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਥਾਣੇ ਵਿਚ ਪਰਚਾ ਦਰਜ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਰਾਤ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਵਾਲਾ ਡਾਕਟਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਇਆ ਪਰ ਨਰਸ ਆ ਗਈ ਸੀ। ਆਸ਼ਾ ਵਰਕਰ ਤਾਂ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਕੁਆਟਰ ਵਿਚ ਹੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ।

ਰਾਤ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਵਾਲੀ ਨਰਸ ਤੇ ਆਸ਼ਾ ਵਰਕਰ ਦੀਆਂ ਆਪੋ ਆਪਣੀਆਂ ਤੁਸ਼ਾਹਿਕ ਕਹਾਣੀਆਂ ਸਨ। ਨਰਸ ਬੇਰਹਿਮ ਅਤੀਤ ਵਿਚ ਗਰਕ ਹੁੰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਬਾਚੂਵੀਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਨਿੱਜੀ ਨਰਸਿੰਗ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਐਸ.ਸੀ. ਕੋਟੇ ਵਿਚ ਦਾਖਲਾ ਲੈ ਲਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਅੱਧੀ ਫੀਸ ਮੁਆਫ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਔਖੇ ਸੌਖੇ ਕੋਰਸ ਪੂਰਾ ਕਰਵਾਇਆ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਇੰਟਰਨਸ਼ਿਪ ਇਸੇ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਸੀ ਫਿਰ ਉਸ ਨੂੰ ਇਕ ਨਿੱਜੀ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਨਰਸ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਮਿਲ ਗਈ। ਇਸ ਹਸਪਤਾਲ ਹਰ ਮੰਗਲਵਾਰ ਨੂੰ ਸਾਹ ਤੇ ਛਾਤੀ ਰੋਗਾਂ ਦੀ ਮਾਹਰ ਡਾਕਟਰ ਆਉਂਦੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਨਰਸ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਕਰ ਲਿਆ। ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਨਰਸ ਦੇ ਘਰ ਜਾਕੇ ਉਸਦੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਨਾਲ ਉਸਦਾ ਵਿਆਹ ਬਾਹਰ

ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਚਲਾਈ ਅਤੇ ਛੇਤੀ ਹੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਭੇਜਣ ਦਾ ਸਬਜ਼ਬਾਗ ਵਿਖਾਇਆ। ਨਰਸ ਦੇ ਮਾਪੇ ਡਾਕਟਰ ਦੇ ਭੁਚਲਾਵੇ ਵਿਚ ਆ ਗਏ ਕਿਉਂਕਿ ਕਲ ਨੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਛੋਟੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਭੈਣ ਦੇ ਪੁਲ ਰਾਹੀਂ ਵਿਦੇਸ਼ ਲੈ ਜਾਣ ਦੀ ਸੋਚ ਲਈ ਜੋ ਸੁਭਾਵਿਕ ਵੀ ਸੀ।

ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਨੂੰ ਸੱਦ ਲਿਆ। ਵਿਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਉਣ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਪੱਕੀ ਉਮਰ ਦਾ ਸੀ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਨਰਸ ਦੇ ਮਾਪੇ ਮਨ ਗਏ। ਸਹੁਰਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਾਦੀ ਵਿਆਹ ਦਾ, ਵੀਜ਼ਾ ਲਵਾਉਣ, ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਭਿਜਵਾਉਣ ਅਤੇ ਹਵਾਈ ਟਿਕਟ ਆਦਿ ਸਾਰਾ ਖਰਚਾ ਕਰਨਾ ਮਨ ਲਿਆ। ਅਨੰਦਕਾਰਜ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਹੋ ਗਿਆ। ਕੁਝ ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ ਵੀਜ਼ਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਅਤੇ ਪੇਪਰ ਵੀ ਆ ਗਏ। ਨਰਸ ਨੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਕਤਰ ਲਈ ਫਲਾਈਟ ਲੈ ਲਈ। ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੁਸਲਿਮ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਨਰਸਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤ ਡਿਮਾਂਡ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਅੱਗੇ ਉਸ ਨਾਲ ਬੜੀ ਵੱਡੀ ਧੋਖਾਧੜੀ ਹੋ ਗਈ। ਜੇ ਨਵੀਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਲਾਭੇ ਗਰੀਬ ਤੇ ਲੋੜਵੰਦ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਕਈ ਤਰਾਂ ਦੇ ਲਾਲਚ ਦੇ ਭਰਮਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਉਹਦਾ ਘਰਵਾਲਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵਿਆਹਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਪਹਿਲੀ

ਪਤਨੀ ਅਤੇ ਦੋ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਖੈਰ ਉਸ ਲਈ ਉਪਰਲੀ ਮੰਜਲ ਦੇ ਦੋ ਕਮਰੇ, ਕਿਚਨ ਤੇ ਅਟੈਚਡ ਬਾਥਰੂਮ ਦੇ ਦਿੱਤੇ। ਕੁਝ ਦਿਨ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਦੇ ਚੱਕਰ ਲਵਾਏ ਪਰ ਕਿਧਰੇ ਵੀ ਨਰਸ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਨਾਂ ਮਿਲੀ। ਫਿਰ ਜੌਬ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੀਜ਼ਾ ਡਲਿਵਰੀ ਲਈ ਰਸਤਿਆਂ ਅਤੇ ਪੀਜ਼ੇ ਸਪਲਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਫਲੈਟਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾ ਕੇ

ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਨੂੰ ਸੱਦ ਲਿਆ। ਵਿਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਉਣ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਪੱਕੀ ਉਮਰ ਦਾ ਸੀ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਨਰਸ ਦੇ ਮਾਪੇ ਮਨ ਗਏ। ਸਹੁਰਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਾਦੀ ਵਿਆਹ ਦਾ, ਵੀਜ਼ਾ ਲਵਾਉਣ, ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਭਿਜਵਾਉਣ ਅਤੇ ਹਵਾਈ ਟਿਕਟ ਆਦਿ ਸਾਰਾ ਖਰਚਾ ਕਰਨਾ ਮਨ ਲਿਆ। ਅਨੰਦਕਾਰਜ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਹੋ ਗਿਆ। ਕੁਝ ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ ਵੀਜ਼ਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਅਤੇ ਪੇਪਰ ਵੀ ਆ ਗਏ। ਨਰਸ ਨੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਕਤਰ ਲਈ ਫਲਾਈਟ ਲੈ ਲਈ।

ਨੌਕਰੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੀ। ਉਹ ਸਾਲ ਭਰ ਨਰਸ ਤੋਂ ਪੀਜ਼ਾ ਡਲਿਵਰੀ ਦੀ ਆੜ ਹੇਠ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦਾ ਧੰਦਾ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਪਰ ਇਕ ਦਿਨ ਮੁਖਬਰੀ ਅਤੇ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਅਦਾਰ 'ਤੇ ਪੁਲੀਸ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤ ਵਿਚ ਆ ਗਈ। ਤਲਾਸ਼ੀ ਦੌਰਾਨ ਪੀਜ਼ੇ ਦੇ ਪੈਕ ਦੀ ਹੇਠਲੀ ਤਹਿ ਵਿਚ ਫੂਪਾਏ ਨਸ਼ੇ ਦੇ ਪੈਕਟ ਫੜੇ ਗਏ। ਫਿਰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਰੇਡ ਮਾਰੀ ਤਾਂ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥ ਦਾ ਜਖੀਰਾ ਅਤੇ ਵੱਡੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਡਰੱਗ ਮਨੀ ਬਰਾਮਦ ਹੋ ਗਈ। ਮੁਸਲਿਮ ਦੇਸ਼ ਕਤਰ ਦੇ ਸਰੀਅਤ (ਸਖਤ ਕਾਨੂੰਨ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਰਸ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਹੋ ਗਈ। ਉਸ ਦੇ ਵਿਖਾਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵੀ ਜਾਅਲੀ ਸਨ। ਸੋ ਉਸਨੂੰ ਡਿਪੋਰਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸਾਲ ਕੁ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੂੰ ਐਸ ਸੀ ਕੋਟੇ ਵਿਚੋਂ ਨਰਸ ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀ ਮਿਲ ਗਈ ਅਤੇ ਉਹ ਇਸ ਸਰਹੱਦੀ ਖਿੱਤੇ ਦੇ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਆ ਲੱਗੀ।

ਆਸ਼ਾ ਵਰਕਰ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਕੁਮਾਰੀ ਦੀ ਆਪਣੀ ਵੀ ਪੀੜਾ ਭਰੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਏ. ਐਨ. ਐਮ. ਬਣਨ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਪ੍ਰੀ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਕੋਰਸ ਵਿਚੋਂ ਘੱਟ ਨੰਬਰ ਆਉਣ ਕਰਕੇ ਉਹ ਏ.ਐਨ.ਐੱਮ. ਨਾਂ ਬਣ ਸਕੀ ਪਰ ਕਿਸੇ ਸਿਆਸੀ

ਚੌਧਰੀ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਨਾਲ ਆਸ਼ਾ ਵਰਕਰ ਬਣ ਗਈ। ਫਿਰ ਉਸ ਦੀ ਕੰਮ ਪ੍ਰਤੀ ਲਗਨ ਤੇ ਇਮਾਨਦਾਰ ਵੇਖ ਐਸ. ਐਮ. ਓ. ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਰਹਿਣ ਲਈ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਕੁਆਰਟਰ ਅਲਾਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਲੈ ਆਈ। ਰਾਤ ਦਿਨ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਅੱਧੀ ਕੁ ਰਾਤ ਨੂੰ ਵਾਰਡ ਵਿਚ ਰੌਲਾ ਪੈ ਗਿਆ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਨਸ਼ੇ ਦਾ ਨਾੜ 'ਚ ਟੀਕਾ ਲਾਉਣ ਕਾਰਨ ਓਵਰਡੋਜ਼ ਹੋ ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋਏ ਨਸ਼ਈ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਹਸਪਤਾਲ ਲਿਆਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੁੱਤੀ ਨਰਸ ਨੂੰ ਉਠਾਇਆ। ਉਸ ਨਾਂ, ਪਤਾ, ਪਿੰਡ ਤੇ ਪਿਓ ਦਾ ਨਾਂ ਰਜਿਸਟਰ 'ਤੇ ਚਾੜ੍ਹ ਕੇ ਉਸਦੀ ਪਰਚੀ 'ਤੇ ਟੀਕਾ ਦਵਾਈ ਲਿਖ ਦਿੱਤੀ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਵਾਰਸ ਸਟੋਰ ਤੋਂ ਲੈ ਆਏ। ਆਸ਼ਾ ਵਰਕਰ ਨੇ ਟੀਕਾ ਲਾ ਦਿੱਤਾ।

ਸਵੇਰੇ ਜਦੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸੇਵਾਦਾਰ ਚਾਹ ਤੇ ਮਿੱਠੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦੇ ਵਤਾਉਣ ਆਇਆ ਤਾਂ ਨਸ਼ਈ ਨੂੰ ਨੀਲਾ ਹੋਇਆ ਤੇ ਆਕਤਿਆ ਉਹ ਵੇਖ ਆਸ਼ਾ ਵਰਕਰ ਨੂੰ ਸਦ ਲਿਆਇਆ। ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਚਿਤ ਕੀਤਾ। ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਾਂ ਦਿੱਤਾ। ਬਾਪੂ ਵੀ ਚਰੇਕਣਾ ਜਾਗਦਾ ਸੀ। ਗਿਆਰਾਂ ਕੁ ਵਜੇ ਮਰ ਗਏ ਨਸ਼ਈ ਦੇ ਘਰਦੇ, ਪਿੰਡ ਤੇ ਬਿਰਾਦਰੀ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਨਸ਼ੇ 'ਚ ਗਰਕ ਹੋਏ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਵਾਰਡ ਬਾਹਰ ਹੰਗਾਮਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਸੜਕ ਉਤੇ ਧਰਨਾ ਦੇ ਜਾਮ ਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਧਰਨਾਕਾਰੀ ਰਾਤ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਤੋਂ ਗੈਰ

ਹਾਜ਼ਰ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਡਾਕਟਰ ਦੀ ਮੁਅਤਲੀ ਤੇ ਵਿਭਾਗੀ ਕਾਰਵਾਈ ਮੰਗ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਆਉਣ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਸਨ। ਪੁਲੀਸ ਆ ਗਈ ਸੀ ਤੇ ਧਰਨਾਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਨਾਅਰੇਬਾਜ਼ੀ ਜਾਰੀ ਸੀ।

ਘੰਟੇ ਕੁ ਬਾਅਦ ਐਸ. ਡੀ. ਐਮ., ਡੀ. ਐਸ. ਪੀ., ਐਸ. ਐਮ. ਓ. ਆ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾ ਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਕੇ ਧਰਨਾ ਚੁਕਵਾਇਆ। ਡਾਕਟਰ ਦੀ ਬਦਲੀ ਤੇ ਮੁਅਤਲੀ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਵਿਭਾਗੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਮਨ ਲਈ ਗਈ ਸੀ। ਨਸ਼ਈ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਪੋਸਟ ਮਾਰਟਮ ਲਈ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

ਹਸਪਤਾਲ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋਣ 'ਤੇ ਮਰੀਜ਼ ਬਾਪੂ ਦਾ ਬੇਟਾ ਉਸਦੀ ਈ.ਸੀ.ਜੀ. ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਇਕ ਨਿੱਜੀ ਹਸਪਤਾਲ ਲੈ ਗਿਆ। ਅੱਧੇ ਕੁ ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ ਈ.ਸੀ.ਜੀ. ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਰਿਪੋਰਟ ਲੈ ਉਹ ਵਾਰਡ ਵਿਚ ਆ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖੁਸ਼ਕਿਸਮਤੀ ਨੂੰ ਅੱਜ ਡੈਪੂਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਗਏ ਡਾ. ਤਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਐਮ. ਡੀ. ਹਾਜ਼ਰ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਦਿਲ ਰੋਗਾਂ ਦੇ ਮਾਹਰ ਡਾ. ਗਿੱਲ ਨੇ ਬਾਪੂ ਦੀ ਈ.ਸੀ.ਜੀ. ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਸਪਤਾਲ ਦੀ

ਪਰਚੀ 'ਤੇ ਦਵਾਈਆਂ ਲਿਖ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਦਿਲ ਦੀ ਪੜਕਣ ਤੇ ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨ, ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀ ਵੇਲੇ ਖਾਣ ਵਾਲੀ ਗੋਲੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਡਾ. ਗਿੱਲ ਨੇ ਮਰੀਜ਼ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਚਿੰਤਾ ਜਾਂ ਤਣਾਅ ਦੇ ਮੁਕੰਮਲ ਰੈਸਟ ਕਰਨ, ਬੰਦਿਆਈ ਵਾਲੇ ਖਾਧ ਪਦਾਰਥ ਮੱਖਣ, ਘਿਓ, ਮੀਟ ਬਿਲਕੁਲ ਬੰਦ ਕਰਨ, ਮਲਾਈ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਦੁੱਧ, ਦਹੀਂ, ਫਲ, ਹਰੀਆਂ ਸਬਜ਼ੀਆਂ, ਸਲਾਦ ਅਤੇ ਇਕ ਕਟੋਰੀ ਦਾਲ ਖਾਣ ਦੀ ਡਾਕਟਰੀ ਹਦਾਇਤ ਦਿੱਤੀ। ਪਰ ਬਾਪੂ ਸਾਹਮਣੇ, ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੀ ਸਾਂਭ ਸੰਭਾਲ, ਘਰੇਲੂ ਕੰਮ ਦੇ ਬੋਝ ਦੀ ਹੋਈ ਸਾਹਮਣੇ ਖੜੀ ਸੀ।

ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿੰਘ ਮੇਰਾ ਹੁਣ ਗਰਾਈਂ, ਹਮ ਉਮਰ, ਦੁੱਖ ਸੁੱਖ ਦਾ ਸਾਂਝੀ, ਸਵੇਰ ਦੀ ਸੈਰ ਦਾ ਸਾਥੀ ਸੀ। ਸਾਡੀ ਦੋਸਤੀ ਦਾ ਚੰਗਾ ਪੱਖ ਇਹ ਵੀ ਸੀ ਕਿ ਸਾਡੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿਚ ਆਪਸੀ ਮਿਲਵਰਤਣ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਸ ਦੇ ਅਤੀਤ ਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਰੋਂ ਚੰਗੇ ਜੀਵਨ ਲਈ ਕੀਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਤੋਂ ਵੀ ਜਾਣੂੰ ਸੀ। ਇਥੇ ਸਰਦਾਰਾਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਲਿਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਇਥੋਂ ਪੰਜ ਕੁ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਪਿੰਡੇ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਸੀ। ਉਹ ਇਕ ਸਧਾਰਨ ਗਰੀਬ ਕਿਸਾਨ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਸੀ ਜਿਸਦੀ ਇਕ ਹਲ ਦੀ ਵਾਗੀ ਸੀ। ਉਸਦਾ ਇਕ ਛੋਟਾ ਭਰਾ ਤੇ ਦੋ ਭੈਣਾਂ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਖੂਹ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਵੱਗਦਾ ਰਹਿਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਦੋ ਤਿੰਨ ਕਿਆਰੇ ਹੀ ਭਰਦਾ ਸੀ। ਉਹਦੇ ਬਾਪੂ ਦੇ ਹਲ ਵਾਹੁੰਦਿਆਂ ਕਦੇ ਹੇਠਲਾ ਮਾੜਾ ਵੱਗਾ ਮਤਾੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ ਕਦੇ ਦੂਸਰਾ ਬਹਿ ਜਾਂਦਾ। ਕਦੀ ਪਸ਼ੂ ਜਿਆਦਾ ਹਰਾ ਛੁਟਾਲਾ ਖਾਣ ਕਰਕੇ ਮੋਕ ਮਾਰਨ ਅਤੇ ਕਦੇ ਕੋਈ ਆਫਰ ਜਾਂਦਾ ਜਿਸਦੀ ਸੂਆ ਮਾਰ ਕੇ ਫੂਕ ਕੱਢਣੀ ਪੈਂਦੀ ਸੀ। ਕਦੀ ਖੂਹ ਦੀ ਮਾਹਲ ਤਰ ਪੈਂਦੀ ਅਤੇ ਕਦੇ ਕੋਈ ਟਿੱਡ ਪਾਟ ਜਾਂਦੀ। ਮਸਾਂ ਹਾਤੀ ਸਾਉਣੀ ਖਾਣ ਜੋਗੇ ਦਾਣੇ ਆਉਂਦੇ ਬਾਕੀ ਖਰਚਾ ਦੋਧੀ ਨੂੰ ਦੁੱਧ ਪਾਉਣ ਤੋਂ ਨਿਕਲਦਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਬਾਪੂ ਨੂੰ ਤੇ ਤਿੰਨ ਦੁਧਾਰੂ ਦੁੱਧ ਰੱਖਣ ਦਾ ਸ਼ੌਕ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਚਰਾਦਾਂ ਵੀ ਵਾਧੂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ। ਉਹਦੇ ਬਾਪੂ ਲਈ ਵਾਗੀ ਜੀਅ ਦਾ ਜੰਜਾਲ ਬਣੀ ਹੋਈ ਸੀ ਪਰ ਹੋਰ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਕਿਧਰੇ 'ਭਾਦੋਂ' ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਜੱਟ ਸਾਧ ਹੋ ਗਿਆ' ਵਾਂਗ ਸੰਨਿਆਸ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੈ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਨਾਂ ਹੀ ਘਰ, ਬਾਗ ਪਰਿਵਾਰ ਛੱਡ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਪਰ ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਤੰਗੀਆਂ ਤੁਰਸੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਨਸੀਬਾ ਬਣ ਚੁੱਕੀਆਂ ਸਨ।

ਉਸਦੇ ਬਾਪੂ ਨੇ ਕਸ਼ਮੀਰੇ ਨੂੰ ਤੱਪਤਾਂ ਵਾਲੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਨੇ ਪਾ ਦਿੱਤਾ। ਪਿੰਡ ਦਾ ਹੀ ਮਾਸਟਰ ਸੀ। ਜੋ ਮਾਰਨ ਲੱਗਾ ਕਿਸੇ ਬੱਚੇ ਦਾ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਦਾ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਕਸ਼ਮੀਰੇ ਵਾਂਗ ਬਹੁਤੇ ਬੱਚੇ ਸਕੂਲੋਂ ਦੌੜ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਕਈ ਵਾਰ ਉਹਦਾ ਬਾਪੂ ਛੁੱਟੀ ਦਵਾ ਕੇ ਡੰਗਰ ਚਾਰਨ ਲਾ ਦਿੰਦਾ। ਉਹ ਰਿੱਤ ਖਿੜ ਕੇ ਚਾਰ ਜਮਾਤਾਂ ਤੱਕ ਹੀ ਪੜ੍ਹ ਸਕਿਆ ਪਰ ਭਲੇ ਦਿਨਾਂ ਅਤੇ ਦੇਵਤਾ ਸਰੂਪ ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਦੀ ਵੱਲੋਂ ਕਰਵਾਈ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੀ ਬਦੇਲਤ ਉਹ ਲਿਖ ਪੜ੍ਹ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਪਿੰਡ ਨੇੜੇ ਪਹਿਲੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਜੀ

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਦੀ ਚਰਨ ਛੂਹ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੁਰੂਦੁਆਰਾ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਸੀ ਜਿਥੇ ਮੱਸਿਆਂ ਲੱਗਦੀ ਸੀ। ਲੋਕ ਸਰੋਵਰ ਵਿਚ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰ ਮੱਥਾ ਟੇਕਦੇ ਅਤੇ ਦੀਵਾਨ ਸੁਣਦੇ ਸਨ। ਦੀਵਾਨ ਹਾਲ ਦੇ ਬਾਹਰ ਲੰਗਰ ਹਾਲ ਵਿਚ ਲੰਗਰ ਵਰਤਦਾ ਸੀ। ਬਾਹਰ ਮੁਨਿਆਰੀ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਲੱਗਦੀਆਂ ਸਨ ਜਿਥੇ ਕਸ਼ਮੀਰਾ ਪੂਰਨ ਭਗਤ, ਸਸੀ ਪੰਨੂ, ਹੀਰ ਰਾਝਾ, ਸੀਰੀ ਫਰਿਹਾਦ, ਜੂਸਫ ਜੁਲੈਫਾ ਅਤੇ ਸੋਹਣੀ ਮਹੀਵਾਲ ਆਦਿ ਕਿੱਸੇ ਖ਼ੀਦਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਨਹਿਰ 'ਤੇ ਡੰਗਰ ਚਾਰਨ ਦੌਰਾਨ ਵਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਹੋਕਾਂ ਲਾ ਲਾ ਕਿੱਸੇ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣਾਉਂਦਾ ਸੀ।

ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਜਵਾਨ ਹੁੰਦਿਆਂ ਘਰ ਦੇ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਬਾਰੇ ਸੋਚਦਿਆਂ ਨੇੜਲੇ ਕਸਬੇ ਜਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਕੰਮ ਦੀ ਭਾਲ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰਨ ਲੱਗਾ ਸੀ। ਉਹ ਸੋਚਦਾ ਸੀ ਕਿ ਛੋਟੀ ਕਿਸਾਨੀ ਅਤੇ ਮਾੜੀ ਵਾਹੀ ਨਾਲ ਘਰ ਦਾ ਡੰਗ ਨਹੀਂ ਟੱਪਾ ਸਕਦਾ। ਉਸਦੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਮਹਿਰੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਲੜਕਾ ਇਥੋਂ ਪੰਜ ਕੁ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਸਰਹੱਦ ਨੇੜੇ ਇਕ ਪਿੰਡ ਦੀ ਪ੍ਰਿੰਟਿੰਗ ਪ੍ਰੈਸ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਹਿੰਦ ਪਕਿ ਬਟਵਾਰੇ ਤੋਂ ਕਈ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਸਰਦਾਰ ਦੇ ਵੱਡੇ ਵਡੇਰੇ ਨੇ ਇਸ ਮਾਡਲ ਪਿੰਡ ਦੀ ਮੋੜੀ ਗੱਡੀ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਨਿੱਕੇ ਨਿੱਕੇ ਤੀਹ ਕੁ ਸਸਤੇ ਮਕਾਨ ਬਣਵਾਏ ਸਨ। ਜਿਹੜੇ ਆਸ ਪਾਸ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਕਾਰੀਗਰ, ਕਿਸੇ ਹੁਨਰ ਦੇ ਮਾਲਕ ਅਤੇ ਚੰਗੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਚਾਹਵਾਨ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਮਕਾਨ ਅਸਾਨ ਕਿਸਤਾਂ 'ਤੇ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਪਰ ਸਰਦਾਰ ਦਾ ਸੁਪਨਾ, ਇਹ ਵਿਲੱਖਣ ਜਿਹਾ ਪਿੰਡ ਸੰਤਾਲੀ ਦੀ ਫਿਰਕੂ ਵੰਡ ਦੀ ਭੇਟ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ। ਭਾਵ ਉੱਜੜ ਗਿਆ। ਕੁਝ ਕਾਮੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਚਲੇ ਗਏ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਜਾਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋ ਗਏ। ਜਿਥੇ ਸਰਦਾਰ ਨੇ ਤਖਾਣਾ, ਜੁੱਤੀਆਂ ਬਣਾਉਣ, ਮੋਚੀ, ਧੋਬੀ, ਹੱਥ ਖੋੜੀਆਂ, ਦਰੀਆਂ ਖੋਸ ਬੁਣਨ ਅਦਿ ਕਈ ਕੰਮ ਖੋਲ੍ਹੇ ਸਨ। ਇਕ ਛਾਪਾਖਾਨਾ ਵੀ ਚਲਦਾ ਸੀ। ਜਿਥੇ ਨੇੜਲੇ ਕਸਬੇ ਅਤੇ ਕਈ ਕਈ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰੈਸ ਦਾ ਕਮਰਸ਼ਲ ਕੰਮ ਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਸਰਦਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰੈਸ ਵਿਚ ਰਸੀਦ ਬੁੱਕਾਂ, ਸਿੱਖਿਆ ਸਿਹਰੇ, ਸ਼ਾਹੀ ਕਾਰਡ ਆਦਿ ਛਪਦੇ ਸਨ। ਸਰਦਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰੈਸ ਵਿਚ ਇਕ ਕੰਪੋਜ਼ੀਟਰ, ਇਕ ਮਸ਼ੀਨਮੈਨ ਅਤੇ ਇਕ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਕਈ ਕਈ ਜਿਲਦਾਂ ਵਾਲਾ (ਬਾਈਂਡਰ) ਆਉਂਦਾ ਸੀ। ਸਰਦਾਰ ਨੇ ਬੀਰੂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸਿਖਾਦਰੂ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋੜਵੰਦ ਅਤੇ ਕੁਝ ਸਿੱਖਣ ਦੇ ਇਛੁੱਕ ਕਸ਼ਮੀਰ ਨੂੰ ਲੈ ਆਇਆ। ਪ੍ਰੈਸ ਦਾ ਦੂਸਰੀ ਪੀੜੀ ਦਾ ਮਾਲਕ ਛੋਟਾ ਸਰਦਾਰ ਬੜਾ ਨੇਕਦਿਲ ਤੇ ਚੰਗਾ ਇਨਸਾਨ ਸੀ। ਉਸ ਕਸ਼ਮੀਰ ਨੂੰ ਰੱਖ ਲਿਆ। ਸਿੱਖਣ ਦੇ ਸਾਰੇ ਅਰਸੇ ਦੌਰਾਨ ਵਜੀਫਾ ਅਤੇ ਸਿੱਖਲਾਈ ਯਾਫਤਾ ਹੋਣ ਉਪਰੰਤ ਪੂਰੀ ਤਨਖਾਹ ਦੇਣ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ। ਪ੍ਰੈਸ ਸਵੇਰ ਅੱਠ ਵਜੇ ਤੋਂ ਪੰਜ ਵਜੇ ਤੱਕ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸੋਮਵਾਰ ਅਤੇ ਦਿਨ ਤਿਓਹਾਰ ਨੂੰ ਛੁੱਟੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ।

ਕਸ਼ਮੀਰ ਬੀਰੂ ਤੋਂ ਕੰਮ ਸਿੱਖਣ ਲੱਗਾ। ਕਸ਼ਮੀਰ ਨੇ ਬੜੀ ਅਪਣਤ ਨਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਅੱਖਰਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਲਗਾ ਮਾਤਰਾਂ, ਸਿਹਾਰੀਆਂ, ਬਿਹਾਰੀਆਂ, ਬਿੰਦੀਆਂ ਕੰਨੇ ਅਤੇ ਅੱਧਕ ਆਦਿ ਬਾਰੇ ਪੜ੍ਹਾਇਆ। ਮਗਰੋਂ ਖਾਨਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਢਾਲੇ ਸਿੱਕੇ ਦੇ ਅੱਖਰ ਚੁੱਕਣੇ ਸਿਖਾਏ ਫਿਰ ਚੱਪਟੀ 'ਤੇ ਰੱਖਣੇ ਦੱਸੇ। ਸਿੱਖਣ ਦੀ ਗੰਭੀਰ ਜਗਿਆਸਾ ਕਰਕੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਛੇਤੀ ਹੀ ਸਿੱਖ ਗਿਆ। ਮਾਲਕ ਨੇ ਵਾਇਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪੂਰੀ ਤਨਖਾਹ ਲਾ ਦਿੱਤੀ। ਛੁੱਟੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੋਵੇਂ ਕਾਮੇ ਸ਼ਹਿਰ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰੈਸ ਓਵਰ ਟਾਈਮ ਵੀ ਲਾ ਆਉਂਦੇ। ਉਹ ਰੋਟੀ ਪਾਣੀ ਖਾ ਸਾਈਕਲਾਂ 'ਤੇ ਸ਼ਹਿਰ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ। ਰਾਤ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰੈਸ ਵਿਚ ਸੌਂ ਜਾਂਦੇ ਅਤੇ ਸਵੇਰੇ ਵਾਪਸ ਆ ਜਾਂਦੇ ਸਨ।

ਸਰਦਾਰ ਨੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕੰਮ ਪ੍ਰਤੀ ਇਮਾਨਦਾਰਾਨਾ ਲਗਨ, ਮਿਹਨਤ ਤੇ ਸਮਰਪਿਤ ਭਾਵਨਾ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਸੀ ਸੋ ਉਸਨੇ ਇਕ ਖਸਤਾ ਹਾਲਤ ਮਕਾਨ ਮਾਮੂਲੀ ਕਿਸਤਾਂ 'ਤੇ ਉਸਨੂੰ ਵੇਚ ਦਿੱਤਾ। ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿੰਘ ਮਾੜੀ ਮੋਟੀ ਮੁਰੰਮਤ ਬਾਅਦ ਆਪਣੇ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਇਥੇ ਲੈ ਆਇਆ। ਮਕਾਨ ਦੇ ਨਾਲ ਇਕ ਪਲਾਟ ਵੀ ਬੇਅਬਾਦ ਸੀ ਜਿਸਦੀ ਉਹ ਵੇਲੇ ਕਵੇਲੇ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਉਸਦਾ ਆਉਣਾ ਜਾਣਾ ਸੌਖਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਇਕੋ ਇਕ ਮਨੋ ਕਾਮਨਾ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸੁਚੱਜੀ ਪ੍ਰਵਰਿਸ਼ਤ ਤੇ ਬੇਹਤਰ ਸਿੱਖਿਆ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਪੜ੍ਹਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਕੋਰਸ ਜਾਂ ਡਿਪਲੋਮਾ ਕਰਵਾ ਕੇ ਕਿਸੇ ਚੰਗੀ ਨੌਕਰੀ 'ਤੇ ਲੱਗੇ ਵੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਇੱਛਾ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਉਸਨੇ ਨਾਂ ਰਾਤ ਵੇਖੀ ਨਾਂ ਦਿਨ ਸਖਤ

ਮਿਹਨਤ ਮੁਸ਼ੱਕਤ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਜੋ ਮਿਹਨਤ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਮਿਲਦੀ ਉਹ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਛੁੱਟੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਕਿਸੇ ਮਿਸਤਰੀ ਨਾਲ ਦਿਹਾੜੀ ਵੀ ਲਾ ਆਉਂਦਾ ਸੀ। ਵਾਢੀਆਂ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਦੌਰਾਨ ਉਹ ਚੰਗੇ ਮਾਲਕ ਤੋਂ ਛੁੱਟੀ ਲੈ ਵਾਢੀ ਵੀ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਇਕ ਦੋ ਚੰਗੀਆਂ ਦਾਤਰੀਆਂ ਤੇ ਵਾਢੀ ਵਾਲੇ ਕਪੜੇ ਅਤੇ ਰੋਟੀ ਵੀ ਨਾਲ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਵਾਢੀਆਂ ਨੂੰ ਦੋ ਵੇਲੇ ਦੀ ਚਾਹ ਕਿਸਾਨ ਘਰੋਂ ਆ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਉਹ ਹੋਰ ਵਾਢੀਆਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਵਾਢੀ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਭਲੇ ਦਿਨ ਸਨ। ਵਾਢੇ ਮਾਲਕ ਦੀ ਗੈਰ ਹਾਜ਼ਰੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਿਰਤ ਤੇ ਜ਼ਿੰਦ ਨਾਲ ਵਾਢੀ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਭਰੀਆਂ ਬੰਨ੍ਹ ਖਲਵਾਤੇ ਲਾਉਂਦੇ ਸਨ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਝੋਨੇ ਦੀ ਲਵਾਈ ਦੇ ਦਿਨੀਂ ਉਹ ਬੜੀ ਤਨਦੇਹੀ ਨਾਲ 'ਲਾਬ' ਭਾਵ ਝੋਨੇ ਦੀ ਪਨੀਰੀ ਮਤਲਬ ਝੋਨਾ ਲਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਅੱਗ ਵਰ੍ਹਾਉਂਦੀ ਪੁੱਪ, ਕੱਦੂ ਕੀਤੀ ਪੋਲੀ ਦੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਤਪਸ਼ ਤੇ ਭੀਸ਼ਣ ਹੁੰਮਸ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਪਨੀਰੀ ਪੁੱਟ ਗੁੱਡੀਆਂ ਬੰਨ੍ਹਣੀਆਂ। ਫਿਰ ਕੱਦੂ 'ਚ ਲਿਆ ਖਿਲਾਰਨੀਆਂ ਅਤੇ ਝੋਨਾ ਲਾਉਣਾ ਕੋਈ ਘੱਟ ਜਾਨਲੇਵਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਵਾਢੀਆਂ ਅਤੇ ਲਾਬਾਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਕੁਝ ਦਿਨ ਬਕਾਵਟ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਪਰ ਸੁਖਤ ਤੇ ਸੁਚੱਜੀ ਘਰਵਾਲੀ ਵੱਲੋਂ ਚੰਗੀ ਪੋਸ਼ਟਿਕ ਖੁਰਾਕ ਤੇ ਦਹੀਂ ਦੁੱਧ ਕਰਕੇ ਉਹ ਫਿਰ ਨੌਬਰ ਨੂੰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਪੁੱਤਰ ਵੀ ਹੁਣ ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਆਕੇ ਘਰ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਸੀ। ਗਾਂ ਮੱਝ ਨੂੰ ਕੁਤਰ ਕੇ ਪੱਠੇ ਅਤੇ ਵੰਡ ਪਾ ਦਿੰਦਾ।

ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਜੀਵਨ ਸਾਥਣ ਨੂੰ ਘਰ ਸਾਂਭਣਾ ਅਤੇ ਚਲਾਉਣਾ ਆਉਂਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਇਕ ਫੇਰੀ ਵਾਲੇ ਤੋਂ ਕਿਸਤਾਂ 'ਤੇ ਸਿਲਾਈ ਮਸ਼ੀਨ ਲੈ ਲਈ। ਦੋਵੇਂ ਧੀਆਂ ਅੱਡੇ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਨੂੰਹ ਦੀ ਬੁਟੀਕ ਤੋਂ ਸਿਲਾਈ ਕਢਾਈ ਸਿੱਖਣ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪਈਆਂ। ਕੁੜੀਆਂ ਦਿਮਾਗੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਹੀਨ, ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਤੇ ਸਿਆਣੀਆਂ ਸਨ। ਜਿਹੜੀਆਂ ਦੇ ਕੁ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਸਿਲਾਈ ਦਾ ਕੰਮ ਸਿੱਖ ਗਈਆਂ। ਉਹ ਬੁਟੀਕ ਤੋਂ ਲਿਆਂਦੇ ਜਨਾਨਾਂ ਸੂਟਾਂ ਦੀ ਕਟਾਈ ਕਰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਮਾਂ ਧੀਆਂ ਸਿਉਂ ਲੈਂਦੀਆਂ। ਉਹ ਛੋਟੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਉਨੀ ਕੋਟੀਆਂ, ਦਸਤਾਨੇ, ਟੋਪੀਆਂ ਤੇ ਜੁਰਾਬਾਂ ਬੁਣ ਲੈਂਦੀਆਂ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘਰ ਦੀ ਆਮਦਨ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੋਇਆ।

ਬੇਟੇ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਮਾਮੇ ਜਿਸਨੇ, ਪਿਛਲੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣ ਵਿਚ ਇਕ ਨਵੀਂ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਐਮ ਐਲ ਏ ਲਈ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੇ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਬੜੀ ਤਨਦੇਹੀ ਨਾਲ ਦਿਨ ਰਾਤ ਇਕ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਵਿਧਾਇਕ ਅਤੇ ਨਵੀਂ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਗਠਨ, ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਵਲੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਮਨਿਸਟਰ ਵੀ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਭਰਤੀ ਖੁਲੀ ਤਾਂ ਉਹ ਭਾਣਜੇ ਨੂੰ ਲੈ ਮਨਿਸਟਰ ਨੂੰ ਜਾ ਮਿਲਿਆ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਨਾਲ ਕੰਸਟੇਬਲ ਭਰਤੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਦੀ ਵੀ ਤਨਖਾਹ ਘਰ ਆਉਣ ਲੱਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਵਿਖਾਈ ਦੇਣ ਲੱਗੀ।

ਸਾਲ ਕੁ ਬਾਅਦ ਹੀ ਇਕ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀ ਚੋਂ ਇਕ ਭਲੇ ਜਿਹੇ ਘਰੋਂ ਬੇਟੇ ਲਈ ਰਿਸ਼ਤਾ ਆ ਗਿਆ। ਮਹੀਨੇ ਕੁ ਬਾਅਦ ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬੜੀਆਂ ਸਾਦੀਆਂ ਜਿਹੀਆਂ ਰਸਮਾਂ ਨਾਲ, ਬਿਨਾਂ ਦਾਜ ਦਹੇਜ਼ ਆਪਣੀ ਨੂੰਹ ਘਰ ਲੈ ਆਂਦੀ। ਫਿਰ ਸਮੇਂ ਦੇ ਬੀਤਣ ਨਾਲ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਧੀਆਂ ਦੇ ਵਿਆਹ ਵੀ ਚੰਗੇ ਘਰੀਂ ਹੋ ਗਏ। ਉਹ ਸਹੁਰੇ ਘਰ ਸੁਖੀ ਵੱਸ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਕ ਦੀ ਇਕ ਨਿੱਜੀ ਕਾਲਜ ਅਤੇ ਦੂਸਰੀ ਇਕ ਫਰਮ ਵਿਚ ਕਲਰਕ ਬਣ ਗਈਆਂ ਸੀ।

ਬੇਰ ਸਮਾਂ ਬੜਾ ਬਲਵਾਨ, ਅਮੋੜ ਤੇ ਗਤੀਸ਼ੀਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਮਰਾਜ ਵਿਚ ਕਦੇ ਸੂਰਜ ਨਹੀਂ ਸੀ ਡੁੱਬਦਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਰਾਜਿਆਂ ਮਹਾਰਾਜਿਆਂ, ਸਰਮਾਏਦਾਰਾਂ, ਧੰਨ ਕੁਬੇਰਾਂ ਅਤੇ ਅਸਮਾਨ ਨੂੰ ਪੌੜੀ ਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਖੱਬੀਖਾਨਾਂ ਦੇ ਅੜਿੱਕੇ ਡਾਹੁਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਮਾਂ ਆਪਣੀ ਚਾਲੇ ਚਲਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਫੇਰ ਅਸੀਂ, ਤੁਸੀਂ ਹਮਾਤਤ ਸਾਥੀ ਅਤੇ ਸਾਡੀ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਨਾਇਕ ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿੰਘ ਕਿਸ ਦੇ ਪਾਣੀ ਹਾਰ ਹਾਂ। ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਖ਼ਤ ਮਿਹਨਤ, ਮੁਸ਼ੱਕਤ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਲਈ ਘਾਲਣਾ ਉਪਰੰਤ ਜਦੋਂ ਸੁੱਖ, ਅਰਾਮ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਝਮੇੜਿਆਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ 'ਕੰਮ ਦੇ ਬੋਝ' ਦਾ ਪਹਾੜ ਖੜਾ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੌਫ਼ਜ਼ਦਾ ਹਾਲਾਤਾਂ, ਢਲਦੇ ਪਰਛਾਵੇਂ ਯਾਨੀ ਕਿ ਉਮਰ ਦੇ ਇਸ ਆਖਰੀ ਪੜਾਅ 'ਦਿਨ ਢਲੇ' ਦਾ ਬੇਰਹਿਮ ਵਕਤ ਉਹ ਕਿਵੇਂ ਗੁਜ਼ਾਰੇਗਾ! ਇਹ ਚਿੰਤਾ ਉਸ ਨੂੰ ਖਾ ਰਹੀ ਸੀ।

-ਪ੍ਰੀਤ ਨਗਰ ਚੋਗਾਵਾਂ- 143109 (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਮੋ : 98140 82217

ਇੱਕ ਪੱਖ ਜਾਂ ਦੋਵੇਂ

ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਸੰਧੂ

ਅਸੀਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਵੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਵਿਚਾਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੱਖ ਤੋਂ ਵਿਚਾਰਦੇ ਹਾਂ। ਕਿਸੇ ਬਾਰੇ ਰਾਏ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਪੱਖ ਤੋਂ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਰਾਏ ਬਣਾ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਕਿਸੇ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਵੀ ਆਪਣੇ ਪੱਖ ਤੋਂ ਸੋਚ ਕੇ ਉਸ ਬਾਰੇ ਬਿਆਨ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਇਹ ਹੋ ਨਿਬੜਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਉਸ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਕੀ ਸੋਚਦੇ ਹਾਂ। ਸਾਡੇ ਰਾਏ ਕੀ ਹੈ ਇਹ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਕੀ ਹੈ ਇਸ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੋ ਨਿਬੜਦੀ ਹੈ। ਠੀਕ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੂਜੇ ਵੀ ਸਾਡੇ ਬਾਰੇ ਸੋਚਦੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਸਾਡੇ ਬਾਰੇ ਪੱਖ ਕੀ ਹੈ ਜਾਂ ਸਾਡੇ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਕੀ ਹੈ ਇਹ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਉਸੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਅਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜਾਪਦੇ ਹਾਂ।

ਉਸ ਦੀਆਂ ਦੋ ਵੱਖਰੀਆਂ ਹੀ ਸਖਸੀਅਤਾਂ ਉਭਰ ਕੇ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਉਹ ਉਹਨਾਂ ਦੋਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਇੱਕ ਸਖਸੀਅਤ ਹੋਵੇ। ਕਈ ਵਾਰ ਉਸ ਦਾ ਰੂਪ ਉਹਨਾਂ ਦੋਹਾਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਵੱਖਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਘਟਨਾ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਜਾਂ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਉਹ ਰਾਏ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।

ਕਿਸੇ ਘਟਨਾ ਦੇ ਵਾਪਰਨ ਸਮੇਂ ਮਾਹੌਲ ਕੀ ਸੀ। ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਵਰਤਾਓ ਅਜਿਹਾ ਹੋਣ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਕਾਰਨ ਕੀ ਸੀ ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਅਸੀਂ ਸਿਰਫ ਓਪਰੀ ਨਜ਼ਰੇ ਜੋ ਦਿਸਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਉਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਇੱਕ ਰਾਏ ਬਣਾ ਬੈਠਦੇ ਹਾਂ। ਸਿਰਫ

ਕਿਸੇ ਘਟਨਾ ਦੇ ਵਾਪਰਨ ਸਮੇਂ ਮਾਹੌਲ ਕੀ ਸੀ। ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਵਰਤਾਓ ਅਜਿਹਾ ਹੋਣ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਕਾਰਨ ਕੀ ਸੀ ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਅਸੀਂ ਸਿਰਫ ਓਪਰੀ ਨਜ਼ਰੇ ਜੋ ਦਿਸਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਉਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਇੱਕ ਰਾਏ ਬਣਾ ਬੈਠਦੇ ਹਾਂ। ਸਿਰਫ ਬਣਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਜਚਾਉਂਦੇ ਵੀ ਹਾਂ ਤੇ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਸਹੀ ਹੈ।

ਇਹਨਾਂ ਦੋਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿੱਚ ਅਸਲ ਗੱਲ ਕਿਤੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਜੋ ਮੇਰੇ ਪੱਖ ਤੋਂ ਸੋਚਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਹ ਸਹੀ ਹੈ ਜਾਂ ਜੋ ਤੁਹਾਡੇ ਪੱਖ ਤੋਂ ਸੋਚਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਹ ਸਹੀ ਹੈ। ਬਹੁਤੀ ਵਾਰ ਗੱਲ ਦੋਹਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਵੱਖਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਬਾਰੇ ਸੋਚਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਅਕਸਰ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨੂੰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਮਝ ਕੇ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ। ਸਾਡੀ ਸੋਚ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਹੈ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕੀ ਸਮਝਿਆ। ਠੀਕ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੂਸਰੇ ਦੀ ਸੋਚ ਸਾਡੇ ਪ੍ਰਤੀ ਕੀ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸ ਵਰਤਾਰੇ ਪ੍ਰਤੀ ਕੀ ਹੈ ਉਹ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਕੀ ਸਮਝਿਆ।

ਪਰ ਅਕਸਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਦੇਖੀਏ ਤਾਂ ਅਸਲ ਗੱਲ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਸੋਚ ਸਾਡਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਸਾਡੇ ਹਾਲਾਤ ਨਾਲ ਬਣਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਾਲੇ ਦੀ ਸੋਚ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਉਸ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਇੱਕ ਅੰਕ ਛੇ ਦੇਖਦੇ ਹੋ ਜੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਦੇਖੋ ਤੇ ਉਸੇ ਅੰਕ ਨੂੰ ਨੌਂ ਦੇਖਦੇ ਹੋ ਜੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਦੇਖੋ। ਹੁਣ ਅੰਕ ਇੱਕੋ ਹੀ ਹੈ ਪਰ ਦੇਖਿਆ ਦੋ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਠੀਕ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਵੀ ਦੋ ਵੱਖ ਵੱਖ ਨਜ਼ਰੀਆਂ ਤੋਂ ਜਦੋਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ

ਬਣਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਜਚਾਉਂਦੇ ਵੀ ਹਾਂ ਤੇ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਸਹੀ ਹੈ।

ਇੱਥੇ ਹੀ ਅਸੀਂ ਗਲਤੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਕਈ ਵਾਰ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਵੀ ਝੂਠ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਦਿਸਦਾ ਹੈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਉਹ ਸੱਚ ਹੋਵੇ ਉਸ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕਾਰਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਪਲ ਵਿੱਚ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਵਿਹਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਇਸ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਇੱਕ ਨਹੀਂ ਅਨੇਕਾਂ ਹੀ ਕਾਰਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਕੀ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਭੋਗਿਆ ਹੈ ਇਹ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਉਸ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਕੁਝ ਬਾਰੇ ਬਿਨਾਂ ਕੁਝ ਜਾਣੇ ਹੀ ਉਸ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਵੀ ਸੋਚ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਕਹਿ ਵੀ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ।

ਮਨੁੱਖੀ ਵਿਹਾਰ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਘਟਨਾ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਕਿਸੇ ਦੀ ਸਖਸੀਅਤ

ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਨਾਮੁਮਕਿਨ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਦੀ

ਸਖਸੀਅਤ ਉਸਦੇ ਜਨਮ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹਰ

ਇੱਕ ਛੋਟੀ ਛੋਟੀ ਘਟਨਾ ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਸਦੇ ਆਪਣੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਭੈਣਾਂ ਭਰਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸਾਕ ਸਬੰਧੀਆਂ ਨਾਲ ਰਿਸ਼ਤੇ ਕਿਹੋ ਜਿਹੇ ਰਹੇ ਹਨ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਬੜਾ ਮਹੱਤਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਤਾਪ ਭੋਗ ਗਏ ਹਨ ਤੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇਖੀ ਹੈ ਇਹ ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਸਖਸੀਅਤ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਵੀ ਰਾਏ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਨਿਰਨਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੋਚਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਸਾਡੇ

ਲਈ ਇਹ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਨਿਰਪੱਖ ਜੱਜ ਨਾ ਸਮਝ ਲਈਏ। ਜੇ ਦਿਸਦਾ ਹੈ ਉਹ ਅਕਸਰ ਸੱਚ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਸੱਚ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਕਈ ਪਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਛੁਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਤੇ ਆਪਣਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ਗਵਾਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਇਹ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਨਿੱਕੀਆਂ ਨਿੱਕੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰ ਅੰਦਾਜ਼ ਕਰੀਏ। ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਲਈਏ। ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਸਮਝਣ

ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੀਏ ਕਿਉਂਕਿ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਕਾਗਲੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਅਕਸਰ ਸਾਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਪਛਤਾਵਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਸਮਾਂ ਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਉਸ ਨੂੰ ਸਮਾਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਸਖਸੀਅਤ ਦੇ ਹੋਰ ਪੱਖ ਉਭਰ ਕੇ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ। ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਘਟਨਾ ਦੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਗਲਤੀ ਤੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸਹੀ ਜਾਂ ਗਲਤ ਦਾ ਖਿਤਾਬ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਗਵਾਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਇਹ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਇੰਨਾ ਵੀ ਸੌਖਾ ਨਹੀਂ ਜਿੰਨਾ ਅਸੀਂ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ।

ਇਸ ਲਈ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਤੀ ਕੋਈ ਰਾਏ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੋਈ ਰਾਏ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਕੋਈ ਨਿਰਨਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਸਮਾਂ ਲਓ, ਸੋਚੋ, ਸਮਝੋ, ਵਿਚਾਰੋ। ਇਹ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਮੈਂ ਇੱਕ ਨਾਟਕਕਾਰ ਹਾਂ...

ਪਾਲੀ ਭੁਪਿੰਦਰ

ਮੇਰੇ ਲਈ ਜੀਵਨ ਇੱਕ ਨਾਟਕ ਹੈ। ਜੀਵਨ ਦਾ ਸਭ ਕੁੱਝ ਨਾਟਕ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਭਾਵ। ਸਾਰੇ ਸੰਵਾਦ। ਸਾਰਾ ਵਿਹਾਰ। ਰਿਸ਼ਤੇ-ਨਾਤੇ। ਸਬੰਧ। ਯਕੀਨ ਮੰਨੋ, ਮੇਰੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਇੱਕ ਮਖੌਟਾ ਚੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਮੈਂ ਇੱਕ ਪਾਤਰ ਹਾਂ ਪਰ ਮੈਂ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ, ਮਖੌਟੇ ਹੇਠ ਮੈਂ ਇੱਕ ਐਕਟਰ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਉਹ ਨਹੀਂ ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਸਮਝ ਰਹੇ ਹੋ। ਮੈਂ ਸਿਰਫ ਐਕਟਿੰਗ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਉਹ ਹੋਣ ਦੀ ਜੋ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਹਾਂ।

ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਨਰਾਜ਼ ਨਾ ਹੋਵੋ ਜੇ ਮੇਰੀ ਕੋਈ ਸੰਵਾਦ ਤੁਹਾਨੂੰ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਾ। ਸਮਝੋ ਉਹ ਇੱਕ ਨਾਟਕ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹਨ। ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਤੇ ਮਿਹਰਬਾਨ ਨਾ ਹੋਵੋ ਜੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮੇਰੇ ਕਿਰਦਾਰ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁੱਝ ਪਸੰਦ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਮਝੋ ਉਹ

ਵੀ ਮੇਰਾ ਨਾਟਕ ਹੈ। ਮੈਂ ਨਾ ਚੰਗਾ ਹਾਂ ਨਾ ਮਾੜਾ। ਬਦਲ ਲੈਣਾ ਹਾਂ ਆਪਣਾ ਰੋਲ... ਨਾਲ ਦੇ ਪਾਤਰਾਂ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ।

ਮੈਂ ਬਾਰਤੋਲ ਬਰੈਖਤ ਦੀ 'ਬਿਊਰੀ ਆਫ ਐਲੀਨੋਸਨ' ਦਾ ਨਾਟਕ ਹਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਵੇਖੋ ਪਰ ਮੇਰੇ ਵਿੱਚ 'ਇਨਵਾਲਿਡ' ਨਾ ਹੋਵੇ। ਸਦਾ ਯਾਦ ਰੱਖੋ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਇੱਕ ਨਾਟਕ ਵੇਖ ਰਹੇ ਹੋ।

ਮੈਨੂੰ ਜਦ ਵੀ ਮਿਲੇ, ਇੰਜ ਮਿਲਨਾ ਜਿਵੇਂ ਸ਼ੋਅ ਦੇ ਬਾਅਦ ਦਰਸ਼ਕ ਅਦਾਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਉਮੀਦ ਨਾਲ ਕਿ ਅਗਲੀ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਮਿਲੋਗੇ, ਮੈਂ ਕੁੱਝ ਹੋਰ ਹੋਵਾਂਗਾ।

ਜੇ ਮੈਂ ਕਦੇ ਕਹਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਸੱਚ ਨਾ ਮੰਨਣਾ। ਅਗਲੇ ਨਾਟਕ ਵਿੱਚ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਵੀ ਨਾ ਹੋਵਾਂ। ਜੇ ਮੈਂ ਕਦੇ ਕਹਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ

ਨਾਲ ਨਰਾਜ਼ ਹਾਂ, ਯਕੀਨ ਨਾ ਮੰਨਣਾ। ਉਹ ਵੀ ਬੱਸ ਐਕਟਿੰਗ ਹੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਕੁੱਝ ਪਾਜ਼ ਹੋਣਗੇ ਉਸ ਵਿੱਚ ਤੇ ਥੋੜ੍ਹੀ

ਜਿਹੀ 'ਲੁੱਕ ਸੁਫਿਟ'। ਮੈਂ ਉਹੀ ਹੋਵਾਂਗਾ, ਜੇ ਮੈਂ ਹਾਂ। ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਇੱਕ ਨਾਟਕਕਾਰ ਹਾਂ...

-0-

ਆਓ ਸਿਰਜੀਏ ਵੱਡੇ ਸੁਪਨੇ, ਨਾਲ ਹੌਂਸਲੇ ਕਰੀਏ ਸਾਕਾਰ, ਦਿਲ ਵਿਚ, ਠੋਸ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਰੱਖਕੇ, ਸਭ ਟੀਚੇ ਕਰ ਲਈਏ ਪਾਰ।
ਡਾ. ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਧੀਮਾਨ
Dream high, and let courage lead our plan, With firmness in heart, succeed, we surely can.
- Dr Jagtar Singh Dhiman

“ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਸਾਈਕਲ ਚਲਾਉਣ ਵਾਂਗ ਹੈ, ਇਸ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਸੰਤੁਲਨ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਦੇ ਰਹਿਣਾ ਪਵੇਗਾ”
- ਅਲਬਰਟ ਆਈਨ ਸਟਾਈਨ

ਮਾਂ ਦੇ ਗਰਭ ਵਿਚ ਨਵਜੀਵਨ ਦਾ ਸਫਰ

ਹੁਣ ਤੱਕ ਅਸੀਂ ਨਵਜੀਵਨ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਨੂੰ ਪਤਾ ਆ ਵਾਰ ਵਿਚਾਰਦਿਆਂ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚੇ ਸਾਂ ਕਿ ਹੁਣ ਨਵਜੀਵਨ ਬਲਾਸਟੋਸਿਸਟਿਕ ਸਟੇਜ ਵਿਚ ਬੱਚੇਦਾਨੀ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਐਡਜਸਟ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਖੁਰਾਕ ਬੱਚੇਦਾਨੀ ਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਪਰਦੇ ਯਾਨੀ ਇੰਡੋਮੈਟਰੀਅਮ ਵਿਚਲੇ ਖੂਨ ਨੂੰ ਚੂਸ ਕੇ ਲੈਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਮਾਂ ਦੇ ਖੂਨ ਨੂੰ ਵਧਦੇ ਫੀਟਸ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਣ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਔਲ ਤੇ ਪਲਸੈਟਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਤਕਰੀਬਨ ਇਕੀਵੇਂ ਦਿਨ ਬਲਾਸਟੋਸਿਸਟ ਬੱਚੇਦਾਨੀ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ।

ਯਾਦ ਰਹੇ ਇਹ ਪਰੈਗਨੈਂਸੀ ਦੌਰਾਨ ਤੇ ਡਲਿਵਰੀ ਤੱਕ ਸਾਰੇ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਪਰੈਗਨੈਂਟ

ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
ਫੋਨ: 408-687-1899

ਔਰਤ ਦੇ ਆਖ਼ਰੀ ਮਾਸਿਕ ਧਰਮ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਛੇਵੇਂ ਹਫ਼ਤੇ ਤੱਕ ਦਿਲ ਦੀ ਬਣਤਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਅੱਠਵੇਂ ਹਫ਼ਤੇ ਤੱਕ ਰੀੜ੍ਹ ਦੀ ਹੱਡੀ ਬਣਨ ਵਾਸਤੇ ਨਿਉਰਲ ਕੈਨਲ ਯਾਨੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਰੀੜ੍ਹ ਦੀ ਹੱਡੀ ਦੀਆਂ ਨਸਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਚ ਸਾਂਭਣ ਲਈ ਖੋਲ ਬਣ ਕੇ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਉਪਰੀ ਸਿਰੇ 'ਤੇ ਖੋਪੜੀ ਦਾ ਖੋਲ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਬਰੇਨ ਦੇ ਅਲੱਗ ਅਲੱਗ ਕਈ ਭਾਗ ਬਣਨ ਦੀ ਰੂਪ-ਰੇਖਾ ਤਿਆਰ ਹੋਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅੱਠਵੇਂ ਹਫ਼ਤੇ ਤੱਕ ਤਕਰੀਬਨ ਸਾਰੇ ਅੰਗਾਂ ਦੀ ਰੂਪ ਰੇਖਾ ਬਣਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਔਲ ਤੇ ਪਲਸੈਟਾ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਬਖੂਬੀ ਕਰਨ ਲੱਗ ਗਏ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਅਸੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਜੀਵਨ ਵਿਚੋਂ ਜੀਵਨ ਦੀ ਪੁਨਰ ਉਤਪਤੀ ਦੇ ਸੰਖੇਪ ਰੂਪ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਸਪਰਮ ਤੋਂ ਓਵਮ ਦੀ ਪੈਦਾਇਸ਼ ਤੇ ਫਿਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਸੀ ਮਿਲਣ ਸਮੇਂ ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਵਾਪਰਦੇ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਤੇ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਦੀ ਸੰਖੇਪ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਾਂਝੀ ਕਰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਹੁਣ ਔਲ/ਪਲਸੈਟਾ ਰਾਹੀਂ ਖੁਰਾਕ ਹਾਸਲ ਕਰਦਿਆਂ ਬਲਾਸਟੋਸਿਸਟ ਦਾ ਨਾਂ ਅੱਠ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਬਾਅਦ ਫੀਟਸ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਰੀਰ ਦੇ ਸੰਪੂਰਨ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਬਣਤਰ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਅੱਗੇ ਅਕਾਰ ਵਿਚ ਵਾਧੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਦਿਲ ਪਹਿਲਾਂ ਅੰਗ ਸੀ ਜੋ ਅੰਦਰਲੇ ਅੰਗਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਣਤਰ ਵਿਚ ਆਇਆ

ਸੀ ਪਰ ਇਹਦੀ ਧੜਕਣ ਸਾਨੂੰ ਬਾਹਰਵੇਂ ਹਫ਼ਤੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੈਜਾਈਨਲ ਅਲਟਰਾਸਾਊਂਡ ਰਾਹੀਂ ਜਾਂ ਅਸਲ ਵਿਚ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੋਲਵੇਂ ਹਫ਼ਤੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਟੈਥੋਸਕੋਪ ਰਾਹੀਂ ਸੁਣਾਈ ਦੇਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅੱਗੇ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਲਸੈਟਾ ਤੇ ਔਲ ਯਾਨੀ ਅਮਬਲੀਕਲ ਕੋਰਡ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਾਂਝੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਔਲ ਬੱਚੇ ਦੀ ਪੁੰਨੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਦੀ ਉਹ ਨਾੜੀ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਬਾਹਰੀ ਸੰਬੰਧ ਬੱਚੇਦਾਨੀ ਦੀ ਦੀਵਾਰ ਨਾਲ ਬਣਤਰ ਵਿਚ ਆਏ ਪਲਸੈਟਾ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬੱਚੇ ਦੇ ਪੇਟ ਦੀ ਬਾਹਰੀ ਦੀਵਾਰ ਪੇਟ ਦੇ ਸੈਂਟਰ ਵਿਚ ਜਿਸ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਪੁੰਨੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਉਸ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅੱਗੇ ਪੁੰਨੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਭਾਵ ਫੀਟਸ ਦੇ ਪੇਟ ਦੀ ਦੀਵਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਉਸ ਖੂਨ ਦੀ ਨਾੜੀ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਜਨਮ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਰੀਰ ਦੇ ਪੇਟ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਹੇਠਲੇ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਖੂਨ ਵਾਪਸੀ ਦਿਲ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਜਾ ਰਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਸਾਰੇ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਖੂਨ ਨੂੰ ਦਿਲ ਦੇ ਸੱਜੇ ਖਾਨੇ ਵਿਚ ਭਾਵ ਰਾਈਟ ਆਟਰੀਅਮ ਵਿਚ ਭੇਜਦੀ ਹੈ।

ਭਾਵ ਜਿਹੜਾ ਖੂਨ ਸਰੀਰ ਵਿਚੋਂ ਵਾਪਸ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਾਂ ਮਾਂ ਵਲੋਂ ਪਲਸੈਟਾ ਵਿਚੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ ਬੱਚੇ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਇਸ ਸਾਰੇ ਖੂਨ ਨੂੰ ਮਿਕਸ ਕਰ ਕੇ ਦਿਲ ਦੇ ਸੱਜੇ ਖਾਨੇ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਭਾਵ ਮਾਂ ਵਲੋਂ ਆਇਆ ਖੂਨ ਯਾਨੀ ਆਕਸੀਜਨ ਤੇ ਖੁਰਾਕੀ ਤੱਤਾਂ ਦੇ ਮਿਸ਼ਰਨ ਵਾਲਾ ਖੂਨ ਅਤੇ ਫੀਟਸ ਦੇ ਹੇਠਲੇ ਧੜ ਵਲੋਂ ਆਇਆ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਖੂਨ ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਖੁਰਾਕ ਤੇ ਆਕਸੀਜਨ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸਤੇਮਾਲ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਇਹ ਦੋ ਕਿਸਮ ਦੇ ਖੂਨ ਦਾ ਮਿਸ਼ਰਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਗਲਤ ਵਿਚ ਹੀ ਇਹ ਦਿਲ ਦੇ ਸੱਜੇ ਉਪਰ ਵਾਲੇ ਖਾਨੇ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਖਾਸ ਗੱਲ ਇੱਥੇ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਦੁਹਰਾ ਦੇਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਮਾਂ ਵਲੋਂ ਆ ਰਿਹਾ ਖੂਨ ਖੁਰਾਕ ਤੇ ਆਕਸੀਜਨ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੈ ਪਰ ਜਿਸ ਖੂਨ ਦੀ ਨਾੜੀ ਵਿਚ ਇਹ ਖੂਨ ਫੀਟਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮਿਕਸ ਹੋ ਕੇ ਦਿਲ ਦੇ ਸੱਜੇ ਖਾਨੇ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਹ ਖੂਨ ਫੀਟਸ ਦੇ ਬਾਕੀ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਖੁਰਾਕ ਤੇ ਆਕਸੀਜਨ ਸਪਲਾਈ ਕਰਕੇ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਾਵ ਖਾਲੀ ਹੋ ਕੇ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਮਿਕਸਚਰ ਹੋ ਕੇ ਦਿਲ ਦੇ ਸੱਜੇ ਖਾਨੇ ਨੂੰ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਦੂਸਰੀ ਗੱਲ ਹੋਰ ਇੱਥੇ ਜਾਨਣ ਵਾਲੀ ਹੈ ਕਿ ਫੀਟਸ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚੋਂ ਜੋ ਖੂਨ ਹੁਣ ਫੀਟਸ ਦੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਸਪਲਾਈ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਸੇ ਖੂਨ ਦਾ ਹੀ ਬਣਦਾ ਹਿੱਸਾ ਵਾਪਸ ਔਲ ਰਾਹੀਂ ਪਲਸੈਟਾ ਨੂੰ ਵੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਾਵ ਉਸ ਵਿਚ ਵੀ ਕੁਝ ਆਕਸੀਜਨ ਤੇ ਖੁਰਾਕੀ ਤੱਤ ਬਾਕੀ ਹੁੰਦੇ ਹੀ

ਹਨ। ਜਦੋਂਕਿ ਜਨਮ ਬਾਅਦ ਅਜੇਹਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਜਨਮ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਰੀਰ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਆਇਆ ਖੂਨ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿਲ ਵਿਚੋਂ ਫੇਫੜਿਆਂ ਵਿਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਇਹ ਸਰੀਰ ਵਲੋਂ ਆਈਆਂ ਗੈਸਾਂ ਉੱਥੇ ਛੱਡ ਕੇ ਉੱਥੇ ਆਕਸੀਜਨ ਲੈ ਕੇ ਫਿਰ ਵਾਪਸ ਦਿਲ ਦੇ ਖੱਬੇ ਉੱਪਰ ਵਾਲੇ ਖਾਨੇ ਵਿਚ ਚਾਰ ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਵੇਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਨਿਯਮ ਦੀ ਕੁਤਾਹੀ ਇੱਥੇ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਵੇਨਾ ਉਹ ਹਨ ਜਿਹੜੀਆਂ ਸਰੀਰ ਦੇ ਦਿਲ ਤੋਂ ਬਾਹਰੀ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਹੋਇਆ ਖੂਨ ਲੈ ਕੇ ਦਿਲ ਵੱਲ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਰ ਨਿਯਮ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਇੰਜ ਹੈ ਕਿ ਫੇਫੜਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਹ ਖੂਨ ਆਕਸੀਜਨ ਨਾਲ ਭਰ ਕੇ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਭਾਵ ਫਰੈਸ਼ ਖੂਨ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਲੈ-ਜਾਣ ਦਾ ਕੰਮ ਆਰਟਰੀਆ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇੱਥੇ ਫੇਫੜਿਆਂ ਤੋਂ ਆਕਸੀਜਨ ਮਿਕਸ ਖੂਨ ਲੈ ਕੇ ਆ ਰਹੀਆਂ ਨਾੜੀਆਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਵੇਨਾ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਆਉ ਮੁੜ ਚਲਦੀ ਔਲ ਤੇ ਪਲਸੈਟਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਨਾਲ ਜੁੜਦੇ ਹਾਂ।

ਔਲ ਦਾ ਫੀਟਸ ਦੇ ਪੇਟ ਅੰਦਰਲਾ ਹਿੱਸਾ ਬੱਚੇ ਦੇ ਜਨਮ ਬਾਅਦ ਸੁਕਤ ਕੇ ਇਕ ਰੱਸੀ ਦੀ ਸੁਕਲ ਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਰਾਉਂਡ ਲਿਗਾਮੈਂਟ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਇਹ ਰਾਉਂਡ ਲਿਗਾਮੈਂਟ ਲਿਵਰ ਯਾਨੀ ਜਿਗਰ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਲਿਪਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅੰਬਲਾਈਕਲ ਕੋਡ ਯਾਨੀ ਔਲ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੰਜਾਹ ਤੋਂ ਸੱਠ ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਯਾਨੀ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾਰਮਲ ਲੰਬਾਈ ਚਾਲੀ ਇੰਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਸਪ੍ਰਿੰਗ ਵਾਂਗ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉੱਪਰੋਂ ਇਹ ਇਕ ਬਰੀਕ ਝਿੱਲੀ ਨਾਲ ਲਪੇਟੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਝਿੱਲੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਕ ਵੇਨ ਤੇ ਦੋ ਆਰਟਰੀਆ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਭਾਵ ਮਾਂ ਵਲੋਂ ਪਲਸੈਟਾ ਰਾਹੀਂ ਆਕਸੀਜਨ ਤੇ ਖੁਰਾਕ ਰਲਿਆ ਖੂਨ ਬੱਚੇ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਵਾਲੀ ਇਕ ਵੇਨ ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਬੱਚੇ ਵਲੋਂ ਇਸਤੇਮਾਲ ਹੋਇਆ ਖੂਨ ਵਾਪਸ ਪਲਸੈਟਾ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਦੋ ਆਰਟਰੀਆ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਵੀ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਨਿਯਮ ਵਾਂਗ ਹੀ ਇਕ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।

ਇੱਥੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਫਿਰ ਭੁਲੇਖਾ ਲੱਗ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਆਕਸੀਜਨ ਤੇ ਖੁਰਾਕ ਵਾਲਾ ਖੂਨ ਵਹਾ ਕੇ ਲੈ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਨਾੜੀਆਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਆਰਟਰੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਇਸਤੇਮਾਲ ਹੋਏ ਖੂਨ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਦਿਲ ਵੱਲ ਲਿਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਨਾੜੀਆਂ ਨੂੰ ਵੇਨਜ਼ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਪਰ ਮੈਂ ਇੱਥੇ ਉਲਟ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਮਾਂ ਵਲੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਖੂਨ ਤਾਂ ਆਕਸੀਜਨ ਮਿਕਸ ਖੁਰਾਕ ਵਾਲਾ ਹੈ ਤੇ ਬੱਚੇ ਵਲੋਂ ਵਾਪਸ ਮਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਖੂਨ ਇਸਤੇਮਾਲ ਹੋਇਆ ਹੋਇਆ

ਖੂਨ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਸਹੀ ਹੈ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਇਸ ਨਿਯਮ ਵਿਚ ਦੋ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਤਬਦੀਲੀ ਹੈ। ਔਲ ਵਿਚ ਮਾਂ ਵਲੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਖੂਨ ਤਾਜ਼ਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਵੇਨ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਨਿਯਮ ਅਨੁਸਾਰ ਦਿਲ ਵਲ ਖੂਨ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਨਾੜੀਆਂ ਨੂੰ ਵੇਨਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਦਿਲ ਤੋਂ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਖੁਰਾਕ ਤੇ ਆਕਸੀਜਨ ਮਿਕਸ ਖੂਨ ਨੂੰ ਲੈ-ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਨਾੜੀਆਂ ਨੂੰ ਆਰਟਰੀਆ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਇੱਥੇ ਔਲ ਵਿਚ ਵੀ ਇਸ ਨਿਯਮ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ।

ਮਾਂ ਵਲੋਂ ਫਰੈਸ਼ ਖੂਨ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਲੈ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਨਾੜੀ ਦਾ ਨਾਂ ਵੇਨ ਹੈ। ਤੇ ਫੀਟਸ ਵਲੋਂ ਮਾਂ ਨੂੰ ਇਸਤੇਮਾਲ ਹੋਇਆ ਖੂਨ ਵਾਪਸ ਲੈ-ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਦੋ ਨਾੜੀਆਂ ਦਾ ਨਾਂ ਆਰਟਰੀਆ ਹੈ ਪਰ ਫਰਕ ਇਹ ਕਿ ਫੀਟਸ ਵਲੋਂ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਖੂਨ ਲੈ ਕੇ ਵਾਪਸ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਇਕ ਗੱਲ ਹੋਰ ਆਰਟਰੀਆ ਦੀ ਬਣਤਰ ਅੰਦਰੋਂ ਸਟੇਟ ਬਿਨਾ ਰੁਕਾਵਟ ਗੁਲਾਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਹਾਈਵੇਅ ਯਾਨੀ ਜੀ ਟੀ ਰੋਡ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਦਕਿ ਵੇਨਜ਼ ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਬਣਤਰ ਜਗਾਹ ਜਗਾਹ 'ਤੇ ਬੈਰੀਕੇਡ ਲੱਗੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਆਮ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਲਾਈਟਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਨੂੰ ਵਾਲਵਜ਼ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਜਿਹਨਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵੇਨ ਵਿਚ ਆਇਆ ਖੂਨ ਹਾਈਵੇ ਟ੍ਰੈਫਿਕ ਵਾਂਗ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਹੀ ਤੁਰੇਗਾ ਤੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਲੱਗਣ ਵਾਲੀ ਤਾਕਤ ਪੈਸਿਵ ਤਾਕਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਯਾਨੀ ਮਾਸਪੇਸ਼ੀਆਂ ਤੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਸੁੰਗੜਨ ਫੋਲਣ ਦੀ ਕਿਰਿਆ ਨਾਲ ਇਹ ਘੁੰਟੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਇੰਜ ਇਸ ਵਿਚਲੇ ਖੂਨ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਧੱਕਦੀਆਂ ਤੋਰਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਜਦ ਰਿਲੈਕਸ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਅੱਗੇ ਧੱਕਿਆ ਖੂਨ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦਾ ਮਤਲਬ ਮਾਂ ਵਲੋਂ ਪਲਸੈਟਾ ਰਾਹੀਂ ਫੀਟਸ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਖੂਨ ਇਸੇ ਰਸਤੇ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦਾ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਫੀਟਸ ਵਲੋਂ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਖੂਨ ਜੋ ਦੋ ਆਰਟਰੀਆ ਰਾਹੀਂ ਵਾਪਸ ਮਾਂ ਨੂੰ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਅੰਦਰਲੀ ਗੁਲਾਈ ਵਿਚ ਕੋਈ ਰੁਕਾਵਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਫੀਟਸ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਵਾਧੂ ਖੂਨ ਦਾ ਇਕੱਠ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਤੇ ਇਹ ਫੀਟਸ ਦੇ ਦਿਲ ਦੇ ਸੁਕਤਨ ਦੀ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਪੂਰੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਵਾਪਸ ਪਲਸੈਟਾ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਮਬਲੀਕਲ ਵੇਨ ਰਾਹੀਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਖੂਨ ਨੂੰ ਕੋਈ ਬਹੁਤਾ ਜ਼ੋਰ ਲਗਾ ਕੇ ਫੀਟਸ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਪੈਂਦਾ। ਇੰਜ ਖੂਨ ਦੀ ਆਵਾਜਾਈ ਮਾਂ ਤੋਂ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਨਿਰੰਤਰ ਬਹਾਲ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।

ਯਾਦ ਰੱਖਣ ਯੋਗ ਗੱਲ ਕਿ ਮਾਂ ਦੇ ਦਿਲ ਦੀ ਧੜਕਣ ਨਾਲੋਂ ਉਹਦੇ ਪੇਟ ਵਿਚ ਵਧ ਫੁੱਲ ਰਹੇ

ਸਿਹਤ ਵਿਗਿਆਨ- 8

ਫੀਟਸ ਦੇ ਦਿਲ ਦੀ ਧੜਕਣ ਦੁੱਗਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਹੀਂ ਔਲ ਵਿਚ ਦੋ ਆਰਟਰੀਆ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਨਿਯਮ ਅਨੁਸਾਰ ਬਣੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਕਿ ਫੀਟਸ ਵਿਚ ਖੂਨ ਦਾ ਇਕੱਠ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਇਸ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਲਈ ਫੀਟਸ ਦਾ ਦਿਲ ਡਬਲ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਸਮੇਂ ਬੱਚੇ ਦੀ ਦਿਲ ਦੀ ਧੜਕਣ 140 ਪਰ ਮਿੰਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਘਟਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਵਧਦੀ ਉਮਰ ਨਾਲ ਇਹ ਨਾਰਮਲ 72 ਤੋਂ 80 ਵਾਰ ਪਰ ਮਿੰਟ 'ਤੇ ਆ ਕੇ ਟਿਕ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਉਪਰਲੀ ਸਾਰੀ ਵਿਆਖਿਆ ਤੋਂ ਇਕ ਗੱਲ ਹੋਰ ਯਾਦ ਕਰਵਾ ਦਿਆਂ ਕਿ ਵਧਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਜੇ ਕਿਤੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚੋਂ ਵਾਪਸੀ ਖੂਨ ਜੋ ਵੇਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਦਿਲ ਨੂੰ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਰੁਕਾਵਟ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅੰਗਾਂ ਵਿਚੋਂ ਖੂਨ ਵੇਨਾ ਰਾਹੀਂ ਵਾਪਸ ਜਾਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਖੂਨ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਇਕੱਠ ਨਾਲ ਸੋਜਾਂ ਪਈਆਂ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਥੇ ਜਿਥੇ ਵੀ ਵੇਨਾਂ ਦੀ ਖੁਰਾਕੀ ਕਰਕੇ ਇਹ ਵਰਤਾਰਾ ਵਰਤਦਾ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਸਰੀਰ ਦੇ ਅੰਗਾਂ ਵਿਚ ਸੋਜਿਸ਼ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਵਾਪਸੀ ਵਾਲੇ ਖੂਨ ਦੀ ਨਿਕਾਸੀ ਨਾ ਹੋਣ ਦੀ ਸੂਚਕ ਹੈ। ਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਦਿਲ ਤੇ ਖੂਨ ਦੀਆਂ ਨਾੜੀਆਂ ਦੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦੀ ਸੂਚਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਆਉ ਫਿਰ ਜੁੜਦੇ ਹਾਂ ਬੱਚੇ ਵਾਸਤੇ ਖੂਨ ਸਪਲਾਈ ਲਈ ਔਲ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਦੀ ਇਕ ਵੇਨ ਤੇ ਵਾਪਸੀ ਲਈ ਬਣੀਆਂ ਦੋ ਆਰਟਰੀਆਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਵਿਚ।

ਸੋ ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਸਰੀਰਕ ਕਿਰਿਆ ਦੇ ਖੂਨ ਸਪਲਾਈ ਕਰਨ ਦੇ ਅਸੂਲ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਣੀ ਕਿ ਵੇਨ ਫਰੈਸ਼ ਖੂਨ ਲੈ ਕੇ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਆਰਟਰੀਆ ਫੀਟਸ ਦਾ ਵਰਤਿਆ ਹੋਇਆ ਖੂਨ ਵਾਪਸ ਲੈ ਕੇ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਦੂਜੀ ਇਸ ਨਿਯਮ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਜੇ ਮੈਂ ਦੱਸ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਉਹ ਬੱਚੇ ਦੇ ਜਨਮ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਾਲੀ ਕਿਰਿਆ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ। ਜਿਸ ਦਾ ਥੋੜ੍ਹਾ ਵੇਰਵਾ ਅਸੀਂ ਉੱਪਰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਵੀ ਹੈ।

ਕਿਉਂਕਿ ਮਾਂ ਦੇ ਪੇਟ ਵਿਚ ਬੱਚੇ ਦੇ ਫੇਫੜੇ ਹਵਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਤਹਿ ਕੀਤੇ ਫੁਟਬਾਲ ਦੇ ਬਲੈਡਰ ਵਾਂਗ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਭਾਵ ਕੋਈ ਕਿਰਿਆ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ।

ਮਾਂ ਦੇ ਪੇਟ ਵਿਚ ਪਲ ਰਹੇ ਬੱਚੇ ਦੇ ਦਿਲ ਦੇ ਚਾਰ ਖਾਨਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਦੋ ਸੱਜੇ ਤੇ ਦੋ ਖੱਬੇ ਖਾਨਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਉਪਰਲੇ ਖਾਨਿਆਂ ਨੂੰ ਆਟਰੀਅਮ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। (ਚੱਲਦਾ)

ਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਾਸ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਵਿਚ ਪਿਸ ਰਹੇ ਹਨ ਬਜ਼ੁਰਗ

ਪ੍ਰਵਾਸ ਦੀ ਡਾਲਰਾਂ ਦੀ ਚਕਾਚੌਂਧ ਵਾਲੀ ਜਿੰਦਗੀ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਬੇਰੋਜ਼ਗਾਰੀ ਨੇ ਨੌਜਵਾਨ ਮੁੰਡੇ ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਮਨਾਂ 'ਚ ਇਹ ਗੱਲ ਬਿਠਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਕੁੱਝ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ, ਜੇਕਰ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਜਿੰਦਗੀ ਜਿਉਣੀ ਹੈ ਤਾਂ ਅਮਰੀਕਾ, ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ, ਕੈਨੇਡਾ, ਜਪਾਨ, ਜਰਮਨੀ, ਨਿਊਜੀਲੈਂਡ, ਸਿੰਘਾਪੁਰ, ਇੰਗਲੈਂਡ, ਇਟਲੀ, ਫਰਾਂਸ ਤੇ ਹੋਰ ਮੁਲਕਾਂ 'ਚ ਜਾ ਕੇ ਵਸ ਜਾਓ। ਨੌਜਵਾਨ ਮੁੰਡੇ ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ 'ਚ ਜਾ ਕੇ ਵਸਣ ਦੇ ਜਨੂੰਨ 'ਚ ਗਲਤ

ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਵਿਜੈ ਕੁਮਾਰ
vijaykumarbehki@gmail.com

ਤੇ ਠੀਕ ਦਾ ਫਰਕ ਵੀ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਵੇਖੋ ਵੇਖੀ ਜ਼ਿਆਦਤਰ ਨੌਜਵਾਨ ਮੁੰਡੇ ਕੁੜੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਇਕੋ ਹੀ ਟੀਚਾ ਮਿੱਥ ਲਿਆ ਕਿ ਚਾਹੇ ਜ਼ਮੀਨ ਵੇਚਣੀ ਪਵੇ, ਗਹਿਣੇ ਰੱਖਣੀ ਪਵੇ, ਬੈਂਕ ਤੋਂ ਕਰਜ਼ ਲੈਣਾ ਪਵੇ, ਡੌਕੀ ਵਾਲਾ ਰਾਹ ਅਪਣਾਉਣਾ ਪਵੇ, ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾਣ ਦੀ ਆ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋਣ ਜਾਂ ਨਾ ਹੋਣ ਕਿਸੇ ਏਜੈਂਟ ਦੀ ਲੁੱਟ ਦਾ

ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਆਪਣੇ ਮੁੰਡੇ ਕੁੜੀਆਂ ਕੋਲ ਵਿਸਟਰ, ਸੁਪਰ ਵੀਜੇ ਤੇ ਗਏ, ਪੱਕੇ ਤੌਰ ਤੇ ਵਸ ਰਹੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੂੰ ਸਿਹਤ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਯੋਗ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਾ ਹੋਣ, ਆਪਣੇ ਪਿੱਛੇ ਛੱਡੇ ਘਰਾਂ ਦੇ ਬਿਜਲੀ, ਪਾਣੀ ਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਿੱਲਾਂ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ, ਘਰਾਂ ਦੀ ਸਾਫ ਸਫਾਈ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਆਪਣੀਆਂ ਦਵਾਈਆਂ ਮੰਗਵਾਉਣ, ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਜਾਣਕਾਰਾਂ ਦੇ ਦੁਖਾਂ ਸੁਖਾਂ 'ਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਨਾ ਹੋ ਸਕਣ, ਨੂੰਹਾਂ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦਾ ਭੈੜਾ ਸਲੂਕ, ਆਉਣ ਜਾਣ ਦੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ ਦਾ ਖਰਚ, ਮਨ ਪਸੰਦ ਦੇ ਖਾਣੇ ਨਾ ਹੋਣ, ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੈੱਟ ਹੋਣ, ਪੈਨਸ਼ਨਾਂ ਲੱਗਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰਹਾਂ ਦਾ ਮਾੜਾ ਵਤੀਰਾ, ਪੁੱਤਰਾਂ ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਯੋਗ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨਾ ਮਿਲਣ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਨਾ ਮਿਲਣ ਅਤੇ ਪੁੱਤਰਾਂ, ਧੀਆਂ ਦੇ ਤਲਾਕ, ਮੁੰਡੇ ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਵਾਰੀ ਵਾਰੀ ਆਉਣ, ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਪਾਲਣ ਪੋਸ਼ਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨਾਲ ਜੂਝ ਰਹੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਾਸ ਦੀ ਜਿੰਦਗੀ 'ਚ ਪਿਸ ਰਹੇ ਨਾ ਇੱਥੇ ਵਸਣ ਜੋਗੇ ਤੇ ਨਾ ਪਿੱਛੇ ਨੂੰ ਮੁੜਨ ਜੋਗੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਦੇ ਹਨ।

ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਣਾ ਪਵੇ, ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾਣਾ ਹੀ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਨੌਜਵਾਨ ਮੁੰਡੇ ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ 'ਚ ਜਾ ਕੇ ਵਸਣ ਦੇ ਇਸ ਸ਼ੌਕ ਅਤੇ ਫੈਸਲੇ ਨੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਜਾਂ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਲਈ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਨੌਜਵਾਨ ਮੁੰਡੇ ਕੁੜੀਆਂ ਦੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾ ਕੇ ਵਸਣ ਦੀ ਅਤੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਜਾਂ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਅੱਗੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਧਰਮ ਸੱਕਟ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਬੇਬਸ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਗਏ ਨੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ

ਆਉਂਦਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ ਭੇਜਣ ਵਾਲਾ ਰਾਹ ਅਪਣਾਉਣ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ। ਜੇਕਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਤੋਂ ਬੁਰੇ ਬਣਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਾ ਨ ਗੁਆ ਬੈਠਣ ਦਾ ਡਰ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਨਾ ਬਣਨ ਦਾ ਫਿਕਰ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਜੇਕਰ

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਨਾਮਣਾ ਖੱਟਣ ਵਾਲਾ - ਜੱਸੀ ਧਾਲੀਵਾਲ

ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ ਉਰਫ 'ਜੱਸੀ ਧਾਲੀਵਾਲ' ਹਫ਼ਤੇ 'ਚ ਪੰਜ ਦਿਨ ਸਾਰਾ-ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਟਰੱਕ ਚਲਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਵੀਕ-ਐਂਡ 'ਤੇ ਯੋਗ ਸਿੱਖਣ ਦੇ ਚਾਰਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਯੋਗ ਸਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ 'ਆਰਟ ਆਫ਼ ਲਿਵਿੰਗ' ਦੇ ਕੈਂਪਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਆਪਣੀ 'ਕੁਦਰਤ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਕੰਪਨੀ' ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਉਹ ਖੁਦ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ 'ਟੋਰਾਂਟੋ ਪੀਅਰਸਨ ਏਅਰਪੋਰਟ ਰੱਨਰਜ਼ ਕਲੱਬ' (ਟੀਪੀਏਆਰ ਕਲੱਬ) ਦਾ ਰੈਗੂਲਰ ਮੈਂਬਰ ਹੈ ਅਤੇ ਸ਼ਨਿਚਰਵਾਰ/ਐਤਵਾਰ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਉਸ ਦੇ ਪ੍ਰੋਕਟਿਸ-ਸੈਸ਼ਨਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਡਾ. ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਝੰਡ
ਫੋਨ: 647-567-9128

ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ 5 ਕਿਲੋਮੀਟਰ, 10 ਕਿਲੋਮੀਟਰ, ਹਾਫ਼-ਮੈਰਾਥਨ ਅਤੇ ਫੁੱਲ-ਮੈਰਾਥਨ ਦੌੜਾਂ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

ਪਿਛੋਕੜ: ਜੱਸੀ ਧਾਲੀਵਾਲ ਮੋਗਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਨੰਗਲ ਵਿਚ 13 ਫਰਵਰੀ 1981 ਨੂੰ ਸ. ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ ਤੇ ਸਰਦਾਰਨੀ ਪਰਮਜੀਤ ਕੌਰ ਧਾਲੀਵਾਲ ਦੇ ਘਰ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ। ਉਹ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਹੋਣਹਾਰ ਬਾਲਕ ਸੀ। ਨਾਨਕੇ ਉਸ ਦੇ ਪਿੰਡ ਦੱਬੜੀਖਾਨਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫਰੀਦਕੋਟ ਦੇ ਰੱਜੇ-ਪੁੱਜੇ ਖ਼ਾਨਦਾਨ ਵਿਚੋਂ ਹਨ। ਧਾਲੀਵਾਲ ਪਰਿਵਾਰ ਵੀ ਪਿੰਡ ਦਾ ਰੱਜਿਆ-ਪੁੱਜਿਆ ਪਰਿਵਾਰ ਹੈ।

ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਤੱਕ ਪੜ੍ਹਾਈ ਨਾਨਕਿਆਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਦੱਬੜੀਖਾਨਾ ਤੋਂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਬਾਹਰੀ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਸੁੰਤਰ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਲੁਧਿਆਣਾ ਤੋਂ ਪਾਸ ਕਰਕੇ ਉਚੇਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਲਈ ਆਰੀਆ ਕਾਲਜ ਲੁਧਿਆਣੇ ਜਾ ਦਾਖਲਾ ਲਿਆ। ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਸ਼ੌਕ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਸੀ ਜੋ ਸਕੂਲ ਅਤੇ ਕਾਲਜ ਸਮੇਂ ਬਾ-ਦਸਤੂਰ ਜਾਰੀ ਰਿਹਾ। ਉਹ ਕ੍ਰਿਕਟ ਤੇ ਬਾਸਕਟ ਬਾਲ ਖੇਡਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸਕੂਲ ਪੱਧਰ ਦੇ ਚੰਗੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਵਿਚ ਗਿਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਬੀ.ਏ. ਕਰਦਿਆਂ ਵੀ ਕ੍ਰਿਕਟ ਦੀ ਖੇਡ ਜਾਰੀ ਰਹੀ।

ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਜੀਵਨ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ
ਬੀ.ਏ. ਕਰਨ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਉਸ ਦਾ ਵਿਆਹ 2002 ਵਿਚ ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਆਈ ਪੀ.ਆਰ. ਲੜਕੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕੌਰ ਨਾਲ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ 2003 ਵਿਚ ਉਹ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਬਰੈਂਟਨ ਆ ਗਿਆ। ਇੱਥੇ ਆ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ-ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਵਾਲਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਪਿਆ, ਜਿਸ ਦੀ ਥਕਾਵਟ ਲਾਹੁਣ ਲਈ ਉਹ ਦਾਰੂ ਦਾ ਆਸਰਾ ਲੈਣ ਲੱਗਾ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਚਿੰਤਾ ਖਾਣ ਲੱਗੀ ਕਿ ਇਹ ਵੀ ਕੋਈ ਜੀਵਨ ਹੈ ਕਿ ਘਰੋਂ ਕੰਮ 'ਤੇ ਜਾਓ, ਥੱਕ-ਟੁੱਟ ਕੇ ਘਰ ਆ ਜਾਓ ਅਤੇ ਦਾਰੂ ਪੀ ਕੇ ਦਿਨ-ਭਰ ਦੀ ਥਕਾਵਟ ਲਾਹੋ ਅਤੇ ਸੌ ਜਾਓ। ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਜੀਵਨ ਬੇਅਰਥ ਜਿਹਾ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਣ ਲੱਗਾ। ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਦਾ ਕੰਮ

ਮੁਸ਼ਕਲ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਰੀ ਸਿੱਖ ਲਈ। ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਵਿਚ ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਸਾਲ ਨਿੱਠ ਕੇ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਟੈਕਸੀ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਲਾਇਸੈਂਸ ਲੈ ਲਿਆ ਪਰ ਟੈਕਸੀ ਚਲਾਈ ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਟਰੱਕਿੰਗ ਦੇ ਬਿਜ਼ਨਸ ਵਿਚ ਪੈਣ ਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਰੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਲਈ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਉਸ ਦੀ ਆਪਣੀ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਕੰਪਨੀ 'ਕੁਦਰਤ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ' ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਆਖਰ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਦਾ ਕੋਈ ਪੱਕਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵੀ ਤਾਂ ਕਰਨਾ ਹੀ ਸੀ।

ਦਿਨ ਗੁਜ਼ਰਦੇ ਗਏ ਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਆਮ ਵਾਂਗ ਚੱਲਦੀ ਰਹੀ। ਪਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਇਸ ਜੀਵਨ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕਦੇ ਕਦੇ ਉਹ ਬੇਚੈਨ ਜਿਹਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਉਸ ਦਾ ਮਨ ਉਚਾਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਉਹ ਸੋਚਦਾ, 'ਰੁਟੀਨ' ਵਾਲੇ ਇਸ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਕੋਈ 'ਬਦਲਾਅ' ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਹ ਚੰਗਾ-ਚੰਗਾ ਲੱਗਣ ਲੱਗ ਪਵੇ।

'ਆਰਟ ਆਫ਼ ਲਿਵਿੰਗ' ਦਾ ਕੋਰਸ ਕਰਨਾ

ਬੜੀ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼੍ਰੀ ਸ੍ਰੀ ਰਵੀਸ਼ੰਕਰ ਵੱਲੋਂ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਚਲਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਸੰਸਥਾ 'ਆਰਟ ਆਫ਼ ਲਿਵਿੰਗ' ਵੱਲੋਂ ਕਰਵਾਏ ਜਾਂਦੇ ਕੋਰਸ ਵਿਚ ਜਾ ਦਾਖਲਾ ਲਿਆ। ਇੱਥੇ 'ਬਰੀਦਿੰਗ' (ਲੰਮੇ ਸਾਹ ਲੈਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ), ਯੋਗ ਅਤੇ ਮੈਡੀਟੇਸ਼ਨ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਲਈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਅਪਨਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਆਰੰਭ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਕੋਰਸ ਦਾ ਵੱਡਾ ਫਾਇਦਾ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਉਹ 'ਦਾਰੂ' ਪੀਣੀ ਛੱਡ ਗਿਆ। ਦਿਲੋਂ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਛੱਡਣੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਕਹਿਣ ਅਨੁਸਾਰ 'ਦਾਰੂ ਉਸ ਨੂੰ ਛੱਡ ਗਈ'। ਜੱਸੀ ਧਾਲੀਵਾਲ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ 'ਆਰਟ ਆਫ਼ ਲਿਵਿੰਗ' ਦਾ ਇਹ ਕੋਰਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੀ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਹੋਈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਬਹੁਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਛੱਡਣੀ ਏਨੀ ਆਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹ ਮੀਟ-ਮੱਛੀ ਖਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਦਾਰੂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ।

'ਸਰਟੀਫਾਈਡ ਯੋਗ ਟਰੇਨਰ' ਬਣਨਾ
ਜੱਸੀ ਦੇ ਲਈ ਮਨੁੱਖੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਹੋਰ ਹੈ। ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਨਿਰਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਦੂਸਰਿਆਂ ਲਈ ਵੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਯੋਗ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਦਾ ਢਾਂਚਾ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਕੋਰਸ ਕੀਤਾ ਅਤੇ 'ਸਰਟੀਫਾਈਡ ਯੋਗ ਟੀਚਰ' ਬਣਿਆ। ਵੀਕ-ਐਂਡ 'ਤੇ ਐਤਵਾਰ ਸਵੇਰੇ ਸਵੇਰ ਉਸ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਯੋਗ ਸਿਖਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਯੋਗ ਦੀਆਂ 'ਫਰੀ ਕਲਾਸਾਂ' ਲਗਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਕਲਾਸ ਵਿਚ ਇੱਕ ਸਮੇਂ 15-20 ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਮਨ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖਵਾਦੀ ਸੋਚ, ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਭਲੇ ਅਤੇ ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਦਾ ਜਜ਼ਬਾ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਇਹ ਕਲਾਸਾਂ ਪਿਛਲੇ 10 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਆਸਣਾਂ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਸ ਦਾ ਸ਼ੌਕ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਲੋਕ ਭਲਾਈ ਦੇ ਕੰਮ ਵਜੋਂ ਲੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ

'ਤੇ ਲਗਾਏ ਜਾਂਦੇ 'ਆਰਟ ਆਫ਼ ਲਿਵਿੰਗ' ਦੇ ਕੈਂਪਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰਦਾ ਹੈ।

ਦੌੜਨ ਦਾ ਸ਼ੌਕ: ਦੌੜਨ ਦਾ ਸ਼ੌਕ ਜੱਸੀ ਨੂੰ 2015 ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਦਿਨ ਉਸ ਦੇ ਮਨ 'ਚ ਆਇਆ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਦਿਨ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 5 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਜ਼ਰੂਰ ਦੌੜੇਗਾ। ਉਸ ਨੇ ਦੌੜਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਦੋ-ਤਿੰਨ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੌੜਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦਾ ਸਾਹ ਫੁੱਲਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ

ਗਿਆ। ਰੁਕਣ ਨੂੰ ਦਿਲ ਕੀਤਾ ਪਰ ਉਹ ਰੁਕਿਆ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਦੌੜਨਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ। ਕਈ ਵਾਰ ਉਸ ਦਾ ਮਨ ਕਰਦਾ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਵਿਚਾਲੇ ਬੌਤਾ ਜਿਹਾ ਦਮ ਲੈ ਲਵੇ ਪਰ ਫਿਰ ਆਪਣੇ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਇਰਾਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅੱਗੇ ਵਧਦਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਪੰਜ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੌੜ ਪੂਰੀ ਕਰ ਕੇ ਹੀ ਦਮ ਲਿਆ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੌੜ ਦੇ ਆਖਰੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਉਹ ਡਿੱਗਣ ਵਾਲਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਹੱਠ 'ਤੇ ਕਾਇਮ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਚੱਲਦਾ ਹੀ ਗਿਆ। ਇਸ ਦੌੜ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਪੱਕਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਪੰਜ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੀ ਦੌੜ ਬੜੀ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਲਗਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅੱਗੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਵਧਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਟੀਪੀਏਆਰ ਕਲੱਬ ਵਿਚ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਤੇ ਹਾਫ਼-ਮੈਰਾਥਨ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ

2017 ਵਿਚ ਜੱਸੀ ਧਾਲੀਵਾਲ ਦਾ ਮੇਲ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੌਟਾ ਨਾਲ ਹੈਮਿਲਟਨ ਦੇ ਨੇੜੇ 'ਹੈਲਥ ਰੀਟਰੀਟ ਸੈਂਟਰ' ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਜਿੱਥੇ ਸਿਹਤ ਸਬੰਧੀ ਲਗਾਏ ਇੱਕ ਕੈਂਪ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਗਏ ਸਨ। ਫਿਰ ਦੋ ਕੁ ਸਾਲ ਉਹ ਇੱਕ ਦੂਸਰੇ ਤੋਂ ਵਿੱਛੜੇ ਰਹੇ ਅਤੇ ਇੱਕ ਦਿਨ ਫਿਲਮੀ ਕਹਾਣੀ ਵਾਂਗ ਅਚਾਨਕ ਹੀ ਡਿਕਮੀ ਗੁਰੂਘਰ ਉਹ ਦੋਬਾਰਾ ਮਿਲ ਪਏ। ਮਨਜੀਤ ਨੌਟਾ ਨੇ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨਾਲ ਟੀਪੀਏਆਰ ਕਲੱਬ (ਟੋਰਾਂਟੋ ਪੀਅਰਸਨ ਏਅਰਪੋਰਟ ਰੱਨਰਜ਼ ਕਲੱਬ) ਦੀਆਂ ਬਰੈਂਚਾਂ ਵਿਚ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਜੱਸੀ ਦੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਇਸ ਕਲੱਬ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੀ

ਬਣ ਗਈ। ਮਨਜੀਤ ਨੌਟਾ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਸਦਕਾ ਉਹ 2019 ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਰੈਗੂਲਰ ਮੈਂਬਰ ਬਣ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਕਲੱਬ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਉਸ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਟੋਰਾਂਟੋ ਵਿਖੇ 2019 ਵਿਚ ਹੋਈ 'ਸਕੋਸ਼ੀਆ ਬੈਂਕ ਵਾਟਰਫਰੰਟ ਮੈਰਾਥਨ' ਵਿਚ ਹਾਫ਼-ਮੈਰਾਥਨ (21 ਕਿਲੋਮੀਟਰ) ਇੱਕ ਘੰਟਾ 58 ਮਿੰਟ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਕਰਦਿਆਂ ਸਫਲਤਾ ਪੂਰਵਕ ਭਾਗ ਲਿਆ।

2020 ਵਿਚ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਕਰੋਨਾ ਮਹਾਂਮਾਰੀ ਫੈਲ ਗਈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਇਹ ਮੈਰਾਥਨ ਦੌੜ ਨਾ ਹੋ ਸਕੀ ਅਤੇ ਇਸ ਬੀਮਾਰੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕੋਪ 2021 ਵਿਚ ਵੀ ਉਦੋਂ ਹੀ ਜਾਰੀ ਰਿਹਾ। ਲੋਕ ਡਰਦੇ ਮਾਰੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਤੜੇ ਰਹੇ ਪਰ ਜੱਸੀ ਨੇ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਅਭਿਆਸ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ। ਫਿਰ ਜਦੋਂ 2022 ਵਿਚ ਇਹ ਦੌੜ ਮੁੜ ਆਰੰਭ ਹੋਈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਦੂਸਰੀ ਵਾਰ ਇਸ ਹਾਫ਼-ਮੈਰਾਥਨ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਕੀਤਾ।

ਹਾਫ਼-ਮੈਰਾਥਨ ਤੇ ਹੋਰ ਦੌੜਾਂ ਦੀ ਲਗਾਤਾਰਤਾ ਤੇ 'ਫੁੱਲ ਮੈਰਾਥਨ' ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ

ਟੀਪੀਏਆਰ ਕਲੱਬ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਹਾਫ਼-ਮੈਰਾਥਨ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲੈਣ ਦਾ ਇਹ ਸਿਲਸਿਲਾ ਲਗਾਤਾਰ ਚੱਲਦਾ ਰਿਹਾ। ਉਹ ਮਈ 2022 ਵਿਚ ਜੌਰਜਿਨਾ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਹੋਈ ਹਾਫ਼-ਮੈਰਾਥਨ, ਨਵੰਬਰ 2023 ਵਿਚ 'ਹੈਮਿਲਟਨ ਹਾਫ਼-ਮੈਰਾਥਨ', ਮਾਰਚ 2024 ਵਿਚ 'ਚਿਲੀ ਮੈਰਾਥਨ' ਵਿਚ ਹਾਫ਼-ਮੈਰਾਥਨ ਲਗਾ ਕੇ ਹੁਣ ਤੀਕ ਪੰਜ ਹਾਫ਼-ਮੈਰਾਥਨ ਦੌੜਾਂ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਸ ਨੇ 'ਬਿੱਬੇ 10 ਕਿਲੋਮੀਟਰ' (2023, 2024), 'ਡੌਨ ਡੋਆਨ ਡੈਸ ਬਰੈਂਚਟਨ 10 ਕਿਲੋਮੀਟਰ' (2024), 'ਟੋਰਾਂਟੋ ਅੰਡਰ ਆਰਮਰ 10 ਕਿਲੋਮੀਟਰ' (2024), 'ਟੋਰਾਂਟੋ ਸੁਪਰਪਾਵਰ 10 ਕਿਲੋਮੀਟਰ' (2023, 2024), 'ਇੰਸਪੀਰੇਸ਼ਨਲ ਸਟੈਂਪਸ 10 ਕਿਲੋਮੀਟਰ (2023, 2024) ਅਤੇ 'ਪੀਲ ਪੋਲੀਸ ਰੇਸ ਅਗੇਨਸਟ ਰੇਸਿਜ਼ਮ' 5 ਕਿਲੋਮੀਟਰ' (2023, 2024) ਵਿਚ ਵੀ ਸਫਲਤਾ ਪੂਰਵਕ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਪੰਜ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਵਾਲੀਆਂ ਰੇਸਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਦੌੜਦਾ ਹੈ, ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦਾ ਉਸ ਨੂੰ ਖੁਦ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਦੌੜ ਉਸ ਦੇ ਲਈ 27 ਅਕਤੂਬਰ 2024 ਨੂੰ ਹੋਈ 'ਨਿਆਗਰਾ ਫਾਲ ਮੈਰਾਥਨ' ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ 42 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੌੜ ਕੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਪਹਿਲੀ 'ਫੁੱਲ-ਮੈਰਾਥਨ' 4 ਘੰਟੇ, 9 ਮਿੰਟ 49 ਸਕਿੰਟ ਵਿਚ ਸੰਪੰਨ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਮੈਰਾਥਨ ਦੌੜ ਵਿਚ 641 ਦੌੜਕਾਂ ਨੇ ਭਾਗ ਲਿਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਉਹ 302 ਵੇਂ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਆਇਆ। ਆਪਣੇ 40-44 ਸਾਲ ਦੇ ਉਮਰ-ਵਰਗ ਵਿਚ ਉਸਦਾ 22ਵਾਂ ਸਥਾਨ ਹੈ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਉਸ ਦੀ ਉਮਰ 43 ਸਾਲ ਹੈ। ਇਸ ਮੈਰਾਥਨ ਦੌੜ ਨੂੰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਮੁੱਖ-ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਇਸ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਜੱਸੀ ਧਾਲੀਵਾਲ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ

ਜੱਸੀ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਅੱਗੇ ਜਾਣ ਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਅੱਗੋਂ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹਾਫ਼ ਤੇ ਫੁੱਲ ਮੈਰਾਥਨ ਦੌੜਾਂ ਵਿਚ

ਲਗਾਤਾਰ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਦਾ ਇੱਛੁਕ ਹੈ। ਉਹ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਬੋਸਟਨ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਅਗਲੀ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ 'ਬੋਸਟਨ ਮੈਰਾਥਨ' ਵਿਚ ਭਾਗ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਹੋਰ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਲੰਡਨ, ਬਰਲਿਨ, ਟੋਕੀਓ, ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਅਤੇ ਨਿਊਯਾਰਕ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮੈਰਾਥਨਾਂ ਵਿਚ ਸਫਲਤਾ ਪੂਰਵਕ ਹਿੱਸਾ ਲੈ ਕੇ "ਸਿਕਸ ਸਟਾਰ ਐਥਲੈਟ ਮੈਰਾਥਨ ਰੱਨਰ" ਬਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਪਰਿਵਾਰ ਵੱਲੋਂ 'ਫੁੱਲ ਸੁਪੋਰਟ' ਤੇ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਮਿਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਵੱਲ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ, ਪਤਨੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਬੇਟੀ ਕੁਦਰਤ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਬੇਟਾ ਗੁਰਸ਼ਾਨ ਧਾਲੀਵਾਲ ਅਤੇ ਦੋਸਤ-ਮਿੱਤਰ ਲਗਾਤਾਰ ਉਸ ਦੀ ਹੌਸਲਾ-ਅਫ਼ਜ਼ਾਈ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਟੀਪੀਏਆਰ ਕਲੱਬ ਦੇ ਸਮੂਹ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਜੱਸੀ ਧਾਲੀਵਾਲ ਨੂੰ ਭਰਪੂਰ ਸ਼ਾਪਕਾ ਅਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹ ਜੱਸੀ ਧਾਲੀਵਾਲ ਦੀ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਭਰੋਸਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਲੱਬ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਮੈਂਬਰ ਧਿਆਨ ਸਿੰਘ ਸੋਹਲ ਵਾਂਗ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਹੋਣ ਵਾਲੀ 'ਬੋਸਟਨ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਮੈਰਾਥਨ' ਵਿਚ ਭਾਗ ਲਏਗਾ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਕਲੱਬ ਦਾ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਦਾ ਨਾਂ ਰੌਸ਼ਨ ਕਰੇਗਾ।

ਸੀ.ਐੱਨ. ਟਾਵਰ ਦੀਆਂ ਪੌੜੀਆਂ ਚੜ੍ਹਨ ਦਾ ਸ਼ੌਕ

ਟੀਪੀਏਆਰ ਕਲੱਬ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਟੋਰਾਂਟੋ ਦੇ ਸੀ.ਐੱਨ. ਟਾਵਰ ਦੀਆਂ 1776 ਪੌੜੀਆਂ ਚੜ੍ਹਨ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਲਗਾਤਾਰ ਹਿੱਸਾ ਲੈਂਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜੱਸੀ ਧਾਲੀਵਾਲ ਵੀ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨਾਲ ਇਹ ਪੌੜੀਆਂ ਚੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ 2023 ਅਤੇ 2024 ਵਿਚ ਹੋਏ ਦੋ ਈਵੈਂਟਸ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਪੌੜੀਆਂ ਸਫਲਤਾ ਪੂਰਵਕ ਚੜ੍ਹੀਆਂ ਹਨ। ਉਸਦੇ ਹੋਰ ਸ਼ੌਕਾਂ ਬਾਰੇ ਜਦੋਂ ਉਸਦੇ ਕੋਲੋਂ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਜੁਆਬ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਸਰੀਰਕ ਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਸਿਹਤ ਦੀ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਬਾਰੇ ਪੁਸਤਕਾਂ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਸ਼ੌਕ ਹੈ। ਗਰਮੀਆਂ ਦੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਉਸਨੂੰ ਘਰੇਲੂ ਬਗੀਚੀ ਵਿਚ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਤੇ ਫੁੱਲ ਵਗੈਰਾ ਉਗਾਉਣ ਦਾ ਵੀ ਸ਼ੌਕ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਨਸਿਕ ਤਸੱਲੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰੀਰ ਤੇ ਮਨ ਦੋਵੇਂ ਰੁੱਝੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਅਲਬੱਤਾ, ਟੀ.ਵੀ. ਵੇਖਣ ਦੀ ਉਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤੀ ਚਾਹਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਜੱਸੀ ਧਾਲੀਵਾਲ ਧੁਨ ਦਾ ਪੱਕਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਵੱਲ ਬਾਖ਼ੂਬੀ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਰੀ ਦੇ ਆਪਣੇ ਪੇਸ਼ੇ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਉਹ ਦੌੜਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਨਿਰੰਤਰ ਹਿੱਸਾ ਲੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹ 'ਯੋਗ' ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਰਵਾ ਵੀ ਰਿਹਾ ਹੈ। 'ਆਰਟ ਆਫ਼ ਲਿਵਿੰਗ' ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਅਪਨਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਮਿਥੇ ਹੋਏ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਬਾਖ਼ੂਬੀ ਨਿਭਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਕਰੇ, ਸਫਲਤਾ ਉਸ ਦੇ ਪੈਰ ਚੁੰਮੇ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਮਿਸ਼ਨ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਵੇ। ਆਮੀਨ।

(ਪਿਛਲੇ ਸਫ਼ੇ ਦਾ ਬਾਕੀ)
ਸਾਰੇ ਬੱਚੇ ਵਿਦੇਸ਼ 'ਚ ਵਸੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਇੱਕ ਮੁੰਡਾ ਕੈਨੇਡਾ 'ਚ ਹੈ ਤਾਂ ਦੂਜਾ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਹੈ ਤੇ ਕੁੜੀ ਅਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਵਿਚ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਪਿੱਛੇ ਇੱਕਲੇ ਰਹਿ ਕੇ ਆਪਣੇ ਬੁਢਾਪੇ ਦਾ ਸੰਤਾਪ ਭੋਗ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੁਢਾਪੇ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਹ ਟਾ ਉਹ ਬਜ਼ੁਰਗ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਕਦੇ ਇੱਕ ਬੱਚੇ ਕੋਲ ਤੁਰੇ ਹੋਏ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਕਦੇ ਦੂਜੇ ਕੋਲ ਤੇ ਕਦੇ ਤੀਜੇ ਕੋਲ। ਜੇਕਰ ਵਿਦੇਸ਼ ਗਏ ਬੱਚਿਆਂ ਕੋਲ ਜਾਣ ਲਈ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੀ ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਵੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਣ ਤਾਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਜਾਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਜੇਕਰ ਇੱਕ ਬੱਚੇ ਕੋਲ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੇ ਚਾਰ ਮਹੀਨੇ ਵੱਧ ਲੱਗ ਜਾਣ ਤਾਂ ਦੂਜੇ ਗੁੱਸਾ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਪੁੱਤਰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡਕੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਜਾ ਵਸਿਆ ਹੈ। ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਵਸੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਬੱਚੇ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਕਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਜਾਵੇ ਪਰ ਜਾਂਦਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ। ਪੈਸੇ ਖਰਚ ਹੋਣ ਦੇ ਮਾਰੇ ਕੋਈ ਵੀ ਜਾਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਬਜ਼ੁਰਗ ਆਪਣੇ ਪੋਤੇ ਪੋਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਅਤੇ ਮਿਲਣ ਲਈ ਤਰਸ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਵੀ ਡਿਓ ਕਾਲ ਤੇ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਕੇ ਆਪਣਾ ਫਰਜ਼ ਪੂਰਾ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਬਜ਼ੁਰਗ ਲਕਵੇ ਕਾਰਨ ਬੈਠ ਉਤੇ ਲੰਬਾ ਪੈ ਗਿਆ। ਵਿਦੇਸ਼ ਵਸਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਮਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦੋਵੇਂ ਮੁੰਡਿਆਂ ਅਤੇ ਧੀ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਉ ਨੂੰ ਲਕਵਾ ਮਾਰ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਇਲਾਜ ਲਈ ਆਉਣਾ ਪਵੇਗਾ ਪਰ ਉਸ ਬਜ਼ੁਰਗ ਦੇ ਤਿੰਨਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਛੁੱਟੀ ਨਾ ਮਿਲਣ ਅਤੇ ਸਮਾਂ ਨਾ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਹਿਕੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਮਨ੍ਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਪਿਉ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਲਈ ਨਰਸ ਰੱਖਣ ਵਾ ਸਤੇ

ਪੈਸੇ ਭੇਜਣ ਲਈ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ। ਪਾਰਕ 'ਚ ਬੈਠੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਦਾ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਡਾਲਰਾਂ ਨੇ ਸਾਡੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਖੂਨ ਅਤੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦਾ ਨਿੱਘ ਸਫੇਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਕਾਫੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਠੀਕ ਹੈ। ਵਿਦੇਸ਼ 'ਚ ਵਸਦੇ ਤਿੰਨ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਬਿਮਾਰੀ ਤੋਂ ਤੰਗ ਆਕੇ ਬਿਰਧ ਆਸ਼ਰਮ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਕੋਲ ਆਏ ਜਾਂ ਵਸ ਰਹੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੂੰ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾਂ ਜਿੰਦਰੇ ਲਗਾਕੇ ਆਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਫੇਰ ਕਿਸੇ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰਕੇ ਆਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਘਰ ਨੂੰ ਜਿੰਦਰੇ ਲਗਾਕੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਸਿਉਕੇ ਲਗਦੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਘਰ ਕਿਸੇ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਇਹਸਾਨ ਲੈਣੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਘਰ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਣ ਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੁੱਝ ਕਿਹਾ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੀ ਦੁਰ ਵਰਤੋਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦਾ ਘੱਟ ਠੋਕਾ ਮਿਲਣ ਜਾਂ ਨਾ ਮਿਲਣ ਦਾ ਦੁੱਖ ਮਜ਼ਬੂਰੀ 'ਚ ਜਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ

ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਕਰ ਕੁੱਝ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। ਲੱਖਾਂ ਦੀ ਤਾਦਾਦ ਵਿੱਚ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਕਈ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਵਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਉੱਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦੀ ਆ ਗੱਲਾਂ ਵੀ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਆ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਉੱਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਮੀਡੀਏ ਵਿਚ ਛਪਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਆਪਣੇ ਮੁੰਡੇ ਕੁੜੀਆਂ ਕੋਲ ਵਿਸਟਰ, ਸੁਪਰ ਵੀਜੇ ਤੇ ਗਏ, ਪੱਕੇ ਤੌਰ ਤੇ ਵਸ ਰਹੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੂੰ ਸਿਹਤ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਯੋਗ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਾ ਹੋਣ, ਆਪਣੇ ਪਿੱਛੇ ਛੱਡੇ ਘਰਾਂ ਦੇ ਬਿਜਲੀ, ਪਾਣੀ ਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਿੱਲਾਂ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ, ਘਰਾਂ ਦੀ ਸਾਫ ਸਫਾਈ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਆਪਣੀਆਂ ਦਵਾਈਆਂ ਮੰਗਵਾਉਣ, ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਜਾਣਕਾਰਾਂ ਦੇ ਦੁਖਾਂ ਸੁਖਾਂ 'ਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਨਾ ਹੋ ਸਕਣ, ਨੂੰਹਾਂ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦਾ ਭੈੜਾ

ਸਲੂਕ, ਆਉਣ ਜਾਣ ਦੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ ਦਾ ਖਰਚ, ਬੇ ਸਮੇਂ 'ਚ ਰਹਿਣ ਦਾ ਸੰਕਟ, ਸਮਾਂ ਪਾਸ ਨਾ ਹੋਣ, ਮਨ ਪਸੰਦ ਦੇ ਖਾਣੇ ਨਾ ਹੋਣ, ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੈੱਟ ਹੋਣ, ਪੈਨਸ਼ਨਾਂ ਲੱਗਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰਹਾਂ ਦਾ ਮਾਤਾ ਵਤੀਰਾ, ਪੁੱਤਰਾਂ ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਯੋਗ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨਾ ਮਿਲਣ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਨਾ ਮਿਲਣ ਅਤੇ ਪੁੱਤਰਾਂ, ਧੀਆਂ ਦੇ ਤਲਾਕ, ਮੁੰਡੇ ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਵਾਰੀ ਵਾਰੀ ਆਉਣ, ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਪਾਲਣ ਪੋਸ਼ਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨਾਲ ਜੂਝ ਰਹੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਾਸ ਦੀ ਜਿੰਦਗੀ 'ਚ ਪਿਸ ਰਹੇ ਨਾ ਇੱਥੇ ਵਸਣ ਜੋਗੇ ਤੇ ਨਾ ਪਿੱਛੇ ਨੂੰ ਮੁੜਨ ਜੋਗੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਦੇ ਹਨ। ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਵਸਦੇ ਮੁੰਡੇ ਕੁੜੀਆਂ ਅਤੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਜਿੰਦਗੀ ਗੁਜ਼ਾਰਨ ਲਈ ਦੂਰ ਅੰਦੇਸ਼ੀ ਨਾਲ ਕੰਮ ਲੈਂਦੇ ਹੋਏ ਡਾਲਰਾਂ ਦੀ ਕਮਾਈ ਪਿੱਛੇ ਭਜਣ ਨਾਲੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ਾਂ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਕਰਦਿਆਂ ਠੀਕ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਘਾਣ : ਚਿੰਤਾ ਅਤੇ ਚਿੰਤਨ

ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਇਸ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਉੱਤੇ ਮੁੱਢਲਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸਾਫ਼ ਹਵਾ, ਸ਼ੁੱਧ ਪਾਣੀ, ਚੰਗੀ ਖੁਰਾਕ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਇਸ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਉੱਤੇ ਜਨਮ, ਸੋਝੀ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਚਲਦਿਆਂ, ਸੈਤਾਨ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਮੁੱਢਲੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਹਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਹ ਵਰਤਾਰਾ ਲਗਾਤਾਰ ਜਾਰੀ ਹੈ।

ਇਸ ਵਰਤਾਰੇ ਨਾਲ ਕਬੀਲਿਆਂ 'ਚ ਯੁੱਧ ਹੋਏ, ਤਕੜੇ ਨੇ ਮਾੜੇ ਨੂੰ ਮਾਰਨ, ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਸਰੀਰ ਅਤੇ ਸੋਚ ਨੂੰ ਗੁਲਾਮ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ, ਇਹ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਸੰਸਾਰ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਵਾਪਰੀ। ਸੰਸਾਰ ਯੁੱਧ ਹੋਏ। ਇਹ ਵਰਤਾਰਾ ਅਤੇ ਮਾਰੂ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਦੁਸ਼ਮਣ ਬਣੀ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀ ਹੈ।

ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਪਲਾਹੀ
9815802070

ਅਸੀਂ; ਦੇਸ਼ ਮਹਾਨ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਾਸੀ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਘਾਣ ਤੋਂ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੀੜਤ ਹਾਂ। ਪਿਛਲੇ ਇੱਕ ਦਹਾਕੇ ਤੋਂ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੇ ਮੁੱਢਲੇ ਹੱਕਾਂ ਉੱਤੇ ਜਿਵੇਂ ਛਾਪਾ ਮਾਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਬੇਲਚਾਲੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਖੋਹੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸਾਧਨ ਜਿਵੇਂ ਧੰਨ ਕੁਬੇਰਾਂ ਹੱਥ ਸੌਂਪੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਹ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਉੱਤੇ ਸਿੱਧਾ ਛਾਪਾ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸਰਵਜਨਕ ਸਾਧਨਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਿਜੀਪਤੀਆਂ ਹੱਥ ਸੌਂਪ ਕੇ ਦੇਸ਼ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਧੰਨ ਕੁਬੇਰਾਂ ਦੀ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਗੁਲਾਮ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਕਿਰਤ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਲੁੱਟ ਕਰਨ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਦੇਣਾ ਅਸਲ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਉੱਤੇ ਸਿੱਧਾ ਦਖਲ ਹੈ। ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਹਕੂਮਤ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਗੱਲ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਨਿੱਤ ਨਵੀਆਂ ਸਕੀਮਾਂ ਘੜਦੀ ਹੈ, ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਫੋਕੇ ਐਲਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਅਸਲ ਅਰਥਾਂ 'ਚ

ਸਭ ਕੁਝ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਜਗਤ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਕੇ ਸਿਰਫ਼ ਆਪਣੀ ਰਾਜ ਗੱਦੀ ਪੱਕੀ ਕਰਨ ਦੇ ਆਹਰ ਵਿੱਚ ਲੱਗੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਵਰ੍ਹਿਆਂ 'ਚ ਜਿਵੇਂ ਮਜ਼ਦੂਰ ਵਿਰੋਧੀ ਕਾਨੂੰਨ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਦਿਹਾੜੀ ਦਾ ਸਮਾਂ 8 ਘੰਟੇ ਤੋਂ ਵਧਾਇਆ ਗਿਆ, ਕਾਲੇ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਪਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਨਾਕਾਮ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਕਿਸਾਨਾਂ ਉੱਤੇ ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਹਕੂਮਤ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਉਹ ਅਸਲ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਅਤਿ ਨਿੰਦਣਯੋਗ ਰਿਹਾ, ਜਿਸ ਦੀ ਦੇਸ਼-ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਨਿੰਦਾ ਹੋਈ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਹਾਮੀ ਲੋਕਤੰਤਰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਮੱਥੇ ਉੱਤੇ ਵੱਡਾ ਕਾਲਾ ਟਿੱਕਾ ਲੱਗਿਆ।

ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਘਾਣ ਜਿਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਮੌਜੂਦਾ ਦੌਰ ਵਿੱਚ, ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਹੁਣ ਵੀ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਮਿਸਾਲ ਹੈ।

ਕਿਸਾਨ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਦੀਆਂ ਬਰੂਹਾਂ 'ਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਨਾ ਮੰਨੇ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਰੋਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਉੱਤੇ ਯੁੱਧ ਵਾਲੇ ਗੋਲੇ ਸੁੱਟਣਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਕੀ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ 'ਚ ਮਿਲੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ?

ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਦਾ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਸਭ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ। ਕਾਲੇ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਵਾਪਸੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮੰਗਾਂ ਮੰਨੇ ਜਾਣ ਉਪਰੰਤ ਕਿਸਾਨ ਚਾਰ ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਲੀਓ ਪਰਤ ਆਏ ਸਨ। ਪਰ ਇਹਨਾਂ ਵਰ੍ਹਿਆਂ 'ਚ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਨਾ ਮੰਨਣਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਉੱਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਾ ਕਰਨਾ ਫਿਰ ਸਿਰਫ਼ ਗੁੰਮਰਾਹਕੁੰਨ ਬਿਆਨਾਂ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਤਾਰਪੀਡੋ ਕਰਨਾ, ਕਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ?

ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਅਹਿਮ ਮੰਗ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਲਈ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਗਰੰਟੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਪਰ ਇਸ

ਤੋਂ ਟਾਲਾ ਵੱਟ ਕੇ ਕਿਹਾ ਇਹ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮੋਦੀ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਖੇਤੀ ਉਤਪਾਦ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ 'ਤੇ ਖਰੀਦੇਗੀ। ਕਿਸਾਨ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਨ, ਜਦ ਕਿ ਮੋਦੀ ਦੀਆਂ ਗਰੰਟੀਆਂ ਹਾਥੀ ਦੇ ਦੰਦ ਖਾਣ ਲਈ ਹੋਰ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਹੋਰ ਸਾਬਤ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਕਿਸਾਨ ਸਭਕਾਂ 'ਤੇ ਹਨ। ਕੀ ਉਹ ਸਿਰਫ਼ ਬਿਆਨਾਂ ਨਾਲ ਪਰਚ ਜਾਣਗੇ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਸਰਕਾਰ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਲਾਇਕ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂ ਫਿਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸੁਲਝਾਉਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰ

ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਕੁਝ ਕਰਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੀ? ਮਨੁੱਖ ਜਦੋਂ ਪੀੜਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਜਦੋਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨਾਲ ਜ਼ਿਆਦਤੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਅਵਾਜ਼ ਚੁੱਕਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਮੁੱਢਲੇ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਲੜਦਾ ਹੈ।

ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਨੂੰ ਖੋਰਾ ਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਭਕਾਂ 'ਤੇ ਉੱਤਰਦੇ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਖਿੱਤੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਬੋਲੀ, ਸੱਭਿਆਚਾਰ, ਪਹਿਰਾਵੇ, ਰਹਿਣ-ਸਹਿਣ ਉੱਤੇ ਟੋਕਾ-ਟਾਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਲੋਕ ਗਣਤੰਤਰ ਭਾਰਤ 'ਚ ਰੋਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਿਸੇ ਖਿੱਤੇ 'ਚ ਹਕੂਮਤ ਜ਼ਿਆਦਤੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਲੋਕ ਸਭਕਾਂ 'ਤੇ ਉੱਤਰਦੇ ਹਨ। ਰੋਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨਾ, ਆਪਣੇ ਉੱਤੇ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਜ਼ਿਆਦਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਦੂਜਿਆਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝ ਪਾਉਣੀ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਪਰ ਮੌਜੂਦਾ

ਹਕੂਮਤ ਵੱਲੋਂ ਜਿਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਯੂਪੀ 'ਚ ਬੁਲਡੋਜ਼ਰ ਨੀਤੀ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੁਚਲਿਆ ਗਿਆ, ਕਸ਼ਮੀਰ, ਮਣੀਪੁਰ 'ਚ ਜਿਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਉੱਤੇ ਅਤਿਆਚਾਰ ਹੋਏ, ਅਵਾਜ਼ ਉਠਾਉਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹਾਂ 'ਚ ਡੱਕਿਆ ਗਿਆ, ਉਹ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਉੱਤੇ ਵੱਡੇ ਸਵਾਲ ਖੜੇ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਉੱਤੇ ਭਾਰਤ ਦੁਨੀਆ ਭਰ 'ਚ ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਗੁਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਗਣਤੰਤਰ, ਲੋਕਰਾਜ ਵਿੱਚ ਵੰਨ - ਸੁਵੰਨੇ ਲੋਕ ਵੱਸਦੇ ਹਨ, ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੀਆਂ ਬੋਲੀਆਂ, ਧਰਮ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਇੱਥੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਹਕੂਮਤ ਵੱਲੋਂ ਹਿੰਦੀ, ਹਿੰਦੂ, ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਬਾਰੇ ਹੀ ਗੱਲ ਕਰਨੀ, ਕੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੇ ਮੁੱਢਲੇ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਉੱਤੇ ਸਿੱਧਾ ਹਮਲਾ ਨਹੀਂ? ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਕੋਈ ਚਿੰਤਕ, ਲੇਖਕ, ਵਿਚਾਰਵਾਨ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਉੱਤੇ ਕਿੰਤੂ-ਪ੍ਰੰਤੂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟਣਾ, ਕੀ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਹਨ ਨਹੀਂ ਹੈ?

ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਸੰਬੰਧੀ ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਛਪੀ ਹੈ। ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ 180 ਦੇਸ਼ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਦਾ ਸਥਾਨ 150ਵਾਂ ਹੈ। ਬਾਵਜੂਦ ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਕਿ ਅਸੀਂ ਦੁਨੀਆ ਭਰ 'ਚ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਲੋਕਤੰਤਰ ਵਜੋਂ ਆਪਣਾ ਡੰਕਾ ਵਜਾਉਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੇ ਮੁੱਢਲੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ 'ਚ ਮਿਲੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੇਣ 'ਤੇ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਸੋਚ ਅਤੇ ਰਵੱਈਆ ਅਪਣਾਉਂਦੇ ਹਾਂ।

ਜਿਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਦਹਾਕੇ 'ਚ ਤੋੜਿਆ-ਮਰੋੜਿਆ ਗਿਆ, ਫੈਡਰਲ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ੋਰ ਲੱਗਿਆ, ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਏਕਾਧਿਕਾਰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ, ਉਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ਼ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਤੋਹੀਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਉਹ

ਅਸਲ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਖੰਡਿਤ ਕਰਨ ਸਮਾਨ ਸੀ।

ਅਸੀਂ ਜਦੋਂ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਵਾਪਰ ਰਹੇ ਕਾਲੇ ਦੌਰ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਅਸੀਂ ਉਸ ਸੋਚ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਜੋ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਲਈ ਕਾਲਾ ਧੱਬਾ ਬਣਨ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕੋ ਸੋਚ ਵਿੱਚ ਬੰਨ੍ਹਣਾ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕੋ ਧਰਮ ਦੇ ਅਨੁਯਾਈ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਜਾਂ ਮਜਬੂਰ ਕਰਨਾ, ਦੂਜੇ ਧਰਮਾਂ ਦੀ ਤੋਹੀਨ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਟਿੱਚ ਜਾਣ ਕੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਮਿੱਧਣਾ, ਇੱਕ ਇਹੋ-ਜਿਹਾ ਕਾਰਜ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਬਣਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜੋ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੇ ਖਾਤਮੇ, ਡਿਕਟੇਟਰਸ਼ਿਪ ਅਤੇ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਸਖ਼ਸ਼ ਦੇ ਉਭਾਰ ਵੱਲ ਵਫ਼ੇਰਾ ਅਤੇ ਨਿੰਦਣ ਯੋਗ ਕਦਮ ਹੈ। ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਗੰਭੀਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਉਲੰਘਣ ਯੂਰਪੀਆਂ, ਸਮਲਿੰਗਕਾਂ, ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਮੂਹਾਂ ਨੂੰ ਹਿਟਲਰ ਦਾ "ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਕਰਨ" ਦਾ ਏਜੰਡਾ ਸੀ। ਕੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਹਾਕਮ ਇਹਨਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵੱਲ ਅੱਗੇ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਵਧ ਰਹੇ?

ਅੱਜ ਦੇਸ਼ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੇਸ਼ 'ਚ ਅੱਜ ਵੀ ਲੋਕ ਹੱਥਾਂ 'ਚ ਮੈਲਾ ਢੋਂਦੇ ਹਨ। ਔਰਤਾਂ ਨਾਲ ਅੱਜ ਵੀ ਧੱਕਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਾਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਜ਼ੋਰਾਂ 'ਤੇ ਹੈ। ਦੇਸ਼ 'ਚ ਵੋਟਰਾਂ ਨੂੰ ਖਰੀਦਣ ਦੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਵੱਧ ਰਹੀ ਹੈ। ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਿਆਸੀ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਦਾ ਹਰ ਹਥਿਆਰ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਰਤਾਰੇ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਚੇਤੰਨ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਆਉਣਾ ਪਵੇਗਾ।

ਸਮਾਜਿਕ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਜੋ ਗਰੰਟੀ ਘੱਟਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਸਮੇਂ ਦੀ ਲੋੜ ਬਣਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਜਾਂ ਭੇਦਭਾਵ ਤੋਂ ਬਚਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਸਭ ਨੂੰ ਸਰੀਰਕ ਅਤੇ ਬੌਧਿਕ ਰੂਪ 'ਚ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋਣ ਦਾ ਬਰਾਬਰ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ।

ਭਾਰਤੀ ਬੱਚੇ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਅਨ ਫ਼ਿਲਮ : ਲਾਇਨ-2016

'ਲਾਇਨ' ਇੱਕ ਸੱਚੀ ਕਹਾਣੀ ਤੇ ਬਣੀ ਫ਼ਿਲਮ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਗਾਰਬ ਡੇਵਿਸ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਫ਼ਿਲਮ ਦਾ ਕਥਾਨਕ "ਸਰੂ ਬਿਰਯਲੀ" ਦੀ 2013 ਚ ਛਪੀ ਕਿਤਾਬ "ਦ ਲੋਂਗ ਵੇ ਹੋਮ" ਤੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਬੱਚੇ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਜੋ ਬਚਪਨ ਚ ਗੁੰਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਵੱਖ ਵੱਖ ਪੜਾਵਾਂ ਤੋਂ ਗੁਜ਼ਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

ਦੇਵ ਪਟੇਲ, ਸੰਨੀ ਪਵਾਰ, ਰੂਬੀ ਮਾਰਾ, ਡੇਵਿਡ ਬੇਨਹਮ, ਨਿਕੋਲ ਕਿਡਮੈਨ ਆਦਿ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਭਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ ਨਾਲ ਬੁਣੀ ਇਸ ਫ਼ਿਲਮ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਧਰਾਤਲ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਰਜ਼ਮੀਨ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਅੰਤਲਾ ਹਿੱਸਾ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਦੀ ਧਰਤੀ ਨਾਲ ਵੀ ਜੁੜਦਾ ਹੈ।

ਗੁੱਡੂ ਇੱਕ ਗਰੀਬ ਘਰ ਦਾ ਬੱਚਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘਰ ਦਾ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਚਲਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਅਕਸਰ ਰੇਲ ਗੱਡੀਆਂ ਤੋਂ ਖਤਰਾ ਮੁੱਲ ਲੈ ਕੇ ਕੋਲਾ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ ਫਿਰ ਉਸਨੂੰ ਵੇਚ ਕੇ ਘਰ ਦਾ ਸਮਾਨ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਕਦੇ ਕਦੇ ਉਸ ਦਾ ਛੇ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਛੋਟਾ ਭਰਾ ਸਰੂ ਵੀ ਉਸ ਨਾਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਰੂ ਛੋਟਾ ਹੈ ਗੁੱਡੂ ਉਸ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਇਕ ਦਿਨ ਉਹ ਚੰਗੀ ਕਮਾਈ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਚਾਹ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਉੱਥੇ ਜਲੇਬੀਆਂ ਬਣ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਸਰੂ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਜਲੇਬੀਆਂ ਖਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਪੈਸਾ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਗੁੱਡੂ ਉਸਨੂੰ ਬਹਾਨਾ ਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਫਿਰ ਕਦੇ ਜਲੇਬੀਆਂ ਖਵਾਵਾਂਗਾ। ਗੁੱਡੂ ਫਿਰ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਲਈ ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਰੂ ਉਸ ਨਾਲ ਜਿੱਦ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਵੀ

ਜਾਵੇਗਾ।

ਸਰੂ ਦੀ ਜਿੱਦ ਅੱਗੇ ਗੁੱਡੂ ਝੁੱਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਗੁੱਡੂ ਨੂੰ ਡਰ ਸੀ। ਮਾਸੂਮ ਸਰੂ ਉਸ ਤੋਂ ਵਿਛੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਟ੍ਰੇਨ ਵਿੱਚ ਬੈਠ ਕੇ ਦੂਰ ਕਲਕੱਤੇ ਜਾ ਕੇ ਉਤਰਦਾ ਹੈ। ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਬੜੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਇੱਕ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬੰਗਲਾ ਬੋਲੀ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਦੂਜਾ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਵੀ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹ ਕਿੱਥੋਂ ਆਇਆ ਹੈ ਤੀਜਾ ਉਹ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਸਿਰਫ਼ ਅੰਮੀ ਜਾਣਦਾ ਹੈ।

ਉਹ ਇੱਕ ਗਰੇ ਦੇ ਕੋਲ ਫਸ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜਲਦੀ ਹੀ ਸਮਝ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਥੋਂ ਬਚਨ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ। ਅਖੀਰ ਇੱਕ ਨੌਜਵਾਨ ਮੁੰਡੇ ਦੀ ਸਮਝਦਾਰੀ ਕਾਰਨ ਉਹ ਠਾਠੇ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਖੀਰ ਵਿੱਚ ਉਹ ਇੱਕ ਨੇਕ ਔਰਤ ਕੋਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਰੂ ਨੂੰ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਪਿਆਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਬਲਕਿ ਉਸਦੀ ਸੰਭਾਲ ਵੀ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਦਾ ਇੱਕ ਪਰਿਵਾਰ ਕੁਝ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਗੋਦ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਬੱਚਾ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਪਰ ਉਹ ਉਹ ਗਰੀਬ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪਾਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸਰੂ ਨੂੰ ਉਹ ਗੋਦ ਲੈ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਸਰੂ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਵਿਛੋੜੇ ਦੇ ਗਮ ਚੋਂ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਿਆ। ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਸਮਾਂ ਗੁਜ਼ਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਸਰੂ ਪਿਛੋਕੜ ਭੁੱਲ

ਕੇ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਪਰਿਵਾਰ ਘੁਲ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਹੁਣ ਉਹ ਵੱਡਾ ਹੋ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ 22-23 ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਬਚਪਨ ਯਾਦ ਹੈ ਇੱਕ

ਪਾਰਟੀ ਵਿੱਚ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਬੱਚੇ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ ਉਹ ਜਲੇਬੀਆਂ ਪਈਆਂ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਮਾਂ ਪਿੰਡ ਸਭ ਦੀ ਯਾਦ ਫਿਰ ਤੋਂ ਉਦਾਸ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਉਹ ਆਪਣੇ ਕੁਝ ਦੋਸਤਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਸਾਂਝੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਵੇਂ ਵਿਛੜ ਕੇ ਕਲਕੱਤੇ ਚਲਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅੱਜ ਵੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਭਰਾ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਸਦੇ ਦੋਸਤ ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਦੂਰੀ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਨੈਟ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਘਰ ਬਾਰੇ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਉਹ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜਲਦੀ ਹੀ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਉਸਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਵਿੱਚ ਪਤੀ ਪਤਨੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਹੁਣ ਠੀਕ ਰਹੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਜਨਮ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਮਾਂ ਦੀ ਖਾਤਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਦੇਵੇ।

ਇੱਕ ਦਿਨ ਉਹ ਆਪਣੀ ਪਾਲਣ ਵਾਲੀ ਮਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਨੇਕ ਔਰਤ ਹੈ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਲੱਭ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਲੱਭੇ।

ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਇਹ ਦੱਸ ਦੇਵਾਂ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਸੱਚੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਤਸਵੀਰਾਂ ਫਿਲਮ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਈਆਂ ਵੀ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਰੂ, ਗੁਗਲ ਅਰਥ ਦੇ ਆਪਣੇ ਉਸ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਦੇਖ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਖੁਸ਼ ਹੈ

ਜਲਦੀ ਹੀ ਭਾਰਤ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਪਿੰਡ ਆ ਕੇ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਕਈ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਹਿੰਦੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਮਝਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਅਖੀਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ

ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਾਲਾ ਸੱਜਣ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਅਤੇ ਭੈਣ ਨਾਲ ਮਿਲਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਉਸਦੀ ਮਾਂ ਜਿਸ ਨੇ ਇੱਕੋ ਰਾਤ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਦੋਨੋ ਬੱਚੇ ਗਵਾ ਲਏ ਸਨ ਬਹੁਤ ਭਾਵਕ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਕਿ ਇੰਨੇ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦਾ ਬੱਚਾ ਵਾਪਸ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਬਚਪਨ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੂੰ ਪਾਲਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਮੇਠੇ ਲਾ ਕੇ ਸੁਣਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਬੱਚਿਆਂ ਵਾਂਗ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਸੀ।

ਪਰ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਭਰਾ ਦੀ ਉਸੇ ਦਿਨ ਇੱਕ ਗੰਭੀ ਨਾਲ ਹੋਈ ਦੁਰਘਟਨਾ ਵਿੱਚ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਫਿਲਮ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਸਿੱਧੀ ਸਾਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਾਪਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਵਾਧੂ ਦਾ ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਦਬਾਉ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਪਰ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਕਮਾਲ ਹੈ।

ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਖੂਬ ਚਰਚਾ ਮਿਲੀ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਔਸਕਰ ਪੁਰਸਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ 6 ਪੁਰਸਕਾਰ ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਆਏ ਸਨ। ਫਿਲਮ ਵਿੱਚ ਮਸ਼ਹੂਰ ਭਾਰਤੀ ਅਦਾਕਾਰ ਨਵਾਜੂਦੀਨ ਸਿਦਕੀ ਅਤੇ ਦੀਪਤੀ ਨੰਬਰ ਵੀ ਛੋਟੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਭੂਮਿਕਾ ਬੇਬੇਕ ਉਸ ਛੋਟੇ ਬੱਚੇ ਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਸਰੂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਹੈ।

ਸੰਨੀ ਪਵਾਰ ਸਰੂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ ਸਰੂ ਨਹੀਂ ਸ਼ੇਰੂ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਹੁੰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਭਰਾ ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਤੋਂ ਕੁਝ ਕੁ ਵਰੇ ਵੱਡਾ ਸੀ ਖੁਦ ਵੀ ਬੱਚਿਆਂ ਬਰਾਬਰ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਪਿਤਾ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਲਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਉਸਨੂੰ ਸ਼ੇਰ (ਲੀਨ) ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ।

ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ 'ਤੇ ਰਾਜ ਕਰਦਾ ਸੀ : ਰਾਜ ਕਪੂਰ

ਕੋਈ ਵੇਲਾ ਸੀ ਕਿ ਪੂਰੇ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਵਿਚ 'ਆਰ.ਕੇ.ਫਿਲਮਜ਼' ਅਤੇ 'ਆਰ.ਕੇ.ਸਟੂਡੀਓ' ਦੀ ਤੂਤੀ ਬੋਲਦੀ ਸੀ ਤੇ ਰਾਜ ਕਪੂਰ ਨੂੰ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਦੇ 'ਸ਼ੋਅਮੈਨ' ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਸਭ ਲੋਕ ਸਤਿਕਾਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਜ਼ਾਲਮ ਸਮੇਂ ਦੀ ਯੁੱਝ ਨੇ ਆਰ.ਕੇ.ਫਿਲਮਜ਼ ਅਤੇ ਆਰ.ਕੇ.ਸਟੂਡੀਓ ਦਾ ਵਰਤਮਾਨ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਤਾਂ ਖੁੰਦਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਪਰ ਰਾਜ ਕਪੂਰ ਦਾ 'ਸ਼ੋਅਮੈਨ' ਵਾਲਾ ਦਰਜਾ ਅੱਜ ਵੀ ਬਰਕਰਾਰ ਹੈ ਤੇ ਅਨੇਕਾਂ ਸਫਲ, ਸਾਰਥਕ, ਸੰਗੀਤਮਈ, ਸੁਹਜ ਭਰਪੂਰ ਅਤੇ ਸੁਪਰਹਿੱਟ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇਣ ਲਈ ਉਸਨੂੰ ਸਿਨੇ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸਦਾ ਹੀ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਰਹੇਗਾ।

%ਪੇਸ਼ਾਵਰ ਵਿਖੇ ਸਥਿਤ ਕਪੂਰ ਹਵੇਲੀ ਵਿੱਚ 14 ਦਸੰਬਰ, 1924 ਮਸ਼ਹੂਰ ਅਦਾਕਾਰ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਰਾਜ ਕਪੂਰ ਦੇ ਘਰ ਮਾਤਾ ਰਾਮਸਰਨੀ ਦੇਵੀ ਦੀ ਕੁੱਖੋਂ ਜਨਮੇ ਰਾਜ ਕਪੂਰ ਦੇ ਦੋ ਭਰਾ ਸ਼ੰਮੀ ਕਪੂਰ ਤੇ ਸ਼ਸੀ ਕਪੂਰ ਤਾਂ ਉਸਦੇ ਵਾਂਗ ਹੀ ਵੱਡੇ ਹੋ ਕੇ ਫਿਲਮੀ ਅਦਾਕਾਰ ਹੀ ਬਣੇ ਪਰ ਭੈਣ ਉਰਮਿਲਾ ਸਿਆਲ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਈ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਰਾਜ ਦੇ ਦਾਦਾ ਬਸੇਸ਼ਰਨਾਥ ਕਪੂਰ ਤੇ ਖਾਨਦਾਨ ਦੇ ਹੋਰ ਲੋਕ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸਨ। ਰਾਜ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਤੋਂ ਹੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਦਾ ਗੁਣ ਵਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਮਿਲਿਆ ਸੀ ਤੇ ਕੇਵਲ ਗਿਆਰ੍ਹਾਂ ਸਾਲ ਦੀ ਬਾਲੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਹੀ ਉਸਨੇ ਫਿਲਮ 'ਇਲਕਲਾਬ' ਰਾਹੀਂ ਫਿਲਮੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕਦਮ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਉਪਰੰਤ ਉਸਨੇ 'ਬਾਲਮੀਕ', 'ਹਮਾਰੀ ਬਾਤ' ਅਤੇ 'ਗੋਰੀ', ਆਦਿ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿੱਚ ਫੋਟੀਆਂ-ਫੋਟੀਆਂ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ ਅਦਾ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ ਤੇ ਫਿਰ ਇਸ ਤੋਂ ਠੀਕ ਬਾਰ੍ਹਾਂ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਸੰਨ 1947 ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਕਪੂਰ ਅਤੇ ਮਧੁਬਾਲਾ ਜਿਹੇ ਨਵੇਂ ਤੇ ਨੌਜਵਾਨ ਚਿਰਿਰਿਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਕੇਦਾਰ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਫਿਲਮ

ਪ੍ਰੋ. ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਿੱਕੇ ਘੁੰਮਣ
410, ਚੰਦਰ ਨਗਰ, ਬਟਾਲਾ।
ਸੰਬੰਧ : 97816-46008

ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪੰਜਾਬੀ ਅਦਾਕਾਰਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਉਹ ਅਦਾਕਾਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੈਦਾਇਸ਼ ਸੰਨ 1947 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲੇ ਅਣਵੰਡੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਸੀ। ਤੱਥ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੰਨ 1912 ਵਿੱਚ ਬਣੀ ਫਿਲਮ 'ਸੰਤ ਪੁੰਡਲੀਕ' ਅਤੇ ਸੰਨ 1913 ਵਿੱਚ ਦਾਦਾ ਸਾਹਿਬ ਫਾਲਕੇ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਈ ਗਈ ਫਿਲਮ 'ਰਾਜਾ ਹਰੀਸ਼ ਚੰਦਰ' ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਸਫਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਨੇ ਸੰਨ 1931 ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ 'ਆਵਾਜ਼' ਹਾਸਿਲ ਕੀਤੀ ਸੀ ਭਾਵ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਣੀਆਂ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਫਿਲਮਾਂ 'ਮੂਕ' ਭਾਵ ਆਵਾਜ਼ ਰਹਿਤ ਫਿਲਮਾਂ ਸਨ। ਇਸ ਆਵਾਜ਼ਯੁਕਤ ਪਹਿਲੀ ਫਿਲਮ ਦਾ ਨਾਂ ਸੀ 'ਆਲਮਆਰਾ' ਜਿਸਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਆਰਦੇਸ਼ਹੀਰ ਈਰਾਨੀ ਸਨ ਤੇ ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿੱਚ ਜਿਸ ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਾਕਾਰ ਨੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭੂਮਿਕਾ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਉਸਦਾ ਨਾਂ ਸੀ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਰਾਜ ਕਪੂਰ, ਜਿਸਦਾ ਜਨਮ ਸੰਨ 1906 ਵਿੱਚ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਪੈਂਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਫੈਸਲਾਬਾਦ ਵਿਖੇ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਰਾਜਕਪੂਰ ਨੂੰ ਉਸਦੀਆਂ 'ਮੁਗਲੇ ਆਜ਼ਮ', ਸਿਕੰਦਰੇ ਆਜ਼ਮ, ਰੁਸਤਮ ਸੋਹਰਾਬ, ਗਜ਼ਲ, ਹੀਰ ਰਾਂਝਾ, ਆਵਾਰਾ ਅਤੇ ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਜਹਾਜ਼ ਹੈ' ਸਣੇ ਸੈਂਕੜੇ ਹੋਰ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਫਿਲਮਾਂ ਲਈ ਅੱਜ ਵੀ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ 'ਦਾਦਾ ਸਾਹਿਬ ਫਾਲਕੇ ਅਤੇ ਪਦਮ ਭੂਸ਼ਣ' ਸਣੇ ਕਈ ਹੋਰ ਉੱਚ ਸਨਮਾਨਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਨਿਵਾਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਵਿੱਚ ਲਗਾਤਾਰ ਕਈ 'ਗੋਲਡਨ ਤੇ ਸਿਲਵਰ ਜੁਬਲੀ' ਫਿਲਮਾਂ ਦੇਣ ਕਰਕੇ 'ਜੁਬਲੀਸਟਾਰ' ਵਜੋਂ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਅਦਾਕਾਰ ਰਜਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਦਾ ਜਨਮ ਸੰਨ 1927 ਵਿੱਚ ਪੁਰਾਣੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਸਿਆਲਕੋਟ ਵਿਖੇ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਰਜਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਉਸਦੀਆਂ 'ਧੂਲ ਕਾ ਫੂਲ, ਮਦਰ ਇੰਡੀਆ,

ਨੀਲ ਕਮਲ' ਬਣਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਸਫਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਨੀਲ ਕਮਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਾਜ ਨੇ 'ਦਿਲ ਕੀ ਰਾਨੀ', 'ਦਿਲ ਕੇ ਤਰਾਨੇ', 'ਜੇਲ ਯਾਤਰਾ', 'ਅਮਰ ਪ੍ਰੇਮ', 'ਗੋਪੀਨਾਥ' ਅਤੇ 'ਚਿਤੌੜ ਵਿਜੈ' ਨਾਮਕ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਰਦਾਰ ਅਦਾ ਕੀਤੇ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਤਿੰਨ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਗੀਤ ਵੀ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਵਾਏ ਸਨ। ਰਾਜ ਕਪੂਰ ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਨਾ ਬਣਨ ਕਰਕੇ ਖਾਸਾ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਸੀ। ਉਹ ਕੁਝ ਵੱਡਾ ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਸਫਲ ਅਦਾਕਾਰ ਜਾਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਬਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਕੇਵਲ 24 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਹੀ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਆਰ.ਕੇ.ਸਟੂਡੀਓ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਤੇ ਫਿਲਮ 'ਆਗ' ਨੂੰ ਬਤੌਰ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਬਣਾ ਕੇ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕਾਬਲੀਅਤ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਸਦੀ ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿੱਚ ਨਰਗਿਸ, ਕਾਮਿਨੀ ਕੌਸਲ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੇ ਸਾਲੇ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਥ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ ਸਨ। 'ਆਗ' ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਾਜ ਕਪੂਰ ਨੇ ਸੰਨ 1949 ਵਿੱਚ 'ਬਰਸਾਤ' ਬਣਾਈ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਬਾਕਸ ਆਫਿਸ 'ਤੇ ਸੁਪਰਹਿੱਟ ਰਹੀ ਸੀ। ਫਿਰ ਉਸਨੇ ਆਰ.ਕੇ.ਫਿਲਮਜ਼ ਦੇ ਬੈਨਰ ਹੇਠ 'ਅਵਾਰਾ', 'ਸ਼੍ਰੀ 420', 'ਜਾਗਤੇ ਰਹੋ', 'ਜਿਸ ਦੇਸ਼ ਮੇਂ ਗੰਗਾ ਬਹਿਤੀ ਹੈ', 'ਬੂਟ ਪਾਲਿਸ਼', 'ਅਬ ਦਿੱਲੀ

ਦੂਰ ਨਹੀਂ' ਆਦਿ ਯਾਦਗਾਰ ਫਿਲਮਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 'ਜਿਸ ਦੇਸ਼ ਮੇਂ ਗੰਗਾ ਬਹਿਤੀ ਹੈ' ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਦਾ ਜ਼ਿੰਮਾ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਸਿਨਮੈਟੋਗ੍ਰਾਫਰ ਰਾਧੂ ਕਰਮਾਕਰ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਸੀ। ਰਾਜ ਕਪੂਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਮੁੱਚੇ ਕੈਰੀਅਰ ਵਿੱਚ ਦਰਜਨਾਂ ਫਿਲਮਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 'ਅਹ', 'ਦਾਸਤਾਨ', 'ਅਨਦੋਨੀ', 'ਫਲੀਆ', 'ਅਨਤੀ', 'ਦਿਲ

ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਵੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਰਾਜ ਕਪੂਰ ਨੇ ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਛੇਵੇਂ, ਸੱਤਵੇਂ ਤੇ ਅੱਠਵੇਂ ਦਹਾਕੇ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਕਲਾ ਦਾ ਪੂਰਾ ਲੋਹਾ ਮੰਨਵਾਇਆ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਬਤੌਰ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ 'ਆਗ' (1948), 'ਅਵਾਰਾ', 'ਸ਼੍ਰੀ 420', 'ਅੰਦਾਜ਼', 'ਸੰਗਮ', 'ਮੇਰਾ ਨਾਮ ਜੋਕਰ', 'ਬੋਬੀ', 'ਸੱਤਿਆਮ ਸ਼ਿਵਮ ਸੁੰਦਰਮ', 'ਪ੍ਰੇਮ ਰੋਗ' ਅਤੇ 'ਰਾਮ ਤੇਰੀ ਗੰਗਾ ਮੈਲੀ' (1985) ਆਦਿ ਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਾਹਕਾਰ ਫਿਲਮਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਸਨ। ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੀ ਛੇ ਸਾਲ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਬਣਾਈ ਫਿਲਮ 'ਮੇਰਾ ਨਾਮ ਜੋਕਰ' ਦੇ ਫਲਾਪ ਰਹਿਣ ਦਾ ਬੜਾ ਦੁੱਖ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤੇ ਫਿਰ ਉਸਨੇ ਨਵੇਂ ਜ਼ਮਾਨੇ ਦੀ ਸੋਚ ਤੇ ਸ਼ੈਲੀ ਨੂੰ ਪਕੜਦਿਆਂ ਹੋਇਆ 'ਬੋਬੀ' ਜਿਹੀ ਸੁਪਰਹਿੱਟ ਰਮਾਂਟਿਕ ਫਿਲਮ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣਾ ਗੁਆਚਦਾ ਵੱਕਾਰ ਮੁੜ ਪੈਰਾਂ 'ਤੇ ਖੜਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਰਾਜ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਰਣਧੀਰ ਕਪੂਰ ਨੂੰ ਫਿਲਮ 'ਕਲ ਆਜ ਔਰ ਕਲ' ਅਤੇ ਰਿਸ਼ੀ ਕਪੂਰ ਨੂੰ 'ਬੋਬੀ' ਰਾਹੀਂ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ ਤੇ ਸੰਨ 1988 ਵਿੱਚ ਉਹ ਬਤੌਰ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਫਿਲਮ 'ਹਿਨਾ' ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੇ ਛੋਟੇ ਪੁੱਤਰ ਰਾਜੀਵ ਕਪੂਰ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਕੁਦਰਤ ਨੂੰ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੀ ਮਨਜ਼ੂਰ ਸੀ। ਉਸੇ ਸਾਲ ਹੀ ਇਕ ਦਿਨ ਜਦੋਂ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਹੋ ਰਹੇ ਇਕ ਸਮਾਗਮ

ਹੀ ਤੇ ਹੈ', 'ਸੰਗਮ', 'ਅਰਾਊਂਡ ਦਾ ਵਰਲਡ ਇਨ ਏਟ ਡਾਲਰਜ਼', 'ਸਪਨੋ ਕਾ ਸੌਦਾਗਰ', 'ਦੇ ਜਾਸੂਸ', 'ਗੋਪੀਚੰਦ ਜਾਸੂਸ' ਆਦਿ ਦੇ ਨਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹਨ। ਸੰਨ 1982 ਵਿੱਚ ਬਤੌਰ ਅਦਾਕਾਰ ਉਸਨੇ 'ਵਕੀਲ ਬਾਬੂ' ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਫਿਲਮੀ ਪਰਦੇ 'ਤੇ ਉਸਨੂੰ ਅਮਿਤਾਬ ਬੱਚਨ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਨਸੀਬ' ਦੇ ਇੱਕ ਗੀਤ ਵਿੱਚ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਦੇ ਦਿੱਗਜ

ਜਨਮ ਦਿਨ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼

ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਵੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਰਾਜ ਕਪੂਰ ਨੇ ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਛੇਵੇਂ, ਸੱਤਵੇਂ ਤੇ ਅੱਠਵੇਂ ਦਹਾਕੇ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਕਲਾ ਦਾ ਪੂਰਾ ਲੋਹਾ ਮੰਨਵਾਇਆ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਬਤੌਰ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ 'ਆਗ' (1948), 'ਅਵਾਰਾ', 'ਸ਼੍ਰੀ 420', 'ਅੰਦਾਜ਼', 'ਸੰਗਮ', 'ਮੇਰਾ ਨਾਮ ਜੋਕਰ', 'ਬੋਬੀ', 'ਸੱਤਿਆਮ ਸ਼ਿਵਮ ਸੁੰਦਰਮ', 'ਪ੍ਰੇਮ ਰੋਗ' ਅਤੇ 'ਰਾਮ ਤੇਰੀ ਗੰਗਾ ਮੈਲੀ' (1985) ਆਦਿ ਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਾਹਕਾਰ ਫਿਲਮਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਸਨ। ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੀ ਛੇ ਸਾਲ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਬਣਾਈ ਫਿਲਮ 'ਮੇਰਾ ਨਾਮ ਜੋਕਰ' ਦੇ ਫਲਾਪ ਰਹਿਣ ਦਾ ਬੜਾ ਦੁੱਖ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤੇ ਫਿਰ ਉਸਨੇ ਨਵੇਂ ਜ਼ਮਾਨੇ ਦੀ ਸੋਚ ਤੇ ਸ਼ੈਲੀ ਨੂੰ ਪਕੜਦਿਆਂ ਹੋਇਆ 'ਬੋਬੀ' ਜਿਹੀ ਸੁਪਰਹਿੱਟ ਰਮਾਂਟਿਕ ਫਿਲਮ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣਾ ਗੁਆਚਦਾ ਵੱਕਾਰ ਮੁੜ ਪੈਰਾਂ 'ਤੇ ਖੜਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਰਾਜ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਰਣਧੀਰ ਕਪੂਰ ਨੂੰ ਫਿਲਮ 'ਕਲ ਆਜ ਔਰ ਕਲ' ਅਤੇ ਰਿਸ਼ੀ ਕਪੂਰ ਨੂੰ 'ਬੋਬੀ' ਰਾਹੀਂ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ ਤੇ ਸੰਨ 1988 ਵਿੱਚ ਉਹ ਬਤੌਰ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਫਿਲਮ 'ਹਿਨਾ' ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੇ ਛੋਟੇ ਪੁੱਤਰ ਰਾਜੀਵ ਕਪੂਰ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਕੁਦਰਤ ਨੂੰ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੀ ਮਨਜ਼ੂਰ ਸੀ। ਉਸੇ ਸਾਲ ਹੀ ਇਕ ਦਿਨ ਜਦੋਂ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਹੋ ਰਹੇ ਇਕ ਸਮਾਗਮ

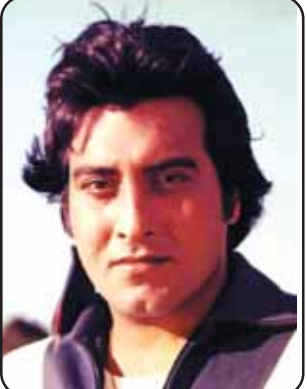
ਵਿੱਚ ਉਸਨੂੰ 'ਦਾਦਾ ਸਾਹਿਬ ਫਾਲਕੇ ਪੁਰਸਕਾਰ' ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ ਤਾਂ ਅਚਾਨਕ ਦਮੇ ਦਾ ਇਕ ਗੰਭੀਰ ਦੌਰਾ ਪੈਣ ਕਰਕੇ ਉਸਦੀ ਹਾਲਤ ਖਰਾਬ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਉਸਨੂੰ ਹੋਮਜ਼ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਉਣਾ ਪਿਆ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੇ ਠੀਕ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਰਾਜ ਕਪੂਰ ਸਦੀਵੀ ਵਿਛੋੜਾ ਦੇ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸਦੇ ਦੇਹਾਂਤ ਉਪਰੰਤ ਰਣਧੀਰ ਕਪੂਰ ਨੇ ਬਤੌਰ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਰਾਜ ਦੀ ਆਖਰੀ ਫਿਲਮ 'ਹਿਨਾ' ਨੂੰ ਰਿਸ਼ੀ ਕਪੂਰ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਅਦਾਕਾਰ ਜ਼ੇਬਾ ਬਖਤਿਆਰ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤੇ ਸੰਨ 1991 ਵਿੱਚ ਰਿਲੀਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਫਿਲਮ ਕਾਫੀ ਸਫਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਰਾਜ ਕਪੂਰ ਦਰਅਸਲ 'ਤਿੰਨ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੁਰਸਕਾਰ', '11 ਫਿਲਮ ਫੇਅਰ ਪੁਰਸਕਾਰ', 'ਦੋ ਲਾਈਫਟਾਈਮ ਐਚੀਵਮੈਂਟ ਐਵਾਰਡ' ਅਤੇ 'ਪਦਮ ਭੂਸ਼ਣ' ਜਿਹੇ ਉੱਚ ਸਨਮਾਨਾਂ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਤ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਦੀ ਇਕ ਵੱਡੀ ਹਸਤੀ ਸੀ ਜਿਸਦੇ ਨਾਂ ਦੀਆਂ ਬਾਤਾਂ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਵਿੱਚ ਕਈ ਸਦੀਆਂ ਤੱਕ ਪੈਂਦੀਆਂ ਰਹਿਣਗੀਆਂ।

ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਵਿੱਚ ਚੱਲਦੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਰਾਜ

ਆਰਜੂ, ਮੇਰੇ ਮਹਿਬੂਬ, ਝੁਕ ਗਿਆ ਆਸਮਾਨ, ਆਈ ਮਿਲਨ ਕੀ ਬੋਲਾ ਅਤੇ ਸੰਗਮ' ਸਣੇ ਕਈ ਹੋਰ ਯਾਦਗਾਰੀ ਫਿਲਮਾਂ ਲਈ ਅੱਜ ਵੀ ਸਲਾਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਹਾਨ ਲਿਖਾਰੀ ਅਤੇ ਅਦਾਕਾਰ ਬਲਰਾਜ ਸਾਹਨੀ 1 ਮਈ, ਸੰਨ 1913 ਨੂੰ ਸਾਂਝੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਰਾਵਲਪਿੰਡੀ ਵਿਖੇ ਜਨਮਿਆ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਵਿੱਚ ਪੈਰ ਧਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼੍ਰੀ ਰਵਿੰਦਰਨਾਥ ਟੈਗੋਰ ਦੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਿਕੇਤਨ ਵਿੱਚ ਬਤੌਰ ਅਧਿਆਪਕ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ 'ਬੀ.ਬੀ.ਸੀ. ਰੇਡੀਓ' 'ਤੇ ਅਨਾਊਂਸਰ ਵਜੋਂ ਵੀ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਈ ਸੀ। ਉਕਤ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਤਿੱਲੋਕ ਕਪੂਰ, ਰਹਿਮਾਨ, ਨੂਰਜਹਾਂ, ਪ੍ਰੇਮ ਚੋਪੜਾ, ਸੁਨੀਲ ਦੱਤ, ਜਗਦੀਸ਼ ਰਾਜ, ਆਈ.ਐਸ.ਜੋਹਰ, ਕਬੀਰ ਬੇਦੀ, ਸ਼ੇਖਰ ਕਪੂਰ, ਵਿਨੋਦ ਖੰਨਾ, ਸਿਆਮਾ, ਨਵੀਨ ਨਿਸ਼ਚਲ ਅਤੇ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸ਼ੈਲੀ ਆਦਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਜਾਏ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੇ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਨੂੰ ਕਈ ਬਲਾਕਬਸਟਰ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਕੇ ਇਸਦੀ ਸ਼ਾਨ ਨੂੰ ਵਧਾਇਆ ਸੀ।

ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਦੀ ਪੱਗ ਸ਼ਮਲਾ ਹੋਰ ਉੱਚਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪੰਜਾਬੀ ਅਦਾਕਾਰਾਂ ਦੀ ਦੂਜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਫਨਕਾਰਾਂ ਦੀ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਜੰਮੇ ਸਨ ਜਿਹੜਾ ਸੰਤਾਲੀ ਦੀ ਵੰਡ ਪਿੱਛੋਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਆਇਆ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਅਦਾਕਾਰ ਵੀ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਅਜੋਕੇ ਭੂਗੋਲਿਕ ਖਿੱਤੇ ਵਾਲੇ ਉਸ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਜਨਮੇ ਸਨ ਜਿਹੜਾ ਪੰਜਾਬ ਕੁਝ ਇਕ ਸਿਆਸੀ ਮੁਢਾਂਦਾਂ ਕਰਕੇ ਸੰਨ 1966 ਵਿੱਚ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਤੋਂ ਟੋਟਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਚਮਨ, ਮਦਨ ਅਤੇ ਅਮਰੀਸ਼ ਆਦਿ 'ਪੁਰੀ' ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਤਿਕੜੀ ਵਿਚਲੇ ਮਦਨ ਪੁਰੀ ਦਾ ਜਨਮ 30 ਸਤੰਬਰ, ਸੰਨ 1915 ਨੂੰ ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਖੇ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਬਤੌਰ

ਖਲਨਾਇਕ ਅਤੇ ਚਰਿੱਤਰ ਅਭਿਨੇਤਾ 'ਹਾਵਤਾ ਬਰਿਜ, ਚਾਈਨਾ ਟਾਊਨ, ਗੋਦਾਨ, ਫਕੀਰ, ਫੂਲ ਔਰ ਪੱਥਰ, ਉਪਕਾਰ, ਹਾਥੀ ਮੇਰੇ ਸਾਥੀ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਕਾ ਠੰਗ' ਜਿਹੀਆਂ ਨਾਮਵਰ ਫਿਲਮਾਂ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਦੀ ਝੋਲੀ ਪਾਈਆਂ ਸਨ। ਉਸਦੇ ਛੋਟੇ ਭਾਈ ਅਮਰੀਸ਼ ਪੁਰੀ ਦੇ ਨਾਂ ਦਾ ਡੰਕਾ ਤਾਂ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਵਿੱਚ ਕਈ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੱਕ ਵੱਜਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਖੇ ਹੀ ਜਨਮੇ ਅਮਰੀਸ਼ ਨੇ ਚਾਲੀ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤੇ 'ਮਿਸਟਰ ਇੰਡੀਆ, ਚਾਈਨਾ ਗੇਟ, ਲੋਹਾ, ਗਦਰ, ਵਿਧਾਤਾ, ਦਾਮਿਨੀ, ਘਾਇਲ, ਘਾਤਕ, ਸ਼ਕਤੀ, ਹੀਰੋ, ਫੂਲ ਔਰ ਕਾਟੋ, ਦਿਲਜਲੇ ਅਤੇ ਦਿਲਵਾਲੇ ਦੁਲਹਨੀਆ ਲੇ ਜਾਏਗੇ' ਸਮੇਤ 150 ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਫਲ ਫਿਲਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੀ ਬੇਜੋੜ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਦਾ ਲੋਹਾ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਤੋਂ ਮੰਨਵਾਇਆ ਸੀ। ਜਲੰਧਰ ਵਿਖੇ ਜਨਮੀ ਅਤਿਅੰਤ ਖੂਬਸੂਰਤ ਅਦਾਕਾਰਾ ਵਿੰਮੀ ਕੇਵਲ 34 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਉਮਰ ਭੋਗ ਕੇ ਇਸ ਫ਼ਾਨੀ ਜਹਾਨ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਆਖ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਪੰਜਾਬਣ ਅਦਾਕਾਰਾ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ 'ਹਮਰਾਜ਼', 'ਚਨ', 'ਪਤੰਗ', 'ਆਬਰੂ', 'ਕ੍ਰੋਧ ਅਤੇ ਕਹਾਨੀ ਹਮ ਸਭ ਕੀ' ਜਿਹੀਆਂ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮਾਂ ਅਤੇ 'ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਜਹਾਜ਼ ਹੈ' ਜਿਹੀ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਬਿਲੇ ਤਾਰੀਫ਼ ਸਨ। 8 ਦਸੰਬਰ, ਸੰਨ 1935 ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਜਨਮਿਆ ਅਦਾਕਾਰ ਧਰਮਿੰਦਰ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਣ ਪਛਾਣ ਦਾ ਮੁਝਾਜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਸਦੀਆਂ 'ਸ਼ੋਅਲੋ', 'ਰਾਮ ਬਲਰਾਮ', 'ਧਰਮਵੀਰ', 'ਆਖੇ', 'ਸਮਰਾਟ', 'ਦਿਲ ਨੇ ਫਿਰ ਯਾਦ ਕੀਆ', 'ਸਤਿਆਕਾਮ', 'ਸਾਲੀਮਾਰ', 'ਰਜ਼ੀਆ ਸੁਲਤਾਨ', 'ਅਲੀ ਬਾਬਾ ਚਾਲੀਸ ਚੋਰ', 'ਲੋਹਾ', 'ਵਤਨ ਕੇ ਰਖਵਾਲੇ', 'ਹਕੂਮਤ', 'ਯਮਲਾ ਪਗਲਾ

ਦੀਵਾਨਾ' ਅਤੇ ਸੈਂਕੜੇ ਹੋਰ ਫਿਲਮਾਂ ਅਭੂੱਲ ਅਤੇ ਅਤੁੱਲ ਹਨ। ਪਹਿਲਾਂ ਸੰਨ 1947 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸੰਨ 1966 ਵਾਲੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਤੇ ਫਿਰ ਸੰਨ 1966 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਅਜੋਕੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਜੰਮੇ ਹੋਰ ਦਿਲਦਾਰ ਪੰਜਾਬੀ ਅਦਾਕਾਰਾਂ ਦੀ ਲੰਮੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚੋਂ ਵਿਜੇ ਅਨੰਦ, ਦੇਵ ਅਨੰਦ, ਰਾਜੇਸ਼ ਖੰਨਾ, ਜਤਿੰਦਰ, ਵਿਨੋਦ ਮਹਿਰਾ, ਸੁੰਦਰ, ਗੋਪਾਲ ਸਹਿਗਲ, ਰਾਜ ਬੱਬਰ, ਅਕਸ਼ੇ ਕੁਮਾਰ, ਓਮ ਪੁਰੀ, ਗੀਤਾ ਬਾਲੀ, ਦੀਪਤੀ ਨਵਲ, ਰੋਮੇਸ਼ ਸ਼ਰਮਾ, ਦੀਪਾ ਮਹਿਤਾ, ਗੁਲ ਪਨਾਗ, ਸੋਨੂੰ ਸੂਦ, ਗੁਰਬਚਨ, ਦੀਪ ਢਿੱਲੋਂ, ਪ੍ਰਿਆ ਗਿੱਲ, ਮਾਹੀ ਗਿੱਲ, ਉਪਾਸਨਾ ਸਿੰਘ, ਸੁਰਵੀਨ ਚਾਵਲਾ, ਆਯੁਸ਼ਮਾਨ ਖੁਰਾਨਾ, ਜਸਪਾਲ ਭੱਟੀ, ਗੁਰਦਾਸ ਮਾਨ, ਦਾਰਾ ਸਿੰਘ, ਮੋਨਿਕਾ ਬੇਦੀ, ਨਿਕਿਤਾ ਅਨੰਦ, ਸਵੇਤਾ ਮੈਨਨ, ਸੁਦੇਸ਼ ਲਹਿਰੀ, ਕਪਿਲ ਸ਼ਰਮਾ, ਸਮੀਕਸ਼ਾ ਸਿੰਘ, ਮੰਗਲ ਢਿੱਲੋਂ, ਰੰਜੀਤ, ਰੰਜੀਤਾ ਕੌਰ ਅਤੇ ਵਿਵੇਕ ਸ਼ੌਕ' ਆਦਿ ਦੇ ਨਾਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਹਨ।

ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਦੀ ਚੜ੍ਹਤ ਵਿੱਚ ਚੋਖਾ ਵਾਧਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਦੀ ਤੀਜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਦੀ ਹੈ ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਜੰਮੇ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਵੱਸੇ ਪੰਜਾਬੀ ਪਰਿਵਾਰਾਂ 'ਚ ਜ਼ਰੂਰ ਜੰਮੇ ਸਨ ਤੇ ਸੁਭਾਅ ਅਤੇ ਜੱਸੇ ਤੋਂ ਪੂਰੇ ਪੰਜਾਬੀ ਹੀ ਹਨ। ਇਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ 'ਪੰਜਾਬੀ ਅਦਾਕਾਰਾਂ' ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਕਪੂਰ, ਸ਼ਸੀ ਕਪੂਰ, ਸ਼ੰਮੀ ਕਪੂਰ, ਰਣਧੀਰ ਕਪੂਰ, ਰਿਸ਼ੀ ਕਪੂਰ, ਸੰਨੀ ਦਿਓਲ, ਬੋਬੀ ਦਿਓਲ, ਕਰਨ ਦਿਓਲ, ਸੰਜੇ ਦੱਤ, ਅਜੇ ਦੇਵਗਨ, ਗੋਵਿੰਦਾ, ਅਭੇ ਦਿਓਲ, ਕਿਰਨ ਖੇਰ, ਉਮਾ ਦੇਵ ਉਰਫ਼ ਟਨਟਨ, ਅਮ੍ਰਿਤਾ ਸਿੰਘ, ਜੂਹੀ ਚਾਵਲਾ, ਗ੍ਰੇਸੀ ਸਿੰਘ, ਨੀਤੂ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰੀਕਸ਼ਤ ਸਾਹਨੀ,

ਟਵਿੱਕਲ ਖੰਨਾ, ਬਿੰਦੂ ਸਿੰਘ, ਕੁਮਾਰ ਗੌਰਵ' ਆਦਿ ਜਿਹੇ ਵੱਡੇ ਤੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਅਦਾਕਾਰ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਇਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਨਾਇਨਸਾਫੀ ਹੋਵੇਗੀ ਜੇਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਜੇਕਰ ਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਿਨੇਮਾ ਨੂੰ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸਫਲਤਾ ਦੇ ਝੰਡੇ ਬਾਖੂਬੀ ਗੱਡੇ ਹਨ ਤੇ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਦੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਨੂੰ ਚਾਰ ਚੰਨ ਲਗਾਏ ਹਨ। ਇਹ ਅਦਾਕਾਰ ਹਨ 'ਰਵਿੰਦਰ ਕਪੂਰ, ਇੰਦਰਾ ਬਿੱਲੀ, ਰਾਮ ਮੋਹਨ, ਦਿਲਜੀਤ ਦੁਸਾਂਝ, ਗਿੱਪੀ ਗਰੇਵਾਲ, ਸੋਨਮ ਬਾਜਵਾ, ਨੀਰੂ ਬਾਜਵਾ, ਯੋਗਰਾਜ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਐਮੀ ਵਿਰਕ'। ਜੇ ਅਖੀਰ 'ਚ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਦੀ ਤਰੱਕੀ, ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਅਤੇ ਚੜ੍ਹਤ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਅਦਾਕਾਰਾਂ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਕਾਬਿਲੇ ਤਾਰੀਫ਼ ਅਤੇ ਯਾਦਗਾਰੀ ਹੈ। ਉਕਤ ਸਮੂਹ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਅਦਾਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਸੰਖਾਂ ਹੋਰ ਪੰਜਾਬੀ ਗੀਤਕਾਰ, ਸੰਗੀਤਕਾਰ, ਗਾਇਕ, ਕਹਾਣੀ ਤੇ ਸੰਵਾਦ ਲੇਖਕ, ਨਿਰਮਾਤਾ ਅਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਅਜਿਹੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਨੂੰ ਉਚੇਰੇ ਮੁਕਾਮ ਅਤਾ ਫਰਮਾਏ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਆਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ, ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਅਸੰਖਾਂ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਦੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਤੇ ਸੁਹਰਤ ਦਾ ਪਰਚਮ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿੱਚ ਬੁਲੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਏ ਗਏ ਯੋਗਦਾਨ ਹਿਤ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਸਦਾ ਰਿਣੀ ਰਹੇਗਾ।

ਸਫਰ-ਏ-ਸ਼ਹਾਦਤ

**ਦੋ ਨੇ ਧਰਤੀ ਚਮਕੌਰ ਦੀ ਰੰਗ ਦਿੱਤੀ,
ਦੋ ਸਰਹੰਦ ਦੀ ਧਰਤੀ ਸਿੰਗਾਰ ਗਏ ਨੇ।**

**ਦਸੰਬਰ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਸਿੱਖ
ਪੰਥ ਲਈ ਡੂੰਘੇ ਦਰਦਾਂ ਦੀ
ਦਾਸਤਾਨ ਹੈ ਜਦੋਂ
ਚਮਕੌਰ, ਮਾਛੀਵਾੜਾ ਤੇ
ਸਰਹੰਦ ਦੀਆਂ ਉਦਾਸ
ਅਤੇ ਅਮੁਲ ਯਾਦਾਂ ਸਾਡੇ
ਨਾਲ ਨਾਲ ਸਫਰ
ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ
ਕਰਦੀਆਂ ਰਹਿਣਗੀਆਂ।**

**ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਨੂੰ
ਕੋਟਨਿ-ਕੋਟਿ ਪ੍ਰਣਾਮ!**

ਸ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ ਅਤੇ ਸਮੂਹ ਰੱਖੜਾ ਪਰਿਵਾਰ